

SPRÁVNÍ PRÁVO

otázky ke státní závěrečné zkoušce

2025/26

SKUPINA A

- A 1. Veřejná správa (pojem, členění, související základní pojmy)
- A 2. Správní právo (pojem, předmět, členění, postavení v systému práva)
- A 3. Prameny správního práva
- A 4. Ústavní základy veřejné správy
- A 5. Formy činnosti veřejné správy
- A 6. Normotvorba ve veřejné správě
- A 7. Právní předpisy územních samosprávných celků
- A 8. Správní akt
- A 9. Veřejnoprávní smlouvy
- A 10. Opatření obecné povahy
- A 11. Bezprostřední zásahy, osvědčení a další úkony veřejné správy
- A 12. Správní uvážení, neurčité právní pojmy, použití analogie ve správním právu
- A 13. Organizace veřejné správy v České republice
- A 14. Principy organizace veřejné správy
- A 15. Působnost, pravomoc a příslušnost ve veřejné správě
- A 16. Subjekty veřejné správy
- A 17. Vykonavatelé veřejné správy
- A 18. Územní samospráva
- A 19. Samostatná a přenesená působnost územních samosprávných celků
- A 20. Profesní a ostatní samospráva
- A 21. Správní dozor
- A 22. Správní delikty
- A 23. Přestupky (hmotněprávní část)
- A 24. Veřejná služba
- A 25. Odpovědnost za škodu ve veřejné správě

1. Veřejná správa (pojem, členění, související základní pojmy)

Pojem

- je hlavním předmětem zájmu správního práva
- provést definici veřejné správy je problematické, proto se vychází z vymezení dalších pojmů, zejména pak z obecnějšího pojmu „**správa**“:
 - o = vedení, řízení (podniku), ekonomické řízení, péče o nějaké záležitosti
 - o = činnost sledující záměrně nějaký cíl nebo činnost nesoucí se za trvalým účelem řídit ty které záležitosti (*Pražák*)
 - o = každá záměrná lidská činnost, směřující k dosažení určitých lidských účelů (*Merkel*)
- rozlišujeme správu soukromou a správu veřejnou
 - o **správa soukromá**
 - jednotlivými činnostmi se sleduje soukromý zájem
 - ke spravování dochází z vlastní vůle
 - stanovují se osobní cíle
 - o **správa veřejná**
 - sleduje se veřejný zájem, tzn. řízení veřejných záležitostí
 - zájem, který je obecně prospěšný
 - neurčitý právní pojem
 - charakteristickým znakem je omezenost, tj. širší vázanost právem
 - vykonávat veřejnou správu znamená plnění právem uložené povinnosti
- veřejná správa představuje **Organizovanou činnost, vykonávanou orgány veřejné správy sledující obecně prospěšný cíl.**
- **negativní definice: Veřejnou správou je vše, co není zákonodárstvím, nebo soudnictvím a co není vládou**
- dále rozlišujeme materiální a formální pojetí veřejné správy – pozitivní vymezení
 - o **materiální pojetí VS** (funkční) = souhrn správních činností směřujících k dosažení určitého cíle (pozitivní vymezení) + nejsou zákonodárstvím, soudnictvím nebo vládou (negativní vymezení)
 - o **formální pojetí VS** (organizační) = klade důraz na orgán, který správu vykonává - systém institucí vykonávajících správu, jedná se o souhrn vykonavatelů VS (pozitivní vymezení) + nejedná se o státní orgány vykonávající zákonodárství, soudnictví nebo vládu (negativní vymezení)
- **POZN.:** teorie dává přednost formálnímu pojetí (není rozhodující druh činnosti, ale orgán, který ji vykonává), nicméně praxe správních soudů se přiklání k pojetí materiálnímu

Vztah VS k moci zákonodárné, výkonné a soudní

- **k moci zákonodárné**
 - o zákonodárství je VS nadřazeno, jelikož formou zákonů vytváří právní rámec její činnosti
 - o VS je činností podzákonnou a výkonnou, nepřímo se však na zákonodárství podílí
 - Projevy: zákonodárná iniciativa Vlády/VÚSC, příprava návrhů zákonů ministerstvy
- **k moci výkonné**
 - o veřejná správa je součástí moci výkonné (zahrnuje činnost veřejné správy)
 - o vláda řídí veřejnou správu a další správní činnosti
 - Např. připravuje a prosazuje zákony, stanoví ekonomické aj. priority svého funkčního období
- **k moci soudní**
 - o přezkum správních rozhodnutí a jiných úkonů VS (kontrola výkonu VS v rámci správního soudnictví)
 - o odlišnosti moci soudní a VS:
 - soudy jsou při svém rozhodování nezávislé X správní orgány nejsou nezávislé
 - soudnictví je spojeno se současným stavem („zde a nyní“) X veřejná správa je nepřetržitou činností směřující k naplnění budoucího cíle
 - soud jedná autoritativně, neutrálně, bez iniciativy, nepřihlíží k veřejnému zájmu X veřejná správa jedná z vlastní iniciativy, ve veřejném zájmu

Členění

Podle povahy nositele veřejné moci

- **státní správa**
 - o uskutečňovaná státem, který je zde tím nositelem veřejné moci
 - o dále se dělí podle povahy subjektů, kteří státní správu vykonávají na:
 - **státní správa přímá** – prováděna bezprostředně orgány státu (správními úřady)
 - **státní správa nepřímá** – v přenesené působnosti vykonávána orgány veřejnoprávních korporací (obcí, krajů) nebo soukromými FO/PO, kterým byl výkon státní správy na základě zákona a v souladu se zákonem svěřen (např. lesní a vodní stráž)
- **samospráva**
 - o vykonávána veřejnoprávními korporacemi (obcemi, kraji), tj. subjekty odlišnými od státu
 - o jde o výraz decentralizace výkonu veřejné moci, tzn. výkon určitých státních záležitostí je svěřen samostatným veřejnoprávním subjektům

- o předmětem je správa některých veřejných věcí na místní úrovni nebo v souvislosti s výkonem určitého specifického povolání => územní samospráva a profesní samospráva, popř. ostatní samospráva (školská, akademická)
- o nemůže být vykonávána soukromými FO/PO
- o u územní samosprávy se často hovoří o výkonu tzv. samostatné působnosti
- o od nepřímé státní správy se liší tím, že je vykonávána samostatně, příslušný subjekt není v podřízeném vztahu k žádnému jinému správnímu úřadu
- o do samosprávné činnosti lze zasahovat jen na základě zákona a pouze omezeně
- o rozhodování v oblasti samosprávy podléhá soudní kontrole ve správním soudnictví (pokud se dotýká subjektivních práv nebo povinností FO/PO)
- **Ostatní veřejná správa**
 - o zbytková oblast VS
 - o výkon VS vykonávají částečně samosprávné a částečně nesamosprávné instituce, když plní veřejné úkoly
 - o tyto instituce jsou zřizovány zákonem, nemají členský substrát (mají zaměstnance) a úkoly plní pro uživatele (nikoliv pro členy)
 - o další znaky: veřejnoprávní ustanovení vedoucího, existence dozorčího orgánu
 - o často ve formě veřejného ústavu nebo veřejného podniku
 - o např. VZP, ČNB, Česká televize, Český rozhlas, Národní galerie atd.

Podle použité formy práva

- **vrchnostenská veřejná správa**
 - o veřejná správa je vykonávána formou veřejného práva
 - o existuje zde nerovné postavení -> orgán veřejné správy je nadřazen a může autoritativně ukládat povinnosti nebo přiznávat práva (ve formě správních aktů), ale jen v mezích zákonného zmocnění
- **fiskální veřejná správa**
 - o veřejná správa je vykonávána formou soukromého práva
 - o existuje zde rovné postavení, směřuje k veřejnému zájmu formou smlouvy, tzn. soukromoprávního aktu
 - o především jde o finanční věci a věci související s dispozicí se státním majetkem
 - o subjekt se nechová jako veřejnoprávní, ale jako obyčejná FO
 - o subjekt může dělat vše, co je dovoleno a není zákonem zakázáno
- **pečovatelská veřejná správa**
 - o správa zde ve veřejném zájmu zabezpečuje, pečuje, obstarává služby veřejnosti – nikoliv však formou hospodářské/výdělečné činnosti
 - o nelze jednoznačně rozlišit, jestli se ty úkoly plní prostředky veřejného či soukromého práva, protože důležité je, které prostředky povedou lépe k naplnění toho účelu

Podle územního hlediska

- **celostátní** (území státu)
- **regionální** (území kraje)
- **místní** (území obce)

Související základní pojmy

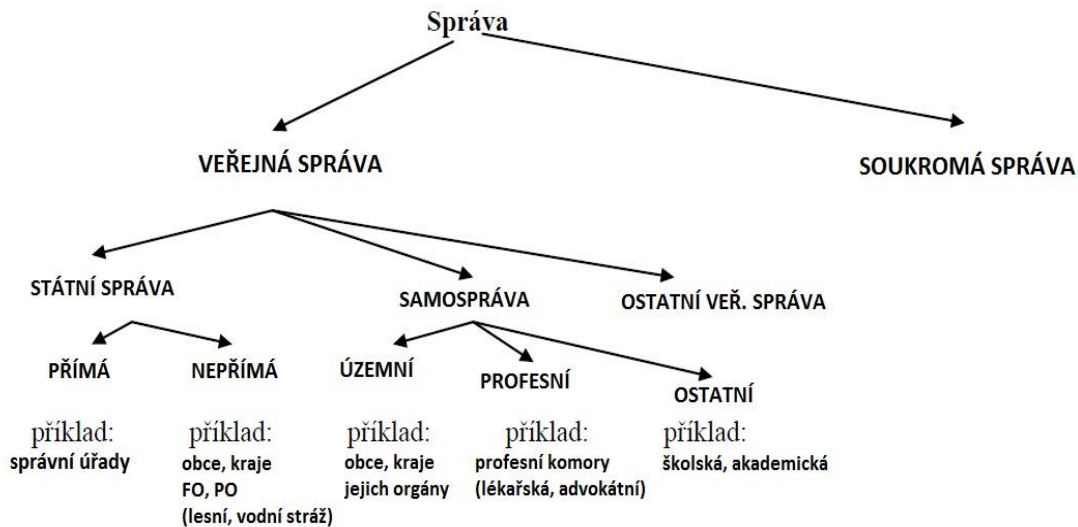
- **Orgán veřejné správy**
 - o nejširší pojem
 - o státní orgán vykonávající přímou státní správu nebo jiný subjekt (zpravidla nestátní) nadaný samosprávou či pověřený výkonem státní správy:
 - orgán státu vykonávající státní správu (Ministerstvo vnitra)
 - územní veřejnoprávní korporace při výkonu státní správy (obecní úřad) či samosprávy (rada obce)
 - FO/PO, které byl výkon státní správy propůjčen na základě zákona
- **Orgán státní správy**
 - o orgán vykonávající přímou státní správu (státní orgán)
 - o dnes se již užívá pojem „správní úřad“
- **Správní orgán**
 - o kterýkoliv orgán, který vykonává působnost v oblasti veřejné správy
 - o dle SŘ: orgán moci výkonné, orgán ÚSC, jiné orgány, PO a FO (pokud vykonávají působnost v oblasti VS)
- **Orgán samosprávy**
 - o orgán konkrétní samosprávné veřejnoprávní korporace -> orgán obce/kraje nebo orgán profesní samosprávy (např. sjezd delegátů České lékařské komory)
- **Státní moc – čl. 2 odst. 3 Ústavy**
 - o moc vykonávána přímo státem (jeho orgány)

Veřejná moc

- o pojem širší; zahrnuje jak státní moc vykonávanou státními orgány, tak ostatní veřejnou moc vykonávanou nestátními subjekty
- o **definice:** moc, která autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech subjektů
- **Orgán veřejné moci**

- zahrnuje orgány moci výkonné
 - správní úřad, veřejnoprávní korporace, FO/PO vykonávající státní správu, vládu a prezidenta jen za předpokladu, že rozhodují o subjektivních právech a povinnostech

2. Správní právo (pojem, předmět, členění, postavení v systému práva)



- **soukromá správa** – sledování soukromého zájmu, ke spravování dochází z vlastní vůle, stanovují se osobní cíle (údržba soukromého majetku, správa soukromého podniku)
- **veřejná správa** – rozhodující je **veřejný zájem**, tedy řízení veřejných záležitostí (státních, regionálních, obecních atd.)
 - o charakteristická jistá omezenost, širší vázanost právem
 - o veřejný zájem má vyšší hodnotu než soukromý zájem
 - o vykonávat veřejnou správu znamená plnit právem uložené povinnosti
- **KE ČLENĚNÍ VEŘEJNÉ SPRÁVY VIZ OTÁZKA Č. 1**

Definice

- správní právo upravuje společenské vztahy ve veřejné správě = soubor veřejnoprávních norem, které upravují organizaci a činnost veřejné správy
- souhrn právních pravidel upravujících působnost výkonné moci ve státě (Pražák)
- část právního řádu, která obsahuje normy týkající se organizace a činnosti VS (Weyr)
- **soubor veřejnoprávních norem (hmotné-právní, procesní a organizační povahy), které upravují organizaci, činnost a procesní postupy VS (Hendrych)!!!**
- správní právo je ta část právního řádu, která upravuje veřejnou správu
- obsah pojmu správní právo charakterizuje jeho předmět
- **Předmět = společenské vztahy, které vznikají a realizují se výkonem veřejné správy.**

Vztahy mezi:

- o subjekty veřejné správy a adresáty veřejné správy
- o subjekty veřejné správy navzájem (např. mezi státem a obcí)
- o vztahy vznikající při kontrole VSP prováděné institucemi stojícími mimo VSP
- o vztahy vznikající při plnění úkolů soukromé správy, a které zajišťují plnění úkolů VSP
- o vztahy vznikající mezi adresáty VSP navzájem, pokud souvisejí s výkonem VSP, které jsou upraveny normami správního práva

Základní znaky:

- ochrana **veřejných zájmů**
- reguluje vztahy mezi **nerovnými subjekty**, vztahy založené na nadřízenosti a podřízenosti (s výjimkou veřejnoprávních smluv)
- jde o právo celkově **nekodifikované** (pouze částečně = např. SŘ, SŘS, přestupkový zákon) – jeho systém je tvořen množstvím právních předpisů různé právní síly
- **speciální postavení** ve vztahu k právu **občanskému**
- především vrchnostenská činnost VS = administrativně-právní vztahy vykonavatelů VS k FO/PO
- umožňuje **správní donucení**
- vytváří podmínky pro realizaci obsahu zákonů jakožto aktů moci zákonodárné
- v návaznosti na ústavní právo je ovládáno zásadou **legality a legitimacy**

SYSTÉM A ČLENĚNÍ:

- **není kodifikované** (jen partikulárně – SŘ, SŘS, přestupky) - množství předpisů různé právní síly (viz prameny) a různého charakteru (zavazující, zmocňující)

A) Hmotné

- **upravuje okruh činnosti správních orgánů a jejich organizací** (= působnost), stanoví požadavky na plnění úkolů VS, stanovuje např. I skutkové podstaty správních deliktů

B) Procesní

- stanoví procedurální postupy
- v **širším smyslu** = soubor norem regulujících organizaci a působnost správních orgánů a procesní postupy před správními orgány
- v **užším smyslu** = úprava správního řízení (formálního procesu) při rozhodování správních orgánů o právech a povinnostech nepodřízených subjektů (= právo organizační)

Obvyklé základní členění (obecné x zvláštní):

A) Obecné

- zahrnuje vše společné, typické a obecně platné pro daný obor = abstrakce platného správního práva
- nezbytný základ pro tvorbu, aplikaci a kontrolu zvláštního správního práva
- právní regulace základních pojmů a právních institutů = prameny správního práva, formy činnosti veřejné správy – správní akty, veřejnoprávní smlouvy, organizace veřejné správy, veřejná služba, správní právo trestní, právní záruky, kontrola veřejné správy
- obecná úprava procesních postupů = správní řízení, správní soudnictví
- obecná část se nekryje s předmětem SP – je širší – správní a ústavní soudnictví

B) Zvláštní

- zahrnuje hmotně-právní i procesní úpravu dle jednotlivých správních odvětví
- velmi rozsáhlá oblast
- např. Stavební p., policejní p., vodní p., vnitřní správa, kultura, doprava, školství, archivnictví, zdravotnictví, státní statistika, požární ochrana, metrologie, puncovníctví, normalizace (přednáší se jen vybrané obory, reálně je mnohem širší)

Z hlediska účinků (působení práva):

A) Vnitřní

- soubor vnitřních personálních vztahů (= služebních / pracovněprávních), které zakládají práva a povinnosti uvnitř organizace
- vztahy nadřízenosti a podřízenosti uvnitř určité organizační jednotky, soubor vnitřních služebních předpisů = na venek nezávazné interní normativní akty

B) Vnější

- soubor vnějších vztahů – vůči občanům a institucím
- předpisy jsou obecně závazné = normativní správní akty / individuální správní akty / statutární předpisy

Teorie práva obvykle rozlišuje:

A) Objektivní

- soubor platných právních norem správního práva – de lege lata

B) Subjektivní

- obsah objektivního správního práva, konkrétní právo (oprávnění), které je realizováno na základě objektivního správního práva

Vztah k jiným právním odvětvím

Ústavní právo

- nejužší vztah ke správnímu právu má ústavní právo
- správní právo je determinováno ústavním právem = právní rámec fungování správy (čl. 8, Hlava II., Hlava III., Hlava VII. Ústavy) vytváří mantinely fungování VS
- vymezuje státní správu, samosprávu, veřejná subjektivní práva (= petiční, na soudní ochranu, na spravedlivý (řádný) proces, na soudní přezkum správních rozhodnutí, na náhradu škody způsobené orgánem veřejné moci, apod.)
- společné instituty – Veřejný ochránce práv, Ústavní soud, apod.
- existují názory odborníků, že správní právo je v jistém smyslu odvozeno z ústavního práva / je druhou částí ústavního práva / je konkretizací ústavního práva

Trestní právo

- odpovědnost subjektu za protiprávní jednání – přestupek x TČ
- hmotné i procesní (= soudní trestání) trestní zákon (TČ)
- **Správní právo trestní** (= správní trestání) přestupkový zákon (správní delikt)

Pracovní právo

- správní právo reguluje **pracovněprávní vztahy** zaměstnanců ve VS- služební zákon

Soukromé právo

- upravuje některé obdobné instituty (veřejnoprávní smlouvy), v řadě případů SP v různé míře či intenzivně výkon soukromého práva omezuje (ohraničuje) nebo podmiňuje (např. stavební uzávěra, podmínky při dopravě nebezpečných látek, podmínky při nákupu a skladování střelných zbraní,...)
- vyskytují se případy, kdy SP vytváří předpoklady realizace soukromých subjektivních práv, např. Katastr nemovitostí

Z oboru SP se v průběhu času vyčleňují jako zvláštní, relativně samostatné obory – především patrně pro svou celkovou rozsáhlost SP a jistou specifickou daných oblastí: **finanční právo, právo životního prostředí, ve své podstatě je SP i právo sociálního zabezpečení.**

Správní věda

- = jak to je
- vědní disciplína (de lege lata)
- zkoumá praktické fungování správy, aplikuje teorii organizace a teorii řízení na podmínky veřejné správy, nabízí návody k zefektivňování veřejné správy, vzájemně na sebe působí se správním právem
- zkoumá, jak kvalitně jsou plněny veřejné úkoly, zdůrazňuje správní praxi

Věda o správním právu

- = jak by to mělo být
- normativní věda (de lege ferenda)
- normativní věda, která se zabývá existencí právních regulací a navrhuje, co a jak má být upraveno
- předmětem je normativní regulace

3. Prameny správního práva

Úvod

- **pramen práva** = zdroj práva, z něhož právo plyne
- teorie práva rozeznává prameny práva ve dvojím chápání:
 - o **pramen práva v materiálním slova smyslu** = určité skutečnosti, které způsobují, že obsah práva je právě takový, jaký je (např. sociální poměry, historické události, zvyklosti, názory, náboženství atd.)
 - o **pramen práva ve formálním slova smyslu** (formy práva) = pozitivní, platné a účinné právo
- **pramenem správního práva jsou především právní předpisy** (normativní právní akty), v nichž jsou obsaženy normy správního práva + **některé další právní akty**, pokud se dotýkají správního práva (především formy práva, které jsou státem uznány)
- vedle právních předpisů jsou prameny správního práva i další zdroje, zejm. **jiné akty „národních“ státních orgánů**, vycházející jak z ústavního pořádku, tak z aktů souvisejících se vstupem ČR do EU
 - o tyto orgány tak právo dotvářejí a mají vliv na tvorbu právních předpisů i z oblasti správního práva
- charakter pramenů spr. práva mají i **některé akty orgánů EU** (komunitární právo)
- v ČR považujeme tedy za prameny práva:
 - o právní předpisy (normativní právní akty)
 - o některé mezinárodní smlouvy
 - o akty další

Systém pramenů správního práva

- systém pramenů nejen správního práva je hierarchicky, „pyramidově“ uspořádaný podle stupně právní síly
- mezi jednotlivými formami práva existují vztahy podřazenosti a nadřazenosti
- právní síla vyjadřuje požadovaný soulad právně nižších předpisů s vyššími, nemá vliv na závaznost pro jednotlivé adresáty úpravy → intenzita závaznosti není stupňovaná, všechny právní předpisy jsou závazné stejně
- možný rozpor právního předpisu nižší právní síly s předpisem vyšší právní síly lze řešit např. prostřednictvím soudní kontroly

Druhy pramenů správního práva

Ústava a ústavní zákony, mezinárodní smlouvy a zákony

- Ústava a ústavní zákony jsou nadány nejvyšším stupněm právní síly
- Ústavu lze měnit a doplňovat jen ústavními zákony (čl. 9 odst. 1 Ústavy)
 - o pozn. přesto je možné mluvit o výjimečnosti Ústavy – některé jí zakotvené principy nelze dle čl. 9 odst. 2 a 3 Ústavy změnit ani ústavním zákonem → tzv. superlegalita Ústavy
- ústavní předpisy jsou považovány za základy úpravy moci výkonné a problematiky veřejné správy

Ústavní zákony

- pro oblast veřejné správy a správního práva mají význam především tyto ústavní zákony:
 - o ústavní zákon ČNR č. 4/1993 Sb., o opatřeních souvisejících se zánikem ČSFR,
 - o ústavní zákon ČNR č. 29/1993 Sb., o některých dalších opatřeních souvisejících se zánikem ČSFR,
 - o ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků (ve znění ústavního zákona č. 176/2001 Sb.) a
 - o ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky (ve znění ústavního zákona č. 300/2000 Sb.)

Ústava

- pro činnost veřejné správy mají zásadní význam zejména tato ustanovení:
 - o Hlava první – Základní ustanovení:
 - čl. 2 odst. 3 a 4 – vázanost a omezenost správy zákonem,
 - čl. 3 – potřeba respektování základních práv a svobod,
 - čl. 5 – principy fungování politických stran,
 - čl. 8 – záruky územní samosprávy,
 - čl. 1 odst. 2, čl. 10, čl. 10a a čl. 10b – problematika mezinárodních závazků a mezinárodních smluv,
 - čl. 12 – otázky státního občanství.
 - o Hlava druhá – Moc zákonodárná:
 - regulace vztahů moci zákonodárné zejm. k vládě a prezidentovi republiky
 - o Hlava třetí – Moc výkonná:
 - tvoří nepostradatelný základ pro činnost vlády a **celé veřejné správy**
 - čl. 79 odst. 1 – způsob vytváření správních úřadů
 - čl. 78, čl. 79 odst. 3 – tvorba práva vládou, správními úřady a orgány územní samosprávy
 - o Hlava čtvrtá – Moc soudní
 - čl. 87 - významná vazba moci soudní k veřejné správě – (obecné soudy, Ústavní soud a Nejvyšší správní soud)
 - o Hlava pátá – Nejvyšší kontrolní úřad
 - vykonává správní činnosti – čl. 97
 - o Hlava šestá – Česká národní banka
 - vykonává správní činnosti – čl. 98

- Hlava sedmá – Územní samospráva
 - podrobnější rozvedení otázek územní samosprávy (čl. 99–104)
 - čl. 101 odst. 4 – ustanovení omezující zásahy státu do činnosti územních samosprávních celků (jen vyžaduje-li to ochrana zákona a jen způsobem stanoveným zákonem)
 - čl. 104 odst. 1 a 3 – oprávnění samosprávy vydávat autonomní právní předpisy

Listina základních práv a svobod

- vytváří ústavní rámec pro činnost veřejné správy:
 - obecné zásady jednání orgánů veřejné správy
 - čl. 1, čl. 3 odst. 1 Listiny – princip rovnosti a zákazu diskriminace
 - čl. 2 odst. 2 a 3 – vázanost a omezenost správy zákonem
 - čl. 4 odst. 1 a 2 – stanovení limitů při ukládání povinností a stanovení mezí základních práv a svobod
 - základní garance realizace jednotlivých práv
 - čl. 10 odst. 3 Listiny – ochrana osobních údajů
 - čl. 14 – svoboda pohybu a pobytu
 - čl. 17 – svoboda projevu a právo na informace
 - čl. 19, čl. 20, čl. 27 – právo shromažďovací a sdružovací
 - čl. 36 odst. 2 – garance správního soudnictví, tj. nároku (subjektivního veřejného práva) na soudní přezkoumání každého meritorního rozhodnutí orgánu veřejné správy
 - čl. 36 odst. 3 – právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem

Mezinárodní smlouvy

- stojí na nižším stupni hierarchického žebříčku právní síly pramenů správního práva než ústava a ústavní zákony
- klíčový je zde čl. 10 Ústavy: „*Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.*“
- veškeré mezinárodní smlouvy, které splňují požadavky kladené čl. 10 Ústavy (konkretizované v čl. 49 Ústavy), jsou bezprostředně uplatnitelné jako pramen práva a mají aplikační přednost před zákony (tedy hierarchicky stojí nad zákony)
- prioritní uplatňování mezinárodních smluv podle čl. 10 se netýká jen soudů, ale činnosti všech subjektů vykonávajících veřejnou moc → i správních úřadů, orgánů územní a zájmové samosprávy a dalších institucí a osob, které vykonávají veřejnou správu
- veřejná správa tak ve své činnosti musí uplatňovat např. tyto mezinárodní smlouvy:
 - Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
 - Mezinárodní pakt o občanských a politických právech
 - Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech
 - Evropská sociální charta
 - Evropská charta místní samosprávy
 - Aarhuská úmluva
- aplikační přednost budou mít i specifické mezinárodní smlouvy podle čl. 10a Ústavy (smlouvy o přenesení některých pravomocí orgánů ČR na mezinárodní organizaci nebo instituci)

Zákony

- zákony jsou nejvýznamnějším, dominujícím pramenem správního práva
- zaujímají nižší úroveň než mezinárodní smlouvy v rámci hierarchické struktury
- na stejnou úroveň se zákony se řadí ještě **zákonné opatření senátu** (čl. 33 Ústavy)
- platí přednost (svrchovanost) zákona před nižšími právními předpisy (zákon předurčuje jejich obsah)
- zákon musí **vždy** tvořit právní základ každého vrchnostenského jednání veřejné správy (jak v rámci otázek hmotněprávních, tak procesních)
- tzv. **výhrada zákona** = určité otázky lze na základě pokynu ústavodárce upravit jen zákonem (např. čl. 12 odst. 1 Ústavy – nabývání a pozbývání státního občanství ČR stanoví zákon)
- mezi nejvýznamnější zákony správního práva se řadí:
 - zákon č. 500/2004 Sb., správní řád (pozn. pozor – obsahuje především úpravu procesní, ale též hmotněprávní!)
 - zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (jak úprava hmotněprávní, tak procesní)
 - zákon č. 36/1960 Sb., o územním členění státu (hmotněprávní úprava)
 - zákon ČNR č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky (úprava hmotněprávní)
 - zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)
 - zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím
 - zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv
- **Speciální zákony**
 - zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon)
 - zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním a vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
 - zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách

Právo EU

- vstupem ČR do EU se některé právní akty orgánů EU staly pro ČR přímo závaznými či bezprostředně ovlivňujícími tvorbu práva
- nutnost respektování zejm. primárního práva (nařízení, směrnice a obecné zásady právní stanovené judikaturou ESD), a to jak státními subjekty, tak soukromými osobami
 - o vůli přihlížet k některým předpisům EU vyjádřil sám Ústavní soud už v některých rozhodnutích, které předcházely vstupu ČR do EU

Judikatura Ústavního soudu

- rozhodnutí ÚS, kterými se zrušuje právní předpis (resp. jeho část)
 - o tyto nálezy nelze explicitně považovat právní předpisy, nicméně se svými právními účinky právním předpisům blíží
 - materiálně (ve svých důsledcích) se podobají novelizacím
 - sám zákonodárce zavedl praxi, kdy při vyhlášení úplného znění či novelizace předpisu ve Sbírce zákonů se v uvozovací větě konstatuje mimo jiné: „ve znění nálezu Ústavního soudu č...“

4. Ústavní základy veřejné správy

- Veřejná správa nám představuje organizovanou činnost, vykonávanou orgány veřejné správy sledující obecně prospěšný cíl. Jelikož žijeme v demokratickém státě, tak moc státu je omezená, a sám stát si vymezuje určité mantinely veřejné moci, a i stát je vázán svými vlastními pravidly, tedy ani stát není nad zákonem.
- **Veřejná správa je objektem správního práva**, které je svým způsobem odvozené od práva ústavního a rozhodně k němu má nejbližší.
- **Veřejná moc** je následně pojem zahrnující **jak státní moc, tak ostatní veřejnou moc**. Základní organizační kameny a funkce státu je definována v Ústavě ČR, která mimo jiné dělí moci ve státě na soudní, legislativní a výkonnou, "správní moc" pak tvoří vše, co nespadá ani pod jeden pojem.
- Ústava je tedy **organizační předpis**, kdy jednotlivé hlavy ústavy jsou pak dále konkretizovány zejména **zákonnými předpisy**. Základním příkladem jsou daně a poplatky kdy:
 - o Listina říká, že daně a poplatky lze ukládat pouze na základě zákona;
 - o Zákon o místních poplatcích jednotlivé poplatky vymezuje;
 - o A vyhlášky obcí pak konkretizují a zavádí jednotlivé poplatky na svém území;

Hlava I – základní ustanovení

1. Stát může dělat pouze to co je mu dovoleno, veřejná moc je svázána zákonem, narodil od občanů – ti mohou dělat vše co zákon nezakazuje
2. Respektování základních práv a ochrana základních práv soudy

Hlava II – moc zákonodárná

- Moc legislativní, pro VS nic moc hot, nicméně legislativa tvoří předpoklady pro výkon VS, dává jí mantinely a konkretizuje pravidla v ústavě.

Hlava III – moc výkonná

Moc výkonná, pro VS nejpodstatnější hlava, veřejná správa a vláda jsou velmi provázány,

Vláda se skládá z předsedy a jednotlivých ministrů, kdy ministři jsou špičkami ministerstev, kdy ministerstva představují ústřední správní orgány.

- V hlavě III. Máme stanoveny, že **ministerstva lze zakládat pouze zákonem**
- Rovněž upravuje **možnost vlády vydávat nařízení**, a to aniž by k tomu potřebovala zmocnění ze zákona, zmocnění dává již ústava, nicméně stále slouží k provedení zákona
- **Dále dává možnost ministerstvům a ÚSC vydávat nařízení a vyhlášky a to v mezích své působnosti.**

Zajímavý'' špeky''

Mezi hlavu výkonnou řadíme vládu a prezidenta

1. Vláda je **ústavní orgán a nikoliv správní**, nicméně pokud vydává OOP, dle zákona o státní hranici, tady je na 100% správní orgán.
2. Prezident je obecně ústavní orgán, ale jsou na to 3. názory, Sládeček -pokud vydává ústavní akty, tak je orgán ústavní, ale pokud jmenuje profesory, a jedná správně-právně, tak se jedná o správní orgán. Pokud rozhoduje o žádosti jít bojovat do armády cizího státu tak jedná jako SO a dokonce vydává rozhodnutí.

Hlava IV – moc soudní

Moc soudní

- **zakotven NSS (čl. 91) jako součást soustavy soudů;**
- **základní aspekty soudnictví i postavení soudce** (tj. i správních soudů) jako nezávislost, nestrannost atd.
- zakotveno postavení **Ústavního soudu**, jež vůči veřejné správě plní důležitou kontrolní roli – dále rozvíjí zákon o ústavním soudu.
- co se týče obecných soudů a soudců, bližší podmínky upravuje např. zákon o soudech a soudcích
- Ústavní soud, NSS + kontrolní pravomoci i ve vztahu k veřejné správě.

Hlava V a VI

NKÚ

- nezávislý kontrolní orgán
- vykonává kontrolu hospodaření se státním majetkem a plnění státního rozpočtu
- správní úřad s celostátní působností, který stojí mimo organizační strukturu

ČNB

- není správní úřad, nicméně má jeho pravomoce- to z toho důvodu, aby byla zajištěna jeho nezávislost- správní úřady jsou závislé na vládě

Hlava VIII – územní samospráva

Osmá hlava nám zakládá a garantuje územní samosprávu- garantuje právo na samosprávu, projev decentralizace státní moci.

Dělíme na obce a kraje- kraje lze zakládat a měnit pouze ústavním zákonem a to proto, že byly ústavním zákonem založeny.

Jedná se o veřejnoprávní korporace, které nejsou v podřízeném postavení vůči státu, hospodaří samostatně a na vlastní odpovědnost.

- **Formálně jsou nezávislé**, nicméně fakticky jsou **dotovány ze státního rozpočtu**- nicméně mohou hospodařit i samostatně a spravovat vlastní majetek;
- Stát může vykonávat dozor, nicméně pouze omezeně;
- Vykonávají státní správu v přenesené působnosti a vydávají nařízení;
- V samostatné působnosti pak vydávají vyhlášky;

Listina

Jedná se o základní zdroj lidských a ústavních práv, ty **nejzákladnější práva jsou zde garantovány** a ve **správních zákonech je pak definován obsah, výkon a omezení těchto práv**

- Právo na informace;
- Svoboda projevu;
- Svoboda shromažďování;
- Petiční právo atd;

Podstatný je zejména čl. 36 odst. 2- který garantuje a stanovuje podmínky přezkumu správních rozhodnutí nezávislými soudy

- Podstatné a nutné, jelikož SO, ze své povahy nejsou nezávislé, **nehájí spravedlnost, ale veřejný zájem**, rozhodují dle správního uvážení, jsou soudci a žalobci zároveň.

Další podstatné zákony

- O Úpravě hranic ČR
- O bezpečnosti ČR
- O vytvoření vyšších samosprávných celků

Shrnutí

- Ústava a ústavní zákony jsou nejen základem a předpokladem veřejné správy, ale obsahují v obecné rovině i poslání, úkoly a cíle veřejné správy; z toho také plyne **velmi úzký vztah mezi ústavním a správním právem**; lze říci, že správní právo je v jistém smyslu odvozeno z ústavního práva; správní právo rozvádí základní principy dané právem ústavním, z velké části také zabezpečuje realizaci řady práv a svobod občanů
- dále pak organizaci veřejné správy upravuje celá řada běžných zákonů; veřejná správa jako činnost výkonná, podzákonná a nařizovací je vázána zákony a zabezpečuje jejich provedení; **princip zákonnosti** tak představuje jeden z nejvýznamnějších principů pro veškerou činnost veřejné správy; základním východiskem je již čl. 2 odst. 3 Ústavy a čl. 2 odst. 2 Listiny
- **zákon** je tak v našem právním řádu vždy **základem činnosti i organizace** veřejné správy; veřejná správa se nemůže pohybovat praeter legem; zákonodárce je v tomto ohledu povinen dbát, aby zákony zůstaly vždy určitým filtrem, který zachycuje podstatné instituty, zejména, aby byl ze zákona vždy patrný obsah, účel a rozsah působení veřejné správy; požadovanou míru zákonné úpravy správy můžeme dovodit především z norem ústavních; zákonodárce musí stanovit působnost a pravomoc a subjekt, který bude jejich nositelem, v základních rysech proces rozhodování, dále obsah a rozsah zásahů do práv osob nebo stanovení jejich povinností a účel jimi sledovaný

Mezinárodní smlouvy

- mezinárodní smlouvy vyhovující článku 10 Ústavy se nacházejí na nižším stupni právní síly než ústavní zákony, jsou na stejné úrovni s běžnými zákony, ale
 - o tzv. aplikační přednost před (běžnými) zákony
 - o před euronovelou se to týkalo pouze m.s. o lidských právech a základních svobodách
 - těmito smlouvami je veřejná správa **vázána**, protože jsou **součástí** právního řádu a jsou **nadřazené** zákonům, které VS upravují
 - jedná se např. o MPOPP, Úmluvu atd.
 - nejen aplikační, ale i derogační přednost, jsou součástí ústavního pořádku i dnes, neboť nebylo možné snížit již jednou poskytnutý standard dle názoru Ústavního soudu

5. Formy činnosti veřejné správy

Nejprve je třeba vymezit pojem veřejné správy, veřejná správa představuje **Organizovanou činnost, vykonávanou orgány veřejné správy sledující obecně prospěšný cíl**. Veřejná správa je pak objektem správního práva, kdy správní právo reguluje výkon veřejné správy, a to tím způsobem, že říká, **1) co je předmětem** veřejné správy, **2) kdo** tuto veřejnou správu vykonává a **3) jaké nástroje** k tomu může užívat.

Formy činnosti nám pak **právě představují nástroje**, se kterými mohou orgány veřejné správy operovat v rámci své činnosti.

Naprosto základní dělení forem činnosti je **dle vztahu k danému případu**. Podle toho dělíme formy činnosti na:

- Činnost abstraktní povahy;
- Konkrétní povahy;
- Abstraktně konkrétní povahy;

1. Činnost abstraktní povahy – abstraktnost spočívá v tom, že se jedná o **druhově vyjádřený předmět věci nebo neurčitý počet adresátů**

- Druhově určený předmět věci spočívá v možnosti opakované aplikace na věci téhož druhu
- Abstraktní činnost dále dělíme na:
 - o **Normativní správní akty** – podzákonné právní předpisy veřejné správy, které určují obecně závazná pravidla chování – nařízení vlády, vyhlášky ministerstev a jiných ústředních správních orgánů+ nařízení krajů a obcí vydávaných v přenesené působnosti
 - o **Statutární předpisy** – podzákonné právní předpisy, které mají ovšem základ v příslušnosti k určitému stavu nebo místu. Jedná se o vyhlášky obcí a stavovské předpisy, jsou vydávány v samostatné působnosti a **nemohou zasahovat do vnějších vztahů**.
 - o **Vnitřní předpisy** – směřují dovnitř veřejné správy, nejsou pramenem práva, **vázány jsou pouze správní orgány a jejich zaměstnanci**, slouží k sjednocení činnosti či úpravě úkolu – nicméně adresáti se jich mohou dovolat proti orgánu VS. Například vnitřní předpisy VŠ – jsou vázáni pouze studenti.

2. Konkrétní činnosti – je konkrétní do věci nebo adresáta nebo obojí.

- **Individuální správní akt**, rozhodnutí – ukládá práva a povinnosti v konkrétní věci, konkrétní osobě – deklaratorní a konstitutivní, formální a materiální pojetí – materiální má přednost
 - o Není pramenem práva
- **Služební pokyn**, interní akt – stejná definice, jen v rámci služebního nebo pracovního vztahu

3. Činnost abstraktně konkrétní

- Akty hybridní, smíšené povahy – konkrétní ve věci, ale neurčité k okruhu adresátů nebo konkrétní k adresátům, ale neurčité ve věci
- Máme pouze jediný příklad takové činnosti a tou je OOP definované ve správním řádu, relativně novinka, věci, které řeší OOP dříve řešili vyhlášky
 - o Zásady územního rozvoje;
 - o Regulace ochrany a možnost vstupu na určitá území;
 - o Územní plán;
 - o Zákazové a příkazové dopravní značky;

Další dělení forem činnosti

1. **podle počtu stran** – jednostranné a vícestranné – veřejnoprávní smlouvy – koordinační, subordinační a mezi soukromými osobami
2. **formální** (mají předepsaný postup a formu) a **faktické**
 - **faktické pokyny** – **vyslovení** zákazu/příkazu určitého jednání, který je adresát povinen respektovat
 - **bezprostřední zásahy** – odvrácení nebezpečí, jež bezprostředně ohrožuje/poškozuje právem chráněné zájmy
 - **exekuční úkony a zajišťovací úkony**

Další úkony vykonatelů VS – vykonavatelé jimi plní úkoly VS, nezasahují do ničích práv (X faktické činnosti)

- **osvědčení** – potvrzuje nesporný stav
- **ověření** – vidimace = ověření shody kopie, konverze = **správní úkon**, který je jako určitý správní úkon vadný, je prohlášen za jiný správní úkon bezvadný, pokud splňuje všechny jeho obsahové a formální náležitosti., legalizace = ověření pravosti podpisu
- **posudky, stanoviska, vyjádření** – odborný názor, závazné stanovisko – podklad pro rozhodnutí, závazné stanovisko EIA – nemůže se od něj odchýlit, ale rozhodnutí musí SO založit na základě tohoto stanoviska
- **informační úkony** – evidence, dokumentace, statistika, komunikace
- **registrace** – zanesení údajů do úředního informačního systému
- **programovací úkony** – koncepce, plány, programy, prognózy

- **materiální úkony** – odborné, organizační, technické, pomocné
- **doporučení a výzvy** – představa vykonavatele VS o vhodném modelu chování adresáta
- **veřejnoprávní ujednání** – nezávazná ujednání mezi vykonavateli VS

6. Normotvorba ve veřejné správě

- účast veřejné správy na zákonodárství
- vydávání prováděcích předpisů (nařízení)
- vydávání statutárních předpisů (autonomní normotvorba)
- vydávání vnitřních předpisů (interní normotvorba)

Normotvorná činnost

- = **postupy při tvorbě zejména právních, ale někdy též jiných (interních) předpisů**
- jde o tzv. legislativní funkci veřejné správy (dále jen „VS“)
- v rámci VS **mohou být přijímány nebo vydávány jen podzákonné právní předpisy**
 - o tyto podzákonné právní předpisy přitom nesmí být v rozporu s platnými zákonnými právními předpisy
- kromě podzákonných právních předpisů se VS podílí také na tvorbě zákonů a ústavních zákonů
- spadá sem
 - o vydávání nařízení vlády
 - o vydávání vyhlášek ministerstev a dalších správních úřadů
 - o vydávání nařízení obcí, krajů a hlavního města Prahy
 - o vydávání obecně závazných vyhlášek, obcí, krajů a hlavního města Prahy

Formy normotvorby

- podíl VS a vlády na tvorbě pr. předpisů lze rozčlenit do několika oblastí:

1. podíl na přípravě (vzniku) zákonů (ministerstva, jiné ústřední správní úřady, vláda)

- podílení se na vypracování návrhů zákonů
- orgánům VS to ukládá § 24 kompetenčního zákona:
 - o „*Ministerstva a jiné orgány st. správy pečují o náležitou pr. úpravu věcí patřících do působnosti ČR*“
 - o *připravují návrhy zákonů a jiných pr. předpisů týkajících se věcí, které patří do jejich působnosti i návrhy, jejichž přípravu jim vláda uložila*
 - o *dbají o zachování zákonnosti v okruhu své působnosti a činí dle zákonů potřebná opatření k nápravě.*“
- vypracované návrhy se pak předkládají vládě, která využívá své zákonodárné iniciativy a postupuje je Poslanecké sněmovně (čl. 41 Ústavy)
- + Samospráva se na tvorbě zákonů a ústavních zákonů podílí v rámci připomínkového řízení.

2. právo zákonodárné iniciativy – kdo může navrhnout zákony

- toto právo má pouze (ve veřejné správě):
 - o vláda
 - o zastupitelstvo VÚSC
- jde o právo podle čl. 41 odst. 2 Ústavy:
 - o „*Návrhy zákonů se podávají Poslanecké sněmovně.*“
 - o „*Návrh zákona může podat poslanec, skupina poslanců, Senát, vláda nebo zastupitelstvo vyššího územního samosprávného celku.*“
- samosprávné kraje a hl. město Praha se mohou autonomně – nezávisle na vládě – bezprostředně účastnit zákonodárné činnosti, tedy podávat vlastní návrhy zákonů

3. podíl na přípravě a vydávání nařízení vlády

- ministerstva a jiné ústřední správní úřady
- čl. 78 Ústavy:
 - o „*K provedení zákona a v jeho mezích je vláda oprávněna vydávat nařízení. Nařízení podepisuje předseda vlády a příslušný člen vlády.*“
 - o vláda vydává právní předpisy bez zmocnění
 - o pokud to neučiní vláda sama, může pověřit ministerstva nebo jiné ústřední spr. úřady, které připraví nařízení vlády

4. vydávání vlastních prováděcích právních předpisů

- na základě čl. 79 odst. 3 Ústavy – tj. tvorba nařízení
 - o „*Ministerstva, jiné správní úřady a orgány územní samosprávy mohou na základě a v mezích zákona vydávat právní předpisy, jsou-li k tomu zákonem zmocněny.*“
- jde o nejvýznamnější oblast legislativní funkce VS

5. tvorba statutárních předpisů (které mají formu právních předpisů)

- statutární předpisy vydávány orgány územní samosprávy = obecně závazné vyhlášky obcí, krajů a hl. m. Prahy
- ústavní základ - čl. 104 odst. 3 Ústavy: „*Zastupitelstva mohou v mezích své působnosti vydávat obecně závazné vyhlášky.*“
- není potřeba zmocnění (protože je generální zmocnění v Ústavě), ale musí být ústavní základ, ze kterého lze dovodit, že jde o samostatnou působnost, kterou lze upravit

- rovněž vydávání stavovských předpisů orgány zájmové samosprávy

6. vydávání interních normativních aktů

- ať již jde o oblast státní správy nebo samosprávy
 - o stavovské (profesní) předpisy + ostatní samosprávy (VŠ)
 - statutární předpisy, které nemají formu předpisů právních
 - -> stavovské + akademické předpisy
 - o interní normativní akty vydávané **v rámci hierarchické struktury státní správy**, v rámci vztahů podřízenosti a nadřízenosti (usnesení vlády, směrnice ministerstev, ...)

Účast VS na zákonodárství

- právo zákonodárné iniciativy má pouze vláda a zastupitelstvo vyššího územního samosprávného celku
- celý proces přípravy zákonů je upraven v Legislativních pravidlech vlády (Legislativní rada vlády)
- úkoly při přípravě zákonů jsou rozděleny mezi vládu, ministerstva (jiné ústřední správní úřady) a Legislativní radu vlády
- Legislativní rada vlády
 - o specializovaný poradní orgán vlády ČR v oblasti její legislativní činnosti

Shrnutí podílu jednotlivých orgánů VS na legislativní činnosti

Vláda

- je subjektem zákonodárné iniciativy (čl. 41)
- má právo vyjádřit se k návrhům zákonů, které sama nepředložila (čl. 44)
- disponuje oprávněním (samostatně) vydávat nařízení vlády
- právo řídit podřízené subjekty interními normativní akty ve formě usnesení
- významná role Legislativní rada vlády v legislativním procesu

Ministerstva a ostatní ústřední správní úřady

- účast na přípravě zákonů, příp. na vypracování návrhů nařízení vlády
- pro oblast VS nejvýznamnější příprava a vydávání vlastních právních předpisů i vydávání předpisů vnitřních (směrnice)
- jiné správní úřady: vydávají nařízení a řídí podřízené subjekty interními předpisy

Orgány samosprávy

- **vyšší územně samosprávné celky** jsou subjektem zákonodárné iniciativy (čl. 41)
- **obce, kraje a hl. m. Praha** připravují a vydávají územně působící právní předpisy: nařízení (přenesená působnost, čl. 79/3) a obecně závazné vyhlášky (samostatná, čl. 104/3)

Prezident republiky

- přiřazován k moci výkonné
- právo suspenzivního veta: přestože jde toliko o veto „pozastavující“, získání kvalifikované většiny k jeho překonání může někdy představovat (nepřekonatelný) problém vyúsťující v nepřijetí zákona

Stádia tvorby právního předpisu

- 4 obligatorní stadia:
 1. **příprava**
 2. **projednání**
 3. **schválení**
 4. **publikace**
 5. **(změna/zánik)**
- **Prameny úpravy tvorby právních předpisů:** Ústava (čl. 79, 79, 41, 44, 104) Listina (zákony musí být takové, aby nezasahovaly do práv a svobod)
- Zákon stanoví určitý rámec a další určení a konkretizace je v prováděcích předpisech
- kompetenční zákon = povinnost ministerstev a jejich úřadů připravovat ty zákony
- zákon o Sbírce zákonů a Sbírce mezinárodních smluv = problematika publikace právních předpisů
- Zákon o Ústavním soudu = pravomoc zrušit zákony nebo jejich ustanovení, příp. podzákonné ustanovení – negativní zákonodárce
- správní řád = především procesní předpis, ale upravuje i zásady činnosti správních orgánů (obecné zásady)

Příprava

- příprava návrhu pr. předpisu
- probíhá zpravidla na věcně příslušném ministerstvu nebo jiném ústředním správním úřadu

Projednání

- projednání návrhu
- podle druhu pr. předpisu probíhá:
 - o na příslušném úřadu = vyhláška

- ve vládě = nařízení vlády, návrh zákona
- v Parlamentu = zákon
- účelem projednání je dohoda na konečné podobě návrhu

Schválení

- provádí státní orgán, kterému je ústavně dána pravomoc daný právní předpis vydat = správní úřad, vláda, Parlament, a to způsobem stanoveným Ústavou nebo zákonem
- závisí na tom, o jaký předpis se jedná:
 - vyhláška ministerstva – ministerstvo
 - nařízení vlády – schvaluje se usnesením vlády
 - zákon – složitější: legislativní proces končí až projednáním v PS a Senátu (usnesením obou komor), může do toho vstoupit prezident svým vetem
- **Podpis:**
 - Přijaté zákony podepisuje předseda Poslanecké sněmovny, prezident republiky a předseda vlády (čl. 51 Ústavy).
 - Nařízení vlády podepisuje předseda vlády a příslušný člen vlády (čl. 78 Ústavy).
 - Vyhlášky ministerstev a jiných ústředních správních úřadů podepisuje člen vlády nebo vedoucí ústředního správního úřadu.
 - Hejtmán s náměstkem hejtmána podepisuje právní předpisy kraje (§ 61 odst. 3 písm. a) zákona o krajích).
 - Starosta spolu s místostarostou podepisuje právní předpisy obce (§ 104 odst. 2 zákona o obcích).
 - Primátor hlavního města Prahy spolu s náměstkem primátora hlavního města Prahy podepisuje právní předpisy hlavního města Prahy
 - právní význam jen u vyhlášek ministerstev a jiných ústředních správních úřadů, podpis člena vlády nebo vedoucího ústředního správního úřadu je schvalovací akt
 - u zákonů, nařízení vlády a právních předpisů v rámci samosprávy se podpisy připojují k předpisu již schválenému, jen osvědčení souladu procesu s Ústavou a zákony
 - suspenzivní veto prezidenta republiky
- **Promulgace**
 - deklaratorní stvrzení ústavního postupu vzniku zákona

Vyhlášení (publikace)

- právní předpis musí být vyhlášen způsobem stanoveným zákonem
- podmínka **platnosti** pr. předpisu
- více viz níže – otázka č. 11

Fakultativní stadia:

- **změna pr. předpisu** – znovu legislativní proces (bod 1. – 4.)
- **zánik pr. předpisu**
 - když ponecháme stranou výslovné omezení platnosti/účinnosti v právním předpisu, může k jeho **zániku** dojít v zásadě trojím způsobem:
 - 1. o zrušení, pozbytí platnosti/účinnosti **rozhodne sám normotvůrce** (ten, kdo právní předpis vydal); opakuje se postup 1-4
 - 2. zrušení **předpisem vyšší právní síly** (tzn. jiným orgánem než normotvůrcem)
 - 3. oprávněný subjekt podá **návrh na zrušení k ÚS** – ten přezkoumá ústavnost, resp. zákonnost právního předpisu a případně ho může zrušit (buď celý, nebo některá jeho ustanovení)

Vyhlašování právních předpisů

- závěrečná obligatorní fáze normotvorného procesu – až kvalifikované zveřejnění textu právního předpisu má bezprostřední význam pro adresáta předpisu
- zásady úzce související s potřebou řádného vyhlášení právních předpisů:
 - **neznalost zákona neomlouvá**
 - princip, který není zakotven nikde v zákoně, nicméně je považován za obecný právní princip, který platí (potvrzuje i ÚS)
 - pokud by platné a účinné předpisy nebyly každému snadno přístupné, nemohl by tento princip platit
 - **zásada veřejnosti práva**
 - právní norma nemůže nabýt účinnosti dříve, než je vyhlášena způsobem stanoveným zákonem a tím je umožněna její obecná znalost
 - každý musí mít možnost bez jakýchkoliv pochybností zjistit, jaké právní předpisy má při své činnosti dodržovat

A. Vyhlašování (publikace)

- zprostředkování obsahu pr. předpisů adresátům
- Ústava – Čl. 52 – K platnosti zákona je třeba, aby byl vyhlášen. Způsob vyhlášení zákona a mezinár.sml. stanoví zákon. + zákony
- 1. **publikace ve formálním smyslu (v užším pojetí) - veřejnoprávní**

- = kvalifikovaným způsobem provedené zveřejnění pr. předpisů nejčastěji formou otištění v oficiální úřední sbírce nebo jiným zákonem stanoveným způsobem
- zveřejnění provádí správní úřad nebo orgán samosprávy
- úzce souvisí s **právními účinky** pr. předpisů – tj. platností a účinností
 - o formální vyhlášení = **podmínka platnosti** pr. předpisu (a **jen platný předpis může nabýt účinnosti**)
- lze hovořit o publikaci veřejnoprávní

2. publikace v materiálním smyslu – soukromoprávní

- označení pro všechny ostatní dostupné formy a prostředky uveřejňování textu předpisů, zejm. jejich otištěním (denní tisk, časopisy, brožury, zákony s komentářem), ústním vyhlášením nebo zpřístupněním prostř. internetu či pr. informačních systémů – ASPI...
- **bezprostředně nesouvisí s nástupem pr. účinků**, má pouze subsidiární charakter
- pokud vyhlášení provádí soukromý subjekt, lze hovořit o soukromoprávní publikaci

Schválení pr. předpisu

- nutně předchází vyhlášení
 - o zákony schvaluje usnesením jednotlivých komor Parlament
 - o nařízení vlády schvaluje vláda usnesením
 - o vyhlášky ministra a vedoucího jiného ústř. spr. orgánu jsou schvalovány podpisem ministra (vedoucího)
 - o obecně závazné vyhlášky podle čl. 104 Ú schvaluje zastupitelstvo kraje či obce
 - o nařízení obce či kraje dle čl. 79 (3) Ú schvaluje rada obce či kraje

Podpis pr. předpisu ústavním, státním či samosprávným činitelem

- nemá vždy pr. relevanci – vliv na publikaci předpisu, a tedy jeho platnost
- podpis **zákonu a nařízení vlády** (předsedou PS a premiérem) - jde o pouhé osvědčení o přijetí právního předpisu, není nezbytnou podmínkou jeho vyhlášení
- podpis **předpisu obce** starostou (primátorem)/**kraje** hejtmánem – obdobné
- podpis **zákonu prezidentem** – má právní význam! - pokud zákon nepodepíše, uplatňuje tak suspenzivní veto a zákon nemůže být vyhlášen; až pokud jej posléze PS přehlasuje, následný nedostatek podpisu prezidenta už žádné právní účinky nemá a nebrání vyhlášení zákona
 - o ale – internet: např. Václav Klaus některé zákony nepodepsal ani nevetoval (např. vládní důchodová reforma, z. o majetkovém vyrovnání atd.) - dle některých autorů existuje ústavní zvyklost, že prezident nesouhlasí s určitým zákonem, ale přímo jej nevetuje; pak je zákon vyhlášen bez jeho podpisu
 - o v Ústavě: prezident 1) má právo vrátit Parlamentu přijatý zákon s výjimkou zákona ústavního, 2) podepisuje zákony – z této formulace vyplývá, že buď zákon podepíše, nebo nepodepíše a to = suspenzivní veto (žádná 3. možnost není)

Promulgace

- = akt, jehož cílem je ověřit (zpravidla podpisem) ústavnost vzniku zákona = deklaratorní stvrzení ústavního postupu vzniku zákona
- v současné době u nás není právně upravena

B. Platnost pr. předpisu

- vyhlášení (ve formálním smyslu) je podmínkou platnosti; ta znamená, že předpis se stává **součástí právního řádu, schvalující orgán je jím vázán**
- aby přestal platit, bylo by nutné ho zrušit stejným postupem, jakým byl přijímán (pokud sám neobsahuje ust. o omezené platnosti)
- platný = stává se součástí právního řádu – to ještě neznamená, že současně nastávají jeho právní účinky (nelze podle něj ještě postupovat – postupuje se dle předpisu dosavadního)

C. Účinnost pr. předpisu

- okamžikem účinnosti **nastávají právní účinky předpisu** - tzn. právní vztahy, které má regulovat, se již řídí tímto předpisem
 - o zpravidla dnem, který je stanoven v samotném předpisu
 - o podpůrně §3 publ. zák.: „*Pokud není stanovena účinnost pozdější, nabývají právní předpisy účinnosti patnáctým dnem po vyhlášení. Vyžaduje-li to naléhavý obecný zájem, lze výjimečně stanovit dřívější počátek účinnosti, nejdříve však dnem vyhlášení.*“
- -> ke zrušení předchozí úpravy fakticky nedochází dnem platnosti, ale až jeho účinností
- někdy se rozlišují 2 formy:
 - o **účinnost formální** – nastává dnem uvedeným v předpisu/15. dnem po vyhlášení – ode dne nabytí formální účinnosti se předpisem upravené vztahy jím skutečně musí řídit
 - o **účinnost sociální** = předpis se opravdu začne aplikovat – začne reálně působit v praxi (nastává později)
- **pozn.: jak platnost, tak účinnost může být časově omezena**

D. Legisvakance, legisvakanční lhůta (vacatio legis)

- vacatio legis = prázdniny zákona
- časové období mezi platností a (formální) účinností
- slouží k seznámení se s předpisem i k vytvoření materiálních podmínek pro aplikaci předpisu

E. Republikace

- vyhlášení úplného znění právního předpisu po provedené novelizaci
- provádí se zpravidla jen u zákonů (ústavních zákonů) - tato úplná znění se vyhláší ve Sbírce zákonů; časté jsou však neoficiální (soukromé) republikace týkající se nejen zákonů, ale i prováděcích předpisů
- nikoliv úplná znění zákonů, ale původní zákon a jeho jednotlivé novely lze považovat za právní předpisy (jde o předpis ten a ten, ve znění těch a těch dalších předpisů)!!

7. Právní předpisy územních samosprávných celků

Ústava nám garantuje právo na samosprávu, kdy území ČR je ústavním zákonem rozděleno na jednotlivé kraje a konkrétní území v kraji pak spravují jednotlivé obce.

Obecně se jedná o **veřejnoprávní korporace**, které na **vlastní náklady a odpovědnost spravují poměry na svém území**. Jedním ze způsobů, jakým to mohou dělat je právě skrze právní předpisy, které si mohou sami obce a kraje vydávat, hovoříme o tvz. **Autonomní normotvorbě**.

Základní prameny právní úpravy budou zejména tedy

- Ústava
- Zákon o obcích a zákon o krajích
- Zákon o hlavním městě Praze

Když hovoříme o právních předpisech ÚSC, tak konkrétně se jedná o

- **Obecně závazné vyhlášky**
- **Nařízení**
- **OOP** – není pramenem práva, jedná se o formu činnosti, nicméně i tak se jedná o nástroj, kterým lze efektivně regulovat práva a povinnosti na určitém území.

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích

- pr. předpisy obce (**obecně závazné vyhlášky a nařízení obce**) musí být vyhlášeny, a od roku 2022 (z.č. 35/2021) ve Sbírce právních předpisů ÚSC = podmínka jejich platnosti, nabývá platnosti dnem vyvěšení
- **den publikace** = první den vyvěšení
- **účinnost** 15. den po vyhlášení (ledaže je stanoveno později nebo naléhavý pr. zájem – nejdříve však dnem vyhlášení)
- obec zašle **obecně závaznou vyhlášku** obce neprodleně po dni jejího vyhlášení Ministerstvu vnitra
- **nařízení obce** zašle neprodleně po dni jeho vyhlášení příslušnému krajskému úřadu (§12/6)
 - o tyto úkony jsou nezbytné pro výkon dozoru nad působností obce

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích

- stejně jako u právních předpisů obce – novela – sbírka právních předpisů ÚSC
- **platnost** dnem vyhlášení ve Věstníku (formální publikace)
- **účinnost** 15. dnem po vyhlášení ve Věstníku (není-li stanoveno později či naléhavý pr. zájem – nejdříve však dnem vyhlášení)

Právní předpisy hl. m. Prahy

- hl. m. Praha je obcí i krajem zároveň
- podmínkou platnosti obecně závazné vyhlášky hlavního města Prahy a nařízení hlavního města Prahy je jejich vyhlášení
 - o to se provede tak, že se předpis uveřejní ve **Sbírce právních předpisů hlavního města Prahy**
- právní předpis hlavního města Prahy nabývá **účinnosti 15. dnem** následujícím po dni jeho vyhlášení ve Sbírce, pokud v něm není stanoven pozdější počátek účinnosti.
- vyžaduje-li to **naléhavý zájem**, lze výjimečně stanovit dřívější počátek účinnosti, nejdříve však dnem vyhlášení.

Obecně závazné vyhlášky

Autonomní normotvorba – zmocnění **je přímo z ústavy**, vydávají se v samostatné působnosti, směřují tedy směrem dovnitř obce a nemohou upravovat vnější vztahy.

Znaky

- **Pod zákonost** – nemohou upravovat věci, které lze upravit pouze zákonem- základní lidská práva nebo to co stanoví ústava, to kde je výhrada zákona
- **Obecnost** – platí pro všechny
- **Abstraktnost** – pro neurčitou věc nebo adresáty
- **Neprovádí žádný zákon**, nicméně mohou zákon konkretizovat – příklad s místními poplatky
- **Zajímavost je – že soud jimi není vázán, může se rozhodnout, že je neaplikuje, nicméně veřejná správa jimi vázána je.**

Stádia normotvorby:

1. **Příprava návrhu**– zpracovává odborná pracovní skupina
2. **Projednání na zastupitelstvu**
3. **Schválení** – vydává se usnesení, které musí přijmout nadpoloviční většina všech členů zastupitelstva
4. **Publikace**
5. Zaslání ministerstvu vnitra, která k tomu dává stanovisko a provádí dozor

Vydává zastupitelstvo dle zákona o obcích, a to zejména k tomu

- Aby zabezpečilo místní záležitosti veřejného pořádku
- Pro pořádání, průběhu a ukončení kulturních a sportovních akcí
- K zajištění čistoty a údržbě veřejných prostranství a k ochraně ŽP
- Dále pokud tak stanoví zákon

Vyvěšení ve sbírce předpisů ÚSC, účinnost typicky 15 dnů od zveřejnění

- Dohled vykonává ministerstvo vnitra, rušit může pouze ÚS, nicméně MV může pozastavit účinnost.

Nariadení

Obecně se má stejné znaky jako vyhláška a proces schvalování je rovněž stejný, nicméně:

- Vydává se **v přenesené působnosti**, jedná se o **výkon státní správy**
- **Vydává rada obce** a nikoliv zastupitelstvo
- Slouží **k provádění zákona a vydává se na základě zákona**
- Jedná se o **povinnost**, nikoliv o právo obce, jako je to u vyhlášek
- **Dozor vykonává krajský úřad nebo ústřední správní orgán v případě kraje.**

Obec zde nejedná nezávisle, ale je v podřízeném postavení, slouží k vykonávání rozšířené působnosti

OOP

Dle SŘ se jedná o akt, **kteřý není ani právním předpisem ani rozhodnutím**, má **abstraktně konkrétní povahu – je** neurčitý co do věci nebo do adresátů.

Jedná se o úkon správního orgánu v určité věci, který se přímo dotýká práv a povinností nebo zájmů, blíže neurčitého okruhu osob.

- Nicméně nemůže jednat nad rámec zákona a může pouze konkretizovat již zákonem stanovené povinnosti

Historicky upravuje věci, které dříve upravovaly vyhlášky. Jedná se například o územní plán, zásady územního rozvoje, nebo dopravní značky – příkazové a zákazové

- Přezkum skrze **správní žalobu na zrušení OOP** nebo jeho částí, případně v **přezkumném řízení**;
- Vydává se v samostatné působnosti, soud musí respektovat právo na samosprávu;
- Velmi podobné pojetí jako vyhláška obce, ale typicky upravuje problematiku na ještě konkrétnějším území – dopravní značka nebo zákaz vstupu do lesa;

Materiální vs formální pojetí OOP

- Materiální – kdy není podstatné, zda zákon explicitně umožňuje danou věc upravit skrze OOP, nicméně **stačí to, že zákon lze vyložit takovým způsobem, že danou věc lze z její povahy materiálně upravit právě OOP.**
- Formální – **zákon musí explicitně stanovit, že danou věc lze upravit skrze OOP.**
- NSS – formální, ÚS- materiální, ÚS tedy bere vyšší kartou a máme zakotvené materiální pojetí

Tvorba

- Návrh, tvorba a **vyvěšení na úřední desce**, zveřejnění návrhu

- Lze **podávat připomínky** (stačí vypořádat v odůvodnění), **a námitky** které jsou kvalifikovanější formou – musí se vypořádat ve výroku, podávají dotčené osoby (vlastníci nemovitostí, zástupce veřejnosti)
- Vydání OOP na úřední desce

Obrana proti OOP

- **Přezkumné řízení**
- **Žaloba**- každý kdo byl dotčen, **do roka účinnosti** OOP nebo do roka od doby, kdy bylo proti žalobci vydáno rozhodnutí jehož podklad bylo OOP. **Soud ruší pouze v nezbytném rozsahu**, protože chceme **maximálně zachovat právo na samosprávu**. Soud rozhoduje na základě stavu, který tu byl v době vydání OOP.

8. Správní akt

- Nástroje činnosti můžeme velmi povrchově dělit na **abstraktní a konkrétní**. Abstraktní akty neboli právní předpisy nám představují určité **kolektivní upravení práv a povinností**
- Naopak konkrétní správní akty nám pak představují konkrétní úpravu práv a povinností pro individuální osobu nebo skupinu osob.

Pojem a charakteristika

- někdy označován jako individuální správní akt, či konkrétní akt
- jde o jednostranný správní úkon (rozhodnutí), v němž orgán veřejné správy v jednotlivém případě autoritativně řeší pr. poměry urč. adresátů – tj. FO a PO, které se nacházejí mimo organizační strukturu veř. spr.
- **pojmové znaky:**
 - o jednání spr. úřadu či jiného subjektu na zákl. zákona
 - o jednostranný autoritativní výrok o právech a povinnostech směřující vůči nepodřízeným subjektům (soukromé FO a PO)
 - o adresáti nejsou ve stejném (rovném) postavení jako správní úřad či jiný subjekt, který akt vydává
 - o týká se konkrétní věci a konkrétních adresátů
 - o ve vztahu k adresátům je pr. závazný a st. mocí vynutitelný

Nařízení (normativní správní akty)	vs.	Správní akty
Jednostrannost		jednostrannost
vrchnostenský charakter		vrchnostenský charakter
zákonný základ pro jejich vydání		zákonný základ pro jejich vydání
Abstraktnost		konkrétnost
obecně závazné		zavazuje konkrétní adresáty v konkr. věci

Členění správních aktů

dle právních účinků:

A) akty konstitutivní

- zakládají, mění nebo ruší vztahy spr. práva → vytváří se nová pr. situace adresátů
- zakládá se nový poměr, který zde dříve nebyl
- působí ex nunc a pro futuro
- jde o většinu aktů
- např. vydání stavebního povolení, přiznání sociální dávky, rozhodnutí o uložení pokuty...
- **členění konstitutivních spr. aktů:**
 - o podle trvání jejich účinků
 - časově omezené
 - časově neomezené
 - o podle přínosu obsahu aktu pro adresáta
 - benefiční (zvýhodňující, k dobru adresáta)
 - př. nenároková sociální dávka
 - deteriorační (znevýhodňující, k tíži adresáta)
 - př. pokuta za spáchání přestupku
 - opět možná kombinace obou – např. stavební povolení = výhoda stavět, ale rovněž jistá omezení

B) akty deklaratorní

- jde o akty stvrzující
- autoritativně zjišťují již existující vztahy spr. práva → pr. situace zde byla již při vydání aktu a nedochází k její změně
- působí ex tunc a pro praeterito (od „tehdy“ a do minulosti)

podle subjektů, které zavazuje

A) akty in persona

- řeší pr. poměry adresátů
- vztahují se k osobám
- je jich většina
- např. vydání cestovního dokladu, rozhodnutí o přestupku...

B) akty in rem

- týkají se sice adresáta, ale zprostředkovaně kvůli jeho vztahu k určité věci (nemovitost, zařízení...)
- jsou většinou závazné i pro pr. nástupce
- např. rozhodnutí ve věci ochranné známky

podle pr. pozice adresáta

A) *akt pozitivní*

- pozice adresáta se mění
- např. přijetí na VŠ – uchazeč získává právo na zápis do studia, v tomto se mění jeho právní pozice

B) *akt negativní*

- pozice adresáta zůstává stejná
- např. zamítnutí žádosti o vydání stavebního povolení
- neplatí zde překážka *rei iudicata* (lze tedy věc znovu projednat)

podle obsahového kritéria

A) *akty materiální*

- upravují hmotněprávní postavení adresátů
- jde o meritorní rozhodnutí

B) *akty procesní*

- dotýkají se pr. postavení adresátů v průběhu spr. řízení
- např. k účastenství v řízení, rozhodování o podjatosti...

Náležitosti správních aktů

- rozeznáváme náležitosti kompetenční, obsahové, formální a procedurální

Kompetenční náležitosti

- Kompetenční náležitosti předpokládají **hmotněprávní pravomoc a působnost** a **procesní příslušnost správního** orgánu k tomu, aby mohl dané rozhodnutí vydat.
- Kompetenční náležitosti jsou teda **splněny tehdy**, pokud rozhodnutí **vydá věcně, místně, případně funkčně příslušný správní orgán v mezích jeho pravomoci a kompetencí**.
 - o Jednoduše jde o to, aby nám stavební povolení nevydával úřad práce

Obsahové

- Představují **vnitřní formu rozhodnutí**.
- Obsahové náležitosti jsou takové, **aby konkrétní projevená vůle správního orgánů projevená v individuální věci byla v souladu se zákonem**. Dále pro obsahové náležitosti je podstatné zejména to, aby projevená vůle měla obligatorní, zákonem učenou skladbu a to zejména:
 - o **Výrok**: musí být jasný, nezaměnitelný a určitý, musí jasně stanovit, kdo je povinen, jakou povinnost má a do kdy ji má splnit.
 - o **Odůvodnění**: musí být jasné, přesvědčivé a bez vnitřních logických rozporů,
 - o **Poučení o opravném prostředku**:

Formální

- Formální náležitosti nám **představují vnější formu**, formát rozhodnutí, jak má vypadat, když se na něj člověk na první pohled podívá.
 - o **Písemná forma**
 - o **Označení jako rozhodnutí**
 - o Označení, **kdo ho vydal a za jaký orgán**, kdy bylo rozhodnutí vydáno, **číslo jednací** a jiné.

Procedurální

- Rozhodnutí bylo vydáno **v souladu s předepsaným procesním postupem**, dle SŘ.

Vlastnosti správních aktů

- Mluvíme zejména o
 - o **Platnosti**;
 - o **Právní moci**;
 - o **Vykonatelnosti**;
 - o **Vynutitelnosti rozhodnutí**;

Platnost: nastává doručení správního aktu jeho adresátovi, typicky **doručením** do vlastních rukou, nicméně může se jednat i o ústní sdělení. Jedná se o okamžik, kdy správní orgán **svoji vůli projeví na venek**. **Platnost je zásadním předpokladem pro další právní účinky**. Zejména je rozhodnutím okamžikem **platnosti vázán i sám správní orgán**, ten je jim nicméně fakticky vázán, již předáním aktu provozovateli poštovních služeb.

Právní moc je vlastnost rozhodnutí, která zakládá jeho **nenapadnutelnost řádnými opravnými prostředky**, typicky je to uplynutím lhůty k podání řádného opravného prostředku, nebo negativní rozhodnutí o opravném prostředku odvolacím orgánem.

- Právní moc rovněž znamená, **nezrušitelnost a nezměnitelnost rozhodnutí**, pravomocným rozhodnutím se daná věc **typicky končí** – lze zrušit jen mimořádnými opravnými prostředky a správní žalobou, případně prostředky dozorcími.
- **Zakládá překážku věci rozhodnuté**

Teorie pak dělí právní moc na **relativní a absolutní**

- Relativní právní moc je nenapadnutelnost v rámci veřejné správy
- Absolutní je nezměnitelnost **skrze žádné dostupné prostředky, ani tedy správní žalobou či ústavní stížností**

Vykonatelnost pak znamená skutečnost, že rozhodnutí **skutečně vyvolává v něm popsané právní následky**. Předpokladem je právní moc a typicky lze například zahájit stavbu nebo plnit pokutu, aniž by se jednalo o bezdůvodné obohacení – nicméně máme i řadu rozhodnutí, **kteřé jsou předběžně vykonatelné** – platební výměry v rámci správy daní, vykonatelné je rozhodnutí nehledě na právní moc, musíme plnit, nicméně i tak se můžeme dál odvolávat a bránit se.

Vynutitelnost pak souvisí již se samotnou definicí rozhodnutí, že je autoritativní a závazné, lze jej tedy **pomoci státní moci vynutit, a to především exekučně**;

- Exekuční vykonatelnost ovšem mají pouze ty rozhodnutí, která ukládají povinnost;

Typy správních aktů

- kritériem je ne/existence nároku na vydání pozitivního (vyhovujícího) spr. aktu
- **a) schvalovací akty** (souhlas, schválení)
 - o za splnění zákonných podmínek existuje pr. nárok na vydání takového aktu
 - o spr. úřad může souhlas vydat nebo při nesplnění podmínek odepřít, ale nemůže stanovit žádné podmínky výkonu oprávnění
 - o souhlas má povahu spr. aktu předběžného (předchází nějaké činnosti), schválení následuje až po zahájení činnosti
- **b) povolení**
 - o se týká činností, které nejsou obecně zakázané, ale je zapotřebí získat k jejich provádění povolení
 - o při splnění zákonných podmínek je na jeho vydání dán právní nárok
 - o na rozdíl od souhlasu může stanovit podmínky, meze povolované činnosti
- **c) koncese**
 - o na její udělení není dán právní nárok
 - o spr. úřad může aplikovat spr. uvážení
 - o „autorizuje občana k něčemu, co neplyne z přirozené svobody občanské“ (Hoetzel)
 - o např. železniční koncese, vodní koncese...

Vady správních aktů

- = správní akt nemá všechny nezbytné náležitosti
- rozeznáváme spr. akty **FORMÁLNĚ VADNÉ, VĚCNĚ NESPRÁVNÉ, PROTIPRÁVNÍ A NULITNÍ**
 - o u prvních tří – presumpce správnosti
 - Pro správní akty platí tzv. presumpce správnosti, která znamená, že na správní akt se hledí jako na bezvadný, pokud není úředně shledán opak.
 - Akty jsou považovány za platné, nápravu lze sjednat jejich změnou nebo zrušením, k čemuž může dojít z iniciativy (na návrh) účastníka nebo také z úřední moci.
- **a) správní akty formálně vadné** (opravitelné)
 - o nejmenší intenzita vad
 - o drobné formální chyby a omyly – nemají vliv na rozhodnutí ve věci
 - o zřejmé nesprávnosti = chyby v psaní, počtech
- **b) akty věcně nesprávné**
 - o jsou formálně právně v pořádku (v souladu s pr. předpisy), ale trpí jinou vadou v přístupu (jsou přísné až nespravedlivé)
 - o nesprávnost se týká zejm. způsobu řešení věci, zejm. použití spr. uvážení
 - o náprava: odvolání + rozklad (jiný opravný prostředek)
 - Tyto správní akty můžeme z důvodu věcné nesprávnosti napadnout, pokud nejsou pravomocné, a to pouze jejich adresát.
 - o pravomocné rozhodnutí nelze úspěšně napadnout spr. žalobou, pokud jde o běžnou věcnou nesprávnost či spr. uvážení,
 - soud však může posuzovat exces spr. úřadu (pokud se jedná o překročení mezí, zneužití spr. uvážení → nezákonnost rozhodnutí; pokud o nepřiměřenost uložené sankce → věcná nesprávnost)
- **c) akty protiprávní (nezákonné)**
 - o jsou v rozporu se zákonem, jiným pr. předpisem či s právem EU
 - o vady jsou jak hmotněprávní, tak procesní
 - o jsou formálně (v souladu se zásadou presumpce správnosti spr. aktu) považovány za platné

- náprava:
 - změna či zrušení, a to na návrh účastníka řízení nebo ex offio
 - nepravomocné rozhodnutí: účastník může podat odvolání nebo rozklad
- spr. úřad II. stupně posuzuje soulad spr. aktu s pr. předpisy i bez návrhu – tedy ex offio (§ 89 odst. 2 spr. řádu)
- nedošlo-li k nápravě vady v rámci přezkumu na základě řádného opr. prostředku, může na přetrvávající protiprávnost účastník řízení upozornit - v rámci správního řízení - toliko v neformálním podnětu k zahájení přezkumného řízení (§ 94 an. spr. ř.)
 - podnět mohou podat i 3. osoby nebo jiný spr. orgán
 - spr. orgán pak zváží, zda přezkumné řízení zahájí
- správní žalobu lze podat bez ohledu na to, zda proběhlo přezkumné řízení či nikoliv, podnět k jeho zahájení není (řádným) opravným prostředkem, který by bylo nutné vyčerpat (§ 68 písm. a) s. ř. s.) – v žalobě nutno konkrétně uvést důvod protiprávnosti
- **d) akty nulitní = nicotné**
 - tzv. paaky
 - vady dosahují takové míry, že již nelze vůbec hovořit o aktu a způsobují nulitu (nicotnost, neexistenci) aktu
 - Nicotnost nemůže být zhojena plynutím času
 - Akt nikoho nezavazuje a nikdo není povinen jej respektovat.
 - je prolomena zásada presumpce správnosti
 - např. projevy úřadů naprosto nepřislušných, kolegiální sbor nebyl náležitě obsazen...
 - v praxi většinou adresát musí respektovat daný správní akt až do jeho prohlášení správním orgánem za nicotný (§ 77 spr. ř.) nebo dokud nicotnost neprohlásí soud (§ 76 odst. 2 s. ř. s.) – tedy v praxi se i zde uplatňuje zásada presumpce správnosti
 - žalobou se lze domáhat zrušení spr. rozhodnutí i vyslovení jeho nicotnosti (§ 65 odst. 1 s. ř. s.)
 - soudce může vyslovit nicotnost i bez návrhu
 - nicotný správní akt (podle § 77 s. ř.)
 - **absolutní věcná nepříslušnost** – k vydání nebyl správní orgán vůbec věcně příslušný (to neplatí, pokud jej vydal orgán nadřízený věcně příslušnému orgánu) → nicotnost zjišťuje rozhodnutím prohlásí spr. orgán nadřízený orgánu, který rozhodnutí vydal (§ 77 odst. 1)
 - **zjevná vnitřní rozpornost** – trpí vadami, jež jej činí vnitřně rozporným
 - **právní či faktická neuskutečnitelnost** – vady činí akt právně či fakticky neuskutečnitelným
 - **trpí jinými vadami, pro které jej vůbec nelze považovat za rozhodnutí spr. orgánu**
 - důvody nicotnosti dle nauky spr. práva a judikatury:
 - nedostatek pravomoci
 - nejtěžší vady příslušnosti (absolutní věcná...)
 - absolutní nedostatek formy
 - absolutní omyl v osobě adresáta
 - výčet není taxativní, důvody nicotnosti mohou být soudy dále judikovány a rozšiřovány
 - Nicotný právní akt nenabývá platnosti ani jiných účinků
 - Není tedy třeba jej rušit (neexistuje), nicotnost se pouze deklaruje a to i bez návrhu, tedy ex offio (rozsudkem se vysloví nicotnost)
- Náprava vadných správních aktů – jiných než nicotných
 - Neformální opravou
 - Zrušením, změnou
 - Deklarací nicotnosti
 - Sistace
 - Konverze
 - Konvalidace
 - Ratihabice

9. Veřejnoprávní smlouvy

Veřejnoprávní smlouvy (+ Postupy ot. 20B)

- Veřejnoprávní smlouvy nám představují **formu činnost** upravenou v **části 5. správního řádu**. Jedná se o specifický a atypický nástroj regulace veřejnoprávních vztahů.
 - 1) Veřejnoprávní smlouvy můžeme definovat jako **dvoustranný nebo vícestranný právní úkon, který zakládá, mění nebo ruší práva a povinnosti v oblasti veřejného práva.**
- Základním, materiálním vymezením, který tvoří základní rozdíl od smlouvy soukromoprávní je její **veřejnoprávní obsah!!!!** – není tedy podstatné, jaké jsou strany smlouvy, typicky i veřejnoprávní orgány mohou uzavírat čistě soukromoprávní smlouvy, **známe rovněž fiskální správu**, která se aplikuje právě skrze soukromé právo, jedná se o případy nájmu, koupě, hospodaření s majetkem atd.
 - 1) **Aby se jednalo o veřejnoprávní smlouvy, tak musí být uzavírány za účelem výkonu veřejné správy.**
- Dalším rozdílem od smluv soukromoprávních, je **limitace autonomie vůle**, to s odkazem na rozdílnost principů veřejného práva, kdy veřejnou moc lze vykonávat pouze v zákonných mezích, totéž platí i pro veřejnoprávní smlouvy, které lze uzavírat pouze v zákonem dovolených případech.
 - 2) **Někdy naopak může vzniknout povinnost** veřejnoprávní smlouvu uzavřít, například pokud splníme podmínky pro dotace, **tak máme právní nárok** na uzavření veřejnoprávní smlouvy, která nám dotace poskytne.
 - 3) Dále se veřejnoprávní smlouvy uzavírají pro **realizace veřejných úkolů ve veřejném zájmu**, to často znamená, že veřejnoprávní smlouvy **nahrazují jednostranné autoritativní rozhodnutí**.
 - 4) Sjednání smlouvy by mělo být tedy pro **obě strany výhodnější** než strpět vydání rozhodnutí, typicky je ujednána odměna, úleva nebo nějaké jiné zvýhodnění – veřejnoprávní smlouvou lze například nahradit stavební povolení.
- Rovnost stran platí, nicméně po uzavření smlouvy subordinační to tak již není na 100%, jelikož pokud bude smlouva zrušena, tak to bude výlučně na újmu adresáta a nikoliv SO;

Aplikace NOZ

- I když mají veřejnoprávní smlouvy od smluv soukromoprávních řadu odlišností, **tak se stále jedná o smlouvy**, kdy komplexní úprava smluv je upravena v občanském zákoníku, a **správní řád výslovně dovoluje aplikace NOZ**. Dá se tedy říci, že **obecně aplikujeme NOZ**, v těch případech, kdy to **neodporuje povaze a účelu** (například při **postoupení** nebo **neplatnosti** smlouvy, kdy veřejnoprávní smlouva **nemůže být neplatná, ale pouze nezákonná**) **veřejnoprávní smlouvy** nebo pokud správní řád **danou oblast sám výlučně neupravuje – což dělá docela často.**

Zvláštní úpravu tedy máme zejména ve způsobu

- 1) **Uzavírání** – zejména otázku kontraktace, kdy **návrh smlouvy musí být doručen písemně**, zvláštní úprava toho, kdy nabídka zaniká- plynutím doby nebo odmítnutím. Dále je někdy třeba **souhlas nadřízeného orgánu** (neplatí u samosprávy, tam není nadřízeny)
- 2) **Řešení sporů:**

Přezkumné řízení (řeší se soulad se zákonem, lze zrušit smlouvu jako celek nebo pouze její část, chceme zachovat smlouvu co možná nejvíce, je tedy možné zrušit pouze tu část, která je rozporná se zákonem. U **smluv koor. a subor**, provádí přezkum orgán, který by byl **příslušný řešit spory** z nich (odkazuje se na sporné řízení), **u smluv mezi soukromými osobami** to může dělat správní orgán **nadřízený správnímu orgánu**, jehož souhlasu je třeba k uzavření této veřejnoprávní smlouvy, **tedy správní orgán nadřízený správnímu orgánu**, který by byl příslušný vést správní řízení, namísto něhož byla tato veřejnoprávní smlouva uzavřena.)

Sporné řízení, řeší typicky spory, nikoliv **nezákonnost**, **jedná se o výklad práv a povinností**, které z veřejnoprávní smlouvy plynou, spor mohou vyvolat účastníci veřejnoprávní smlouvy, typicky to bude řešit, **ministerstvo vnitra, krajský úřad, společně nadřízený správní orgán správní orgán**, který musel dát souhlas k jejímu uzavření a nadřízený správní orgán, orgánu, který je stranou veřejnoprávní smlouvy.

- Proti rozhodnutí příslušného orgánu, rozhodující o sporném řízení **nelze podat odvolání ani rozklad**. Lze podat správní žalobu, nicméně ta ze své povahy **nebude přezkoumávat práva a povinnosti ze smlouvy**, ale **pouze správnost rozhodnutí rozhodujícího správního orgánu.**
 - **Lze napadnout i nečinnost**, pokud existuje povinnost smlouvu uzavřít, typicky to budou smlouvy o dotaci, kdy, jestliže subjekt splní zákonné předpoklady pro dotaci, tak má právní nárok na uzavření veřejnoprávní smlouvy přiznávající dotaci.)
- 3) **Formu** – písemná, projevy vůle musí být na téže listině

- 4) **Změnu** (stejná pravidla jako pro uzavření, písemná forma, souhlas nadřízeného orgánu nebo 3. osob) a **zánik** (pouze ze zákonem vymezených důvodů – pokud to bylo ve smlouvě, změna poměrů, rozpor s právními předpisy, z důvodu ochrany veřejného zájmu a další)

Druhy veřejnoprávních smluv

- Veřejnoprávní smlouvy typicky dělíme podle **povahy stran smlouvy**, které je uzavírají, i když jsme si řekli, že pro definici veřejnoprávní smlouvy **to není podstatné, nicméně pokud je sjednán tedy veřejnoprávní obsah, tak jsou již strany rozhodující kritérium**, při jejich dělení. Podle toho dělíme veřejnoprávní smlouvy na smlouvy:
 - 1) Koordinační;
 - 2) Subordinační;
 - 3) A mezi soukromými osobami;

Koordinační veřejnoprávní smlouvy

- **Obě smluvní strany představují orgány veřejné moci**, a to v nejrůznějším postavení. Dva státní orgány, nebo orgán státu a samospráva, či dva samosprávné orgány mezi sebou.
 - Dohoda o sloučení obcí
 - Dohoda o obecní policii
 - Smlouva o výkonu působnosti v rámci územního plánování

Subordinační veřejnoprávní smlouvy

- **Jednou ze stran je orgán veřejné moci a druhou je soukromá osoba**, a to ať fyzická nebo právnická
- Jsou praktické zejména v oblasti **stavebního zákona**, **který výslovně stanoví, že některé akty, lze nahradit veřejnoprávní smlouvou**. Například:
 - rozhodnutí o umístění stavby
 - rozhodnutí o změně ve využití území a
 - rozhodnutí o změně vlivu užívání stavby na území.

Veřejnoprávní smlouvy uzavírané mezi soukromými osobami

- **Zde jsou tedy obě smluvní strany soukromé osoby**, jedná se tedy o situaci, kdy dvě soukromé osoby **uzavírají v zákonem předvídaných případech dohodu o plnění veřejných úkolů**.
- Typicky, kdy jedna osoba bude plnit veřejnoprávní povinnost na místo osoby druhé
 - smlouva o převedení dobývacího prostoru;
 - smlouva o plnění povinnosti na úseku požární ochrany;

Veřejnoprávní smlouvy tedy může uzavírat úplně každý

- Stát
- Veřejnoprávní korporace
- Právnické a fyzické osoby, pokud jim byla svěřena pravomoc v rámci veřejné správy

Postupy týkající se veřejnoprávních smluv

- Uzavírání (§ 163 a 164):
- obecná pravidla stanovuje spr. řád (jde o obecnou pr. úpravu → zvl. zákony mohou stanovit odchylky)
- pokud je předmětem smlouvy výkon státní správy, mohou být tyto uzavírány pouze, stanoví-li tak zvl. zákon a **jen se souhlasem nadřízeného spr. orgánu**
- ÚSC souhlas nepotřebují, **pokud se smlouvy týkají plnění úkolů vyplývajících z jejich samostatné působnosti při výkonu veřejné moci**
- **u smluv subordinačních je podmínkou** zákonem stanovená možnost uzavřít takovou smlouvu + souhlas ostatních osob, které by byly účastníky řízení
- **u smluv uzavíraných mezi soukromými osobami** zákon stanoví, že může jít o smlouvu týkající se převodu nebo způsobu výkonu jejich práv nebo povinností, nevylučuje-li to povaha věci nebo nestanoví-li zvl. zákon jinak **a k uzavření smlouvy je třeba souhlasu správního orgánu**

Způsob uzavírání:

- vychází se z NOZ, ale jsou dány rovněž odchylky:
 - písemná forma
 - návrh = písemný projev vůle směřující k uzavření VPS určený 1/více určitým osobám
 - musí být dostatečně určitý
 - musí z něho vyplývat vůle navrhovatele být jím vázán
 - projevy vůle stran (návrh + akceptace) musí být na téže listině

- **pokud je třeba získat souhlas spr. orgánu, je smlouva uzavřena dnem, kdy souhlas nabude pr. Moci**
- návrh lze zrušit, pokud zrušení dojde adresátovi nejpozději spolu s návrhem - pokud návrh již došel adresátovi, nemůže jej navrhovatel zrušit či jinak vzít zpět, ledaže by se na tom strany dohodly
- návrh zaniká uplynutím lhůty (pokud byla určena) nebo uplynutím přiměřené doby nebo dojitím odmítnutí návrhu navrhovateli

Uzavření smlouvy:

- podpisem posledního za přítomnosti všech stran
- dojitím návrhu s podpisy všech stran navrhovateli, pokud strany nejsou přítomny
- dnem nabytí právní moci souhlasu správního orgánu

Změny (§ 166):

- pouze písemnou dohodou smluvních stran
- se souhlasem správního orgánu / 3. osoby, jestliže ho bylo třeba k uzavření veř. sml.

Výpověď (§ 166):

- pouze písemně
- bylo-li to dohodnuto ve veř. sml. + byla-li stanovena výpovědní lhůta
- není třeba souhlasu (kt. by byl třeba k uzavření/změně)

Zrušení (§ 167):

- návrh + akceptace / návrh + zrušení správním orgánem příslušným k řešení sporů
- lze z důvodu:
 - možnost zrušení je ve smlouvě dohodnuta
 - podstatná změna poměrů + plnění nelze dále spravedlivě požadovat
 - smlouva se dostala do rozporu s právními předpisy
 - ochrana veřejného zájmu
 - vyšly najevo nové skutečnosti, které existovaly již v době uzavření smlouvy, ale nebyly straně bez jejího zavinění známy a jinak by tato strana smlouvu neuzavřela
- zánik dnem dojití posledního písemného souhlasu navrhovateli na zrušení
 - pokud byl k uzavření třeba souhlas orgánu, je vyžadován i pro zrušení
- pokud některá strana nesouhlasí se zrušením smlouvy □ může o zrušení rozhodnout na návrh jiné smluvní strany správní orgán, který je příslušný k řešení sporů (posuzuje, zdájsou naplněny zákonné důvody pro zrušení)
 - lze se odvolat/podat rozklad (návazně pak i žalobu ve spr. Soudnictví)

Řešení sporů a přezkum VPS

Spory (§ 169):

a) spory z koordinačních veřejnopr. smluv:

- rozhodují je
 - Ministerstvo vnitra (pokud je alespoň 1 smluvní stranou kraj nebo jsou smluvními stranami obce s rozšířenou působností)
 - příslušný krajský úřad (jsou-li smluvními stranami obce, které nemají rozšířenou působnost)
 - správní orgán společně nadřízený smluvním stranám; pokud tento neexistuje, pak ústřední správní úřady nadřízené správním orgánům, které jsou nadřízeny smluvním stranám

b) spory ze subordinačních smluv:

- rozhodují je
 - správní orgán, který je nadřízený správnímu orgánu, jenž je stranou smlouvy

c) spory ze smluv mezi soukr. osobami:

- správní orgán, který k jejímu uzavření udělil souhlas
- proti rozhodnutí nelze podat odvolání / rozklad

Přezkum (§ 165):

- **v rámci veřejné správy** se provádí ex offio v rámci přezkumného řízení
- příslušnými jsou k němu stejné spr. orgány jako ve sporech ze smluv (kromě výjimky § 162)
- pzn. smlouvy obsahující závazek honorovaného plnění (pomoci při výkonu veř. správy) = auxiliární (výpomocné) smlouvy – př. smlouva o poskytnutí dotace na podporu výzkumného projektu

10. Opatření obecné povahy

Pojem

- institut, který se poprvé objevil v českém právním řádu v r. 2004, a to ve správním řádu
- dříve známo pod označením generální opatření
- opatření obecné povahy (dále jen „OOP“) je vymezeno v části šesté správního řádu (§ 171-174)
- správní řád OOP vymezuje **pouze negativně**, když stanoví, že OOP není právním předpisem ani rozhodnutím (§ 171 s. ř.)
- něco mezi právním předpisem a rozhodnutím – s oběma úkony má společné určité znaky:

PRÁVNÍ PŘEDPIS	ROZHODNUTÍ (SPRÁVNÍ AKT)
blíže nevymezená množina adresátů	konkrétnost určité věci
možnost přezkumu soudními orgány (nikoliv Ústavním soudem)	eventualita přezkumu v rámci veřejné správy
jednostrannost (vrchnostenský akt)	jednostrannost (vrchnostenský akt)

- pozn. dá se konstatovat, že bližší vztah má OPP spíše k právním předpisům – např. způsobem vyhlásování, tím, že nabývá účinnosti i obdobným postupem při jeho přezkumu (rušení) soudem; s podzákonnými právními předpisy vydávanými státní správou má navíc společné to, že nemůže stanovovat nové povinnosti nad rámec zákona
- OOP se vydává pouze tehdy, pokud to zvláštní zákon správnímu orgánu uloží
- **pozitivní vymezení** OOP v zákoně tedy **nelze nalézt**, ale nacházelo se v původním návrhu
- OOP je proto někdy charakterizováno jako **správní akt smíšené povahy/konkrétně abstraktní akt**
- závažný problém, který byl v souvislosti s OOP správními soudy (resp. NSS) řešen, byla otázka, jestli má být OOP chápáno v materiálním či formálním pojetí:
 - o **materiální pojetí**
 - toto pojetí zastává ÚS
 - je úplně jedno zda zákon explicitně dává pravomoc vydat nebo nevydat OOP v dané oblasti, nicméně postačuje že povaha práv a povinností je způsobilá být materiálně upravená a realizovatelná právě skrze OOP.
 - o **formální pojetí** = zákon musí jasně stanovit a explicitně dát SO pravomoc danou problematiku upravit skrze OOP.

Připomínky x námitky – chápat rozdíl!

- **K návrhu opatření obecné povahy může kdokoli**, jehož práva, povinnosti nebo zájmy mohou být opatřením obecné povahy přímo dotčeny, **uplatnit u správního orgánu písemné připomínky** nebo na **veřejném projednání ústní připomínky**. Správní orgán je povinen se připomínkami zabývat jako podkladem pro opatření obecné povahy a vypořádat se s nimi v jeho odůvodnění.
- **Vlastníci nemovitostí**, jejichž práva, povinnosti nebo zájmy související s výkonem vlastnického práva mohou být opatřením obecné povahy přímo dotčeny, **nebo, určí-li tak správní orgán, i jiné osoby**, jejichž oprávněné zájmy mohou být opatřením obecné povahy přímo dotčeny, **mohou podat proti návrhu opatření obecné povahy písemné odůvodněné námitky** ke správnímu orgánu ve lhůtě 30 dnů ode dne jeho zveřejnění. Zmeškání úkonu nelze prominout. **O námitkách rozhoduje správní orgán**, který opatření obecné povahy vydává. Jestliže by vyřízení námitek vedlo k řešení, které přímo ovlivní oprávněné zájmy některé osoby jiným způsobem než návrh opatření obecné povahy, a není-li změna zjevně též v její prospěch, zjistí správní orgán její stanovisko. Rozhodnutí o námitkách, které musí obsahovat vlastní odůvodnění, se uvede jako součást odůvodnění opatření obecné povahy (§ 173 odst. 1). **Proti rozhodnutí se nelze odvolat ani podat rozklad.** Změna nebo zrušení pravomocného rozhodnutí o námitkách může být důvodem změny opatření obecné povahy.
- **Proti OPP nelze podat opravný prostředek**

Příklady OOP

- Zásady územního rozvoje
- Regulace ochrany a možnost vstupu na určitá území
- Územní plán
- Zákazové a příkazové dopravní značky

Postup při vydávání a přezkoumávání OOP

- poměrně podrobně upraveno ve správním řádu

- pohnutka – dotčeným osobám se má umožnit, aby se k návrhu vyjádřily
- OOP – abstraktně-konkrétní akt; není PP, ani rozhodnutím
- návrh OOP s odůvodněním správní orgán po projednání s dotčenými orgány*1 (uvedenými v § 136 s. ř.) doručí veřejnou vyhláškou podle § 25, kterou vyvěsí na své úřední desce a na úředních deskách obecních úřadů v obcích, jejichž správních obvodů se má OOP týkat + vyzve dotčené osoby k podání připomínek nebo námitek k návrhu OOP
 - návrh OOP musí být zveřejněn nejméně po dobu 15 dnů
 - není-li možné návrh zveřejnit na úřední desce v plném znění (př. z důvodu velkého rozsahu), musí být na desce uvedeno, o jaké OOP jde, čímž zájmů se přímo dotýká a kde a v jaké lhůtě se lze s návrhem seznámit
 - úplné znění návrhu včetně odůvodnění však musí být i v takovém případě zveřejněno způsobem umožňujícím dálkový přístup
- řízení o návrhu OOP je písemné (zákon či správní orgán však mohou určit veřejnost projednání návrhu)
- podávání připomínek a námitek k návrhu OOP:
 - připomínky – může je podat kdokoli, jehož práva, povinnosti nebo zájmy mohou být OOP přímo dotčeny
 - možno uplatnit u správního orgánu buď písemně připomínky či na veřejném projednání ústní připomínky
 - správní orgán je povinen se připomínkami zabývat jako podkladem pro OOP a vypořádat se s nimi v jeho odůvodnění
 - námítky – mohou je podat vlastníci nemovitostí, jejichž práva, povinnosti, nebo zájmy související s výkonem vlastnického práva mohou být OOP přímo dotčeny, nebo, určí-li tak správní orgán, i jiné osoby, jejichž oprávněné zájmy mohou být OOP přímo dotčeny
 - možno podat ke správnímu orgánu (písemné odůvodněné námítky), a to ve lhůtě 30 dnů ode dne zveřejnění návrhu OOP (zmeškání nelze prominout)
 - o námítkách rozhoduje správní orgán, který OOP vydává
 - jestliže by vyřízení námítky vedlo k řešení, které přímo ovlivní oprávněné zájmy některé osoby jiným způsobem než návrh OOP, a není-li změna zjevně též v její prospěch, zjistí správní orgán její stanovisko
 - rozhodnutí o námítkách, které musí obsahovat vlastní odůvodnění, se uvede jako součást odůvodnění OOP
 - proti rozhodnutí o námítkách se nelze odvolat ani podat rozklad
 - změna nebo zrušení pravomocného rozhodnutí o námítkách může být důvodem změny OOP
- ➔ rozdíl mezi připomínkami a námítkami (které jsou právně kvalifikovanějším prostředkem) je tedy ve **způsobu jejich vyřízení** – připomínkami je správní orgán povinen se zabývat a vypořádat se s nimi v odůvodnění OOP, o námítkách musí správní orgán rozhodnout
- OOP (včetně odůvodnění) správní orgán oznámí veřejnou vyhláškou
 - OOP se zveřejní i na úředních deskách obecních úřadů v obcích, jejichž správních obvodů se OOP týká
- OOP nabývá účinnosti 15. dnem po dni vyvěšení veřejné vyhlášky
 - hrozí-li vážná újma veřejnému zájmu, může OOP nabýt účinnosti už dnem vyvěšení
- do OOP a jeho odůvodnění může každý nahlédnout u správního orgánu, který OOP vydal
- v případě úpravy procesu tvorby OOP jde o úpravu obecnou, subsidiární
 - zvláštní zákony mohou stanovit v procesu vydávání některá specifika
 - př. počet osob, které mohou podávat námítky
 - velké odchylky obsahuje např. vodní zákon
- **proti OOP nelze podat odvolání ➔ ale lze přezkumné řízení nebo v SŘS žalobu na zrušení OOP nebo jeho části**

Přezkum OOP

- soulad OOP s právními předpisy lze posoudit v **přezkumném řízení** (viz § 94 a násl. s. ř. – obecná úprava přezkumného řízení); dále pak § 174 odst. 2 s. ř.:
 - usnesení o zahájení přezkumného řízení lze vydat do 1 roku od účinnosti opatření
 - účinky rozhodnutí v přezkumném řízení nastávají ode dne jeho právní moci
 - posuzuje se soulad s právními předpisy
- OOP lze dále přezkoumat v rámci správního soudnictví – žaloba o zrušení OOP nebo jeho části
 - § 101a an. s.ř.s.
 - zde se posuzuje zákonnost (rozpor se zákonem) (X přezkumné řízení)
 - věcná příslušnost: **krajské soudy**
 - návrh na zrušení OOP nebo jeho části je oprávněn podat ten, kdo tvrdí, že byl na svých právech OOP, vydaným správním orgánem, zkrácen
 - pokud je dle zákona současně oprávněn ve věci, ve které bylo OOP užito, podat ve správním soudnictví žalobu nebo jiný návrh, může navrhnout zrušení OOP **jen společně s takovým návrhem**
 - návrh na zrušení OOP nebo jeho částí, vydaného krajem, může podat též obec
 - odpůrcem je ten, kdo vydal OOP, jehož zrušení nebo zrušení jeho části je navrhováno
 - návrh lze podat do **1 roku** ode dne, kdy návrhem napadené OOP nabylo účinnosti
 - zmeškání lhůty nelze prominout
 - při rozhodování je soud vázán rozsahem a důvody návrhu
 - při přezkoumávání OOP vychází soud ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době vydání OOP a posuzuje

- soulad OOP se zákonem,
 - zda ten, kdo je vydal, postupoval v mezích své působnosti a pravomoci,
 - zda OOP bylo vydáno zákonem stanoveným způsobem
- správní soud napadené OOP (nebo jeho část) zruší, dojde-li k závěru, že
 - je dán rozpor OOP/jeho části se zákonem,
 - ten, kdo jej vydal, překročil meze své působnosti a pravomoci,
 - OOP nebylo vydáno zákonem stanoveným způsobem
- není-li návrh důvodný, soud jej zamítne
- soud o návrhu na zrušení OOP nebo jeho částí rozhodne do **90 dnů** poté, kdy návrh došel soudu
- bylo-li na základě OOP, které bylo zrušeno, nebo bylo-li na základě části OOP, která byla zrušena, rozhodnuto o správním deliktu a toto rozhodnutí nabylo právní moci, ale nebylo dosud vykonáno, je zrušení takového OOP nebo jeho části důvodem pro obnovu řízení
- práva a povinnosti z právních vztahů vzniklých před zrušením OOP nebo jeho části zůstávají nedotčena

11. Bezprostřední zásahy, osvědčení a další úkony veřejné správy

- Mimo rozhodnutí, právní předpisy se jedná o další formy činnosti, tedy určité nástroje ležící v rukou veřejné správy, skrze které může regulovat práva a povinnosti podřízených subjektů.

Bezprostřední zásahy

Bezprostřední zásahy představují **jednostranný úkon orgánu veřejné správy**, zpravidla prováděný jednotlivcem, který směřuje **k odvrácení bezprostředně hrozícího ohrožení či porušení právem chráněného statku**.

- Jiným způsobem lze chápat bezprostřední zásahy, jako skutečně **bezprostřední a okamžité vynucení povinnosti**
- Bezprostřední zásah tedy představuje **omezení práv ve prospěch práv jiných, typicky práv vyšší hodnoty** jako jsou život, zdraví, majetek, veřejný pořádek atd.

Z těchto důvodů se jedná o poměrně **krajní a subsidiární formu činnosti**, nicméně je to právě z toho důvodu, že bezprostřední zásahy **reagují na skutečně krajní situace**, kdy právem chráněný statek je bezprostředně ohrožen anebo je již dokonce aktivně poškozován a vedení jakéhokoliv řízení by bylo absurdní.

- Základní podmínkou je potom **explicitní zákonná úprava**
- **Subsidiarita** – z důvodu intenzity zásahu do práv adresátů bychom měli nejprve upřednostnit jiné, mírnější formy zásahu, musíme se pokusit osobě nejdříve domluvit, případně varovný výstřel atd.
- **Proporcionality** – ne více než je třeba, a užití prostředky musí odpovídat intenzitě ohrožení chráněného statku
- **A další zákonné podmínky** například pokud došlo k užití zbraně či násilí ze strany policisty, tak musí zásah okamžitě nahlásit a podat písemné hlášení nadřízenému.

Jedná se o výkon pravomoci – nelze se bránit například nutnou obranou.

Příklady bezprostředních zásahů

- Donucovací prostředky jako chvaty, hmaty a údery
- Vytlačování koněm
- Užití vodního děla
- Nebo například příkaz někam nevstupovat nebo někoho vykázat z určitého místa
- Příkaz k prokázání totožnosti
- Aplikace pout
- **Zdroje budou pravidla zákony o bezpečnostních sborech** – zákon o celní správě nebo policii ČR

Obrana proti bezprostředním zásahům

Z povahy věci je problematická a to zejména proto, že se jedná o bezprostřední zásah, který z právní teorie, **je vydán, pravomocný a vykonatelný v jeden okamžik** – policista nám uloží povinnost a pokud ji nesplníme, tak nám může ihned vyzvat k prokázání totožnosti, domluvit nám, a případně nás následně spoutat a odvést na služebnu.

Obecné prostředky ochrany jako odvolání případně žaloba s žádostí o odkladný účinek nepřichází v úvahu. **Lze se bránit pouze zpětně a to tzv. Zásahovou žalobou** dle soudního řádu správního a ta má dvě varianty

- **Pokud zásah trvá** – žalujeme na to, aby SO upustil od zásahu a zdržel se dalšího nezákonného jednání
- **Nebo zásah již skončil** – žalujeme na vyslovení nezákonnosti zásahu, což může mít vliv na případnou náhradu škody za nezákonný úřední postup.
- Dále ústavní stížnost

Osvědčení a další úkony veřejné správy

- **jiné formy činnosti veřejné správy dle části 4. správního řádu** - jedná se tedy o jiné formy činnosti než rozhodnutí, veřejnoprávní akty nebo OOP.
- Konkrétně se tedy jedná o **osvědčení, vyjádření nebo sdělení**, nicméně obecně pod jinou formu činnosti můžeme zahrnout například i vydání závazného stanoviska.
- Kdy správní řád obsahuje **pouze obecnou úpravu**, kterou dále rozvíjej další předpisy, pokud budeme konkrétní tak například ověřování shody opisu nebo kopie a ověřování pravosti podpisu pak více upravuje zákon o ověřování.

Osvědčení

- Osvědčení představuje akt, **úředního potvrzení**, osvědčuje se právo nebo skutečnost, **kteřá je obecně nesporná**. Osvědčení má následně povahu **veřejné listy**, presumuje se její pravost a pravdivost.
- Je zde určitá **podobnost** s deklaratorním rozhodnutím, které rovněž pouze přiznává právo, které je zde od začátku, nicméně to se **obecně vydává ve správním řízení**, kdy tvrzené právo **podléhá dokazování a existuje spornost o existenci práva**. U osvědčení tato spornost není.
 - Osvědčení se vydává o skutečnostech, **kteřé jsou správnímu orgánu známe** a neměl by je tedy rozporovat.
 - Vydání osvědčení tedy **nemá formu rozhodnutí**
 - Osvědčení lze vydat **pouze v zákonem stanovených případech** a je možno ho později zrušit

Konkrétní případy osvědčení:

- VYDÁNÍ OBČANSKÉHO PRŮKAZU, CESTOVNÍHO PASU, VYSVĚDČENÍ, VYSOKOŠKOLSKÝ DIPLOM, osvědčení o státním občanství;
- Dále například živnostenský list, který osvědčuje živnostenské oprávnění;

Vyjádření, posudky nebo stanoviska

- Jedná se o úkony, **kteřé nejsou sami o sobě rozhodnutím**, správní orgán **je nevydává z vlastní iniciativy**, nicméně velice často jsou **podkladem pro jiný orgán**, který o ně žádá a **ten již na základě nich konkrétní rozhodnutí vydává**.
- Smyslem a účelem je **ochrana veřejného zájmu** ve věcech, které daný správní orgán spravuje a dohlíží na ně, bude k nim mít tedy přirozeně **odborně blíže** a bude moci odborně věci **lépe posoudit**, typicky se jedná o **stanoviska k ochraně přírody nebo kulturních památek**.
 - Správní orgány vydávající stanoviska pak mají postavení **dotčeného orgánu**.
- Míra závaznosti se liší, máme **běžná stanoviska**, která mají doporučující charakter a hlavní, rozhodující správní orgán si je může posoudit podle sebe a s určitou libovůlí je inkorporovat nebo neinkorporovat do svého finálního rozhodnutí
- Nicméně jsou i **závazná stanoviska**, která upravuje správní řád, toto je druh stanoviska, **kteřé má závaznou část**, od které se rozhodující správní orgán **nemůže odchýlit a musí z ní vyjít** ve své výrokové části.
 - Závazné stanoviska EIA
- Stanoviska nepředstavují rozhodnutí a **nelze je samostatně napadnout**, vždy lze napadnout **až finální, samostatné rozhodnutí**, které z nich vychází.

Ověření

Existují dva / tři typy ověření.

1. **Vidimací** se ověřuje **shoda kopie s originálem**, to znamená, že se ověřovatel při tomto úkonu **nezabývá obsahem těchto listin**, jejich věcnou správností, pravostí atd. **Pouze zkoumá, jestli se shodují**. Vidimaci nelze provést v **zákonem taxativně** stanovených případech.
 - Jediné, co se zkoumá, je doslovná shoda, že listina A = listina B;
 - Vidimace je zakončena ověřovací doložkou a razítkem;
2. **Legalizací** se rozumí **ověřování pravosti podpisu na listině**. Osoba před ověřovatelem listinu buď přímo **podepíše, nebo prohlásí podpis** na listině za svůj;
 - **Neověřuje se pravost listin, ale pravost podpisu**;
 - Je třeba prokázání totožnosti;
 - Opět se přikládá **ověřovací doložka**;
 - Někdy tuto formu podpisu zákon explicitně vyžaduje, kdy přikládá nutnost tvz. **Ověřeného podpisu – často užívá NOZ**;
 - o Dělají notáři nebo na poště
3. Nicméně někteří autoři přidávají navíc úkon, který **představuje autorizovanou konverzi dokumentů**.
 - Úřední dokument potřebují dostat do elektronické verze nebo naopak
 - Opět je ověřovací doložka, která je navíc i tedy digitální

Sdělení

- Zvláštní povaha úkonu, které není nijak právně regulována, zejména je pak problém, že někdy se sdělení tváří jako sdělení, **ale s ohledem na materiální pojetí rozhodnutí, může někdy dojít k tomu, že sdělení bude představovat rozhodnutí**, protože bude regulovat práva nebo deklarovat či zakládat povinnosti.
- Typicky se bude jednat o informační úkony
- Sdělení, že se žádosti nevyhovuje může mít právě formu rozhodnutí, například odmítnutí poskytnutí informace má formu rozhodnutí.

12. Správní uvážení, neurčité právní pojmy, použití analogie ve správním právu

- = zákon umožňuje správnímu orgánu, aby v konkrétní věci na základě zhodnocení skutkového a právního stavu zvolil jedno z více možných (zákonem předpokládaných) řešení (*volba mezi možnostmi stanovenými v zákoně*)
- Diskreční pravomoc správnímu orgánu
- **Povinnost (ne právo) správního orgánu aplikovat správní uvážení + povinnost řádně je odůvodnit**
- Největší prostor je pro správní uvážení zejména v případech, kdy na vydání správního rozhodnutí není právní nárok.
 - Úřad může vydat pozitivní rozhodnutí, ale také nemusí;
 - **Prominutí sankcí v daňových věcech;**
 - **Udělení nebo neudělení státního občanství;**
 - Dále pak při výběru trestu a stanovení jeho výše u přestupků – nejvíce typické, povaha přestupku, polehčující a přitěžující okolnosti, majetkový stav atd;

Zneužití a přezkum správního uvážení

- Správní uvážení **neznamená libovůli** – správní uvážení je skutečně způsob, jakým má správní orgán vybrat to nejlepší možné řešení, v řadě případů bude naprosto evidentní, že možné řešení je zkrátka pouze jedno, pak je svobodná úvaha výrazně omezena a pokud SO vybere jiné, tak se může jednat o **libovůli nebo zneužití správního uvážení**.

Přezkum správního uvážení

- je omezen, připadá v úvahu zejména pokud se jedná o:
 - **Překročení zákonné meze** správního uvážení;
 - **Zneužití nebo libovůle** správního uvážení;
 - **Bylo-li jim porušeno právo na spravedlivý proces;**
- **Lze přezkoumat ve správním soudnictví i v odvolání či přezkumném řízení.**

Neurčité právní pojmy

- Neurčité právní pojmy jsou takové pojmy, kterým lze na první pohled přikládat různý význam a můžeme pod ně vztáhnout řadu různých situací a **je potřeba jejich obsah vyložit**
- Zákonodárce si ulehčuje práci, kdy on sám nevykládá daný pojem, nedává mu legální definici nicméně nechá na praxi, aby s pojmem pracovala, jak uzná za vhodné;
- Příslušný správní orgán si je musí sám vymezovat/vykládat
- Je to i lepší, jelikož judikatura je k případům nejbližší umožňuje individuálně a citlivě zhodnotit, zda **konkrétně projednávaná** věc spadá nebo nespadá pod daný neurčitý právní pojem;
- **Někdy by bylo vymezení konkrétního právního pojmu dokonce protiústavní**, jelikož by vylučovalo soudní přezkum – například **není předem možné definovat, zda je daná věc ve veřejném zájmu či nikoliv**, to se musí vždy individuálně zkoumat a tato pravomoc náleží soudům nebo správním orgánům;
 - Příklady: veřejné pohoršení důstojné životní podmínky, přiměřené zadostiučinění nebo právě veřejný zájem;
- Neurčitý právní pojem má se správním uvážením podobné to, že **je zde určitý prostor pro úvahu, co s tím**, nicméně při **správním uvážení** se rozhoduje mezi jednou z více možností, a neurčité právní pojmy **se vykládají** a výklad sjednocuje praxe či judikatura nejvyšších soudů.
 - Výkladem neurčitých právních pojmu vyšších soudů jsou správní orgány vázány – pokud ne tak se jedná o nezákonnost.

Analogie

- Představuje situaci, **kdy chybí explicitní právní úprava konkrétní věci, nicméně existuje právní úprava v jiné věci, kdy tato věc je velmi podobná s věcí, která upravena není**, jedná se o **způsob dotváření práva nebo zaplňování mezer v zákoně**.
 - Otázka je, zda tuto podobnou úpravu můžeme uplatnit i v našem, explicitně neřešeném případě
- Užití analogie ve veřejném právu je obecně problematická, v soukromém právu s tím není takový problém, nicméně veřejnou moc lze uplatňovat pouze na základě zákonem explicitně stanovených pravomocí a bylo by **protiústavní tyto pravomoci extenzivně rozšiřovat**.
 - Obecně lze říci, že analogie je spíše **přípustná v neprospěch veřejné moci** a ve prospěch adresáta než opačně;
 - **Dále tam, kde převažuje soukromoprávní úprava**, například veřejnoprávní smlouvy – zde lze užít analogie do té míry, **dokud to nelimituje smysl a účel veřejnoprávních smluv**, zejména ochrana věřeného zájmu, veřejnoprávní smlouvy mají svá omezení a ty musí být při aplikaci analogie respektovány;
 - Analogie je OK **ve prospěch pachatele přestupku**, stejně jako v trestním právu;

13. Organizace veřejné správy v České republice

Z hlediska organizace nám veřejná správa představuje **institucionalizovaný systém orgánů veřejné správy**, jehož základ můžeme najít v Ústavě. Ústava je naprosto **základní organizační předpis**, který **rozděluje pravomoc a úkoly jednotlivých státních orgánů**.

Základem pro veřejnou správu bude **zejména hlava 3. a hlava 7, tedy moc výkonná a územní samospráva**. Tomu odpovídá i teoretické členění veřejné moci, kdy veřejnou moc dělíme na moc státní a moc samosprávnou.

Mimo ústavu pak tvoří organizační předpisy například:

- **Ústavní zákon o vyšších samosprávních celcích;**
- **Kompetenční zákon** – který stanoví strukturu a působnost centrální správy, tedy ministerstev a dalších ústředních správních orgánů s celostátní působností;
- **Veterinární zákon;**
- **Zákon o ochraně osobních údajů a další zákony, které zakotvují ostatní vrcholné orgány státní správy** (Státní veterinární úřad, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, úřad pro ochranu osobních údajů a další.);

Základ organizace veřejné správy tvoří zejména její **subjekty a vykonavatelé**

Subjekty

Subjekty veřejné moci jsou pak ty subjekty, které jsou nositeli veřejné moci, zákon jim osobně dává veřejnoprávní práva, povinnosti a odpovědnost z toho vyplývající. Mezi subjekty řadíme.

1. **Stát**
2. **A jiné subjekty, o nichž to stanoví zákon nebo ústava**, typicky:
 - Veřejnoprávní korporace – obce a kraje
 - Veřejné ústavy a podniky
 - Státní fondy
 - Veřejné výzkumné instituce
 - Nadace a nadační fondy
 - A další

Vykonavatele

Vykonavatele pak **nejsou nositeli veřejné moci**, nicméně byla jim zákonem nebo ústavou **propůjčena pravomoc, veřejnou moc jménem subjektů veřejné moci vykonávat**. Orgány vykonávají veřejnou moc jménem státu.

Jedná se o:

- Vládu
- Prezidenta
- Ministerstva
- Jiné ústřední správní úřady
- Jiné neústřední správní úřady s celostátní působností
- Veřejné bezpečnostní sbory
- Nezávislé správní úřady

Nicméně nelze zapomínat na to, že státní moc se vykonává jak **přímo, tak nepřímo**, nepřímý výkon státní správy pak **reprezentuje výkon přenesené působnosti**, a to jsou případy, kdy jiné, než státní orgány vykonávají státní moc, a to jménem státu

- Orgány obcí a krajů: obecní a krajský úřad, rada obce a rada kraje
- Právníkové a fyzické osoby soukromého práva na, než byl přenesen část výkonu státní moci – rybářská nebo lesní stráž.

Vzhledem k tomu, že pak máme i jinou než státní moc, **tedy moc samosprávnou**, tak máme i **vykonavatele samosprávy** a těmi bude

- Zastupitelstvo obce a kraje;
- Hejtmán a starosta;
- Orgány stavovských komor a profesní samosprávy – nikoliv tedy územní samospráva;

Orgány vysokých škol v rámci akademická samosprávy, jako děkan, senát, rektor atd.

14. Principy organizace veřejné správy

- Mezi principy řadíme:
 - Územní princip a věcný princip
 - Centralizace a decentralizace
 - Koncentrace a dekoncentrace
 - Kolegialita a monokracie
 - Volební a jmenovací princip

Územní princip a věcný princip

- Územní princip znamená, že působnost, tedy okruh záležitostí, který zákon danému orgánu dává na starost se řídí teritoriálně, je tedy vymezené určité území a v rámci tohoto území má daný orgán pravomoc.
 - Magistrát spravuje záležitosti na území města
 - Obecní úřad na území obce atd.
- Věcný princip znamená, že působnost, tedy okruh záležitostí, který zákon danému orgánu dává na starost se řídí věcnou oblastí, určitou specializovanou agendou, ve které orgán vykonává svou pravomoc: Například ministerstvo školství, finanční úřady:
 - Oba principy se doplňují a každý orgán veřejné správy má jak věcnou, tak místní působnost;
 - Jak bylo řečeno, jedná se o efektivní rozdělení moci ve státě, aby každá agenda mohla být efektivně zvládnuta, aby toho daný orgán neměl moc, je tedy typické, že čím širší je jedna oblast působnosti tím užší je ta druhá – Ministerstvo školství – jen školství, nicméně na území celé ČR;

Centralizace a decentralizace

- Decentralizace pak znamená delegaci určitého okruhu pravomoci a působnosti na jiné orgány veřejné správy než státní, typicky na orgány samosprávné.
- Pro decentralizovanou soustavu je pak typický vyšší míra samostatnosti, jelikož mezi decentralizovanými orgány neexistuje přímý stav podřízenosti a nadřízenosti a pouze omezená forma kontroly.
 - Samosprávné orgány se pak řídí zákonem, a nikoliv instrukcemi a příkazy;
 - Výhoda decentralizace je lepší funkčnost, obce a kraje si lepe řídí své záležitosti, protože jim jsou bezprostředně na blízku, jsou v kontaktu jak s nimi, tak s obyvateli, které tyto záležitosti trápí;
- Pro centralizaci je naopak typické, že o všech záležitostech rozhoduje jeden ústřední správní orgán, veškeré ostatní orgány pouze z prostředně vykonávají jeho vůli a podléhají jeho instrukcím a příkazům – typické za komunismu

Koncentrace a dekoncentrace

- Koncentraci a dekoncentraci můžeme dále dělit na horizontální a vertikální
- Horizontální koncentrace znamená tendenci soustředit věcné záležitosti do jednoho místa, do jednoho řídicího orgánu, například pokusy o spojení ministerstva dopravy a průmyslu a obchodu
 - Dekoncentrace je opak, jeden orgán rozdělíme na více orgánů na stejné úrovni, ministerstvo průmyslu a obchodu rozdělíme na 1) ministerstvo obchodu a na 2) ministerstvo průmyslu
- Vertikální dekoncentrace naopak znamená, rozdělení funkcí mezi nižší a vyšší soustavu orgánů, například mezi orgány finanční soustavy:
 - Ministerstvo finanční
 - Generální finanční ředitelství
 - Běžné finanční úřady
 - Územní pracoviště
- Je zde vztah závislosti a nižší orgán má povinnost se řídit příkazy vyššího orgánu

Kolegiální a monokratický princip

- Kolegiální princip nám představuje přístup, kdy vůle správního úřadu projevená na venek nám představuje souhrn vůlí více osob. Je to situace, kdy se orgán skládá z více osob a všechny nebo většina těchto osob se musí na určité záležitosti kolektivně shodnout, aby mohla být záležitost prosazena či schválena.
- Kolegiální orgány jsou
 - Vláda;
 - Zastupitelstvo;
 - Rada ČNB;
 - Rada pro rozhlasové a televizní vysílání a další;
- Monokratický přístup je opak, jedná se o princip, kdy vůle orgánu projevena na venek se zakládá na vůli jedné řídicí osoby, která má plnou rozhodovací pravomoc, nicméně rovněž plnou odpovědnost
 - Ministerstvo řízené ministrem nebo starosta či hejtman.

Princip jmenovací a volební

- Reflektuje způsob, jakým je daná osoba dosazena do funkce, zda na základě kolektivní vůle určitého počtu osob, tedy volbou – zastupitelstva
- Nebo na základě jmenování, tedy vůle jedné osoby – ministerstva nebo vedení ústředích správních úřadu – nicméně zde jsou výjimky, rada ČT se volí
 - Energetický regulační úřad – jmenuje vláda
 - Český statistický úřad-předsedu jmenuje prezident

15. Působnost, pravomoc a příslušnost ve veřejné správě

Působnost, pravomoc a jednotlivé druhy příslušnosti jsou základními definičními znaky, kterými jsou vybaveny orgány veřejné moci, a to včetně těch, které stojí mimo veřejnou správu, například soudy.

- Vedle působnosti, pravomoci a příslušnosti pak známe ještě pojem **kompetence**, ke kterému se dostaneme na konci

Působnost

Působnost – záležitost hmotného veřejného práva, stanoví nám **okruh záležitostí a úkolů, kterou má daný orgán veřejné správy na starosti a v rámci které uplatňuje svou pravomoc**, dělí pak na působnost:

- Věcná: vymezení prostřednictvím věcí a záležitostí;
- Časová: časový rámec a období;
- Územní: na jakém území;
- Osobní: vůči stanovenému okruhu osob;

tedy svým způsobem co se spravuje, kdy se to spravuje, na jakém území a vůči komu lze pravomoci uplatňovat.

- **Neplést s příslušností!!!**
- 1. **Věcná působnost** – jedné se o okruh záležitostí, kterou se správní orgán může, respektive musí zabývat, dělíme ji na **všeobecnou a dílčí neboli specializovanou**
 - Všeobecná – druh působnosti, kdy správní orgán na určitém území spravuje **velmi široký okruh záležitostí a různorodou problematiku**, máme zásady dekoncentrace a decentralizace a typicky čím širší je věcná působnost tak tím užší bude místní. Příkladem orgánu s všeobecnou působností bude například **obecní nebo krajský úřad**;
 - Dílčí – naopak působnost, která je specializovaná a úzce zaměřená, **ministerstvo školství, nebo ministerstvo financí a další orgány finanční správy** – generální ředitelství, odvolací ředitelství a místní finanční úřady. Je zde typické rozdělení úkolu podle **věcné příbuznosti**;
- 2. **Časová – působnost** orgánu, která je omezená časovým hlediskem není to typické, nicméně může se vyskytnout, že na omezenou dobu se nějakému správnímu orgánu rozšíří působnost na limitované časové období;
- 3. **Územní – působnost** je omezena teritoriálním územím
 - **Celostátní** – ministerstva a ústředí správní úřady – úřad na ochranu osobních údajů, Energetický regulační úřad, úřad pro ochranu průmyslového vlastnictví atd;
 - **Místní** – obce, kraje, obecní či krajské úřady;
- 4. **Osobní** – objevuje se jen výjimečně, a to v případech, **kdy řešení určité věcné problematiky se neuplatňuje obecně** (vůči všem subjektům), ale u vybraných kategorií subjektů se přikazuje **zvláštnímu správnímu úřadu**
 - př.: specializovaný finanční úřad, který působí jako finanční úřad příslušný pro vybrané subjekty (např. banky), Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí, dále v některých státech je možné se setkat s úřady pro válečné veterány atd.
 - pozn. osobní působnost není dle Hendrycha zvláštním druhem působnosti, ale pouze možnou alternativou věcné působnosti

Pravomoc

Pravomoc: nástroje, které umožňují svěřenou působnost prakticky vykonávat, soubor mocenských, vrchnostenských prostředků, které **slouží k faktickému výkonu správy v dané oblasti, v dané působnosti**.

Je třeba připomenout, že jsme v oblasti veřejného práva a **správní orgány tedy mohou užívat pouze ty nástroje, které jim zákon výslovně dá**, prostředky se pak liší podle toho, o jaký konkrétní správní orgán se jedná, nicméně naprosto typicky se bude jednat o oprávnění spočívající v:

- vydávat normativní správní akty, nařízení a vyhlášky;
- vydávat individuální správní akty, rozhodnutí;
- vydávat OOP;
- uzavírat veřejnoprávní smlouvy;
- provádět správní dozor;
- provádět správní exekuce;
- dávat instrukce podřízeným orgánům;

Příslušnost

Příslušnost: nám **představuje procesní vyjádření působnosti**, jedná se o to, **který konkrétní orgán v rámci soustavy orgánů VS bude danou věc řešit**

který konkrétní orgán z tech, které mají působnost v dané věci bude rozhodovat, jedná se o **institut práva procesního**.

Vždy to stanoví zákon, věcně, místně nebo funkčně příslušný je ten orgán, o kterém tak stanoví zákon – pokud to není možné zjistit, tak rozhoduje ústřední správní orgán dle kompetenčního zákona.

1. **Věcná** – říká nám, který správní orgán bude řešit věc v prvním stupni
2. **Místní** – k místu příslušnosti přistupujeme tehdy, když už víme, jaký bude věcně příslušný orgán a teď musíme **konkrétně teritoriálně, zeměpisně určit, který z těch všech věcně příslušných orgánů bude ten náš**, víme, že to bude obecní úřad, ale který konkrétně. Způsobů, které pomáhají k určení místní příslušnosti je řada, a závisí i na zvláštních zákonech, ale typicky to může být
 - Místo podnikání;
 - Bydliště;
 - Místem, kde se nachází nemovitost;
 - Trvalý pobyt;
3. **Funkční** – **který orgán rozhoduje o opravném nebo mimořádném prostředku**, typicky záleží, který orgán rozhodoval v prvním stupni, může se jednat o
 - Krajský úřad u odvolání proti obecným úřadům
 - Vedoucí ústředního orgánu na doporučení rozkladové komise v případě rozkladu, kdy rozhodla v prvním stupni již ústřední správní orgán

Kompetence

Kompetence – shrnující pojem pro pravomoc, působnost a příslušnost orgánů veřejné správy

- Orgán je kompetentní něco řešit, pokud vykonává podle zákona **konkrétní působnost**, má k tomu zákonem svěřenou **pravomoc** a je k tomu **věcně, místně a funkčně příslušný**;
- Jedná se o svazek působnosti, pravomoci a příslušnosti;

Změny v příslušnosti

A) Atrakce – nadřízený správní orgán může na podnět příslušného správního orgánu nebo na požádání účastníka věc **usnesením převzít místo podřízeného** správního orgánu a rozhodnout na místo něho, a to zejména tehdy pokud:

- věc je mimořádně obtížná a je potřeba použít mimořádných odborných znalostí
- jde-li o řízení s velkým počtem účastníků
- nebo u věci, u níž lze mít důvodně za to, že výrazně ovlivní právní poměry účastníků ve správních obvodech více podřízených správních orgánů

B) Delegace – nadřízený správní orgán může **usnesením** pověřit k projednání a rozhodnutí věci **jiný věcně příslušný podřízený správní orgán ve svém správním obvodu**, a to na podnět správního orgánu, který by mohl být podle tohoto odstavce pověřen projednáváním a rozhodováním věci, nebo na požádání účastníka

- u věci, u níž lze mít důvodně za to, že ovlivní právní poměry účastníků řízení v obvodu pověřovaného správního orgánu výrazně větší měrou než v obvodu příslušného správního orgánu, nebo
- za účelem spojení jednotlivých řízení ve společné řízení (§ 140), aby byla zajištěna potřebná věcná shoda nebo návaznost rozhodnutí

pozn. výše uvedená ustanovení o atrakci a delegaci (tj. odst. 1 a 2) se nevztahují na orgány územních samosprávních celků při výkonu jejich samostatné působnosti!

C) Postoupení z důvodu vhodnosti (§ 131 odst. 5 s. ř.)

- příslušný správní orgán může věc usnesením postoupit z důvodu vhodnosti i v jiných případech
- postupující správní orgán je povinen vyžádat si předchozí souhlas správního orgánu, jemuž má být věc postoupena
- X předchozího souhlasu není třeba v případech, kdy má účastník uvedený v § 27 odst. 1 v územním obvodu správního orgánu, jemuž má být věc postoupena, místo trvalého pobytu nebo sídlo, popřípadě se v tomto územním obvodu zdržuje
- v řízení o žádosti se toto ustanovení použije jen na požádání nebo se souhlasem žadatele
- koordinační veřejnoprávní smlouva (§ 160 s. ř.)

16. Subjekty veřejné správy

- nositelé veřejných práv a povinností a odpovědnosti z toho vyplývající
- subjekty odpovědnosti, ale sami veřejnou správu nevykonávají
- vykonavatel VS nemusí být subjektem VS – např. správní orgány, které subjektivitu nemají, jednají jménem státu
- ***subjekty nelze zaměňovat s vykonavateli VS!**
- **subjekty VS** jsou subjekty práva, které se vyznačují právní subjektivitou – mají práva a povinnosti, způsobilosti jednat v právních vztazích a deliktů způsobilosti
- pojem **vykonavatelé VS** zahrnuje ty správní orgány, které bezprostředně (přímo) vykonávají veřejnou správu, i když nemají právní subjektivitu, tedy jsou organizačními složkami státu nebo orgány veřejnoprávních korporací (úsc, komor)

1. stát

2. další nositelé veřejné správy, o nichž to stanoví Ústava nebo zákon:

- veřejnoprávní korporace
- veřejné ústavy
- veřejné podniky
- veřejné fondy
- další veřejnoprávní subjekty
- nadace a nadační fond
- veřejně prospěšná právnická osoba
- veřejné výzkumné instituce

právní osoby veřejného práva

osoby soukromého práva

Stát

- **Nezákladnější a ústřední nositel veškeré veřejné moci**, stát je základ všeho a od něho plyne vše ostatní, v rámci decentralizace a dekoncentrace stát přenáší část své subjektivity na další nositele veřejné moci.
- Pro představu můžeme chápat stát jako veřejnoprávní korporaci, právnickou osobu, **kteřá pro lepší a přehlednější výkon státní moci si vytvoří nástroje**, skrze které bude práva a povinnosti na svém území **lepe spravovat – vykonavatele veřejné správy**.
- Tyto další jednotky pak vykonávají státní moc, a to jménem státu a na jeho odpovědnost, typicky pak nejsou odpovědné organizační jednotky nicméně stát osobně.
 - Tyto organizační jednotky pak **vykonávají státní moc přímo** jako například ministerstva **nebo nepřímo na základě přenesené působnosti**, a to například obce, kraje nebo jiné subjekty soukromého práva
 - Nikoliv státní moc, ale moc samosprávnou pak vykonávají veřejnoprávní korporace a ostatní orgány veřejné správy, které plní obecně prospěšné úkoly jako česká televize nebo rozhlas

Veřejnoprávní korporace

- Stejně jako když definujeme pojem veřejné správy, tak pro lepší představu si zvlášť definujeme pojem správa pojem veřejná a následně jednotlivé definice spojíme a dokážeme efektivně vysvětlit co to veřejná správa vlastně je.
- U veřejnoprávní korporace je to úplně stejné.
- **Pojem korporace** nám představuje **sdužení osob za účelem sledování a dosažení společného cíle, jednající jako samostatný právní subjekt, který se sám, osobně zavazuje k právům a povinnostem**, subjektem práva je tedy ona korporace, a nikoliv její jednotliví členové.
- Zvláštní druh korporace, která plní úkoly veřejného charakteru
- Byla jí svěřena moc samostatně plnit veřejné úkoly
- **Má právní subjektivitu**
- V případě **veřejnoprávní korporace** bude tímto společným cílem, **veřejný zájem v určité oblasti**, jedná se tedy o cíl **nebo záměr, na němž má zájem širší skupina lidí, a to neohledě na jejich individuální zájmy**.
- *Jedná se tedy o organizovaný členský subjekt veřejné správy, kterému byla svěřena moc samostatně plnit veřejné úkoly, který je nadán samostatnou právní subjektivitou, má tedy možnost samostatně nabývat práva a povinnosti.*
- Znaky:
 - **Členský princip** (osoby v něm mají společný jmenovatel, bydliště nebo výkon svobodného povolání);
 - **Právní subjektivita;**
 - **Zřízení vrchnostenským aktem** (veřejnoprávním, zákonem nebo veřejnoprávní smlouvou)
 - **Svření samostatné pravomoci;**
 - **A určitá míra autonomie a nezávislosti;**

Krásný příklad jsou obce, kraje a profesní komory – vše splňuje a omezená kontrola státu a soudů

- Samospráva
 - Územní
 - Profesní

- Věcná – zájmové sdružení obcí

Veřejné ústavy a podniky

- Veřejné ústavy a podniky: jedná se souhrn majetku a osob, který je vytvořen jiným subjektem veřejné správy, a to výlučně za plnění určité veřejné služby
- nemusí mít nutně právní osobnost a není zde žádný členský systém
- **chybí zde samostatnost, vždy se jedná o určitý podřízený subjekt.**
 - Základní školy;
 - Veřejné knihovny;
 - Národní galerie;
 - Veřejné nemocnice atd.

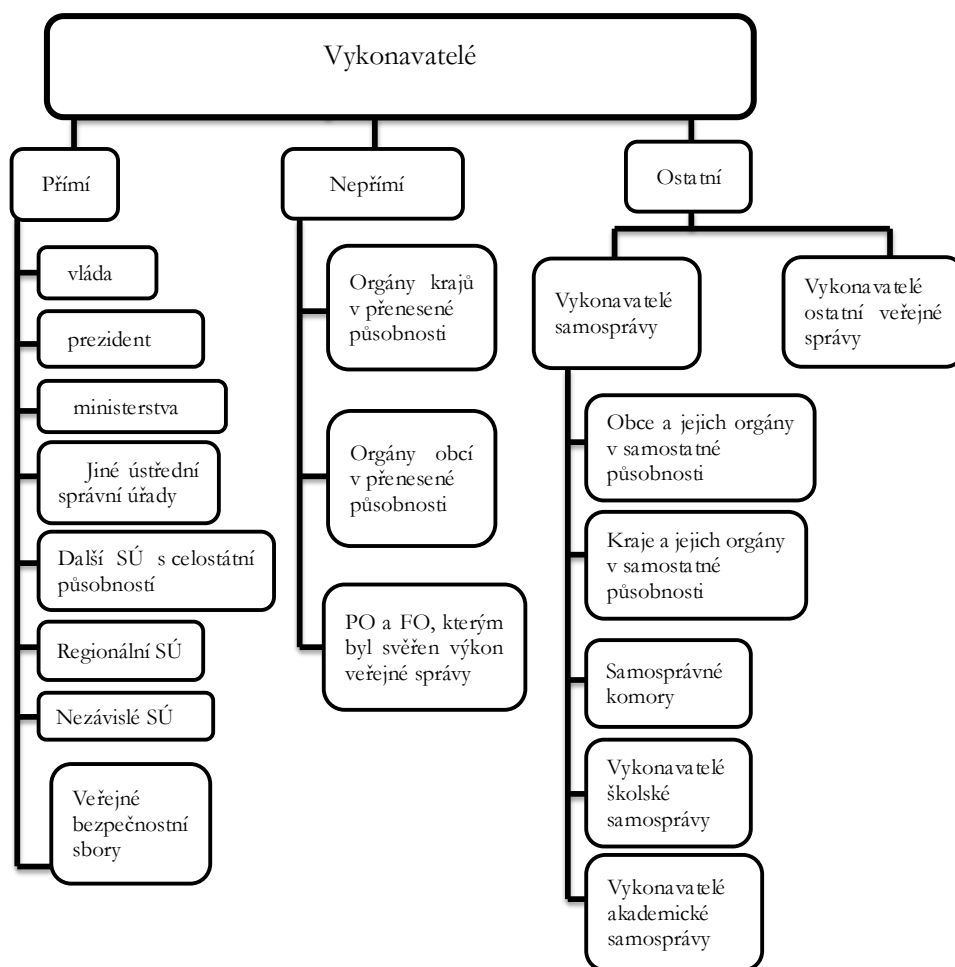
Státní fondy

- Státní fondy – jsou zřizovány zákonem
- jedná se o samostatné právnické osoby, které disponují finančními prostředky
- finanční prostředky získávají z dotací a z těchto peněz se zaměřují na určitou státem vymezenou oblast, kterou si stanovil jako prioritu, kterou chce stát finančně podporovat
- Podpora je ze státního rozpočtu nebo přímo z daní – dan z minerálních olejů jde dle rozpočtového určení některých daní právě do státního fondu infrastruktury.
 - Státní fond infrastruktury;
 - Vinařský fond;
 - Státní fond rozvoje bydlení;

Nadace a nadační fondy

- Nadace a nadační fondy – korporace soukromého práva
 - **založená k trvale společenské službě nebo hospodářské užitečnosti** – právnická osoba založená za účelem finanční podpory zvoleného cíle nebo okruhu osob.
 - Založena dle OZ a nikoliv vrchnostensky
 - Například máme: Nadační fond Petra Zoubka má za cíl podporovat hematologické oddělení Fakultní nemocnice v Ostravě a výjimečné studenty Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.
 - <http://www.nfpz.cz/>
-

17. Vykonavatelé veřejné správy



- veřejná správa, jejímž nositelem je stát nebo právnická osoba, může být uskutečňována pouze některým vykonavatelem, jehož jednání je přiřítelné nositeli (subjektu) veřejné správy
- **jednání vykonavatelů je přiřítelné subjektům VS**
- nositelé veřejné správy jednají svými orgány
- Vykonavatele pak **nejdou nositeli veřejné moci**, nicméně byla jim zákonem nebo ústavou **propůjčena pravomoc, veřejnou moc jménem subjektů veřejné moci vykonávat**. Jedná se tedy o **státní organizační složky, které ve jménu dekoncentrace veřejné moci vykonávají veřejnou moc jménem státu** a jedná se to:
 - Vládu
 - Prezidenta
 - Ministerstva
 - Jiné ústřední správní úřady
 - Jiné neústřední správní úřady s celostátní působností
 - Veřejné bezpečnostní sbory
 - Nezávislé správní úřady
- Nicméně nelze zapomínat na to, že státní moc se vykonává jak **přímo, tak nepřímo**, nepřímý výkon státní správy pak **reprezentuje výkon přenesené působnosti**, a to jsou případy, kdy jiné, než státní orgány vykonávají státní moc, a to jménem státu
 - Orgány obcí a krajů: obecní a krajský úřad, rada obce a rada kraje
 - Právnické a fyzické osoby soukromého práva na, než byl přenesen část výkonu státní moci- rybná nebo lesní stráž.
- Vzhledem k tomu, že pak máme i jinou než státní moc, **tedy moc samosprávnou**, tak máme i **vykonavatele územní samosprávy** a těmi bude
 - Zastupitelstvo obce a kraje;
 - Hejtman a starosta;
 - Orgány stavovských komor a profesní samosprávy – nikoliv tedy územní samospráva;
 - Orgány vysokých škol v rámci akademické samosprávy, jako děkan, senát, rektor atd;

Vláda a prezident

- Vládu a prezidenta je třeba zmínit spíše okrajově, jelikož naprostou většinu svých pravomocí vykonávají na základě ústavy a typicky je řadíme **spíše mezi ústavní orgány**.
- Kdy vláda je v 99% ústavní orgán, správní orgán **je pouze tehdy, když vydává OOP dle zákona o státních hranicích**.
- Vláda je následně složena z jejího předsedy a jednotlivých ministrů, a ministři jsou v čele ministerstev jakožto správních úřadů a řídí tedy směřování ministerstev.
- I když je tedy vláda ústavní orgán, tak má naprosto zásadní vliv na fungování veřejné správy.
- **Prezident je ústavní orgán**, nicméně když například jmenuje profesory dle zákona o VŠ, tak jedná jako správní orgán. Nebo v případech, kdy dává souhlas k tomu, aby občané bojovali za jiný stát, takový úkon po **jasnou povahu rozhodnutí**.

Ministerstva

- Ministerstva jsou pak již naprosto typický správní orgán, **jejich základ je v ústavě**, která nám říká, že **ministerstva lze založit pouze zákonem, jejich konkrétní působnost je pak stanovena zejména v kompetenčním zákoně**, který bodově vymezuje okruh úkolů, které mají ve své působnosti spravovat.
- Ministerstva nám představují ústřední správní orgány v určité oblasti, máme 14 ministerstev
 - Financí;
 - Obrany;
 - Životního prostředí;
 - Kultury;
 - Školství, tělovýchovy a sportu;
 - Dopravy;
 - Zemědělství;
 - Zahraničních věcí;
 - Průmyslu a obchodu;
 - Vnitra;
 - Práce a sociálních věcí;
 - Pro místní rozvoj;
 - Zdravotnictví;
 - Spravedlnosti;
- Ministerstva mají **pečovat, řídit a sjednocovat praxi v dané oblasti a usilovat o její rozvoj**. Zejména pak upravují a připravují **legislativu** v dané oblasti a připravují nutné změny, které předkládají vládě.
 - **Organizační složky státu s celostátní působností;**
 - Jedná se o **monokratické úřady**, kdy v čele je ministr, který je za něj odpovědný a **politicky ho vede, odborné záležitosti typicky obstarávají náměstci**;
- **Správní pravomoci ministerstev**
 - Na základě zákona vydávají **vyhlášky k jeho provedení**;
 - **Mají rozhodovací pravomoc**, kdy jsou typicky nejvyšším odvolacím orgánem, pokud rozhodují v prvním stupni, tak jsou prvoinstanční a zároveň orgán rozhodující o zvláštním opravném prostředku a to rozkladu;
 - Rovněž vykonávají **dozorčí pravomoc**;
 - **Dále mohou řešit spory z veřejnoprávních smluv**;

Jiné ústřední správní úřady

- Jedná se úřady **s celostátní působností nicméně dílčí věcnou působností**, v čele není ministr ale předseda, předsedu jmenuje usnesením vláda
 - Český statistický úřad, Český úřad zeměměřičský a katastrální, báňský úřad, úřad pro ochranu průmyslového vlastnictví, úřad pro ochranu osobních údajů, energetický regulační úřad a další;
 - Jsou relativně nezávislé – stát řídí zejména personální obsazení a financování, nicméně konkrétní chod by řídit neměl;
- Jiné neústřední úřady s celostátní působností
 - Nejsou ústřední, mají nadřízeného, jehož pokyny jsou vázány, nicméně funkci jinak vykonávají relativně nezávisle – spravují vlastní agendu, do které stát většinou nezasahuje, nicméně může, *typický příklad je*

zneužití obchodní inspekce v předvolební kampani v roce 2021 ze strany ministryně Maláčové – účelová kontrola zaměstnavatelů na politickou objednávku;

- Opět jsou specializované a jde o organizační složku státu;
- **Provádí správní dozor a mohou vydávat správní akty;**
- Jsou zakládány zákonem a jedná se například o: Českou školní inspekci, česká obchodní inspekce, úřad práce ČR, úřad pro civilní letectví a další – vždy je zde vazba na konkrétní ministerstvo;

Veřejné sbory

- výkon veřejné správy – především služební úkony a bezprostřední zásahy
- veřejné sbory jsou státem zřízená organizovaná uskupení, jejichž prioritním účelem je ochrana veřejného pořádku a bezpečnosti a dalších právních statků za použití preventivních opatření i zásahů do práv osob
 - o ozbrojené síly
 - o ozbrojené bezpečnostní sbory
 - o záchranné sbory
 - o havarijní služby
- **Policie České republiky**
- **Hasičský záchranný sbor ČR**
- **Celní správa ČR**
- **Vězeňská služba**
- **Bezpečnostní informační služba**
- **Generální inspekce bezpečnostních sborů**
- **Úřad pro zahraniční styky a informace**
- **Obecní policie**
- **Ozbrojené síly**

Nezávislé správní úřady

- **nezávislost** – personální (týká se jmenování a odvolání vedoucího, dalších členů), funkční (možnost vlády zasahovat do činnosti interními akty), ekonomická (týká se přidělení fin. prostředků ze státního rozpočtu)
- **nezávislé na vládě**, čl. 67 Ústavy
- **relativně nezávislé**
 - o Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, Český statistický úřad, Energetický regulační úřad, Český telekomunikační úřad, Akreditační komise
- **absolutně nezávislé**
 - o Rada pro rozhlasové a televizní vysílání, Úřad pro ochranu osobních údajů, finanční arbitr (s výhradami)

Nepřímí vykonavatelé (státní správy)

- vykonávají **orgány odlišné od státu**, i soukromé osoby, na než byl výkon přenesen, resp. jim byl výkon propůjčen (z části nebo na celém území státu)
- **výkon státní správy v přenesené působnosti**
- přenesená působnost je vykonávána:
 - a) ve správním obvodu kraje: **krajským úřadem** (výjimka: rada kraje, zastupitelstvo kraje, zvláštní orgány kraje)
 - b) ve správním obvodu obce s rozšířenou působností: **obecním úřadem obce s rozšířenou působností** (výjimka: jiný orgán obce)
 - c) ve správním obvodu obce s pověřeným obecním úřadem: **pověřeným obecním úřadem**
- PO a FO soukromého práva
- orgány ÚSC vystupují jako správní úřady
- **pravomoc orgánů ÚSC**: vydávání (individuálních) správních aktů, vydávání nařízení, vydávání OOP, uzavírání veřejnoprávních smluv, také správní dozor (Stavební či vodoprávní dozor), správní exekuce
- **pravomoc FO/PO**: správní dozor, vydávání správních aktů (zejména sankční povaha, tzv. strážce)
- **při výkonu přenesené působnosti se orgány obcí řídí při vydávání nařízení obce zákony a jinými právními předpisy (v ostatních případech též usneseními vlády a směrnicemi ústředních správních úřadů - vnitřní předpisy, a dále opatřeními krajského úřadu či jiných příslušných orgánů přijatými při kontrole výkonu přenesené působnosti)**
- obce mohou uzavírat **veřejnoprávní smlouvy** (na jejichž základě mohou orgány jedné obce vykonávat přenesenou působnost pro orgány jiné obce)

Ostatní vykonavatelé VS

- vykonavatelé **jiné než státní správy**

Vykonavatelé samosprávy

- orgány krajů (územní samospráva, zastupitelstvo, rada kraje)

- orgány obcí (územní samospráva, zastupitelstvo, rada obce)
- orgány stavovských komor (profesní samospráva, sjezdy, shromáždění, představenstva)
- orgány základních škol (školská samospráva, rada školy)
- orgány veřejných VŠ + fakulty (akademická samospráva, akademický senát, rektor, děkan, disciplinární komise, vědecká rada)

18. Územní samospráva

Prameny právní úpravy územní samosprávy

Ústavní základ

- **Ústava ČR – hlavně hlava 7. územní samospráva**
 - o **čl. 8** Ústavy zaručuje se samospráva územních samosprávných celků
 - není možné, aby zákonodárce demontoval systém samosprávy
 - o **článek 9 odst. 2** – je absolutně nepřipustné, aby byly odstraňovány zásady demokratického právního státu
 - ÚS požaduje realizaci výkonu samosprávy za jednu z podstatných náležitostí právního státu
 - o dle **čl. 79 odst. 3** Ústavy - mohou orgány územní samosprávy na základě zákona v jeho mezích vydávat právní předpisy (nařízení obce, nařízení hlavního města Prahy, nařízení kraje)
 - o hlava VII.
 - o **čl. 99 - ČR se člení na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky (ÚSC) a kraje, které jsou (VÚSC)**
 - ÚSC = územní společenství občanů, právo na samosprávu (**čl. 100** odst. 1 Ú), jsou to veřejnopr. korp., mohou mít vlastní majetek a hospodařit podle vlastního rozpočtu (**čl. 101** odst. 3 Ústavy)
 - je v tom vidět územní prvek – správa na určité části zemského povrchu
 - prvek personální – společenství lidí spravující záležitosti
 - hospodaří podle svého vlastního rozpočtu a mají svůj vlastní majetek
 - o dle **čl. 101** odst. 1 a 2 Ústavy - **obce a kraje jsou samostatně spravovány zastupitelstvem** voleným na základě všeobecného, tajného, rovného a přímého volebního práva
 - způsob volby do krajských a obecních zastupitelstev
 - o funkční období je 4leté
 - o volba tajná, všeobecná, rovná, přímá
 - o v **čl. 101** odst. 4 Ústavy je stanoveno „stát může zasahovat do činnosti územně samosprávných celků, jen vyžaduje-li to ochrana zákona, a to způsobem v zákoně stanoveným“
 - o dle **čl. 104 odst. 3** Ústavy zastupitelstva mohou v rámci své působnosti vydávat obecně závazné vyhlášky
 - o dle **čl. 105** Ústavy výkon státní správy lze orgánům samosprávy svěřit jen tehdy, stanoví-li to zákon
 - o na samosprávu dopadá i **článek 1 a 2** Ústavy
 - **článek 2** Ústavy – státní moc lze vykonávat pouze v mezích a způsoby, které stanoví zákon
 - obce a kraje mohou činit pouze to, co jim povolí zákon
 - netýká se to jen státní moci, ale i samosprávy
 - i samosprávné jednotky musí dodržovat mezinárodní smlouvy
 - o pozn. každá část ČR (až na vojenské újezdy) je rozdělena na kraje
 - vojenský újezd není samosprávnou jednotkou, ale je to správní jednotkou – jsou spravovány újezdní úřady, v jejichž čele stojí přednosta, který je dosazován Ministerstvem obrany
 - jsou pod přímou správou armády
- **LZPS**
 - o orgány ÚSC jsou povinny poskytovat informace o své činnosti (**čl. 17** odst. 5)
 - o právo podávat petice orgánům ÚSC (**čl. 18** odst. 1)
- **Evropská charta místní samosprávy**
 - o součástí právního řádu dle **čl. 10** Ústavy
 - o ČR přijata 1998
 - o zásada místní samosprávy se uzná ve vnitrostátním zákonodárství a tam, kde to připadá v úvahu, i v ústavě
 - o jde o právo a schopnost místních společenství v mezích daných zákonem a na svou odpovědnost a v zájmu místního obyvatelstva upravovat a spravovat podstatnou část věcí veřejných (**čl. 3** odst. 1)
 - o vykonávají ji rady nebo shromáždění složené z členů zvolených tajným hlasováním na zkl. přímého, rovného a všeobecného volebního práva, a které mohou mít výkonné orgány jim odpovědné (**čl. 3** odst. 2)
 - o vymezení rozsahu místní samosprávy, ochranu hranic místních spr. jednotek, podmínky výkonu odpovědnosti, správní dozor...
 - o odpovědnost za věci veřejné obvykle ponesou orgány, které jsou občanu nejbližší = tj. **subsidiarita činnosti místních společenství** (**čl. 4** odst. 3)
 - o správní dozor nad touto činností lze vykonávat jen tak a tehdy, jak to stanoví ústava nebo zákon, předmětem může být jen zjištění souladu se zákonem a ústavními zásadami

Zákony

- ústavní zákon č. 347/1997 Sb. o vytvoření VÚSC
- zákon č. 36/1960 Sb. o územním členění státu
- zákon č. 128/2000 Sb. o obcích, zákon č. 129/2000 Sb. o krajích, zákon č. 131/2000 Sb. o hlavním městě Praze

- zákon č. 491/2001 Sb. o volbách do zastupitelstev obcí
- zákon č. 130/2000 Sb. o volbách do zastupitelstev krajů
- zákon č. 314/2002 Sb. o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností
- zákon č. 82/1998 Sb. o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem
- zákon č. 312/2002 Sb. o úřednících územních samosprávných celků
- zákon č. 553/1991 Sb. o obecní policii
- zákon č. 22/2004 Sb. o místní referendu
- zákon č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů
- zákon č. 243/2000 Sb. o rozpočtovém určení některých daní ÚSC
- zákon č. 320/2001 Sb. o finanční kontrole
- zvláštní zákony – např. zákon č. 565/1990 Sb. o místních poplatcích

Územní samospráva

Nejrozšířenější a nejdůležitější druh samosprávy, který je zaručen a **garantován přímo v ústavě**, jiný druh samosprávy ústavou zakotven není.

- Skutečně zásadní ústavní právo, které má **vlastní prostředky ochrany** – **komunální ústavní stížnost**;

Územní samospráva je dělena na

- 1) Vyšší územní samosprávné celky – kraje
- 2) základní územní samosprávné celky, obce (Pojem obec je obecný termín, který zahrnuje vesnice, městyse, města atd. i Praha a Olomouc jsou obce)

Prameny

- **Ústava**;
- **Zákon o obcích a krajích**;
- **Zákon o hlavním městě Praze** – speciální úprava, nicméně velmi kompletní – ani zákon o obcích nebo krajích se nepoužije;
- **Evropská charta místní samosprávy** – garantuje právo na samosprávu, vymezuje její rozsah, podmínky výkonu, odpovědnost a její kontrolu

Znaky územních samosprávných celků

1. **Vlastní území**, které obec nebo kraj spravují, jejich působnost je územím typicky i limitována;
2. **Obyvatelstvo** – musí zde být někdo, pro koho je správa vykonávána a koho práva a povinnosti mají být regulována
3. **Právní subjektivita** – mohou se zavazovat k právům ovšem podléhají i povinnostem a mohou být subjekty právní odpovědnosti:
 - Mohou uzavírat veřejnoprávní a soukromoprávní smlouvy
 - Nicméně mohou být u adresátem veřejné správy, mohou žádat o stavební povolení, páchat přestupky a být dokonce trestně odpovědné;
4. **Autonomní normotvorba**
5. **Vlastní majetek a hospodaření**
6. **Mají soustavu orgánů**, které vyjadřují vůli veřejnoprávních korporací na venek

Obce a kraje vykonávají dva druhy působnosti, a to **samostatnou působnost** a **přenesenou působnost**

Samostatná působnost

- Samostatná působnost je vykonávána **nezávisle a na vlastní jméno a odpovědnost**;
- Obecně se jedná o záležitosti, které mají svůj **lokální význam** pro obec nebo její obyvatele a **nejsou svěřeny kraji ani nejsou výslovně svěřeny státu**
- Pokud danou pravomoc upravuje zvláštní zákon a explicitně nestanoví, že se jedná o přenesenou působnost, tak se jedná o působnost samostatnou;
- Jedná o změnu hranic obce, uzavírání veřejnoprávních smluv, zavedení místních poplatků, hospodaření se státním majetkem, rozhodování o rozpočtu, vnitřní organizační záležitosti, zakládání PO, investiční záměry založení obecní policie;
- Vydávání vyhlášek, která představuje oprávnění obce;

Přenesená působnost

Představuje protiklad samostatné působnosti

- Vykonává se **z povinnosti a závisle**, je zde vázanosti pokyny orgánů státu;
- Jedná se o výkon **nepřímé státní moci**, státní moc jménem státu, na jeho odpovědnost a jeho náklady (obcím je to kompenzováno);
- Představují projev **vertikální dekoncentrace**, kdy stát rozloží výkon pravomocí skrze širokou soustavu orgánů;

Příklady:

- Vydávání nařízení;
- Rozhodování o přestupcích;
- Vydávání řidičských nebo občanských průkazů;

Autonomní normotvorba

Možnost vydávat **statutární předpisy**

- Vyhlášky a nařízení

Vyhlášky je obecný pojem správního práva, kdy vyhlášky mimo krajů a obcí mohou vydávat i ministerstva, nicméně základní rozdíl od vyhlášek ministerstev je ten že:

- **Neslouží k provedení zákona;**
- Nejsou vydávány na základě zákona, **zmocnění plyne přímo z ústavy**;

Jedná se o podzákoné právní předpisy, které musí být v souladu s předpisy vyšší právní síly a nesmí upravovat záležitosti, které jsou vyhrazeny zákonu.

- Jsou vydávány v samostatné působnosti, a proto z ní nesmí vybočit

Vznik obcí a krajů a jejich orgány

Obce i kraje vznikají na základě veřejnoprávního aktu

- Kraje jsou založeny ústavním zákonem;
- Obce vznikají veřejnoprávní smlouvou, a to spojením obcí, rozdělení obcí nebo odtržení od obce;
- Přeměna z vojenského újezdu;

Orgány

Orgány obcí a krajů jsou ve své podstatě stejné, a liší se pouze názvem.

1. **Zastupitelstvo obce a zastupitelstvo kraje**
 - Volený orgán vykonávající samostatnou působnost, kolegiální orgán, pravidelně se schází a volí starostu/hejtmana
2. **Rada obce a rada kraje**
 - **Výkonný orgán**, který vykonává samostatnou působnost a přenesenou když tak stanoví zákon. Má vliv na chod obecního úřadu a zřizování komisí rady obce;
 - V přenesené působnosti vydává nařízení;
 - U obcí jen tehdy, pokud má zastupitelstvo více než 15 zastupitelů;
 - Zastupitelstvo něco politicky chválí a rada se zaslouží o faktickou realizaci;
3. **Starosta a hejtman**
 - Zastupují obec na venek, uzavírají smlouvy, podepisují právní jednání obce, reprezentuje obec, vykonává působnost zaměstnavatele a rady obce, pokud není zřízena
4. **Obecní a krajský úřad**
 - Vykonává největší část přenesené působnosti obce nebo kraje, pokud tato část působnosti není svěřena jinému orgánu
 - Dále plní úkoly, které mu svěřila rada obce nebo zastupitelstvo
5. **Zvláštní orgány jako například krizový štáb nebo přestupková komise**
6. **Orgány orgánů jako komise a výbory**

Dozor nad samosprávnými celky

Nutné rozlišit mezi kontrolou samostatné a přenesené působnosti

1. Nad **samostatnou působností** kraje i obce vykonává kontrolu **ministerstvo vnitra**;
2. Nad přenesenou působností obce vykonává kontrolu **krajský úřad** a u kraje **ústřední správní orgány**;
3. Obecně pak soudní kontrola;

Práva občanů

- volit/být volen do zastupitelstva obce;
- hlasovat v místním referendu;
- vyjadřovat se na zasedání zastupitelstva;
- vyjadřovat se k návrhu rozpočtu obce / ZÚ, nahlížet do něj;
- podávat návrhy / připomínky / podněty orgánům obce + petice a stížnosti dle LZPS;
- nahlížet do zápisů jednání orgánů obce + činit výpisy;
- požadovat projednání určité záležitosti v oblasti samostatné působnosti obce;
- obyvatelé s trvalým pobytem mají aktivní i pasivní volební právo realizované na území obce/kraje, rovněž místní referendum slouží pouze obyvatelům s trvalým pobytem;
- ale právo účastnit se zasedání zastupitelstva a podávání návrhů mají i jiní obyvatelé než jen ti s trvalým pobytem

19. Samostatná a přenesená působnost územních samosprávných celků

Obecní samospráva

- **obec** = základní územní samosprávný celek
 - o základní sídelní jednotka o menším počtu obyvatel
 - o základní územní jednotka státu
 - o základ samosprávy
- druhy: obec, městys na návrh obce, po vyjádření vlády stanoví předseda PS, je to obec, která má méně než 3000 obyvatel, město (ta obec, kt. byla městem k r. 2000 NEBO nově stanoví předseda PS, po vyjádření vlády, min. 3000 obyv. k datu podání)
- dle obecního zřízení:
 - o obce
 - o města
 - o statutární města:
 - a) územně členěná = má městské části a obvody
 - celky, na které se statutární město člení nemají právní subjektivitu
 - b) územně nečleněná = tvoří jednotný celek
 - o sídelní města = města, kde sídlí ústřední správní orgány a orgány veřejné moci
 - Praha a Brno
 - o hlavní město Praha
 - má zvláštní právní úpravu, nevztahuje se na ni zákon o obcích
 - územně členitá – městské části MAJÍ právní subjektivitu
- **osobní základ** = účast občanů na místní správě; volební právo; místní referendum; účast občanů na zasedání zastupitelstva
- **územní základ** = území obce je vymezené hranicemi
- **ekonomický základ** = právo vlastnit majetek
- **právní základ** = právo na samosprávu, má právní subjektivitu

Působnost

- **samostatná** = vlastním jménem na vlastní odpovědnost, subjektivní právo ÚSC
 - o úkoly **obligatorní** – např. úkoly související se záležitostmi spojené se samotnou existencí obce – např. realizace referenda, úkoly spojené s vnitřní organizací obce a s rozpočtovým hospodařením a s hospodařením s majetkem.
 - úkoly **fakultativní** – podnikatelské – na základě zákona tyto aktivity podléhají schválení zastupitelstva – možnost zřídit OZV obecní policii jako orgán obce; záležitosti rozvoje obce
- **přenesená** – rozsah a výkon stanoví zvláštní zákon
 - o Jde o výkon státní správy ve věcech, kt. stanoví zvláštní zákony (stavební, z. o matrikách, o pobytu cizinců), příp. obecní zřízení (vydávání nařízení)
 - o Obecně vykonávají obecní úřady, ale podle rozsahu – základní OÚ (I.), pověřené OÚ (II.), obecní úřady s rozšířenou působností (ve statutárních městech magistráty, III.)
 - o oprávnění obce vydávat PP – na základě Ústavy – samostatná – OZV obcí (zastupitelstvo obce) a přenesená – nařízení obcí (rada obce)

Orgány obce

Zastupitelstvo: volí ho občané obce, na 4 roky.

- Výkon samostatné působnosti + vydává v samostatné OZV, část pravomoci může přenést na jiné orgány obce s výjimkou rozhodování o majetku obce.
- Zasedání jsou veřejná, může jen občan obce vznášet námítky či připomínky či žádat informace + může navrhnout body programu, o kt. musí zst. hlasovat.
- Řídí obec po stránce hospodářské a finanční
- Základní pravomoci – schvalování rozpočtu a závěrečného účtu, schvalování dispozice s nemovitým majetkem

Rada obce: vykonává jak samostatnou, tak přenesenou působnost. Ale jde o orgán v samostatné působnosti, odpovědná zastupitelstvu ze své činnosti a v případě přenesené – odpovědná KrÚ.

- Volena zastupiteli, schůze jsou neveřejné.
- V čele starosta či primátor a dále členy místostarostové či náměstci primátora a další zastupitelé.
- Projednává a řeší návrhy, připomínky a podněty předložené ji členy zastupitelstva obce
- Může zřizovat komise- jako poradní orgány (přestupková komise, povodňová)

Starosta: (u statutárních měst primátor) – zastupuje navenek obec, je představitelem obce a jedná za obec.

- Svolává a řídí schůze zastupitelstva a rady
- Dle velikosti bývá zastupován místostarosty, primátor má náměstky
- Jmenuje a odvolává se souhlasem ředitele KrÚ tajemníka OÚ

Obecní úřad: v čele starosta a tajemník obce, kt. je odpovědný za výkon přenesené působnosti obce

- Tajemník není orgánem obce, je zaměstnancem
- Orgán, kt. má na starosti primárně výkon přenesené působnosti + vykonává úkoly mu uložené zastupitelstvem a radou obce

Obecní policie: orgán obce dle zákona o obecní policii

- Zřizována OZV, v čele starosta či jím pověřený zastupitel

Spolupráce obcí: obce mezi sebou mohou spolupracovat při výkonu samostatné působnosti. Většinou dohody či smlouvy sloužící ke splnění určitého úkolu. Obce mohou spolu uzavírat dobrovolné svazky – ty považovány za právní osoby se svou pr. subjektivitou + mohou obce spolupracovat i s FO a PO v rámci zájmových sdružení

Krajská samospráva

- Kraj = Vyšší územně samosprávný celek
- Jde o veřejnoprávní korporaci, která má vlastní majetek a vlastní příjmy, vystupuje svým jménem a nese odpovědnost
- Pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů a při plnění svých úkolů chrání veřejný zájem
- Vydává OZV a nařízení
- Podléhá dozoru státu

Samostatná působnost

- Patří sem záležitosti, které jsou v zájmu kraje a jeho občanů, pokud nejde o přenesenou působnost
- Spolupracuje s obcemi a nesmí při tom zasahovat do jejich samostatné působnosti (obec se jinak může bránit žalobou)
- Pokud zvl. Zákon upravuje působnost a nestanoví, že jde o přenesenou, platí, že jde vždy o samostatnou
- Patří zde:
 - o předkládání návrhů zákonů PS = zákonodárná iniciativa
 - o předkládat ÚS návrhy na zrušení PP
 - o vydávat OZV kraje
 - o volit a odvolávat hejtmana, náměstka hejtmana a další členy rady
 - o schvalovat rozpočet kraje atd.
- Stát může zasahovat do samosprávy jen z důvodu ochrany zákona a v jeho mezích (obrana: ústavní stížnost proti nezákonnému zásahu státu = komunální stížnost)

Přenesená působnost

- Výkon SS ve věcech, které stanoví zvláštní, příp. krajské zřízení (vydávání nařízení) – ve věcech přenesené zastupitelstvo rozhoduje, jen stanoví-li tak zákon
- Výkon st. Správy je delegován na orgány ÚSC = nepřímá státní moc
- Zastupitelstvo – zákonodárná iniciativa, návrhy ÚS na zrušení PP pro rozpor se zákonem
- rada kraje – vydává nařízení
- Krajský úřad – přezkoumává rozhodnutí vydaná orgány obce, ukládá sankce dle zákona

Orgány kraje

- Zastupitelstvo kraje spravuje kraj a rozhoduje v samostatné, v přenesené jen když stanoví tak zákon
 - o Zasedání je veřejné
 - o Rozhoduje v záležitostech, které si vyhradí + které jsou stanové zákonem – např. zákonodárná iniciativa, vydává OZV, schvaluje rozpočet
- Rada kraje – výkonný kolegiální orgán v samostatné, v oblasti přenesené jen pokud tak stanoví zákon
 - o je odpovědná zastupitelstvu
 - o tvoří ji: hejtman, náměstek hejtmana a další členové
 - o zřizuje a zrušuje komise rady
 - o v přenesené vydává nařízení kraje
- hejtman kraje – volen zastupitelstvem kraje

- zastupuje kraj navenek
 - podepisuje PP kraje
 - po předchozím souhlasu ministerstva vnitra jmenuje a odvolává ředitele KrÚ
- krajský úřad – viz otázka č. 32A
- zvláštní orgány kraje – zřizuje hejtman pro přenesenou působnost, pokud tak stanoví zákon – např. povodňová komise

Obecní a krajský úřad

Obecní úřad

- Jedná v **samostatné** i přenesené **působnosti**
- Kolektivní orgán, rada obce může zřídit jednotlivá oddělení a odbory
- Členové – starosta – v čele, místostarosta, zaměstnanci a tajemník
- Fce tajemníka OÚ
 - Obligatorní u obcí s pověřeným OÚ, u OÚ s rozšířenou působností X fakultativní v ostatních obcích
 - Zaměstnancem OÚ, je odpovědný za plnění úkolů OÚ
 - Účastní se zasedání zastupitelstva a schůzí rady obce – má **poradní hlas**
 - Jmenuje i odvolává starosta
 - Není-li zřízena fce tajemníka, plní jeho úkoly sám starosta
- Rozhoduje v záležitostech
 - **V samostatné působnosti** = plní úkoly, které mu uložilo zastupitelstvo/ rada obce, písemnosti se označují jako „obec“
 - **V přenesené působnosti** = rozhoduje záležitosti, které nepatří do působnosti jiného orgánu, písemnosti se označují jako OÚ
- Vykonává veškerou přenesenou působnost, která je obci svěřena s výjimkou SSP, která je zákonem svěřena zastupitelstvu při vydávání nařízení, když není v obci zřízena rada

Pověřený OÚ

- Tzv. dvojkový OÚ
- Vykonává státní správu v **širším rozsahu** (svěřený zvl. zákony) + ve **větším správním obvodu** než je území 1 obce
- Výčet obcí s pověřeným OÚ stanoví zvl. Zákon
- Vykonává státní správu pro jinou obec → např. obce je moc malá a nemá prostředky na výkon státní správy

OÚ obce s RP

- Tzv. trojkový OÚ = „malé okresy“
 - Vykonává státní správu v **nejširším rozsahu** + **ještě ve větším správním obvodu než pověřený OÚ**
 - Výčet opět stanoví zvl. Zákon
 - Jakýmsi mezičlánkem přenesené působnosti státní správy mezi krajskými úřady a obecními úřady, tato působnost je vykonávána obdobně jako u předchozího případu
 - Zákon č. 314/2002 Sb. o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností a prováděcí vyhláška 388/2002 Sb., o stanovení správních obvodů těchto obcí
-

Krajský úřad

- Jedná **samostatně** i v **přenesené působnosti**
- Člení se na jednotlivé oddělení a odbory
- nemá právní subjektivitu
- Členové – ředitel – v čele, zástupce ředitele, zaměstnanci
- členění se na odbory a oddělení
 - oborová působnost jednotlivých odborů částečně odráží působnost **ministerstev** (odbor **životního prostředí** a zemědělství, odbor školství, mládeže, sportu a tělovýchovy, odbor pro místní rozvoj), částečně je tato působnost určena vyčleněnou agendou přenesenou na krajský úřad (odbor krajského **životnostenského úřadu**)
 - zřízení zbylých odborů vyplývá z konkrétních potřeb kraje jako **právnícké osoby** (odbor majetkový, odbor ekonomický, odbor kontroly, odbor **interního auditu**, odbor kanceláře **hejtmana**, odbor kanceláře ředitele)
- Fce ředitele
 - Je zaměstnancem Kr.Ú, je **odpovědný za plnění úkolů hejtmanovi v samostatné i přenesené působnosti**
 - Zákonem svěřená celá řada úkolů, mimo jiné se stará o vydávání vnitřních předpisů kraje – vydává organizační, pracovní, spisový a skartační řád
 - Účastní se zasedání zastupitelstva a schůzí rady kraje – **má poradní hlas**
 - Jmenuje i odvolává hejtman

- Podává **k ÚS návrh na zrušení nařízení obce**
- Nesmí vykonávat fce v politických stranách a hnutích
- Předkládá radě kraje návrhy na jmenování a odvolání vedoucích jednotlivých odborů
- Rozhoduje v záležitostech
 - V samostatné působnosti
 - Plní úkoly, které mu uložilo zastupitelstvo / rada kraje, písemnosti se označují jako „kraj“
 - Ukládá sankce = pokuty
 - V přenesené působnosti
 - Rozhoduje záležitosti, které nepatří do působnosti jiného orgánu, písemnosti se označují jako KRÚ
 - **Provádí dozor nad výkonem přenesené působnosti obce**
- Na rozdíl od obcí má povinou organizační strukturu
- Rozhodnutí o tom, jak bude krajský úřad členěn není, na rozdíl od obcí, vyhrazeno radě – jedná se o zbytkovou klauzuli, tzn., že zastupitelstvo si může toto rozhodnutí vyhradit
- Krajský úřad se všemi součástmi organizační struktury se skládá z vedení krajského úřadu – zahrnuje ředitele a odborů krajského úřadu – ty se pak člení na oddělení

Příklady působnosti – není třeba znát celé!

- **samostatná působnost** – např.
 - o příprava materiálů pro jednání rady kraje a zastupitelstva kraje
 - o poskytování informací
 - o spolupráce s médii
 - o personální věci, vyjadřování k návrhům státních orgánů, které se dotýkají působnosti kraje,
 - o rozpočet kraje
 - o správa jeho majetku
 - o zpracovávání koncepcí a strategií pro všestranný rozvoj území kraje a pro potřeby občanů kraje
 - o vykonávání zřizovatelských funkcí ve vztahu ke krajským organizacím včetně jmenování a odvolávání jejich ředitelů
 - o poskytování grantů a dotací
 - o agendy související s čerpáním prostředků ze strukturálních fondů
- **přenesená působnost** – např.
 - o poskytování informací
 - o organizování integrovaného záchranného systému na území kraje
 - o státoobčanská řízení (žádosti o udělení státního občanství)
 - o žádosti o osvědčení státního občanství)
 - o volební agendy
 - o matriky
 - o vidimace
 - o legalizace
 - o evidence obyvatel
 - o občanské průkazy,
 - o registrace zájmových sdružení právnických osob a dobrovolných svazků obcí
 - o dozor nad výkonem přenesené působnosti obcí
 - o přezkoumávání rozhodnutí ve věcech přestupků a jiných správních deliktů

Právní předpisy územních samosprávních celků

Ústava nám garantuje právo na samosprávu, kdy území ČR je ústavním zákonem rozděleno na jednotlivé kraje a konkrétní území v kraji pak spravují jednotlivé obce.

Obecně se jedná o **veřejnoprávní korporace**, které na **vlastní náklady a odpovědnost spravují poměry na svém území**. Jedním ze způsobů, jakým to mohou dělat je právě skrze právní předpisy, které si mohou sami obce a kraje vydávat, hovoříme o tvz. **Autonomní normotvorbě**.

Základní prameny právní úpravy budou zejména tedy

- Ústava
- Zákon o obcích a zákon o krajích
- Zákon o hlavním městě Praze

Když hovoříme o právních předpisech ÚSC, tak konkrétně se jedná o

- **Obecně závazné vyhlášky**
- **Nařízení**
- **OOP** – není pramenem práva, jedná se o formu činnosti, nicméně i tak se jedná o nástroj, kterým lze efektivně regulovat práva a povinnosti na určitém území.

Obecně závazné vyhlášky

Autonomní normotvorba – zmocnění **je přímo z ústavy**, vydávají se v samostatné působnosti, směřují tedy směrem dovnitř obce a nemohou upravovat vnější vztahy.

Znaky

- **Pod zákonost** – nemohou upravovat věci, které lze upravit pouze zákonem- základní lidská práva nebo to co stanoví ústava, to kde je výhrada zákona
- **Obecnost** – platí pro všechny
- **Abstraktnost** – pro neurčitou věc nebo adresáty
- Neprovádí žádný zákon, nicméně mohou zákon konkretizovat – příklad s místními poplatky
- *Zajímavost je – že soud jimi není vázán, může se rozhodnout, že je neaplikuje, nicméně veřejná správa jimi vázána je.*

Stádia normotvorby:

6. **Příprava návrhu**– zpracovává odborná pracovní skupina
7. **Projednání na zastupitelstvu**
8. **Schválení** – vydává se usnesení, které musí přijmout nadpoloviční většina všech členů zastupitelstva
9. **Publikace**
10. Zaslání ministerstvu vnitra, která k tomu dává stanovisko a provádí dozor

Vydává zastupitelstvo dle zákona o obcích, a to zejména k tomu

- Aby zabezpečilo místní záležitosti veřejného pořádku
- Pro pořádání, průběhu a ukončení kulturních a sportovních akcí
- K zajištění čistoty a údržbě veřejných prostranství a k ochraně ŽP
- Dále pokud tak stanoví zákon

Vyvěšení ve sbírce předpisů ÚSC, účinnost typicky 15 dnů od zveřejnění

- Dohled vykonává ministerstvo vnitra, rušit může pouze ÚS, nicméně MV může pozastavit účinnost.

Nařízení

Obecně se má stejné znaky jako vyhláška a proces schvalování je rovněž stejný, nicméně:

- Vydává se v přenesené působnosti, jedná se o výkon státní správy
- **Vydává rada obce** a nikoliv zastupitelstvo
- Slouží k provádění zákona a vydává se na základě zákona
- Jedná se o **povinnost**, nikoliv o právo obce, jako je to u vyhlášek
- **Dozor vykonává krajský úřad nebo ústřední správní orgán v případě kraje.**

Obec zde nejedná nezávisle, ale je v podřízeném postavení, slouží k vykonávání rozšířené působnosti

OOP

Dle SŘ se jedná o akt, který **není ani právním předpisem ani rozhodnutím**, má **abstraktně konkrétní povahu – je** neurčitý co do věci nebo do adresátů.

Jedná se o úkon správního orgánu v určité věci, který se přímo dotýká práv a povinností nebo zájmů, blíže neurčitého okruhu osob.

- Nicméně nemůže jednat nad rámec zákona a může pouze konkretizovat již zákonem stanovené povinnosti

Historicky upravuje věci, které dříve upravovaly vyhlášky. Jedná se například o územní plán, zásady územního rozvoje, nebo dopravní značky – příkazové a zákazové

- Přezkum skrze **správní žalobu na zrušení OOP** nebo jeho části, případně v **přezkumném řízení**;
- Vydává se v samostatné působnosti, soud musí respektovat právo na samosprávu;
- Velmi podobné pojetí jako vyhláška obce, ale typicky upravuje problematiku na ještě konkrétnějším území – dopravní značka nebo zákaz vstupu do lesa;

Materiální vs formální pojetí OOP

- Materiální – kdy není podstatné, zda zákon explicitně umožňuje danou věc upravit skrze OOP, nicméně **stačí to, že zákon lze vyložit takovým způsobem, že danou věc lze z její povahy materiálně upravit právě OOP.**
- Formální – **zákon musí explicitně stanovit, že danou věc lze upravit skrze OOP.**
- NSS – formální, ÚS- materiální, ÚS tedy bere vyšší kartou a máme zakotvené materiální pojetí

Tvorba

- Návrh, tvorba a **vyvěšení na úřední desce**, zveřejnění návrhu
- Lze **podávat připomínky** (stačí vypořádat v odůvodnění), **a námitky** které jsou kvalifikovanější formou – musí se vypořádat ve výroku, podávají dotčené osoby (vlastníci nemovitostí, zástupce veřejnosti)
- Vydání OOP na úřední desce

Obrana proti OOP

- **Přezkumné řízení**
- **Žaloba**- každý kdo byl dotčen, **do roka účinnosti** OOP nebo do roka od doby, kdy bylo proti žalobci vydáno rozhodnutí jehož podklad bylo OOP. **Soud ruší pouze v nezbytném rozsahu**, protože chceme **maximálně zachovat právo na samosprávu**. Soud rozhoduje na základě stavu, který tu byl v době vydání OOP.

Dozor nad výkonem působnosti územních samosprávních celků

Dozor na výkonem **samostatné a přenesené působnosti** územních samosprávních celků představuje zvláštní formu kontroly veřejné správy, kdy kontrola veřejné správy představuje širokou řadu kontrol, dozorů a nejrůznějších dohledů, které vychází z toho základu, že **nestačí danou věcnou problematiku pouze legislativně regulovat**, nicméně je třeba i **aktivní přístup**, který by na pravidelné bázi dohlížel na to, zda je daná oblast spravována řádně.

Kontrolu veřejné správy můžeme rozdělit do **dvou částí** a to na kontrolu vykonávanou samotnou veřejnou správou a kontrolu veřejné správy, které provádí orgány mimo veřejnou správu

1. **První kategorii dále dělíme na:**
 - **Vnější kontrolu**-správní dozor, finanční kontrola a obdobné kontrolní činnosti
 - **Vnitřní kontrolu**- služební dohled a instanční dozor
2. **Druhá kategorie představuje zejména:**
 - Soudní kontrola v širším slova smyslu- správní soudy a Ústavní soud;
 - Parlamentní kontrola;
 - Veřejný ochránce práv;
 - ČNB a NKÚ;
 - A další
3. **Samostatnou kategorií je pak kontrola samospráv, která má prvky jak kontroly vnější tak kontroly vnitřní**

Jedná se tedy o specifickou oblast kontroly, a to zejména z toho důvodu, že právo na **samosprávu je ústavou velmi silně chráněno** a jakékoliv zásahy je třeba provádět velmi citlivě.

- Sama ústava říká, že do samostatné působnosti ÚSC lze zasahovat **pouze pokud to vyžaduje ochrana zákona a jen zákonem stanoveným způsobem, který ovšem nesmí popírat podstatu samosprávy;**

Proto je nutné rozeznávat, zda se provádí **kontrola samospráv** nebo **nepřímé státní správy**.

Zákonná úprava bude zejména:

- Ústava;
- Zákon o obcích;
- Zákon o krajích;
- Zákon o hlavním městě Praze;
- Kontrolní řád a správní řád;

Kontrola samostatné působnosti

V oblasti samostatné působnosti se kontroly soustředí zejména na právní předpisy krajů a obcí a to z toho důvodu, že se jedná o prameny práva, jsou tedy obecně závazné a z povahy takových předpisů je tedy více než žádoucí, aby byly v souladu se zákonem.

Kontrolu vykonává ministerstvo vnitra:

- Každá vyhláška se musí poslat ministerstvu, které se k ní vyjádří;
- Pokud shledá rozpor se zákonem, tak vyzve k nápravě;
- Pokud do 60. dnů není náprava, ministerstvo může rozhodnout o pozastavení účinnosti – pokud ministerstvo nalezne rozpor s lidskými právy, může účinnost pozastavit i bez předchozí výzvy;
- Pokud ani zde není náprava, tak ministerstvo podává návrh na zrušení k ústavnímu soudu – extrémně silná ochrana samosprávy – až ústavní soud může rušit vyhlášku, která je evidentně v rozporu s lidskými právy;

Existuje kontrola jiných opatření obcí a krajů – u těch je postup podobný, nicméně návrh se podává příslušnému správnímu soudu, a nikoliv soudu ústavnímu. Nikdo, ale neví co tyto opatření soud a pro státnice to není relevantní!

Kontrola přenesené působnosti

Přenesená působnost nám představuje nepřímou státní správu, nejedná se tedy o výkon samosprávy, nicméně jedná se o působení jménem státu a na jeho odpovědnost, obce a kraje jsou v tomto případě v podřízeném postavení a jsou vázány pokyny státních orgánů – v tomto případě není ani s kontrolou takový problém

Jedná se o typické případy služebního dohledu a instančního dozoru

U obcí budou kontrolu provádět kraje a u krajů příslušná ministerstva nebo ústřední správní orgány – věcné zařazení ústředního orgánu zjistíme z kompetenčního zákona.

Pokud se jedná o kontrolu nařízení kraje nebo obce, tak je postup totožný s postupem rušení vyhlášky. Pokud se jedná o jiné opatření, tak mimo klasický postup, může ústřední správní orgán opatření zrušit sám.

Služební dohled

Představuje klasickou vnitřní kontrolu

- Je konávána uvnitř veřejné správy, veřejná správa kontroluje sama sebe, jedná se tedy o kontrolu mezi subjekty, mezi kterými je vztah nadřízenosti a podřízenosti.
- Je možné kontrolovat i jiná kritéria než zákonnost, a to zejména tedy hospodárnost, účelnost a efektivitu.

U obcí budou kontrolu provádět kraje a u krajů příslušná ministerstva nebo ústřední správní orgány- věcné zařazení ústředního orgánu zjistíme z kompetenčního zákona.

Služební dohled typicky provádí vedoucí zaměstnanec nebo specializovaní zaměstnanci – na základě zákona ostatní službě a kontrolního řádu, nicméně takto lze kontrolovat pouze výkon státní správy, samospráva se kontroluje specificky.

Jedná se tedy o činnost úředních osob, která směřuje vůči zaměstnancům nebo podřízeným orgánům, při které se posuzují povinnosti z pracovněprávních vztahů nebo jednání podřízeného orgánu a případně se požaduje náprava

Instanční dozor

Instanční dozor je pak úzce spojen s procesním právem, instanční dozor vykonávají funkčně vyšší orgány vůči orgánům funkčně nižším – ve smyslu funkční příslušnosti.

Podstata instančního dozoru je přezkum téměř jakéhokoliv aktu

rozlišujeme dva nástroje, které instanční dozor má a to

- Opravné prostředky;
- Dozorčí prostředky ;

Liší se zejména v tom, zda na ně je či není nárok a v tom jaká oblast pochybení je přezkoumávána- do jaké oblasti práv bylo zasaženo.

Opravné prostředky

- Na opravný prostředek je právní nárok, příslušný orgán se jim musí zabývat
- Pouze na návrh oprávněných osob
- Zkoumá se zásah do veřejných subjektivních práv

Dozorčí prostředky

- Není na ně právní nárok, **příslušný orgán si sám rozhodne, zda je nutné dozor provést či nikoliv**
- Jak na neformální návrh – podnět, tak z vlastní iniciativy
- Zkoumá se zásah do objektivních práv, objektivní porušení zákona – je zde nějaký vyšší zájem

20. Profesní a ostatní samospráva

Profesní samospráva = zájmová

- Územní samospráva je rozhodně tou nejvíce rozšířenou a na první pohled rozeznatelnou i laikům, nicméně nesmíme zapomínat, že neopominutelný význam má i samospráva profesní.
- Profesní samospráva má řadu odlišností, týká se zejména těch povolání, u kterých je veřejný zájem na jejich veřejnoprávní kontrole – zejména je to lékařská nebo advokátní komora, proto nemáme komoru uklízeček nebo prodavačů.
- Základní rozdíl je například samotný vznik členství, který není automatický, nicméně často bývá **povinný X U územní samosprávy vzniká členství automaticky na základě trvalého pobytu, bydliště, či vlastnictví nemovitosti.**
- U profesní samosprávy je nutné určité volní, aktivní jednání, jako je žádost o členství, které musí orgány profesní samosprávy schválit;
- Rovněž je třeba splnit určité **podmínky, jako vysokoškolské vzdělání a angažovanost v dané oblasti** – poskytování advokátních služeb, ne každý právník je členem advokátní komory, ovšem **jen ti, kteří vykonávají advokacii.**
 - Dále je třeba **vykonávat praxi, případně mít splněnou zkoušku**;
 - Pokud by někdo vykonával advokátní služby a nebyl zapsán v komoře, tak se jedná o přestupek, případně nelegální podnikání
 - **Advokátem je pouze ten, kdo je zapsán v seznamu advokátů, nehledě na to, že již má třeba splněné advokátní zkoušky;**
- Další odlišností je to, že členové územní samosprávy jsou vázáni zejména zákony a podzákonnými předpisy, tedy normativními správními akty, které jsou prameny práva. Nicméně **členové profesní samosprávy** jsou mimo obecně závazné předpisy vázáni i **předpisy stavovskými** – které prameny práva nejsou, **jelikož nejsou obecně závazné**, ale jsou **závazné jen pro dané členy** profesní samosprávy.
 - **Nejsou obecně závazné: nemohou zasahovat do vnějších práv a povinností;**
 - Někdy je **vydání předpisu podmíněno kontrole ústředního správního orgánu** – ovšem výjimečně – exekutorská komora a komora patentových zástupců;
 - Někdy je to tak, že předpis je **materiálně stavovským, nicméně formálně vyhláškou** – například kárný řád ČAK, je vyhláškou ministerstva spravedlnosti;
 - **Předpisy upravující výkon povolání;**
 - **Zkušební řády;**
 - **Kárné řády;**
- Profesní komory **provádí dohled nad svými členy** a mohou **kontrolovat výkon jejich činnosti** a kárně je **trestat**, mohou tedy ukládat pokuty nebo dokonce pozastavit činnost
- **Členství je často povinné** a je tedy nezbytnou podmínkou k výkonu daného povolání
- **Povinnost platit členské příspěvky**
- Mají vlastní kolegiální orgány, které jsou volené, typicky jde o exekutivní orgán, disciplinární orgán, zkušební komise a poradní orgány
- Druhy profesních samospráv
 - Advokátní komora;
 - Exekutorská komora;
 - Notářská komora;
 - Lékařská komora;
 - Stomatologická komora;
 - Lékárnická komora a další;

Cíl činnosti

1. **Dohled nad výkonem činnosti**
 - Aby bylo povolání vykonáváno **řádně**, dle zákona a stavovských předpisů, **zaručující odbornost a profesionalitu**;
 - Z toho důvodu je povinné členství, aby se kontrole nikdo nemohl vyvázat – jedná se o omezení svobody podnikání, nicméně ústavně komformní;
2. **Ochrana a obhajoba profesních zájmů**
 - Upozorňují na nedostatky, mohou neformálně jednat o zákonech regulující danou oblast;
 - Lobovat například za vyšší platy a obecně hájit zájmy dané komory;
3. **Péče o danou oblast a snaha o její rozvíjení**
 - Snaha aktivně rozvíjet danou oblast, například vydáváním vlastní literatury;
 - Pořádání přednášek a vzdělávacích akcí;

Kontrola

- Správní soudy jsou oprávněny **kontrolovat všechna rozhodnutí** profesních komor, která se týkají subjektivních práv a povinností.
-

Ostatní samospráva

- Základní rozdíl mezi profesní, územní a ostatní samosprávou je v samotném nositeli samosprávy – kdy **u ostatní samosprávy není nositelem samosprávy veřejnoprávní korporace, ale právní subjekt**, který je v řadě věcí **nesamostatný**, který podléhá výkonu státní správy – samosprávné jsou tedy pouze některé orgány.
- **Školská samospráva**
 - o Je poměrně úzká, agenda školství je rozložena zejména mezi obce a kraje a zbytková oblast je pak svěřena samotným školám. Je vymezena ve školském zákoně a představují ji školské rady.
 - o Jedná se o orgán, který se skládá z rodičů nezletilých žáků, dále ze zletilých žáků, studentů a zaměstnanců školy, typicky učitelů. Tento orgán pak
 - Schvaluje školní řád
 - Projednává návrh rozpočtu
 - Podává podněty řediteli školy a další
- **Akademická samospráva – vysokoškolská samospráva**
 - o Zakotvuje **zákon o vysokých školách, vyšší míra samostatnosti a více orgánů, samostatná působnost je pouze tam, kde to zákon stanoví, obecně je ale omezená a ingerence státu je poměrně podstatná – největší zásah ze strany státu pak například představuje udělování a odebrání akreditací.**
 - Vnitřní organizace;
 - Rozpočet;
 - Katedry a centra;
 - Určování počtu přijatých uchazečů;
 - Kárné řízení a disciplinární;
 - o Orgány: Senát, rektor, disciplinární komise atd.
 - Mají vlastní předpisy, nicméně musí je schválit akademický senát a podmínka je registrace ministerstvem školství

21. Správní dozor

= nad nepodřízenými subjekty !!! X DOHLED

Kontrola veřejné správy nám představuje širokou řadu **kontrol, dozorů a nejrůznějších dohledů**, které vychází z toho základu, že **nestačí** danou věcnou problematiku **pouze prostě pasivně legislativně regulovat**, nicméně je **třeba i aktivní přístup**, který by na pravidelné bázi dohlížel na to, zda je daná oblast **spravována řádně**.

Kontrolu veřejné správy můžeme rozdělit do dvou částí, a to na kontrolu vykonávanou samotnou veřejnou správu a kontrolu veřejné správy, které provádí **orgánv mimo veřejnou správu**.

1. **První kategorii** dále dělíme na:
 - **Vnější kontrolu** – správní dozor, finanční kontrola a obdobné kontrolní činnosti;
 - **Vnitřní kontrolu** – služební dohled a instanční dozor;
2. **Druhá kategorie** představuje zejména:
 - **Soudní kontrola** v širším slova smyslu – správní soudy a Ústavní soud;
 - **Parlamentní kontrola**;
 - **Veřejný ochránce práv**;
 - **ČNB a NKÚ**;
 - **A další**;
3. Samostatnou kategorií je pak **kontrola samosprávy**, která má prvky jak kontroly vnější, tak kontroly vnitřní;

Vnější kontrola – správní dozor

Představuje **činnost**, která spočívá v **pozorování a hodnocení adekvátnosti** určitého jednání, případně pak i **aktivity, směřující k jeho nápravě** – smyslem a účelem kontroly totiž není jen holé pozorování, ale zejména snaha o to, aby se napravily případné nedostatky.

Více právním dozorem pak chápeme tedy činnost, při které *dozorčí orgán sleduje chování nepodřízeného subjektu a ve věcech své působnosti je porovnává s předepsaným žádoucím chováním*. A při zjištění nedostatků ukládá opatření k nápravě a případně sankce.

- **Dozorčí orgán** je vždy orgán **veřejné správy**;
- **Nepodřízené** subjekty jsou pak **adresáty veřejné správy**, zde je třeba si uvědomit, že adresátem nejsou pouze PO a FO, nicméně mohou to být i organizační složky státu nebo veřejnoprávní korporace.
- Adekvátní chování je pak takové, které je v souladu s právními předpisy, zejména zákonem, vyhláškami a nařízeními

Základem správního dozoru je tedy zejména ta skutečnost, že se **vykonává vůči nepodřízeným subjektům – jeden** subjekt **není vázán pokyny subjektu kontrolujícího**, a kontroluje se **vylučně zákonnost**, tedy soulad s právním řádem – zákonnost v širším slova smyslu, i podzákoné právní předpisy. Předmětem kontroly tedy není efektivita, účelnost nebo hospodárnost – to neplatí, pokud tyto kritéria nejsou stanovena **přímo zákonem**.

Správní dozor pod sebe zahrnuje velkou řadou pojmů **a terminologie není jednotná**, jedná se například:

- Dohled;
- Inspekce;
- Kontrol;
- Kontrolní činnost atd;

Dozor pak vykonává příslušný správní orgán, může se jednat o **obecní** nebo **finanční úřad**, za které dozor provádí individuální fyzické osoby – inspektori:

- Mohou to být i soukromé FO, jako například rybná nebo lesní stráž;

Dozor je často **specializovaný**, kdy se zaměřuje na konkrétní odborné činnosti – stavební dozor, technický dozor, veterinární dozor atd.

1. Česká obchodní inspekce;
2. Zemědělská a potravinářská inspekce;
3. Památková inspekce;
4. Inspekce ŽP;
- Typicky se jedná o orgány se celostátní působností, kdy kontroly činí **dominantní složku** jejich **činnosti** a jsou **podřízeni ministerstvu nebo jinému ústřednímu orgánu** – školní inspekce nebo inspekce ŽP – Ministerstvo školství a životního prostředí.

Výkon dozoru pak může být hlavním předmětem činnosti správního orgánu (veterinární nebo pracovní inspekce) nebo jen jednou z mnoha (obecní úřady).

Dělení dozoru

1. **Podle frekvence:** soustavný nebo jednorázový;
2. **Z časového hlediska:** předběžný, průběžný a následný;

Samotná kontrola

Základním právním předpisem bude **kontrolní řád**, nicméně jak bylo řečeno, v každém okruhu určitých záležitostí má kontrola svá specifika podle kontrolované oblasti, velmi často je potom kontrola předmětné oblasti upravena **speciálně** pro danou oblast:

- **Stavební zákon** obsahuje ustanovení o **stavebním dozoru**;
- **Vodní zákon** upravuje **vodoprávní dozor**;
- Nicméně základním **obecným** předpisem je **kontrolní řád**;

Kontrolní řád zejména upravuje jednotlivá **oprávnění inspektora**, a naopak **povinnosti kontrolovaného** subjektu:

1. **Právo vstupovat do prostor;**
2. **Požadovat prokázání totožnosti;**
3. **Provádět kontrolní nákupy a odebírat vzorky;**
4. **Požadovat dokumenty a předložení podkladů;**
5. **Vyžadovat součinnost;**

Nicméně inspektor má i **povinnosti jako šetřit práva** a provádět kontrolu pouze v nezbytném rozsahu – nebude odebírat vzorky ze všeho, ale jen nutně z toho, co je podezřelé.

Vypracuje se **protokol o kontrole**, proti kterému lze uplatnit speciální námitky – **rozhoduje kontrolující** osoba nebo **vedoucí kontrolní** skupiny.

Kontrola může dopadnout **pozitivně** nebo **negativně**, pokud negativně tak je třeba vadný stav **napravit** a skrze **nápravné** nebo **sankční** prostředky:

- Otázka je, zda uložení povinnosti k nápravě je rozhodnutí nebo není – je k tomu rozporná judikatura- sankce jako přestupky typicky budou;
- Nicméně ukládání nápravných opatření je více sporné;
- Nápravné a sankční prostředky **lze kombinovat**;

Tohle už snad ne, otázka se jmenuje správní dozor ↓

Vnitřní kontrola

Patří sem tedy **služební dohled** a **instanční dozor**.

Služební dohled

Vnitřní kontrola se povahou podobná kontrole vnější, nicméně zásadní rozdíl je ten- že se vykonává **uvnitř** veřejné správy, veřejná **správa kontroluje sama sebe**, jedná se tedy o kontrolu mezi subjekty, mezi kterými je **vztah nadřízenosti a podřízenosti** z toho důvodu je možné kontrolovat **i jiná kritéria než zákonnost** a to zejména tedy hospodárnost, účelnost a efektivitu.

Služební dohled typicky provádí **vedoucí zaměstnanec** nebo **specializovaní zaměstnanci** – na základě **zákona ostatní službě a kontrolního řádu**, nicméně takto lze kontrolovat pouze **výkon státní správy**, samospráva se kontroluje specificky.

Jedná se tedy o činnost úředních osob, která směřuje **vůči zaměstnancům** nebo **podřízeným orgánům**, při které se posuzují povinnosti z pracovněprávních vztahů nebo jednání podřízeného orgánu a případně se požaduje náprava.

Instanční dozor

Instanční dozor je pak úzce spojen s **procesním právem**, instanční dozor vykonávají **funkčně vyšší** orgány vůči **orgánům funkčně nižším** – ve smyslu funkční příslušnosti.

Podstata instančního dozoru je přezkum téměř jakéhokoliv aktu, rozlišujeme **dva nástroje**, které instanční dozor má a to

- Opravné prostředky;
- Dozorčí prostředky ;

Liší se zejména v tom, zda na ně **je či není nárok** a v tom **jaká oblast pochybení** je přezkoumávána – do jaké oblasti práv bylo zasazeno.

Opravné prostředky:

- Na opravný prostředek **je právní nárok**, příslušný orgán se jim **musí** zabývat;
- Pouze na **návrh** oprávněných osob;
- Zkoumá se zásah do veřejných **subjektivních práv**;

Dozorčí prostředky:

- **Není na ně právní nárok**, příslušný orgán si sám rozhodne, zda je nutné dozor provést či nikoliv;
- Jak na neformální návrh – podnět, tak z vlastní iniciativy;
- Zkoumá se zásah do **objektivních práv**, objektivní porušení zákona – je zde nějaký vyšší zájem

22. Správní delikty

- Správní delikty nám tedy velmi obecně **představují kvalifikovaná protiprávní jednání v oblasti veřejné správy, které svou závažností nedosahují kategorií trestných činů.**
 - Kvalifikovaná z toho důvodu, že ne každé protiprávní jednání je vždy nutné stíhat a trestat.
- Specifičtější definice je pak: *protiprávní jednání PO nebo FO, jehož znaky jsou uvedeny v zákoně, jsou postižitelné trestem, o kterém rozhoduje orgán veřejné moci na základě zákona.*

Pojmové znaky správních deliktů

- **Protiprávnost** v širším slova smyslu – i s podzákonými předpisy nebo vnitřními předpisy;
- **Jednání** - konání nebo opomenutí;
- Musí zde být **osoba, která je schopna být odpovědná;**
- **Trestnost činu – možnost skutek sankcionovat;**
- **Zavinění;**
- **Naplnění skutkové podstaty v zákoně;**

Kategorie správních deliktů

1. Přestupky;
 2. Správní **disciplinární** delikty;
 3. Správní **pořádkové** delikty = pokuty
- Oddělení správních deliktů od deliktů soudních, zejména tedy trestných činů není z materiálního hlediska úplně jednoduché. To už z toho důvodu, že některé skutky jsou v jednom státě kvalifikovány jako přestupky a ve druhém jako trestné činy. Největší vliv má v tomto zejména **trestní politika státu**, kdy stát se sám rozhodne, které skutky bude kriminalizovat a **formálně je označí za trestné činy** a které nikoliv. Naposledy jsme třeba mohli vidět dekriminizaci těch skutků, které spočívali v krádeži hodnoty do 10.000 Kč, z těch se staly přestupky a nezakládají již tedy trestněprávní odpovědnost.
 - Nicméně dělicí hranici, i když poměrně nejasnou bude zejména **závažnost skutků a jejich společenská škodlivost**, kdy závažnější jednání jako vražda bude jednoznačně trestný čin, a naopak drobné krádeže budou naopak vždy spíše přestupky – nicméně **kritérium společenské škodlivosti je to jisté míry subjektivní a vágní.**
 - Správní delikty zakládají **veřejnoprávní odpovědnost**, pro kterou je typické mimo uložení trestu i určité **společenské odsouzení činu** (pokárání pachatele), trest pak nemá pouze reparační funkci, jako u soukromoprávní odpovědnosti, nicméně má zejména **represivní, retributivní a preventivní funkci**
 - Pachatele chceme tedy potrestat, zasadit mu určitou ránu a tím ho odradit od dalšího protiprávního jednání, a to jak jeho, tak všechny ostatní potenciální pachatele.
 - Dále je pro ni typické, že uložení sankce **nezaniká primární povinností**, pokud rušíme noční klid a bude nám uložena pokuta, tak to neznamená, že jsme se vykoupili a nyní můžeme noční klid rušit dále.
 - **Nicméně u správních deliktů** není hlavním smyslem trestu trestat, **nicméně motivovat pachatele k obnovení předešlého vztahu:**
 - Nařízení odstranění stavby;
 - Vyloučení věci z užívání;
 - Zákaz činnosti;
 - Zrušení živnostenského oprávnění ;
 - Zákaz prodeje zabočí či příkaz k jeho znehodnocení;
 - Tresty samozřejmě zasahují do práv a povinností odpovědných osob a mohou působit jako trest, ale primárním smyslem a účelem není trestat či pokárat;

Správní disciplinární delikty

- Jedná se o skupinu správních deliktů, která má své specifické znaky, které ji odlišují od ostatních a to zejména:
 1. **Může je spáchat pouze speciální subjekt;**
 2. **Míří proti vnitřní disciplíně v konkrétní instituci;**
 3. **Nemusí nutně mířit proti porušení zákona – nicméně vždy má základ v zákoně;**
- Speciální subjekt
 - o Nemůže je spáchat každý, ale pouze **fyzická osoba**, která má vztah nebo **příslušnost k určité veřejnoprávní instituci** – zaměstnanecký, služební nebo členský
- Objektem, tedy chráněným zájmem **není** svým způsobem **objektivní veřejný pořádek**, ovšem **řádný a čestný chod konkrétní instituce** veřejné správy a plnění veřejnoprávních úkolů. Nemíří tedy čistě proti protiprávnímu jednání tak jako ho známe, ale mohou mířit proti **neetickému, nemorálnímu chování nebo proti kázni a řádu obecně.** Případně proti jednání, které **narušuje důvěryhodnost nebo odbornost dané instituce, které je nežádoucí.** Například:
 - Opisování na vysoké škole;
 - Plagiátorství;

- Porušení mlčenlivosti advokáta;
 - Jiné jednání advokáta, která by narušovala důvěryhodnost advokátního stavu – zmeškání lhůty, extrémně nekvalitní výkon práce a další – mohou to být i soukromoprávní jednání, které ovšem narušují dobrý pohled na daný stav – například státní zástupce se dopustil kárného provinění tím, že se účastnil jako člen poroty, která vyhodnocovala kvalitu striptýzu.
- Odpovědnost je založena na **porušení předpisů vnitřní instituce nebo komory**, například etického kodexu advokáta, studijního a zkušebního řádu vysoké školy a pro zaměstnance veřejné správy pak zvláštní zákony jako zákon o státní službě, zákon o VŠ, zákon o služebním poměru bezpečnostních sborů, zákon o vojácích z povolání.
 - **Rozhoduje speciální orgán: kárné nebo disciplinární komise**
 - Sankce jsou různé
 - Napomenutí;
 - Snížení platu;
 - Vyloučení z dané instituce;
 - Peněžitě sankce atd.;

Pořádkové delikty

- Jedná se opět o poměrně specifickou kategorii, obecně se jedná o **protiprávní jednání**, kdy odpovědný subjekt, **neplní procesní povinnost** uloženou **procesními právními předpisy**.
- Jsou tedy vždy v souvislosti s konkrétním správním procesem a zásadním rozdílem je, že **účelem pořádkového trestu absolutně není trestání pachatele**, opět, pachatel může sankci chápat jako trest, ale pro nás to vůbec není relevantní, **smyslem a účelem pořádkových sankcí je vynutit splnění uložené procesní povinnosti** – proto zde **neplatí zásada ne bis idem**, ne dvakrát ve stejné věci – pachatele můžeme sankcionovat opakovaně, dokud uloženou procesní povinnost nesplní. Například:
 - aby se dostavil;
 - vypovídal;
 - poskytl součinnost;
 - Nerušil průběh řízení;
 - předložil listiny nebo cokoliv;
- **pokutu lze opakovat, odpustit nebo snížit, až 50.000 Kč**
- Má svůj významný prostor i u správního dozoru, zejména pokud není ze strany kontrolovaného subjektu poskytnuta součinnost

Správní trestání

- Správní delikty nám reprezentují **vybranou kategorii protiprávního jednání, které spadá pod správní trestání**.
 - Správní trestání představuje **činnost veřejné správy**, která se specializuje na stíhání, kvalifikování a trestání **těch skutků**, které zakládají **správně-právní odpovědnost**.
- **Správní trestání** nám pak představuje velmi obecně paralelu k **soudnímu trestání**, kdy u správního trestání rozhodují orgány veřejné správy a u soudního trestání pak rozhodují soudy a rozhodují o soudních deliktech.

23. Přestupky (hmotněprávní část)

- Přestupky nám představují část správních deliktů, tedy kvalifikovaná protiprávní jednání v oblasti veřejné správy, které svou závažností nedosahují kategorií trestných činů

Právní úprava

- Právní úprava přestupků **není kodifikovaná**, neexistuje nic jako v přestupkový zákoník, kde by byl přehledně na jednom místě všechny přestupky.
- Máme jednotnou pouze obecnou a procesní část, což jsou věci, které by měli být všem přestupkům shodné, nicméně i tak mohou zvláštní předpisy konkrétní věci upravovat zvlášť.

Prameny

1. Ústava a listina základních práva svobod, a to zejména v otázkách:
 - **Imunity**, které vylučují konkrétní osoby z přestupkové odpovědnosti, jedná se o příklady hmotněprávní a procesněprávní exempce;
 - **Kdy práva a povinnosti lze ukládat jen na základě zákona** – odpovědnost za přestupek nemůže mít základ v podzákoném předpisu, mluvíme o výhradě zákona – nicméně velmi často, zákon odkazuje na podzákoný předpis, například kdo poruší povinnost stanovenou ve vyhlášce nebo nařízení – **details** jsou upraveny v podzákoném předpise, **nicméně základ odpovědnosti je v zákoně**. Dokonce mohou být upraveny i v rozhodnutí, například – **kdo provede stavbu v rozporu se stavebním povolením**;
 - Ochrana ve správním soudnictví, kdy rozhodnutí o přestupku je přezkoumatelné správními soudy;
2. Mezinárodní smlouvy, například Úmluva ESLP
 - Zejména její článek 6. hovořící o spravedlivém procesu, kdy pod trestní obvinění ve smyslu úmluvy jsou vztaženy i přestupky;
3. Právo EU – nařízení a směrnice
 - zejména například u práva ŽP, kde řada zvláštních předpisů podléhá européizaci a aby byla zajištěna ochrana ŽP, tak je třeba i náležitě vymáhat porušování povinností, stát si následně trestá sám a proces i vede sám, nicméně řada povinností trestat vyplývá z EU, GDPR;
4. Řada zvláštních zákonů: o české obchodní inspekci, složkové zákony ŽP, zákon o pozemních komunikacích, stavební zákon atd.
 - Zákon o přestupcích a řízení o nich
 - **Obecná část** – působnost zákona, základní znaky, hmotněprávní vymezení přestupků, okolnosti vylučující protiprávnost, druhy a výše trestů.
 - **Speciální procesní odchylky** od procesní úpravy správního řádu, který je subsidiární
 - Zákon o některých přestupcích
 - Upravuje základní skutkové podstaty obecných přestupků, které by nejsou speciální a nemají blíže k žádné vlastní úpravě
 - Průřezové přestupky, které se mohou vyskytnout v různých úsecích veřejné správy
 - Přestupky upravené v nařízeních a vyhláškách ÚSC
 - Děle přestupky drobné kriminality – veřejný pořádek, majetku, občanské soužití, urážky na cti atd.

Pojem přestupku

- Přestupkem je společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin.
- Základní znaky:
 - Společenská škodlivost;
 - Protiprávnost;
 - Zákonné označení za přestupek;
 - Znaky skutkové podstaty;
 - Nejsou trestný činem;
- 1. Společenská škodlivost
 - = ne každé protiprávní jednání musíme nutně stíhat, ale stíháme pouze ty jednání, které skutečně a fakticky zasahují do chráněných hodnot.
 - Je k tomu bohatá judikatura, kdy například společensky škodlivé nebylo shledáno jednání řidiče, který překročil o pár kilometrů maximální povolenou rychlost **na konci obce**, tedy v situaci, kdy z obce vyjížděl, za **dobrych povětrnostních a světelných podmínek** v situaci, kdy se **nejednalo o frekventovanou silnici**.
 - Je zde řada podmínek, které společenskou škodlivost vylučují – je to jednání, které za dané situace nemohlo poškodit zákonem chráněné hodnoty.
- 2. Protiprávnost
 - Porušení práva, jednání musí v rozporu s právním řádem jako celkem.
- 3. Zákonné označení za přestupek

- Zákon musí **explicitně dané jednání kvalifikovat jako přestupek**, a to zejména z toho důvodu, že máme vícero správních deliktů a potřebujeme vědět, jakým způsobem budeme odpovědnost vymáhat, jestli skrze přestupkovou odpovědnost, disciplinární odpovědnost nebo za pořádkovou odpovědnost
 - Zejména porušení procesních předpisů může být někdy kvalifikováno jako samostatný přestupek v takovém případě by měl přestupek přednost a sankce dle pořádkové odpovědnosti by nepřipadala v úvahu.
4. **Znakv skutkové podstaty**
- Naplnění skutkové podstaty, tedy zejména objekt, objektivní stránku, subjekt a subjektivní stránku
5. **Nejsou trestný činem**
- Někdy mohou být hodnoty a skutková podstata velmi podobné, nicméně trestněprávní odpovědnost má přednost
 - **Pokus je trestný pouze tehdy, pokud tak stanoví zákon**
 - **PO a podnikající FO mají objektivní odpovědnost s možností liberace, pokud udělali vše, co po nich lze požadovat, aby přestupky zabránili, někdy liberace možná není.**

Pachatel přestupku

- Odpovědná za přestupek může být:
 - Fyzická osoba;
 - Podnikající fyzická osoba;
 - Právnícká osoba;
 - Možná je souběžná odpovědnost FO a PO;
1. **Fyzické osoby**
- Pokud naplnila skutkovou podstatou;
 - **Má více než 15 let a byla příčetná;**
 - Známe i institut nepřímého pachatelství;
2. **Právnícké osoby**
- Odpovědnost funguje na základě **příčitatelnosti** – kdy PO je odpovědná, jestliže konkrétní jednání FO je jí příčitatelné, a to zejména pokud FO jednala v souvislosti s činností PO, k jejímu prospěchu nebo zájmu.;
3. **Podnikající FO** je pak kombinace předchozích dvou kategorií
- Podnikající fyzická osoba je pachatelem, jestliže k naplnění znaků přestupku došlo při jejím podnikání nebo v přímé souvislosti s ním a podnikající fyzická osoba svým jednáním porušila právní povinnost, která je uložena podnikající fyzické osobě nebo fyzické osobě;
 - Podnikající fyzická osoba je pachatelem též v případě, jestliže k naplnění znaků přestupku došlo jednáním fyzické osoby, která se za účelem posuzování odpovědnosti podnikající fyzické osoby za přestupek považuje za osobu, jejíž jednání je příčitatelné podnikající fyzické osobě, a která při podnikání osoby, ve vztahu ke které se považuje za osobu, jejíž jednání je příčitatelné podnikající fyzické osobě, nebo v přímé souvislosti s ním anebo ku prospěchu této podnikající fyzické osoby nebo v jejím zájmu porušila právní povinnost, která je uložena podnikající fyzické osobě nebo fyzické osobě;

Trestání za přestupky

- Dualita sankcí, máme **tresty a ochranná opatření**

Druhy trestů

1. **Napomenutí** – má morální charakter, možná spíše výchovný, kdy SO domlouvá pachateli a zejména ho upozorňuje na následky dalšího protiprávního jednání;
2. **Pokuta** – jedná se o peněžitou sankci, kdy je pachateli uložena povinnost zaplatit konkrétní částku, která se stává součástí státního rozpočtu;
3. **Zákaz činnosti** – týká se pouze těch činností, ke kterým je třeba veřejnoprávní oprávnění, zejména **řízení motorových vozidel** nebo **živnostenského oprávnění**, nicméně může spočívat i v zákazu výkonu veřejné služby nebo účasti na veřejných zakázkách;
 - Ukládá se tehdy, pokud byl **přestupek** spáchán v **souvislosti s touto činností**;
 - **Lze uložit pouze pokud to zákon výslovně dovoluje**;
 - Max na tři roky
4. **Propadnutí věci nebo náhradní hodnoty** – vlastnictví přechází z pachatele na stát, pokud se jedná o náhradní hodnotu tak je to zejména tehdy, pokud pachatel sabotuje propadnutí věci, například ji zničí nebo poškodí
5. **Zveřejnění rozhodnutí o přestupku** – zejména u PO
 - **Tresty lze kombinovat jako hlavní a vedlejší, nicméně nelze uložit napomenutí s pokutou.**

Druhy ochranných opatření

- nejedná se o tresty, **smyslem není trestat, ale spíše předcházet další nezákonné činnosti**
1. **Omezující opatření** – musí být souvislost mezi přestupkem a činností, která je předmětem opatření
- zákazu navštěvovat určená veřejně přístupná místa
 - místa, kde se konají sportovní, kulturní a jiné společenské akce
 - popřípadě v povinnosti zdržet se styku s určitou osobou nebo vymezeným okruhem osob

- nebo v povinnosti podrobit se vhodnému programu pro zvládání agrese nebo násilného chování.
2. **Zabrání věci** – zabere se věc, která byla užita při spáchání přestupku, ale nepatří pachateli nebo pachatele nelze stíhat, nicméně i tak je nutné, aby bylo vlastnictví věci omezeno
 3. **Zabrání náhradní věci**

Výměra a druh trestu – správní uvážení, zákon dává vodítka

- Povaha a závažnost přestupku
- Osoba pachatele a jeho majetkové a rodinné poměry
- Polehčující a přitěžující okolnosti

24. Veřejná služba

- zabývá se poměrem zaměstnanců veřejné správy = zabývá se jejich postavením, právy, povinnostmi a případnému zvláštnímu sankcionování těchto osob.
- Jedná se o zaměstnance veřejné správy, kdy veřejná správa je rozdělena na nejrůznější orgány **a vůle těchto orgánů na venek je projevována skrze konkrétní fyzické osoby**. Jsou to tedy vždy konkrétní fyzické osoby, které ve výsledku mají rozhodovací a jiné pravomoci a vzhledem k těmto rozsáhlým oprávněním musí mít i **náležitou odpovědnost** a jsou na ně kladeny **zvláštní požadavky a nadstandardní povinnosti**.
- Máme pojmy **státní služba** a **veřejná služba**, kdy **veřejná služba je širší** a zahrnuje i zaměstnance ÚSC,
 - o X **státní služba** se soustředí ryze na státní zaměstnance státních orgánů – jako jsou například ministerstva, ústřední správní úřady nebo jiné úřady s celostátní působností.
- **Jedná se o zvláštní úpravu pracovního poměru zaměstnanců veřejné správy**

Historicky máme dva typy státní služby

1. **Kariérní systém**
 - Spočívá v tom, že umožňuje zaměstnanci dlouhodobě a stabilně budovat kariéru a **svým způsobem má zaručené pracovní místo**, ve kterém může dále postupovat, výhody jsou zejména stabilita, loajalita a zdokonalování pracovního vztahu.
 - Nevýhoda mohou být určitá neflexibilita, rigidita a nedostatek impulzů zvenčí.
2. **Smluvní systém**
 - Reaguje na nevýhody systému kariérního, smluvní systém dovoluje rychle, efektivně, a i třeba jednorázově nabírat zaměstnance na individuální úkoly.

Dnes není ani jeden systém a spíše se setkáváme a jejich kombinací

Právní úprava

- Základ máme v **mezinárodním právu**, a to například v některých **doporučeních rady ministrů** jako například o postavení veřejných zaměstnanců a o kodexu chování veřejných činitelů;
- **Dále v ústavě**, která stanoví že poměr zaměstnanců ministerstev a dalších správních úřadů **stanoví zákon, listina** pak doplňuje možnosti omezení určitých základních práv státních zaměstnanců;
- **Zákon o služebním poměru bezpečnostních sborů** – policie, hasiči, celní správa, BIS, GIBS atd, nicméně **nepatří** sem vojáci, ti mají speciální právní úpravu, a to v **zákoně o vojácích z povolání**;
- **Zákon o státní službě** – upravuje pracovní poměr státních zaměstnanců;
- **Zákon o úřednících ÚSC** – upravuje zaměstnance ÚSC;
- **Zákon o střetu zájmů**;
- **Zákoník práce**: obecný předpis, který se užije subsidiárně;

Úprava v zákoně o státní službě

Úprava, která se zabývá **pracovním poměrem státních zaměstnanců**, zejména jejich odměňování, služební vztahy, řízení ve věcech pracovního poměru a další. Kdo je státní zaměstnanec?

Státním zaměstnancem se rozumí fyzická osoba, která byla **přijata** nebo **jmenována** k výkonu některé činnosti, kterou **zahrnuje státní služba**

- můžeme tedy vidět dva principy:
 - o **princip jmenovací** – váže se k určité politické vůli oprávněné osoby – **typická** pro vedoucí pozice
 - o **klasický smluvní princip** - vzniká na základě pracovní smlouvy a výběrového řízení

Zákon se naopak nevztahuje na:

- Členy vlády a jejich náměstky;
- Na osoby vykonávající servisní nebo manuální práce;
- A na osoby, jejichž působnost upravují zvláštní zákony;

Pojem **náplně státní služby** pak zahrnuje například:

- Přípravu právních předpisů a zajišťování právní činnosti;
- Přípravu koncepcí, strategií a programů;

- Řízení jiných správních orgánů;
- Zabezpečování obrany státu;
- A obecně veškeré individuální činnosti, které veřejné správa vykonává;

Specifika státní služby jsou pak **interní normativní akty**, což jsou zvláštní předpisy vydávání **dovnitř** veřejné správy a **ukládají práva a povinnosti orgánům a zaměstnancům**, například jak má být postupováno v určitých případech, aby byl zajištěn jednotný výkon státní správy – nicméně **nejedná se o pramen práva**, protože chybí obecná závaznost.

- Upravuje zákon o státní službě;
- Musí být písemně;
- Vydává ho vedoucí služebního úřadu;
- Nesmí být v rozporu se zákonem nebo interním normativním aktem vydaným vyšším orgánem;

Vznik služebního poměru

Typicky **na dobu neurčitou** – základním předpokladem je schopnost dodržovat demokratické zásady, ústavní pořádek a možnost řádného výkonu veřejné služby.

Další podmínky:

1. **Občanství ČR, EU nebo státem v rámci dohody o Evropském hospodářském prostoru** – nicméně určitá místa je možná vymezit pouze pro státní občany – řešil to obecně i ESD a je to ok, typicky se jedná o ty místa, kde se vyžaduje vyšší loajalita vůči státu – BIS;
2. **Věk 18 let;**
3. **Svéprávnost a bezúhonnost;**
4. **Zdravotní a odborná způsobilost, minimální vzdělání** pro konkrétní pozici;
5. Mimo jiné pak **nesmí být se střetu zájmu nebo existuje i neslučitelnost funkcí**;

Pravidlem je výběrové řízení, které se vyhlásí na úřední desce daného orgánu s určitými specifickými podmínkami, které jsou nutné pro výkon dané služební funkce, žadatele o zařazení na služební místo pak podávají do **výběrového řízení přihlášky**.

- Přihlášku může podat **již stávající státní zaměstnanec** nebo **jiná osob**, tedy osoba, která není státním zaměstnancem;

Přijetí do státní služby **vzniká rozhodnutím služebního orgánu**, která se podobá pracovní smlouvě, obsahuje například specifikaci služebního místa, den nástupu do služby, místo výkonu služby atd.

- V den nástupu je **třeba vykonat služební slib** – pokud není učiněn tak se služební poměr považuje **od začátku za neexistující**.

Dále musí zaměstnanec **vykonat úřednickou zkoušku**, která má obecnou a zvláštní část

- **Obecná** zahrnuje ověření základních znalostí o organizaci a výkonu veřejné správy a pak zejména etiku státních zaměstnanců
- **Zvláštní** zkouška se pak týká ověření znalostí pro **konkrétní služební místo**

Zánik služebního poměru

1. Smrt;
2. Prohlášení za mrtvého;
3. Uplynutím doby;
4. Rozhodnutím služebního orgánu o jeho skončení z důvodu:
 - Nemá občanství státu EU nebo ztratil jinou podmínku nezbytnou pro výkon funkce;
 - Dvě po sobě jdoucí služební hodnocení obsahují závěry o nevyhovujícím výkonu služby;
 - Na základě žádosti zaměstnance, kdy pracovní poměr by měl končit 60 dnů od podání žádosti zaměstnance;

Může končit i ze zákona jinak

1. **Pravomocné rozhodnutí o úmyslném TČ nebo nedbalostním TČ proti pořádku ve věcech veřejných**, nebo pokud byl odsouzen nepodmíněně k trestu odnětí svobody;
2. **Pokud trestní stahání skončilo narovnáním nebo podmíněným** zastavením vůči určitým trestným činům;
3. **Uložení zákaz činnosti pro výkon státní služby;**
4. **Omezení svéprávnosti;**
5. **Zrušení služebního poměru ve zkušební době;**
6. **Dovršení věku 70 let;**

7. Nevykonání úřednické zkoušky

Práva a povinnosti

Specifická práva a povinnosti vyplývají z povahy služebního poměru, který vykonává **činnosti ve veřejném zájmu**, pro **širokou veřejnost** a je **financován z veřejných prostředků**, a proto platí zejména povinnosti:

- Mlčenlivosti;
- Věrnost a loajalita ČR;
- Plnit úkoly řádně, osobně a včas;
- **Zdržet se věcí, které by mohly ohrožit jeho důvěryhodnost a vyhnout se střetu zájmu – nesmí být členem řídicích nebo kontrolních orgánů podnikajících PO.** Jinou výdělečnou činnost může vykonávat jen se souhlasem služebního orgánu
- Povinnost sdělit na žádost své jméno a pracovní zařazení atd.

Práva:

- Zejména právo na vytvoření podmínek pro řádný výkon státní služby;
- Právo na další vzdělávání a podporu dovednosti a znalostí v dané oblasti;
- Plat a pravidelný platový postup;
- Podat stížnost atd;

Další omezení má pak představený, tedy vedoucí zaměstnanec

- Lze sjednat zákaz konkurence a nemožnost být členem politické strany;

Další otázky

- **Vede se spis a služební hodnocení** v pravidelných intervalech, hodnotí se 1 až 5, jako ve škole, kdy se hodnotí výkon a pracovní nasazení zaměstnance, 2x pětka může zakládat výpověď, je možno podat námitky.

25. Odpovědnost za škodu ve veřejné správě

- LZPS čl. 36 odst. 3, 4 = „každý má právo na náhradu škody způsobené mu nezákonným **rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem; podmínky a podrobnosti upravuje zákon**“
- zákon č. 82/1998 Sb. o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem
- **subsidiárně Občanský zákoník**
- **zvláštní zákony** = např. odpovědnost za škodu v zák. o Policii ČR, BIS, ozbrojených silách
- judikatura NSS: právo na náhradu nelze přiznat přímo na základě čl. 36 odst. 3 Listiny, nárok plyne ze zákona č. 82/1998 Sb. a pouze při splnění podmínek jím stanovených

Odpovědnost dle zákona č. 82/1998 o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem

- jde o **absolutní** (nelze se jí zprostit, tj. nejsou tu žádné liberační důvody) **objektivní** (nevyžaduje se zavinění) odpovědnost
- odpovědné subjekty:
 - o **stát** odpovídá za škodu způsobenou při výkonu státní moci, kterou způsobily:
 - **státní orgány,**
 - **FO/PO** při výkonu státní správy, která jim byla svěřena zákonem nebo na základě zákona
 - **orgány ÚSC** při výkonu **přenesené působnosti**
 - o **ÚSC** odpovídá za škodu způsobenou při výkonu **samostatné působnosti**
- povinnost k náhradě **škody i nemajetkové újmy**
- odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu **veřejné moci (nelze aplikovat na soukromoprávní subjekty)**
- odpovědnost za nezákonné **rozhodnutí** nebo nesprávný **úřední postup**
- předpoklady **vzniku odpovědnosti** (kumulativně):
 - o nezákonné rozhodnutí/nesprávný úřední postup
 - o vznik škody/nemajetkové újmy
 - o příčinná souvislost mezi škodou/újmou a nezákonným rozhodnutím/postupem
- uplatnění nároku:
 - o povinnost **předběžného projednání** – když odpovídá stát
 - = **poškozený má povinnost nárok uplatnit nejdříve u orgánu daného zákonem, podmínka pro následné uplatnění nároku u soudu**
 - neformální povaha, nejsou stanovena procesní pravidla, nevydává se rozhodnutí, nejde o správní řízení
 - lhůta 6 měsíců pro vyřízení a nahrazení újmy – až po skončení této lhůty možno uplatnit nárok u soudu, a to i když máme od daného orgánu jeho stanovisko (negativní)
 - aby se zabránilo zbytečným soudním jednáním a maximum odškodněno v rámci veřejné správy
 - o uplatnění nároku u soudu – jde o soukromoprávní věc (proto postup dle OSŘ)

1) Škoda způsobená nezákonným rozhodnutím

- **odpovědnost státu** – rozhodnutí vydaná v občanském soudním řízení, správním řízení, řízení dle s.f.s., trestním řízení
- **odpovědnost ÚSC** – rozhodnutí vydaná v řízení, na která se vztahují předpisy o správním řízení, popř. vydaná v postupu neupraveném předpisy o správním řízení
- **oprávněné subjekty:** účastník řízení, ve kterém bylo vydáno rozhodnutí, z něhož vznikla škoda, i opomenutý účastník
- podmínky pro uplatnění:
 - o **vyčerpání všech procesních prostředků**, které zákon poskytuje = řádné/mimořádné/i jiné (s nimiž je spojeno zahájení řízení), s výjimkou případů zvláštního zřetele hodných
 - o **pravomocné rozhodnutí bylo pro nezákonnost zrušeno či změněno** příslušným orgánem = formální akt zrušení
 - o **u rozhodnutí vykonatelného bez ohledu na právní moc, i pokud bylo rozhodnutí zrušeno či změněno na základě řádného opravného prostředku** (roz. o nařízení odstranění stavby, vykonáno, stavba odstraněna, v odvolacím řízení změna/zrušení rozhodnutí)
- rozhodnutí o vazbě, trestu/ ochranném opatření
 - o oprávněný – ten, na němž byla vazba vykonána
 - o jestliže bylo proti němu zastaveno trestní stíhání/zproštěn obžaloby/věc postoupena jinému orgánu
- **výkon trestu/OO**
 - o oprávněný – ten, na němž byl zcela nebo z části vykonán trest; kdo byl v pozdějším řízení odsouzen k mírnějšímu trestu (náhrada jen se zřetelem k rozdílu mezi trestem vykonaným/později uloženým)
 - o v pozdějším řízení zproštěn obžaloby/trestní stíhání proti němu zastaveno ze stejných důvodů, pro které soud v HL rozhodne zprošťujícím rozsudkem
 - o neplatí pro zastavení trestního stíhání prezidentem udělením milosti/amnestií
 - o obdobně výkon ochranného opatření
- **vyloučení NŠ**
 - o kdo si vazbu/odsouzení zavinil sám
 - o zproštěn obžaloby/TS zastaveno proto, že není trestně odpovědný, udělena milost. TČ amnestován

- v řízení nebylo možno pokračovat z důvodu v TŘ (nebyl dán souhlas poškozeného)
- TS podmíněně zastaveno a nastaly účinky zastavení TS
- výrok o zastavení TS součástí rozhodnutí o narovnání
- TS zastaveno z důvodů ve zvláštním předpise (TŘ §172/2)

2) Škoda způsobená nesprávným úředním postupem

- pouze částečná legální definice – také porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené, popř. přiměřené lhůtě (pokud chybí zákonná lhůta) = průtahy v řízení (ale nejsou to jen průtahy)
- **nesprávný úř. postup** – z nauky a judikatury
 - postup – činnost, i nečinnost; postup orgánu veřejné správy = určitá činnost, kterou s.o. realizuje svoji zákonem danou působnost a pravomoc, ale i případné opomenutí v situaci, kdy je ze zákona povinen konat
 - nesprávný – ve smyslu protiprávnosti
 - úřední – spojen s realizací určité veřejnoprávní působnosti autoritativní povahy
 - judikatura - např. úkony při výkonu státního dozoru, exekuce, špatné vyznačení doložky PM
 - není jím právní názor (dle ÚS)
 - = porušení pravidel upravujících počínání orgánu veřejné moci při jeho činnosti, a to i při takových úkonech, které se provádějí v rámci rozhodovací činnosti, ale bezprostředně se neprojeví v obsahu vydaného rozhodnutí
- **oprávněný** – ten, jemuž byla nesprávným úř. postupem způsobena škoda
- odpovídá stát – za postup kteréhokoli státního orgánu (není jím normotvorná činnost)
- uplatnění u zákonem stanoveného úřadu (Ministerstvo spravedlnosti, příslušný úřad – KompZ, subsidiárně Ministerstvo financí)

Způsob a rozsah náhrady škody; regres

- úhrada **skutečné škody** = náhrada peněžítá, případně uvedení do předešlého stavu
- také náhrada **ušlého zisku** – v prokázané výši, pokud to není možné, tak se hradí 170 Kč za každý započatý den vazby/odnětí svobody/ochranné výchovy/zabezpečovací detence/ochranného léčení
- náhrada škody zahrnuje i náklady řízení, vynaložené na zrušení/změnu nezákonného rozhodnutí/nespr. úř. postupu a neměl možnost uplatnit náklady v průběhu řízení/nebyly mu přiznány
- hradí se též **nemajetková újma** – v penězích, pokud nebylo možno nahradit jinak a konstatování porušení práva není dostačující
- výše kompenzace – přihlédne se k závažnosti újmy + k okolnostem; v případě průtahů – délka řízení, složitost řízení, jednání poškozeného, jednání orgánu, význam předmětu řízení pro poškozeného
- NS – návod pro odškodňování průtahů (15.000 – 20.000 Kč za rok průtahů + další pravidla)
- **regres** – právo (nikoli povinnost) povinného subjektu, cílem je potrestat skutečně odpovědného
 - stát – může ji požadovat po úředních osobách nebo ÚSC v přenesené působnosti (vnější regres), které tuto škodu způsobili – ti pak mohou požadovat úhradu po těch, kdo se podíleli na vydání nez. rozhodnutí nebo nespr. úř. postupu (vnitřní regres)
 - ÚSC – vůči těm, která se na postupu či rozhodnutí podíleli
 - musí jít o zaviněné porušení právní povinnosti
 - důkazní břemeno na tom, kdo regres požaduje

Odpovědnost dle zvláštních zákonů

- např. zákon o Policii, o obecní policii, celní zákon, o státní kontrole a další
- stručné formulace – zpravidla řeší kdo a za co odpovídá
- zřejmě nutno subsidiárně použít zákon č. 82/1998

Náhrada škody způsobené zákonným postupem VS

- náhrada u vyvlastnění/omezení vlastnického práva
- náhrada za věcnou pomoc § 1037 OZ i ve správním právu - př. zákon č.133/1985 Sb., o požární ochraně (povinnost poskytnout prostředky, zdroje vody atd., právo na náhradu výdajů s tím spojených a náhradu škody, která tím vznikla)
- náhrada v rámci provádění opatření při mimořádných událostech (krizový zákon)
 - stav nouze, stav ohrožení státu nebo stav nebezpečí – zakládá povinnost poskytnout prostředek, poskytnout pracovní výpomoc atd. a správní orgán pak vyplácí náhradu a stát odpovídá za škodu, pokud by vznikla

SKUPINA B

- B 1. Rozsah působnosti správního řádu, vztah ke zvláštním předpisům
- B 2. Základní zásady činnosti správních orgánů (pojem, funkce, prameny, rozsah působnosti, charakteristika jednotlivých zásad)
- B 3. Průběh správního řízení (v prvním stupni)
- B 4. Subjekty správního řízení, účastníci
- B 5. Opravné prostředky ve správním řízení
- B 6. Dozorčí prostředky ve správním řízení
- B 7. Ochrana proti nečinnosti správního orgánu
- B 8. Zvláštní druhy řízení podle správního řádu
- B 9. Řízení o přestupcích
- B 10. Kompetenční spory
- B 11. Kontrola veřejné správy – pojem, klasifikace
- B 12. Parlamentní kontrola veřejné správy
- B 13. Soudní kontrola veřejné správy
- B 14. Správní soudnictví v České republice – vývoj, organizace, činnost
- B 15. Přezkoumávání správních rozhodnutí ve správním soudnictví
- B 16. Nejvyšší správní soud, kasační stížnost
- B 17. Ústavní soud a kontrola veřejné správy
- B 18. Kontrola ústavnosti a zákonnosti právních předpisů
- B 19. Veřejný ochránce práv
- B 20. Dozor nad výkonem samostatné a přenesené působnosti obcí a krajů
- B 21. Ochrana práv ve veřejné správě
- B 22. Vyvlastnění a nucené omezení majetkových práv
- B 23. Veřejné užívání
- B 24. Právo na informace ve veřejné správě
- B 25. Právo na spravedlivý proces, evropské aspekty správního práva

1. Rozsah působnosti správního řádu, vztah ke zvláštním předpisům

Struktura SR

- Části I. – VIII. = 8 částí
- **I. Úvodní ustanovení:** Předmět úpravy, působnost, zásady
- **II. Obecná ustanovení o správním řízení**
- **III. Zvláštní ustanovení o správním řízení** – řízení před kolegiálními správními orgány, ...
- **IV. Vyjádření, osvědčení a sdělení**
 - o § 158 odst. 1 SR (...) *ustanovení této části se obdobně použijí i v případě, provádí-li správní orgán jiné úkony, které nejsou upraveny v části první, třetí, páté nebo šesté (...)*
- **V. Veřejnoprávní smlouvy**
 - o § 170 SR ... *obdobně se použijí ustanovení části první a přiměřeně ustanovení části druhé SR nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se přiměřeně ustanovení občanského zákoníku, s výjimkou ...*
- **VI. Opatření obecné povahy**
 - o § 174 SR ... *platí obdobně ustanovení části první a přiměřeně ustanovení části druhé SR*
- VII. Společná, přechodná a závěrečná ustanovení
- VIII. Účinnost

Působnost správního řádu

- **působnost** = věcně vymezená oblast, v níž správní orgán vykonává svou pravomoc
 - o dává odpověď na otázku *na jaké věci a na koho se SR vztahuje?*
- SR upravuje postup správních orgánů při výkonu působnosti v oblasti veřejné správy
- ustanovení § 1 SR
 - o **odst. 1** → **tento zákon upravuje postup při výkonu vrchnostenské veřejné správy**
 - a jsou zde vyjmenovány všechny orgány, které sem spadají – orgány moci výkonné, územních samosprávních celků a jiných orgánů, FO a PO, pokud vykonávají působnost v oblasti veřejné správy
 - o **odst. 2** → **subsidiarita SR**
 - „pokud zvláštní zákon nestanoví jinak“
 - viz např. DŘ, nebo dříve některé zákony (§ 44 zákona o státní památkové péči), než bylo toto ustanovení Pl. ÚS zrušeno
 - o **odst. 3** → **nevztahuje se na soukromoprávní „úkony“ a vnitřní vztahy v rámci ÚSC**
 - nedopadá na právní jednání vykonávaná správními orgány a na vnitřní vztahy v rámci orgánů ÚSC
- **vymezení působnosti** – kombinace pozitivního a negativního vymezení
 - o **a) pozitivní vymezení**
 - **z hlediska institucionálního** (na postup jakých orgánů se SR použije)
 - na postupy **správního orgánu, POKUD vykonává působnost v oblasti veřejné správy** (materiální kritérium)
 - tzn. pokud vykonává něco jiného než veřejnou správu nebo vrchnostenskou veřejnou správu → SR se na to nevztahuje
 - **správními orgány** jsou
 - o **orgány moci výkonné** (zejm. správní úřady)
 - o **orgány ÚSC** (obecní úřad, komise pro projednávání přestupků,...)
 - o **jiné orgány** (např. NKÚ, Veřejný ochránce práv, Senát PČR)
 - o **FO a PO** (např. lesní stráž, profesní komory, ČNB,...)
 - do vztahu s těmito institucemi je zařazen pak i **adresát, popř. další účastníci či zúčastněné osoby**
 - **z hlediska povahy činnosti** (na jakou realizaci činnosti se SR vztahuje)
 - **materiální kritérium**, určující (důležitější než institucionální)
 - na **postupy při autoritativní aplikaci hmotněprávních norem správního práva správním orgánem**
 - vztahuje se i na nepojmenované / neupravené postupy
 - o postupuje se jako při vydávání vyjádření, opatření a posudků dle části čtvrté SR a přiměřeně i dle části druhé a třetí upravující správní řízení
 - tj. všechny **vrchnostenské** postupy při výkonu VS s **výjimkou** vydávání právních předpisů
 - jmenovitě v SR upraveno
 - o **správní řízení** (vydávání správních rozhodnutí)
 - o **vydávání osvědčení, vyjádření, stanovisek**
 - o **vydávání opatření obecné povahy**
 - o **uzavírání veřejnoprávních smluv**

- **b) negativní vymezení**
 - = (na jaké postupy se nevztahuje) – a contrario § 1 odst. 1 SŘ
 - na postupy **jiných orgánů než správních orgánů**
 - na postupy při nichž se **nevykonává působnost v oblasti VS**
 - na neveřejnostenské (soukromoprávní) úkony – **fiskální VS**
 - pracovněprávní úkony, např. přijímání a propouštění zaměstnanců, uzavírání nájemních smluv apod.
 - na vztahy **nadřízenosti a podřízenosti v rámci organizační jednotky**
 - x Sládeček – aspoň použití základních zásad
 - jedná se o interní předpisy, interní instrukce a interní kontrolu
 - a vztahy mezi orgány téhož ÚSC při výkonu samostatné působnosti – **vnitřní vztahy ÚSC**
 - některá ustanovení SŘ se výslovně nevztahují na orgány ÚSC v samostatné působnosti
 - atraktace a delegace věci nadřízeným správním orgánem
 - řešení sporů o věcnou příslušnost
 - řešení sporů mezi správním orgánem a dotčeným orgánem
 - o změně rozhodnutí ÚSC odvolacím orgánem
 - ani mezi jinými orgány navzájem, ledaže tyto vztahy SŘ nebo jiná úprava obsahuje
 - **další hmotněprávní činnosti**
 - vydávání nařízení a obecně závazných vyhlášek
 - bezprostřední zásahy (bezprocedurální forma činnosti)
 - uplatnění alespoň základních zásad činnosti dle SŘ
- **působnost SŘ z hlediska resortů veřejné správy** – podle obecných pravidel
 - vztahuje se na všechny úseky VS, ledaže zvláštní úprava vylučuje obecné použití SŘ
 - **výjimka – správa daňová** (obsahuje i vlastní základní zásady činnosti)

Vztah ke zvláštním předpisům

- **subsidiarita SŘ** je stanovena již v **§ 1 odst. 2 SŘ!**
 - „*Tento zákon, nebo jeho jednotlivá ustanovení se použijí, nestanoví-li zvláštní zákon jiný postup.*“
 - → SŘ je základní pramen správního práva – **lex generalis**
 - zvláštní zákony musí stanovit jiný postup, nelze vyloučit aplikaci SŘ **bez náhrady**
 - pokud by nestanovil zvláštní úpravu procesu, a i tak by vyloučil SŘ, **použijí se VŽDY dle § 177 odst. 1 SŘ základní zásady činnosti správních orgánů (§ 2 - § 8 SŘ)**, pokud zvláštní zákon neobsahuje svoje základní zásady činnosti
 - další subsidiarita zakotvena v § 177 odst. 2 SŘ
 - „*V případech, kdy správní orgán provádí úkony, na které se nevztahují části druhá a třetí (pozn. úprava správního řízení) tohoto zákona, postupuje obdobně podle části čtvrté (pozn. vyjádření, osvědčení apod.).*“
 - jedná se například o vydávání různých ověření, posudků, vyjádření a stanovisek nebo též o vedení veřejnoprávních evidencí a rejstříků
 - v těchto případech je nutno postupovat podpůrně podle části čtvrté správního řádu (§ 154 a násl.), která je těmto úkonům věnována
 - a taktéž v § 180 SŘ
 - problematika subsidiárního použití SŘ na právní předpisy, které nabyly účinnosti před nabytím účinnosti SŘ
 - pokud má SO vydat rozhodnutí – aplikace části druhé SŘ
 - pokud má SO vydat ne rozhodnutí – aplikace části čtvrté SŘ
 - → vztahuje se SŘ i na veřejnoprávní smlouvy vydané před účinností SŘ → jejich vznik se ale posuzuje podle zákona, dle kterého byly vytvořeny
- **zvláštní zákony** – např. stavební zákon, zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich
 - nemají komplexní procesní úpravu
 - určují **věcnou příslušnost** (až na výjimky není určena v SŘ)
 - dále upravují všemožné odchylky (pro určení účastníků, modifikace zásah ohledně průběhu procesu, odlišné dokazování, doručování, stanoví zvláštní lhůty apod.)
- **vztah obecné právní úpravy (SŘ) a speciální úpravy**
 - SŘ se užije **subsidiárně, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak**
 - výjimka – daňový řád (upravuje víceméně komplexní zvláštní úpravu)
- **řešení vztahu mezi dvěma předpisy stejné síly**
 - **lex specialis derogat legi generali** – vztah SŘ ke zvláštním předpisům
 - 1) zvláštní zákon výslovně odkazuje na SŘ → **použije se SŘ**

- 2) zvláštní zákon na SŘ neodkazuje, ale upravuje určitou otázku → **pro nespeciálně upravené otázky se použije obecný SŘ**
- 3) zvláštní zákon obsahuje speciální úpravu → **pro otázky speciálně upravené se nepoužije obecný SŘ, ale zvláštní zákon**
- 4) zvláštní zákon výslovně vylučuje použití SŘ a
 - a) sám obsahuje zvláštní úpravu → **použije se speciální úprava dle zvláštního zákona**
 - b) sám neobsahuje zvláštní úpravu → **použijí se základní zásady činnosti správních orgánů**
 -
- **lex posterior derogat priori** – pozdější právní předpis ruší dřívější
 - zvláštní zákon vydán dříve než zákon obecný
 - ale přesto **má přednost starší speciální zákon před obecným** (specialita má přednost před časem)

2. Základní zásady činnosti správních orgánů (pojem, funkce, prameny, rozsah působnosti, charakteristika jednotlivých zásad)

- Význam: vytvoření a garance předpokladů a podmínek pro řádný výkon VS
- zakládají pravidla postupu správních orgánů nejen ve správním řízení, ale i pro jiné formy činnosti správních orgánů – zásady se použijí na VŠECHNY činnosti VS, pokud zvl. PP nestanoví vlastní zásady.
- právně závazné -> jejich nerespektování, opomenutí či porušení může vést ke změně či zrušení vydaného správního rozhodnutí v oprávněném řízení, ale i k uplatnění nároku na náhradu škody (nezákonné rozhodnutí či nesprávný úřední postup)
- interpretační funkce k jednotlivým ustanovením SR a zvl. zákonů, upravujícím spr. řízení (při nejednoznačném výkladu pr. norem výklad musí směřovat k naplnění zásad)
- § 2–8 SŘ
- jsou propojené, nutné vykládat v jejich vzájemné souvislosti
- Principy dobré správy: směřují k ochraně subjektivních práv adresátů VS; kladou požadavek na efektivnost správy věcí veřejných.

Přehled základních zásad: legalita; vázanost účelem; ochrana nabytých práv a oprávněných zájmů; přiměřenost/proporcionalita; ochrana veřejného zájmu; legitimní očekávání; omezená materiální pravda; veřejná správa jako služba veřejnosti; smírné řešení rozporů; rychlost; hospodárnost; minimální zatěžování dotčených osob; procesní rovnost a nestrannost; souladnost postupů; spolupráce správních orgánů.

Zásada legality, zákonnosti = povinnost spr. orgánu postupovat v souladu se zákonem a ostatními PP, MS.

- pro správní řízení – zejm. procesní stránka z. zákonnosti – požadavek na to, aby správní orgány ve spr. řízení důsledně zachovávaly postup stanovený SŘ
- **nejdůležitější zásada**
- sama zásada vychází z Listiny a Ústavy
- vázanost i podzákonými právními předpisy

Zásada vázanosti účelem = správní orgán uplatňuje svou pravomoc jen k těm účelům, k nimž mu byla zákonem či na základě zákona svěřena a v rozsahu, v jakém mu byla svěřena.

- tato zásada napomáhá správně realizovat z. legality (účel pravomoci svěřené zákonem)
- zároveň navazuje na požadavek vždy přijmout řešení, jež bude v souladu s veřejným zájmem

Zásada ochrany nabytých práv a oprávněných zájmů = správní orgán šetří práva nabytá v dobré víře, jakož i oprávněné zájmy dotčených osob – zásah do těchto práv jen za podmínek v zákoně stanovených a v nezbytném rozsahu, tzn. z. přiměřenosti.

Zásada ochrany veřejného zájmu: správní orgán dbá při přijímání řešení na veřejný zájem

- **pojem veřejný zájem – pojem neurčitý**
- dovozuje se ze zvláštních předpisů a z okolností konkrétního případu

Zásada legitimního očekávání: z. předvídatelnosti

- při rozhodování skutkově shodných či podobných případů je třeba dbát, aby nevznikaly nedůvodné rozdíly (u skutkově podobných věcí), v rozhodovací praxi – správní orgány musí sledovat předchozí rozhodnutí ve skutkově blízkých případech.

Zásada (omezené) materiální pravdy: povinnost správního orgánu řádně zjistit stav projednávané věci tak, aby o něm nebyly důvodné pochybnosti a získat dostatečný rozsah informací důležitých pro její posouzení před tím, než rozhodne.

- není vázán jen návrhy účastníků řízení
- správní orgán povinen si opatřit podklady pro rozhodnutí

Zásada veřejné správy jako služby veřejnosti

- chovat se zdvořile a vycházet vstříc

Zásada přiměřeného poučení o P a P:

- informovat dotčené osoby a poučovat je o jejich procesních právech a povinnostech, je-li to vzhledem k povaze úkonu a osobním poměrům dotčené osoby potřebné (aby v důsledku jejich neznalosti nebyla poškozena)

Zásada povinnosti informovat o chystaných úkonech, resp. z. nepřekvapivosti = např. předvolání min. 5 dní předem

Zásada smírného řešení rozporů: správní orgán usiluje o smírné řešení, umožňuje-li to povaha věci (sporné věci), nesmí je k tomu nijak nutit, musí se o tom vést protokol.

Zásada rychlosti řízení: správní orgán povinen vyřizovat věci bez zbytečných průtahů (doba, kdy úkon nebyl učiněn, přestože měl být); povinen dodržovat zákonem stanovené lhůty správní orgán, jinak lhůty přiměřené X jinak lze žádat nápravu dle ustanovení o ochraně před nečinností

Zásada hospodárnosti řízení, z. minimálního zatěžování dotčených osob: spr. orgán postupuje tak, aby nikomu nevznikaly zbytečné náklady a dotčené osoby co možná nejméně zatěžuje (např. spr. orgán neopatřuje nadbytečné či neúčelné důkazy v dané věci)

Zásada proporcionality a subsidiarity

- zásada proporcionality nám představuje princip, kdy v případě, že zasahujeme do práv adresátů veřejné správy, tak bychom měli jejich práva šetřit co v největší možné míře a zasahovat do nich pouze tak, jak je to nezbytně nutné
- Zásada subsidiarity je pak někdy chápána jako zásada smírného řešení sporů, pokusit se dohodou a zamezit tím odvolání a další průtahy a komplikace v řízení a zvýšit přijatelnost potencionálního řešení pro adresáty VS

Zásada ochrany dobré víry a ochrany legitimního očekávání

- právní orgán dbá na práva nabytá v dobré víře a oprávněné zájmy osob
- Zásada předvídatelnosti, skutkové a právně stejné případy se mají posuzovat shodně.
- obecně můžeme říct, že tyto zásady reflektují zásadu právní jistoty jako stěžejní princip právního státu.
- Konkrétními projevy jsou například
- Zásada *reformation in peius*;
 - o Pokud jsme podali odpor, tak mu nelze uložit vyšší trest nebo trest jiného druhu, mimo napomenutí, než mu byl uložen v příkaze;

Zásada rovnosti

Zásada součinnosti – spolupráce orgánů VS

Zásady správního řízení – týkající se pouze správního řízení, tedy postupu, který je zakončen správním rozhodnutím

- Pisemnost a ústnost;
- Veřejnost a neveřejnost;
- Dispozice a oficialita;
- Zásada vyšetřovací a vyhledávací;
- Materiální a formální pravda;
- Zásada dvojinstančnosti řízení;
- Zásada volného hodnocení důkazů

3. Průběh správního řízení (v prvním stupni)

Co je správní řízení?

- = procesními normami správního práva upravený postup správních orgánů, jehož cílem je vydávání **správního rozhodnutí** jakožto individuálního správního aktu, a to vždy v konkrétní věci
- je to postup správního orgánu, jehož účelem je vydávání rozhodnutí, jimiž se určité práva a povinnosti jmenovitě určené osoby zakládají, mění nebo ruší, nebo se v určité věci prohlašuje, že taková osoba práva nebo povinnosti má nebo nemá
 - o dělení na:
 - **konstitutivní a deklaratorní správní akty**
- **dělení správních řízení**
 - o **a) obecné**
 - upraveno v SŘ
 - představuje postup správních orgánů
 - není aplikovatelná sama o sobě, je potřeba kombinace se zvláštními předpisy
 - o **b) zvláštní dle SŘ**
 - v části III. SŘ
 - o **c) zvláštní řízení (podle zvláštních předpisů)**, např.
 - přestupkové řízení
 - obsaženo v zákoně č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich
 - územní, stavební řízení
 - obsaženo ve stavebním zákoně (zákon o územním plánování byl zrušen)
 - vodoprávní řízení
 - zákon o vodách, zákon o státní správě ve vodním hospodářství
 - azylové řízení
 - atd.
 - → pro ně platí zvláštní pravidla upravená v konkrétních zákonech, jako pravidla pro vedení řízení, shromažďování podkladů pro rozhodnutí, vydání rozhodnutí i samotné opravné režimy apod.
 - → **subsidiarita** správního řádu § 1 odst. 2 SŘ
 - vychází z pravidla, že pokud zvláštní zákon nestanoví zvláštní postup, tak se postupuje ve správním řízení podle SŘ

Základní fáze správního řízení

- **0. fáze – postup před zahájením řízení**
 - o = předprocesní úkony správních orgánů
 - o cílem je zejména zjistit, zda vůbec má být zahájeno řízení z **moci úřední**
 - na základě své iniciativy nebo na základě podnětu adresovaného správnímu orgánu
 - musí ale nastat nějaký formalizovaný právní úkon, který řízení zahájí
- **1. fáze – řízení v prvním stupni**
 - o jeho cílem je po zahájení správního řízení shromáždit podklady pro vydání rozhodnutí ve věci samé, a to zejména cestou dokazování
 - o vyšetřovací princip
 - o výsledkem je autoritativní akt = **rozhodnutí (konstitutivní nebo deklaratorní)**
 - jeho vydáním fáze v prvním stupni končí
- **2. řízení o (řádném) opravném prostředku**
 - o zda rozhodnutí 1. stupně netrpí vadami, které by zakládali důvod pro změnu nebo zrušení daného rozhodnutí v tomto opravném řízení
- **3. výkon rozhodnutí (exekuční řízení)**
 - o u některých rozhodnutí, pokud to dovoluje jejich charakter
 - o pokud povinný dobrovolně nesplní svůj závazek
- **4. řízení o obnově / přezkumné řízení**
 - o může následovat řízení o dozorčím prostředku, které ex offo zahajuje příslušný správní orgán (podle příslušných ustanovení)
 - o rámci **řízení o obnově** doplnit stávající skutkový stav,
 - protože se objevili nové skutečnosti či důkazy,
 - které nebyly uplatnitelné v 1. stupni či opravném řízení,
 - které nemohly být uplatněny bez zavinění účastníka
 - a mohly by změnit stávající vydané rozhodnutí
 - → má za cíl odstranit skutkové vady
 - o **přezkumné řízení**

- jestliže po právní moci rozhodnutí vzniknou pochybnosti o souladu tohoto rozhodnutí s právními předpisy
- odstranění nezákonnosti
- → ne vždy nutně tyto fáze, jediná nezbytná fáze je řízení v prvním stupni!
 - nemusí tedy dojít k naplnění všech výše zmíněným fázím
 - většina řízení končí marným uplynutím odvolací lhůty v prvním stupni → nabytí právní moci rozhodnutí

Přehled subjektů správního řízení (viz další otázky podrobněji)

- správní orgány
- účastníci správního řízení
- dotčené orgány
- zúčastněné osoby

Zásady správního řízení (procesní principy)

- využívají se pouze u správního řízení (nutné odlišit od základních zásad činnosti správního orgánu)
- funkce interpretační a aplikační
- **zásada *dispoziční* x zásada *oficiality***
- **zásada *materiální pravdy* x zásada *formální pravdy***
 - pro správní řízení typická zásada materiální pravdy
 - je úřední povinností SO zjistit skutkový stav věci, o kterém nejsou důvodné pochybnosti
 - formální pravda – u sporných řízeních (= zvláštní druh řízení)
- **zásada *vyšetřovací* x zásada *projednávání***
- **zásada *písemnosti* x zásada *ústnosti***
 - ústnost – pokud tak stanoví zákon → jsou velmi výjimečné – např. vyvlastňovací řízení
 - spojeno se **zásadou veřejnosti x zásadou neveřejnosti**
- **zásada *volnosti* x koncentrace řízení**
- **zásada *volného hodnocení důkazů* x *legální teorie důkazní***
 - ltd – u vyvlastňování
- **zásada *dvouinstančnosti***
 - obecně nastupuje suspenzivní a devolutivní účinek

Vedení řízení

- samotné vedení řízení je **soubor činností, které správní orgán realizuje v 1. a 2. stupni řízení**
- **zásada *dispoziční* x zásada *oficiality***
- ovládáno zásadou ***písemnosti***
- vede jej úřední osoba → osoba vystupující jménem správního orgánu
 - musí se jednat o ***oprávněnou úřední osobu*** = oprávněna vést řízení, činit úkony v řízení nebo nezbytné úkony v tomto řízení a rozhoduje
 - ***povinnost mlčenlivosti*** – ve věcech služebních
 - oprávněná úřední osoba může být zproštěna této povinnosti vedoucím správního orgánu
 - platí po dobu činnosti, ale i mimo činnost
 - ***povinnost identifikace***
 - účastníci musí být obeznámeni, kdo je úřední osoba, se kterou jednají
- ***povinnost informovat***
 - vyplývá i ze základních zásad činnosti veřejné správy
 - je potřeba poskytnout potřebnou pomoc a poučení, aby nedošlo ke ztrátě procesních práv v důsledku neznalosti zákona
- ***činí se záznamy do spisu***
- **úkony správního orgánu**
 - a) rozhodnutí ve věci samé
 - b) vedení řízení
 - c) jednacím jazykem je český jazyk
 - výjimky – ověřený úřední překlad nebo příslušník národnostní menšiny → právo činit podání a jednat v jazyce národnostní menšiny
 - d) vedení spisu
 - e) protokolace
 - f) doručování
 - sám, skrze své zaměstnance
 - do datové schránky → prioritní
 - fikce doručení – po 10 dnech od dodání → považuje se za den doručení

- prostřednictvím provozovatele poštovních služeb
- → doručování do vlastních rukou – předvolání, rozhodnutí ve věci samé, příkaz
- lze doručovat **veřejnou vyhláškou**
 - po dobu 15 dnů na vyvěsání na úřední desce → 15. dnem fikce doručení
 - např. dle stavebního zákona → velký počet adresátů
 - např. pokud se doručuje osobě neznámé adresy
- g) dožádání
- **úkony účastníků**
 - a) mohou činit podání
 - písemně, ústně do protokolu nebo elektronicky
 - posuzuje se dle obsahu, nikoli dle označení
 - nutný podpis podatele
 - b) navrhopat důkazy a činit jiné úkony po celou dobu řízení
 - max. výjimka, pokud je koncentrace řízení
 - c) právo vyjádřit své stanovisko
 - d) na žádost poskytnutí informací správním orgánem
 - e) nahlížení do spisu
 - f) povinnost prokázat totožnost na výzvu a povinnost součinnosti
- **práva**
 - poučení o procesních právech a povinnostech
 - namítání podjatosti úředních osob
 - **právo na tlumočnicka (§ 16)** – souvisí s jednacím jazykem
 - účastník musí porozumět úkonům, které jsou činěny ve správním řízení
 - má na něj právo každý, **kdo neovládá jazyk** (musí to prohlásit) – obstará si sám a na své náklady
 - **příslušník národnosti menšiny** → na náklady **správního orgánu** (stát), pokud oprávněná úřední osoba nezná příslušný jazyk – zařídí sám
 - **tlumočnick znakové řeči**
 - jedná se o **osobu zúčastněnou na řízení**
 - právo na podání námitek a stížností do protokolu
 - právo na doručování na adresu pro doručování nebo elektronickou adresu
 - zvolení zmocněnce
 - právo vyjádřit se k podkladům rozhodnutí
 - právo požádat o prodloužení lhůty k provedení procesního úkonu
 - právo dát podnět k zahájení řízení z moci úřední
 - právo podat žádost o zahájení řízení
 - právo účastnit se ústního jednání ve věci a navrhnout jeho veřejnost
 - právo žádat opatření podkladů k rozhodnutí účastníkem
 - právo na požádání o přerušeni řízení, zpětvzetí žádosti
 - právo podat odvolání, právo vzdát se odvolání nebo jej vzít zpět
 - právo domáhat se ochrany před nečinností
 - právo na provedeni přezkumného řízení
 - právo na obnovu řízení
 - právo podat stížnost atd.
 - **procesní povinnosti (např.)**
 - namítnutí podjatosti úředníka
 - povinnost odstranit nedostatky podání
 - provádění úkonů ve lhůtě
 - povinnost označit důkazy na podporu svých tvrzení
 - povinnost předložit listinu potřebnou k provedeni důkazu
 - povinnost předložit věc k ohledání
 - povinnost dostavit se na předvolání k SO
 - povinnost zaplatit náklady řízení

Zahájení řízení

- tato fáze nastává až po postupech před zahájením řízení
 - např. přijímání podnětů, zkoumání, zda vůbec má dojít k zahájení daného řízení, k prověření oznámení si může nechat od osob podat vysvětlení, zajišťuje si důkazy apod.
- **1) zahájení řízení o žádosti (na návrh) (§ 44)**
 - **zahájeno dnem doručení** žádosti věcně a místně příslušnému správnímu orgánu
 - více žadatelů současně → nemusí podávat současně, podle toho kdy tak učinil poslední z nich
 - **náležitosti žádosti**
 - **obecné náležitosti podání**
 - + je nutné uvést, co žádá, čeho se žadatel domáhá a označit další známé účastníky
 - + zvláštní zákon může stanovit další náležitosti

- **vady a jejich odstranění**
 - nejlépe na místě
 - poté výzva a lhůta k odstranění (řízení se tehdy přerušuje a lhůty neběží)
- **zjevná právní nepřípustnost žádosti** → **zastavení řízení** (otázku nemůže řešit SO)
- **zpětvzetí žádosti žadatelem nebo zúžení předmětu žádosti** (natolik že už není možné rozhodnout) – právo žadatele (dispoziční zásada) → **zastavení řízení**
 - ne v době od vydání rozhodnutí do zahájení odvolacího řízení
- **2) zahájení řízení z moci úřední (ex officio) (§ 46)**
 - **zahájeno dnem oznámení zahájení řízení** hlavním účastníkům
 - doručením nebo ústním oznámením
 - pokud je jich více → oznámením **prvnímu z nich**
 - pokud není účastník znám → oznámením kterémukoliv jinému účastníkovi
 - **povinnost SO uvědomit bez zbytečného odkladu všechny jemu známé účastníky**
 - často spojeno s jiným úkonem (ústní jednání)
- pokud se **zbylým účastníkům nepodařilo doručit** → ustanoví se jim **opatrovník**
- zahájením řízení **začíná plynout lhůta pro vydání rozhodnutí**
 - + účastníkům náleží procesní práva a povinnosti
 - + vzniká procesní vztah mezi SO a účastníky
- **3) zastavení řízení**
 - překážky **res iudicata** a **litispence** → brání samotnému zahájení věci, bývají však zjištěny až během řízení
 - žadatel v určené lhůtě **neodstranil podstatné vady žádosti**
 - **nezaplatil správní poplatek** atd.
- správní orgán má povinnost **informovat účastníky o tom, že bylo zahájeno správní řízení**
 - buď informuje o tom, že žadatel podal žádost, nebo že správní orgán zahájil řízení sám, a že tedy učinil nějaký úkon vůči účastníkovi
 - povinnost, kterou musí učinit **bezprostředně!**
- povinnost **vyzvat k odstranění nedostatků žádosti**
- **překážky v řízení**
 - **litispence** – překážka již zahájeného řízení (pravidlo předstižení)
 - o téže věci nelze vést více řízení současně
 - **žádost** – SO usnesením řízení **zastaví**
 - **ex officio** – SO poznamená do spisu
 - **res iudicatae** – překážka věci rozhodnuté (zásada – *ne bis in idem*)
 - přiznat totéž právo nebo uložit tutéž povinnost lze též osobě z téhož důvodu pouze jednou
 - posouzení SO – shodná osoba, shodný důvod, stejná práva a povinnost

Ústní jednání

- pouze, pokud **tak stanoví výslovně zákon**
- nebo pokud **je nezbytné ke splnění účelu řízení a uplatnění práv účastníka**
- minimálně 5 dnů předem uvědomí účastníky, pokud zde není nebezpečí z prodlení
- účastníci mají právo účastnit se ústního jednání
- **pokud zákon nestanoví jinak, je neveřejné**
- možnost vyloučení veřejnosti (např. nezletilé osoby)
- mohou být prováděny důkazy
- zásadní pokud je **uplatňována zásada koncentrace**
 - nejpozdější možnost uplatnění námitek a připomínek → k pozdě uplatněným nebude přihlíženo (na tuto skutečnost musí být ale upozorněni)

Podklad pro rozhodování a dokazování

- opatřuje SO a účastníci jsou povinni poskytnout potřebnou součinnost
 - účastníci označují důkazy
- podkladem může být
 - a) **závazné stanovisko**
 - je závazné pro vydávané rozhodnutí a lze jej přezkoumat v přezkumném řízení pro nezákonnost
 - b) **stanovisko**
 - posuzován jako jiný podklad pro rozhodnutí
 - nutné vypořádat se s ním – v odůvodnění rozhodnutí
 - c) **koordinované závazné stanovisko**
 - např. ve stavebním zákoně → je-li dotčeným orgánem podle zvláštního předpisu tentýž orgán veřejné správy
- dokazování má několik stadií

- a) zjištění existence důkazu
- b) vyhledání
- c) opatření
- d) provedení
- e) vyhodnocení
- důkazní prostředky → demonstrativní výčet – např. *listiny, ohledání, svědecká výpověď, znalecký posudek + rekognice a záznamy*
- **důkaz listinou (§ 53 SŘ)**
 - listina, veřejná listina (vyvratitelná domněnka pravosti a správnosti), listiny vydané soudy, jinými státními orgány, orgány ÚSC a jiné podle zvláštního zákona
 - provádí se **přečtením nebo sdělením jejího obsahu**
 - záznam do spisu
 - **ediční povinnost**
 - **odepření předložení listiny**
 - **cizojazyčné listiny** – originál + úředně ověřený překlad předkládá účastník
- **důkaz ohledáním (§ 54 SŘ)**
 - prohlídka **movité** nebo **nemovité věci** – **místní šetření**
 - vlastník, uživatel, držitel věci → povinnost **předložit věc SO nebo strpět ohledání věci na místě**
 - odepření ohledání, povinnost vyrozumět nájemce nebo uživatele věci
- **důkaz svědeckou výpovědí (§ 55 SŘ)**
 - **svědek** – FO, odlišná od účastníka řízení
 - **osoba svědka** – FO, která je schopna vypovídat o skutečnostech, které vnímala svými smysly (**přímé svědectví**)
 - povinnost vypovídat jako svědek – daná zákonem
 - na ústním jednání, písemné předvolání
 - **právo odepřít výpověď** – pokud by mohlo vést k zahájení stíhání pro trestný čin
 - jemu nebo osobě blízké
 - **zákaz sebeobviňování**
 - **poučení svědka** – povinnost vypovídat, úplná a pravdivá výpověď, právní následky nepravdivé nebo neúplné výpovědi, možnost odepřít výpověď
- **důkaz znaleckým posudkem (§ 56 SŘ)**
 - rozhodnutí závisí na **posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí**
 - tehdy pokud je úřední osoby nemají – princip subsidiarity
 - objasnění věci z hlediska odborných znalostí náležejících do oboru působnosti znalce
 - **ne právní otázky**
 - uložená povinnost SO vypracovat písemný posudek ve stanovené lhůtě

Zajištění účelu a průběhu řízení

- tzv. zajišťovací prostředky
- **užití v případech a v rozsahu, kdy to vyžaduje zajištění účelu a průběhu řízení**
- **prostředky** – předvolání, předvedení, předběžné opatření, pořádková pokuta, vykazání z místa konání úkonu, záruka za splnění povinnosti
- **nezbytnost užití a přiměřenost**
- **předvolání (§ 59 SŘ)** – zajištění osobní účasti osob při úkonu (**nutná účast**)
 - **písemně** – kdo, kdy, kam, v jaké věci, důvod; minimálně 5 dní před termínem
 - **poučení** o právních následcích nedostavení se
 - **omluva** musí být bezodkladná a ze závažných důvodů (proč se nedostavil včas na určené místo)
- **předvedení (§ 60 SŘ)** – zajištění osobní účasti
 - **pokud se účastník nebo svědek bez omluvy nedostavil na předvolání**
 - písemně usnesením, doručuje se tomu, kdo má předvedení provést
 - **předvádí** → Policie ČR, jiný ozbrojený sbor, obecní policie (řízení před orgány obce)
- **předběžné opatření (§ 61 SŘ)**
 - aby **nedošlo ke zmaření účelu řízení před vydáním rozhodnutí**
 - **z moci úřední** nebo **na žádost účastníka** (rozhodnuto do 10 dnů),
 - SO **nařídí** předběžné opatření nebo **zamítne**
 - → **prozatímní úprava poměrů účastníků** nebo **pokud je obava, že by bylo ohroženo provedení exekuce**
 - něco vykonat, zdržet se, strpět nebo zajistit věc (důkazní prostředek, předmět exekuce)
 - **odvolání** – nemá odkladný účinek
 - **zrušení** – rozhodnutím bezodkladně, pokud pomine důvod
 - jinak dnem vykonatelnosti rozhodnutí ve věci nebo právní mocí rozhodnutí
- **pořádková pokuta (§ 62 SŘ)**
 - **účel** – zajištění řádného průběhu, ne sankce osoby
 - tomu kdo v řízení **závažně ztěžuje postup** tím, že se **bez náležité omluvy nedostaví na předvolání ke správním orgánům**, navzdory **předchozímu napomenutí** ruší pořádek, neuposlechne pokynu úřední osoby, učiní urážlivé podání

- vydává se **rozhodnutím**
- **do 50 000 Kč** – nesmí být v hrubém nepoměru k závažnosti následku a k významu předmětu řízení
- lze uložit i opakovaně
- příjem SO, který ji uložil
- **vykázání z místa konání úkonu (jednání) (§ 63 SŘ)**
 - ten, kdo **nepřístojným chováním ruší pořádek při ústním jednání** nebo **při ohledání na místě, nebo při jiném úkonu** (po předchozím upozornění SO)
 - usnesením ústně vyhlášeným, poučení o následcích neuposlechnutí
 - vynucují ty orgány, které předvádějí
 - **nelze vykázat osobu** → vlastníka nebo uživatele prostoru, kde se koná úkon, pokud nejde o úřední místnost (jedině pořádková pokuta)
- **záruka za splnění povinnosti (kauce) (§ 147 SŘ)**
 - **příspěvní k zajištění účelu řízení**
 - **přijata na žádost účastníka nebo uložená SO**
 - peněžitá nebo nepeněžitá záruka účastníka
 - **vrácení záruky** – splněno nebo nebylo uloženo
 - **propadnutí záruky** – oprávněný z exekuce, uspokojení prodejem záruky

Předběžná (prejudiciální) otázka (§ 57 SŘ)

- otázka, na jejímž **vyřešení závisí rozhodnutí ve věci samé** a kdy **nerozhoduje SO příslušný rozhodovat ve věci samé**
- **SO má řešení PO ve své pravomoci a působnosti**
 - → rozhodne ve společném řízení, pokud nelze → zahájí samostatné řízení z moci úřední nebo vyzve k podání žádosti
- **SO nemá řešení PO ve své pravomoci a působnosti**
 - → může dát podnět k zahájení řízení příslušnému orgánu, vyčká rozhodnutí příslušného orgánu, vyzve účastníka k zahájení řízení
- **nemůže sám rozhodnout v otázkách osobního stavu, viny za trestný čin a přestupek**

Přerušeni řízení (§ 64 SŘ)

- **usnesením**
- lze se odvolat, **bez odkladného účinku**, procesní a podpůrná povaha
- **následek** → stavění procesních lhůt, SO ale provádí úkony směřující k odstranění důvodů pro přerušeni, lhůty k provedení úkonů neběží, včetně lhůty k rozhodnutí
- **fakultativní** → s výzvou k odstranění vad podání; s výzvou k zaplacení správního poplatku; řízení o předběžné otázce; do ustanovení opatrovníka; z dalších zákonných důvodů
- **obligatorní** → na žádost v řízení o žádosti; v řízení ex offio na žádost účastníka na nezbytně nutnou dobu

Zastavení řízení (§ 66 SŘ)

- **usnesením**
- lze se odvolat, **není odkladný účinek**
- **obligatorní**
- **řízení o žádosti** → zpětvzetí žádosti, vady žádosti, právní nepřipustnost žádosti, nezaplacení správního poplatku, litispendence, smrt žadatele, zánik věci nebo práva, další zákonné důvody
- **řízení z moci úřední** → litispendence, odpadne důvod řízení

Skončení řízení 1. stupně – klasicky

- vydáním správního rozhodnutí, jakožto individuálního správního aktu, který konkrétní osobě ukládá, mění nebo ruší její práva a povinnosti, či deklaruje, že tu nějaké právo či povinnost je či není

4. Subjekty správního řízení, účastníci

Subjekty správního řízení

- subjekty procesněprávních vztahů ve správním řízení
- **nositelé procesních práv a povinností, kteří mají vliv na průběh a výsledek správního řízení**
- **základními subjekty**
 - o jsou na jedné straně **správní orgány**, kterým je svěřena pravomoc vést řízení a vydat rozhodnutí, a na straně druhé **účastníci řízení** jako osoby, jichž se týkají účinky správních aktů (rozhodnutí)
- **další subjekty**
 - o dotčené orgány
 - o dožádané orgány
 - o nadřízené správní orgány
 - o vedlejší účastníci (subjekt sporného řízení jako osoby, které mají zájem na výsledku řízení a mohou působit na straně navrhovatele nebo odpůrce svou aktivní účastí na tento výsledek)
- **X osoby zúčastněné na řízení**
 - o **v řízení mají právně upravené postavení, nemohou však, na rozdíl od subjektů řízení, vykonávat vlastní vliv na průběh řízení**; ani zástupci účastníků nečiní svým jménem návrhy a jiná podání
 - o zástupci účastníka, **svědci, znalci, tlumočníci**, osoby předkládající listinu nebo jinou věc potřebnou k provedení důkazu nebo osoby, které jsou povinny strpět ohledání věci, v exekuci plátce mzdy povinného dlužníka, poskytovatel platebních služeb, který vede účet dlužníka

Účastníci řízení – obecná úprava

- procesní postavení účastníků řízení mají osoby, o jejichž právech nebo povinnostech se v řízení rozhoduje, nebo pro jejichž právní poměry může výsledek správního řízení mít takový význam, že jim zákonodárce svěřuje prostředky, jimiž mohou ovlivňovat průběh a výsledek správního řízení
- **Způsobilost být účastníkem řízení (procesněprávní subjektivita)**
 - o ten, kdo má právní subjektivitu (FO – od narození, PO – od svého vzniku)
- **Způsobilost činit v řízení úkony samostatně (procesní způsobilost) § 29**
 - o každý je způsobilý činit v řízení úkony samostatně v tom rozsahu, v jakém mu zákon (OZ) přiznává svéprávnost
 - o osoby omezené ve svéprávnosti nemají procesní způsobilost v rozsahu tohoto omezení
 - o právnická osoba má plnou procesní způsobilost, nestanoví-li zákon něco jiného
 - jménem PO činí v řízení úkony ten, kdo je k tomu oprávněn řízení před soudem podle OSŘ
 - v téže věci může za PO současně činit úkony jen jedna osoba
- z obecné úpravy vyplývají 3 skupiny osob, jakožto účastníků řízení:
 - o **ti, o jejichž právech nebo povinnostech má být v řízení rozhodnuto**
 - základní skupina účastníků označovaných jako esenciálních, ve správním řízení se rozhoduje o konkrétních právech a povinnostech těchto osob v určitém, jedinečném případě
 - úprava v § 27/1 SŘ v závislosti na druhu řízení podle způsobu jeho zahájení
 - v řízení o žádost žadatel a další dotčené osoby, na které se pro společenství práv nebo povinností s žadatelem musí vztahovat rozhodnutí správního orgánu (§ 27/1a SŘ)
 - v řízení z moci úřední dotčené osoby, jimž má rozhodnutí založit, změnit nebo zrušit právo anebo povinnost nebo prohlásit, že právo nebo povinnost mají anebo nemají (§ 27/1b SŘ)
 - o okruh účastníků řízení je určen na základě procesního úkonu správního orgánu vůči takovým dotčeným osobám
 - o **ti, kteří mohou být rozhodnutím, přímo dotčeni ve svém právním postavení**
 - § 27/2 SŘ: „účastníky jsou též další dotčené osoby, pokud mohou být rozhodnutím přímo dotčeny ve svých právech nebo povinnostech“
 - určení vychází v hmotněprávního poměru osob k předmětu řízení
 - o jejich právech či povinnostech se nerozhoduje, jejich práva ani povinnosti nebudou zakládány, rušeny či měněny ani autoritativně deklarovány, ale jejich zájem na výsledku řízení je dán možným dotčením jejich právního postavení
 - o **ti, kterým postavení účastníka řízení přiznává zvláštní zákon**
 - § 27/3 SŘ: „Účastníky jsou rovněž osoby, o kterých to stanoví zvláštní zákon. Nestanoví-li zvláštní zákon jinak, mají postavení účastníků podle § 27/2 SŘ, ledaže jim má rozhodnutí založit, změnit nebo zrušit právo anebo povinnosti nebo prohlásit, že právo nebo povinnost mají anebo nemají; v tom případě mají postavení účastníků podle § 27/1 SŘ.“
- **tvrzený účastník (§ 28/1 SŘ)**
 - o za účastníka řízení bude v pochybnostech považován i ten, kdo tvrdí, že je účastníkem, dokud se neprokáže opak.

- o tom, zda osoba je či není účastníkem, vydá správní orgán usnesení, jež se oznamuje pouze tomu, o jehož účasti v řízení bylo rozhodováno, a ostatní účastníci se o něm vyrozumí
- jestliže osoba, o níž bylo usnesením rozhodnuto, že není účastníkem, podala proti tomuto usnesení odvolání, jemuž bylo vyhověno, a mezitím zmeškala úkon, který by jako účastník mohla učinit, je oprávněná tento úkon učinit do 15 dnů od oznámení rozhodnutí o odvolání

Účastníci řízení – zvláštní úpravy

- zvláštní vymezení účastníků řízení má např. **§ 141/3 SŘ, který upravuje sporné řízení**
 - o účastníky jsou **navrhovatel a odpůrce** (mají postavení účastníků podle § 27/1 SŘ)
 - o jako vedlejší účastníci se můžou přihlásit osoby, které mají zájem na výsledku řízení; tyto osoby mají postavení účastníků řízení podle § 27/2 SŘ
- **zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich**
 - o § 68: účastníkem řízení je **obviněný, poškozený** v části řízení, která se týká jím uplatňovaného nároku na náhradu škody nebo nároku na vydání bezdůvodného obohacení a **vlastník věci**, která může být nebo byla zabráná v části řízení, která se týká zabránění věci nebo náhradní hodnoty
- **stavební zákon**

Zastupování

- **§ 31 SŘ: zástupcem účastníka je zákonný zástupce, opatrovník nebo zmocněnec**
- **§ 32/1 SŘ: zákonné zastoupení**
 - o v rozsahu, v jakém účastník nemá procesní způsobilost, musí být zastupován zákonným zástupcem
 - zákonným zástupcem O je jak ten, jehož zastoupení bylo založeno zákonem (rodič nezletilého, nebyl-li zbaven rodičovské odpovědnosti), tak i ten, jemuž vzniklo oprávnění zastupovat v důsledku rozhodnutí soudu o opatrovnictví
- **§ 32/2-8 SŘ: opatrovník**
 - o správní orgán stanoví opatrovníka
 - účastníkovi řízení podle § 32/1 SŘ, pokud nemá zákonného zástupce nebo nemůže-li ho zákonný zástupce zastupovat a nemá-li opatrovníka podle zvláštního zákona
 - osobám, kterým brání jiná právní překážka, aby v řízení samy činili úkony, jestliže si nezvolily zmocněnce
 - právnické osobě, která nemá orgán způsobilý za ni jednat, popřípadě jemuž lze doručovat, popřípadě je-li v jiném řízení předmětem sporu, kdo tímto orgánem PO je
 - osobám neznámého pobytu nebo sídla a osobám, jimž se prokazatelně nedaří doručovat
 - osobám, které nejsou známy
 - osobám zvláště těžce zdravotně postiženým, s nimiž se nelze dorozumět ani prostřednictvím tlumočníka nebo prostředníka podle § 16/5 SŘ
 - osobám stíženým přechodnou duševní poruchou, která jim brání samostatně v řízení jednat je-li to nezbytné k hájení jejich práv
 - účastníkům uvedeným v § 27/1 SŘ, kterým se nepodařilo oznámit zahájení řízení z moci úřední
 - účastníkům, o nichž tak stanoví zvláštní zákon
 - o správní orgán o ustanovení opatrovníka rozhoduje **usnesením**
 - o **funkce opatrovníka zaniká**, jakmile zastoupený začal být zastupován zákonným zástupcem nebo nabytí procesní způsobilost anebo pominuly důvody, pro něž byl opatrovník ustanoven
- **§ 33: zastoupení na základě plné moci**
 - o účastník si může zvolit **zmocněnce**, zmocnění se prokazuje plnou mocí, kterou lze udělit písemně nebo ústně do protokolu, v téže věci může mít účastník současně pouze jednoho zmocněnce
 - o zmocnění může být uděleno
 - k určitému úkonu, skupině úkonu nebo pro určitou část řízení
 - pro celé řízení
 - pro neurčitý počet řízení s určitým předmětem, která budou zahájena v určené době nebo bez omezení v budoucnu (podpis na plné moci musí být vždy ověřen)
 - v jiném rozsahu na základě zvláštního zákona
 - o z úkonů zmocněnce vznikají práva a povinnosti přímo zastoupenému
 - o s výjimkou případu, kdy má zastoupený něco v řízení osobně vykonat, doručují se písemnosti pouze zástupci
 - o v pochybnostech o rozsahu zastoupení platí, že zástupce je oprávněn vystupovat jménem zastoupeného v celém řízení
- **§ 35: společený zmocněnec a společný zástupce**
 - o v řízeních, v nichž více účastníků uplatňuje shodný zájem, může k usnadnění průběhu řízení správní orgán vyzvat tyto účastníky, aby si v přiměřené lhůtě zvolili **společného zmocněnce** (mohou tak učinit i bez výzvy)

5. Opravné prostředky ve správním právu

- ovládáno dispoziční zásadou

Opravné vs. dozorčí prostředky

- U opravných je primárním účelem ochrana subjektivních práv účastníků X u dozorčích je primárním účelem ochrana zákonnosti a veřejných zájmů
- Opravné prostředky jsou v dispozici účastníka („řízení na žádost“) X u dozorčích v dispozici správních orgánů (řízení ex offio) + proporcionalita

Řádné vs. mimořádné opravné prostředky

- **a) řádné** (zpravidla proti **nepravomocnému** rozhodnutí)
 - o 1. odvolání (§ 81 an.)
 - o 2. rozklad (§ 152 an.)
 - o 3. námitky při exekuci (§ 117 an.)
 - o 4. odpor proti příkazu (§ 150)
- **b) mimořádné** (proti **pravomocnému** rozhodnutí)
 - o 5. obnova řízení na žádost účastníka řízení (§ 100 an.).

Odvolání (§ 81 an. SR)

- řádný opravný prostředek
- proti „každému“ nepravomocnému prvostupňovému rozhodnutí, kromě rozhodnutí ústředních spr. úřadů (rozklad →)
- může podat:
 - o účastník řízení (i opomenutý)
 - o NE, pokud se práva vzdal (nelze vzít zpět)
 - o NE poté, kdy vzal dřívější podání zpět
- proti výroku rozhodnutí nebo jeho části
 - NE jen proti odůvodnění (důvodům rozhodnutí)
- podává se u spr. orgánu, kt. vydal rozhodnutí
- obecné náležitosti podání (§ 37 odst. 2): kdo podává (identifikace), čeho se týká, co se navrhuje
- označení napadaného rozhodnutí
- v jakém rozsahu napadáno
 - o který z výroků rozhodnutí nebo jeho částí (podmínka)
 - o jinak platí, že v celém
 - o ve zbytku rozhodnutí nabývá právní moci
 - nehrozí-li újma některému z účastníků
 - je-li to možné z povahy věci
- v čem spatřována protiprávnost / nesprávnost rozhodnutí nebo předcházejícího řízení (odvolací důvody, odvolací námitky) pokud chybí, tak právní úprava není stanovena striktně, obecně to nebrání projednání odvolání (blankytní odvolání), například z důvodu blíží se lhůty není zpracované tak, jak bychom chtěli a později se upřesní v rámci odvolacího řízení, v čem jsou spatřovány vady vydaného rozhodnutí, a v čem se žádá přezkum
- forma je písemná, vyhotovení v počtu účastníků + 1, jinak vyhotoví správní orgán na náklady odvolatele

Lhůta (§ 83)

- obecná
 - do 15 dnů od oznámení rozhodnutí
 - o ne před vydáním rozhodnutí
 - o pokud před oznámením, platí, že podáno 1. den lhůty
- při chybějícím, neúplném nebo nesprávném poučení
 - do 15 dnů ode dne oznámení opravného usnesení (§ 70), nejpozději do 90 dnů ode dne oznámení rozhodnutí
- odvolací lhůta při neoznámení rozhodnutí
 - o **do 30 dnů ode dne**, kdy se účastník dozvěděl o vydání rozhodnutí a jeho obsahu
 - o **max. do 1 roku od oznámení poslednímu z účastníků, jimž oznámeno**
 - o zmeškání nelze prominout
 - o neplatí pro účastníky podle § 27 odst. 1 (ti kdykoliv)
 - o kdo se s rozhodnutím prokazatelně seznámil – jako při chybějícím poučení
 - o nutno zvlášť dbát ochrany účastníků v dobré víře
 - o odkladný účinek odvolání lze vyloučit i dodatečně

Podmínky k podání a náležitosti odvolání

- přípustnost
- náležitosti
- lhůta

Právní účinky odvolání (§ 85)

- suspenzivní účinek
- devolutivní účinek
 - o jen včasné a přípustné odvolání
 - o nenastává právní moc, vykonatelnost, ani jiné právní účinky rozhodnutí
 - o výjimky:
 - *ex lege (zákon nepřiznává odkladný účinek) např.: usnesení, rozhodnutí o předběžném opatření,*
 - *ex actu – vyloučení odkladného účinku správním orgánem →*

Postup odvolacího orgánu (§ 89)

- odvolací správní orgán = nejbližší nadřízený správní orgán
 - o devolutivní (odvalivý) účinek odvolání
- rozsah přezkoumání
 - o zákonnost rozhodnutí a předchozího řízení
 - v plném rozsahu (revizní princip)
 - k vadám řízení které nemohly mít vliv na zákonnost nebo správnost rozhodnutí se nepřihlíží
 - o správnost napadeného rozhodnutí
 - jen v rozsahu odvolacích námitek, nebo
 - k ochraně veřejného zájmu
 - zásada omezené materiální pravdy

Rozhodnutí odvolacího orgánu:

- nezákonnost / nesprávnost rozhodnutí
 1. KASACE: **zrušení rozhodnutí nebo jeho části + zastavení řízení** (je-li důvod)
 2. KASACE: **zrušení rozhodnutí nebo jeho části + vrácení věci k novému projednání správnímu orgánu, který rozhodnutí vydal**
 3. APELACE: **změna rozhodnutí nebo jeho části**
 - napadené rozhodnutí je nezákonné nebo v rozporu s veřejným zájmem (faktické uplatnění: v rámci správního uvážení)
 - NE, pokud tím účastníkovi, kterému je ukládána povinnost, hrozí újma z důvodu “ztráty instance”
 - NE, pokud přezkoumává rozhodnutí orgánu ÚSC v samostatné působnosti
 - NE v neprospěch odvolatele, ledaže
 - o odvolání podal i jiný účastník, jehož zájmy nejsou shodné
 - o napadené rozhodnutí je nezákonné nebo v rozporu s veřejným zájmem (faktické uplatnění v rámci správního uvážení)
 4. **zamítnutí odvolání a potvrzení napadeného rozhodnutí** = opožděné nebo nepřípustné odvolání § 92

Opožděné nebo nepřípustné odvolání:

- odvolací správní orgán zamítne
- jestliže rozhodnutí nabylo právní moci, odvolací správní orgán zkoumá, zda nejsou dány předpoklady pro využití dozorčího prostředku

Rozklad (§ 152 SŘ)

- jde vlastně o zvláštní formu odvolání
- **odlišnosti:**
 - o směřuje proti rozhodnutí, které vydal ústřední správní úřad, ministr, státní tajemník ministerstva, nebo vedoucí jiného ústředního správního úřadu (v I. stupni)
 - o v takových případech neexistuje nejbližší nadřízený správní úřad, proto nemůže nastat devolutivní účinek
 - o o rozkladu rozhoduje ministr nebo vedoucí jiného ústředního správního úřadu
 - o návrh předkládá rozkladová komise
 - o uplatní se ustanovení o odvolání – takže lhůta 15 dní?

Námitky při exekuci (§ 117 SŘ)

- specifický opravný prostředek, který lze považovat za řádný, existuje v rámci správní exekuce

Podmínky k podání námitek:

- podává se proti usnesením nebo jiným úkonům exekučního správního orgánu, proti kterým se nelze odvolat
- není stanovena lhůta k podání námitek, mohou se tedy podávat kdykoliv, dokud nebyl usnesení již vykonáno nebo jiný úkon proveden
- podávají se u přísl. exekučního orgánu

Právní účinky námitek:

- suspenzivní účinek pouze v zákonem stanovených případech
- devolutivní účinek nenastává, neboť o námitkách rozhoduje exekuční správní orgán
- Srovnání námitek a odvolání
- námitky mají ve vztahu k odvolání subsidiární charakter (rozhodnutí exekučního orgánu, proti kterým se nelze odvolat) - námitky se liší od odvolání v několika bodech
 - o **1. je možné je podávat kdykoliv v průběhu řízení** (není tedy stanovena lhůta),
 - o **2. rozhoduje o nich orgán, který provádí výkon rozhodnutí** (nikoliv orgán nadřízený, chybí tedy devolutivní účinek),
 - o **3. suspenzivní účinek mají námitky jen v zákonem stanovených případech**

Odpor (§ 150 odst. 3 A 4 SŘ)

Podmínky k podání odporu

- jen proti tzv. příkazu, tj. správnímu rozhodnutí, kterým lze v řízení zahájením z moci úřední a ve sporném řízení uložit povinnost
- k podání oprávněn jen ten, jemuž se povinnost ukládá
- podává se ve lhůtě 8 dnů ode oznámení příkazu
- podává se u správního orgánu, který odpor vydal

Právní účinky odporu

- suspenzivní účinek nastává
- devolutivní účinek nenastává
- pokud proti příkazu nebyl podán odpor, příkaz se stává pravomocným a vykonatelným rozhodnutím

Způsob projednání a rozhodnutí o odporu

- odpor se nijak neprojednává
- včasným podáním odporu se příkaz ruší a proběhne běžné správní řízení

5. Obnova řízení na návrh účastníka řízení (§ 100 an. SŘ)

- **mimořádný OP**

Podmínky k podání návrhu

- přípustná toliko z taxativně stanovených důvodů
 - o vyšly najevo **dříve neznámé skutečnosti nebo důkazy** (existovat v době původního řízení; avšak účastník, jemuž jsou ku prospěchu, je nemohl uplatnit)
 - o provedené **důkazy se ukázaly nepravdivými**
 - o bylo **zrušeno či změněno podkladové rozhodnutí**
- další důvod výslovně neupravený ve spr. řádu, ale v s.ř.s. (§ 101d odst. 3)
 - o Nejvyšším správním soudem zrušeno opatření obecné povahy, na jehož základě bylo rozhodnuto o správním deliktu
- uplatnění jednoho z těchto důvodů nedostačuje – další podmínka: „*pokud tyto skutečnosti, důkazy nebo rozhodnutí mohou odůvodňovat jiné řešení otázky, jež byla předmětem rozhodování*“

Lhůta

- Podání žádosti do 3 měsíců, kdy se o důvodech dozvěděl, max. do 3 let od právní moci rozhodnutí

Právní účinky návrhu

- suspenzivní účinek nemůže nastat – je to proti pravomocnému rozhodnutí
- avšak možnost přiznání suspenzivního účinku
- devolutivní účinek také nenastává

Způsob projednání

- řízení se rozpadá do dvou stadií
 - **1. řízení o návrhu na obnovu** (žádost se podává u kteréhokoliv SO, který rozhodoval)
 - **2. obnovené řízení** (pokud byla obnova povolena)
 - správní orgán I. stupně, správní orgán II. stupně, pokud obnoven z důvodů, jež se týkaly výlučně tohoto orgánu
 - **!! o obnoveném řízení může rozhodnout orgán, který rozhodnutí původně vydal v prvním stupni, ale i ten který rozhodoval v druhém (za podmínek výše) !! není tady devolutivní účinek**

Rozhodnutí:

- Dvě rozhodnutí:
 - **1) řízení o návrhu na obnovu**
 - žádost o obnovu se zamítne
 - obnova se povolí
 - **2) obnovené řízení**
 - řízení se zastaví (zahájení řízení neodůvodněno)
 - nové rozhodnutí (původní rozhodnutí se ruší)

6. Dozorčí prostředky ve správním právu

- slouží k nápravě rozhodnutí
- není v dispozici účastníka, ale správního orgánu – lze zahájit ex offa při naplnění zákonných podmínek
- řízení lze vyvolat na základě poznatků spr. úřadů nebo díky neformálnímu podnětu účastníka řízení či jiné osoby
- na zahájení není právní nárok, jde o úvahu správního orgánu
- zaměřen na ochranu objektivního práva (i když ovlivní i právo subjektivní)
- patří mezi ně:
 - o **přezkumné řízení**
 - o **obnovu řízení na základě rozhodnutí správního orgánu (ex offa)**
 - o **řízení o prohlášení nicotnosti**
 - o **ochrana proti nečinnosti správního orgánu – atrakce a další**

Opravné vs. dozorčí prostředky

- U opravných je primárním účelem ochrana subjektivních práv účastníků X u dozorčích je primárním účelem ochrana zákonnosti a veřejných zájmů
- Opravné prostředky jsou v dispozici účastníka („řízení na žádost“) X u dozorčích v dispozici správních orgánů (řízení ex offa) + proporcionalita

Přezkumné řízení

- § 94 s.ř. a násl.
- z moci úřední – ale lze podat z vlastního podnětu či jiného podnětu
 - o vlastní podnět – poznatky z dohledové či jiné kontrolní činnosti u podřízených orgánů
 - o jiný podnět – od jiných správních orgánů, od osob, ...
 - o podnět účastníka k zahájení přezkumného řízení – pokud správní orgán neshledá důvod k zahájení – sdělí to s uvedením důvodu do 30 dnů podateli; zahájení přezkumného řízení zcela na úvaze správního orgánu
- **pravomocná rozhodnutí, když lze důvodně pochybovat** o tom, že rozhodnutí je **v souladu s právními předpisy**
 - o lze i proti předběžně vykonatelnému rozhodnutí, které nenabýlo PM (konkurence s podaným odvoláním, postupuje se dle úpravy odvolání)
- svébytné a samostatné řízení, není pravidelným stadiem správního řízení – lze pouze ze zákonných důvodů
- vymezení případů, kdy **není** přezkumné řízení **přípustné**
 - o **rozhodnuto ve věcech osobního stavu a žadatel nabyl práva v dobré víře** (dobré víře je tak přiznána silnější ochrana než zájmu na rozhodnutí v souladu s právem)
 - o **rozhodnutím byl účastníkovi udělen souhlas k právnímu jednání nebo povolen vklad práva k nemovitosti evidované v KN**
 - o rozhodnutí je již výsledkem dozorčích či opravných režimů – nelze přezkoumat:
 - rozhodnutí již vydaná v přezkumném řízení
 - rozhodnutí odvolacího s.o., kterým bylo rozhodnutí zrušeno a věc vrácena k novému projednání (jestliže bylo při novém projednání vydáno nové rozhodnutí)
 - předběžné opatření poté, co se rozhodnutí ve věci stalo vykonatelným
 - rozhodnutí, které bylo vydáno v rámci tzv. uspokojení účastníka po podání žaloby ve správním soudnictví
 - o nepřípustné i ve vztahu k většině usnesení (pokud by měla být přezkoumávána samostatně) – jinak
 - **samostatně lze přezkoumat jen usnesení o odložení věci a zastavení řízení**
- účastníky přezkumného jsou účastníci původního řízení, v němž bylo vydáno přezkoumávané rozhodnutí, jichž se přezkumné řízení týká, nebo jejich právní nástupci
- různé zvláštnosti přezkumného řízení - § 149, § 156

Rozhodnutí

- usnesením **zastaví**, pokud nebyl právní předpis porušen (poznačená se do spisu)
- rozhodnutí, které bylo vydáno v rozporu s právními předpisy **zruší nebo změní**, popřípadě **zruší a věc vrátí** odvolacímu správnímu orgánu nebo správnímu orgánu prvního stupně; tyto správní orgány jsou vázány právním názorem příslušného správního orgánu
- zkrácené přezkumné řízení:
 - o porušení právního předpisu zjevné ze spisového materiálu, jsou splněny ostatní podmínky pro přezkumné řízení a není zapotřebí vysvětlení účastníků
 - o neprovádí se dokazování
 - o rozhodne o **zrušení/změně**

Obnova řízení na základě rozhodnutí správního orgánu (ex offa)

- § 100 s.ř. a násl.
- o obnově může rozhodnout spr. orgán, který ve věci rozhodl **v posledním stupni**
- **důvody** (taxativně stanoveny)

- vyšly najevo dříve neznámé skutečnosti nebo důkazy, které existovaly v době původního řízení a které účastník, jemuž jsou ku prospěchu, nemohl v původním řízení uplatnit
- provedené důkazy se ukázaly nepravdivými
- zrušeno či změněno rozhodnutí, které bylo podkladem rozhodnutí vydaného v řízení, které má být obnoveno
- + specifický důvod pro ex offa řízení – **pokud bylo rozhodnutí dosaženo trestným činem** (lhůta začíná běžet dnem následujícím po dni nabytí PM rozsudku v dané trestní věci)
- + pokud tyto důvody mohou odůvodňovat **jiné řešení otázky**
- + musí na novém řízení být **veřejný zájem**
- **třiletá lhůta** od právní moci – do konce lhůty musí být rozhodnutí o obnově řízení vydáno (objektivní lhůta)

Nicotnost

- **akty nulitní**
 - tzv. paakty
 - vady dosahují takové míry, že již nelze vůbec hovořit o aktu a způsobují nulitu (nicotnost, neexistenci) aktu
 - nicotný spr. akt nikoho nezavazuje
 - je prolomena zásada presumpce správnosti
 - je však pochybné, jaké akty jsou skutečně nulitní
 - např. projevy úřadů naprosto nepřislušných, kolegiální sbor nebyl náležitě obsazen...
 - v praxi se i zde uplatňuje zásada presumpce správnosti
 - žalobou se lze domáhat zrušení spr. rozhodnutí i vyslovení jeho nicotnosti (§ 65 odst. 1 s. ř. s.)
 - soudce může vyslovit nicotnost i bez návrhu
 - nicotnost vyslovuje nadřízený správní orgán nebo soud podle s. ř. s. (§ 76)
 - nicotný správní akt podle s. ř. s.
 - **absolutní věcná nepřislušnost** – k vydání nebyl správní orgán vůbec věcně příslušný (to neplatí, pokud jej vydal orgán nadřízený věcně příslušnému orgánu) → nicotnost zjišťuje rozhodnutím prohlásí spr. orgán nadřízený orgánu, který rozhodnutí vydal (§ 77 odst. 1
 - **zjevná vnitřní rozpornost** – trpí vadami, jež jej činí vnitřně rozporným
 - **právní či faktická neuskutečnitelnost** – vady činí akt právně či fakticky neuskutečnitelným
 - **trpí vadami, pro které jej vůbec nelze považovat za rozhodnutí spr. orgánu** → v obou případech nicotnost vysloví spr. soud podle § 77 (2) s. ř. s.
 - důvody nicotnosti dle nauky spr. práva a judikatury:
 - nedostatek pr. podkladu
 - nedostatek pravomoci
 - nejtěžší vady příslušnosti
 - absolutní nedostatek formy
 - absolutní omyl v osobě adresáta
 - požadavek plnění fakticky nemožného
 - neurčitost
 - nesmyslnost
 - vnitřní rozpornost
 - neexistence vůle...
 - výčet není taxativní, důvody nicotnosti mohou být soudy dále judikovány a rozšiřovány
 - **nicotnost se zjišťuje a prohlašuje ex offa, a to kdykoliv**, a to v řízení o žalobě proti rozhodnutí spr. orgánu tak i v řízení o kasační stížnosti nad rámec žalobních důvodů nebo důvodů kasační stížnosti (nicotnost není třeba namítat)
 - podnět k prohlášení nicotnosti mohou podat účastníci řízení, v němž bylo rozhodnutí vydáno, osoby v písemném vyhotovení rozhodnutí uvedené, právní nástupci všech těchto osob, pokud by byli rozhodnutím vázáni
 - pokud spr. orgán neshledá důvod k prohlášení nicotnosti, sdělí to s odůvodněním do 30 dnů podateli
 - podnět, který nemá charakter kvalifikovaného návrhu, může podat kdokoli (§ 42 spr. ř.)
- je-li jediným důvodem žaloby nicotnost rozhodnutí, žaloba je nepřipustná, pokud se žalobce nedomáhal vyslovení nicotnosti v řízení před správním orgánem (§ 68 písm. c) s. ř. s.) – jde však o požadavek nemožný, účastník nemá efektivní prostředek, jak se „domáhat“ vyslovení nicotnosti a může dát pouze neformální podnět → tedy potom může podat jen žalobu proti rozhodnutí SO

Ochrana proti nečinnosti správního orgánu

Právní úprava

- správní řád („SR“)
- soudní řád správní („SŘS“)
- jiné právní předpisy upravující obecně činnost správních orgánů – daňový řád, zákon o svobodném přístupu k informacím atd.

Charakteristika

- ochrana před nečinností vychází ze **zásady rychlosti**, dle které správní orgány vyřizují věci bez zbytečných průtahů
 - o tato zásada vychází jednak ze správního řádu, jednak má i ústavní podklad v čl. 38/2 Ú, dle kterého každý má právo, aby jeho věc byla projednána bez zbytečných průtahů
 - o je také součástí práva na spravedlivý proces
- obecně nečinností rozumíme situaci, kdy **správní orgán nečiní úkony v zákonem stanovené lhůtě nebo lhůtě přiměřené**, pokud není zákonná lhůta stanovena
- jinými slovy lze nečinnost definovat jako **nedostatek aktivity v těch případech, kdy správní orgán měl realizovat příslušnou, zákonem předvídanou formu činnosti, resp. uplatnit stanovené postupy**
- nečinnost se projevuje ve dvou rovinách:
 - o **správní orgán nevydává rozhodnutí ve věci (meritorní) v zákonné lhůtě**, popř. nevydává osvědčení
 - rozhodnutí = úkon správního orgánu, jímž se zakládají, mění, ruší nebo závazně určují práva nebo povinnosti
 - X nevztahuje se k procesnímu rozhodnutí
 - osvědčení = jiný úkon správního orgánu odlišný od správního aktu, který úředně potvrzuje skutečnosti v něm uvedené
 - o **správní orgán nezahájil řízení ve lhůtě 30 dnů** ode dne, kdy se dozvěděl o skutečnostech odůvodňujících zahájení řízení z moci úřední
- primárně se poskytuje ochrana před trvající nečinností **dle § 80 správního řádu – aplikace tzv. opatření proti nečinnosti**
 - o dále lze dosáhnout přijetí opatření k odstranění nečinnosti také v rámci **instančního dozoru**, který vykonává nadřízený správní orgán vůči podřízenému
- sekundárně je možné se proti nečinnosti bránit ve správním soudnictví, konkrétně **žalobou proti nečinnosti** správního orgánu podanou **dle § 79 soudního řádu správního**
- nezákonnou nečinnost lze považovat za nesprávný úřední postup ve smyslu zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem a účastník řízení má možnost domáhat se náhrady škody

Ochrana proti nečinnosti dle SR

- proti nečinnosti správního orgánu **zasahuje nadřízený správní orgán**, a to tím, že učiní **opatření proti nečinnosti**
- rozlišujeme případy, kdy tak nadřízený správní orgán musí učinit a situace, kdy tak nadřízený správní orgán učinit může:

A) Obligatorní realizace opatření proti nečinnosti

- o **správní orgán nevydává rozhodnutí/opatření v zákonné, popř. přiměřené lhůtě**
 - -> nadřízený správní orgán učiní opatření proti nečinnosti, jakmile se o tom dozví
- o **správní orgán nezahájil řízení ve lhůtě 30 dnů** ode dne, kdy se dozvěděl o skutečnostech odůvodňujících zahájení řízení z moci úřední
 - -> nadřízený správní orgán rovněž učiní opatření proti nečinnosti

B) Fakultativní realizace opatření proti nečinnosti

- o **je z okolností zjevné, že věcně a místně příslušný správní orgán nedodrží lhůtu** stanovenou pro vydání rozhodnutí o žádosti nebo nezahájí řízení z moci úřední **nebo v řízení nebude řádně pokračovat**
 - -> nadřízený správní orgán může učinit opatření proti nečinnosti

Konkrétní nástroje proti nečinnosti

A) PŘÍKAZ

- nadřízený správní orgán může **přikázat** nečinnému správnímu orgánu, aby ve stanovené lhůtě učinil potřebná opatření ke zjednání nápravy nebo aby vydal rozhodnutí
- příkaz k nápravě nemá formu rozhodnutí, spíše jen písemné urgence, ve které mu stanoví lhůtu k nápravě/vydání rozhodnutí
- **POZN.:** nadřízený SO může přikázat, aby správní orgán vydal mezitímní rozhodnutí nebo rozhodnutí v části věci, popřípadě je sám vydat, a to i současně s jiným opatřením proti nečinnosti - § 148 odst. 3 SR

B) ATRAKCE

- nadřízený správní orgán může **usnesením převzít věc** a rozhodnout namísto nečinného správního orgánu
- dochází k přenosu věcné působnosti na orgán II. stupně, kdy ale rozhoduje jako orgán I. stupně – ve II. stupni je pak příslušný ústřední správní orgán

C) DELEGACE

- nadřízený správní orgán může **usnesením pověřit** jiný správní orgán ve svém správním obvodu vedením řízení
 - o delegace vhodná
- dochází ke změně místní příslušnosti

D) PROLONGACE

- nadřízený správní orgán může **usnesením přiměřeně prodloužit** zákonnou lhůtu pro vydání rozhodnutí za podmínky, že:
 - o lze důvodně předpokládat, že správní orgán v prodloužené lhůtě rozhodnutí ve věci vydá a
 - o je takový postup pro účastníky výhodnější

Ochrana proti nečinnosti dle SŘS

- pokud ochrany nedocílíme skrze opatření proti nečinnosti dle SŘ, přichází na řadu možnost podat **žalobu proti nečinnosti správního orgánu** (§ 79 a násl. SŘS) – subsidiární charakter ve vztahu k ochraně dle SŘ

Příslušnost

- **věcně příslušné** k projednání žaloby jsou krajské soudy (§ 7/1 SŘS)
- **místně příslušný** pak bude soud, v jehož obvodu je sídlo správního orgánu, který měl vydat rozhodnutí ve věci samé nebo osvědčení (§ 7/2 SŘS)

Podmínky, účel žaloby, účastníci

- podmínkou pro podání žaloby je předchozí **bezvýsledné vyčerpání prostředků ochrany proti nečinnosti**
- žalobu **nelze uplatnit**, pokud zvláštní zákon spojuje s nečinností správního orgánu fikci, že bylo vydáno rozhodnutí o určitém obsahu nebo jiný právní důsledek
- **účastníky** řízení jsou:
 - o **žalobce** – ten, kdo bezvýsledně vyčerpal prostředky ochrany proti nečinnosti
 - o **žalovaný** – správní orgán, který podle žalobního tvrzení má povinnost vydat rozhodnutí nebo osvědčení
 - nedostatek pasivní legitimace vede k závěru o nedůvodnosti žaloby a jejimu zamítnutí
 - o možnost účasti osoby zúčastněné na řízení (§ 34 SŘS)

Lhůta pro podání žaloby a její náležitosti

- nejpozději **do 1 roku** ode dne, kdy ve věci marně proběhla lhůta pro vydání rozhodnutí nebo osvědčení
- pokud taková lhůta nebyla stanovena, do 1 roku ode dne, kdy byl žalobcem vůči správnímu orgánu nebo správním orgánem vůči žalobci učiněn poslední úkon (např. návrh na zahájení řízení, předvolání k jednání)
- zmeškání lhůty nelze prominout
- **náležitosti** žaloby:
 - o **obecné** – čeho se týká, kdo jej činí, proti komu směřuje, co navrhuje, podpis a datum
 - o **zvláštní** – označení věci, vyličení rozhodujících skutečností, označení důkazů, návrh výroku rozsudku

Rozhodnutí

- soud rozhoduje na základě skutkového stavu zjištěného ke dni svého rozhodnutí
- soud:
 - o pokud je žaloba důvodná – **uloží rozsudkem povinnost vydat rozhodnutí nebo osvědčení a stanoví k tomu přiměřenou lhůtu** (ne delší, než kterou určuje zvláštní zákon)
 - soud neurčí obsah toho rozhodnutí, pouze stanoví povinnost rozhodnutí vydat
 - u osvědčení se však soud zabývá i obsahovou stránkou
 - o pokud žaloba není důvodná – **soud rozsudkem žalobu zamítne**
 - špatné označení žalovaného
 - správní orgán není nečinný
 - nečinnost pomine v průběhu soudního řízení
- **výkon rozhodnutí**
 - o pokud není povinnost správním orgánem splněna, může žalobce podat návrh na výkon rozhodnutí dle OSŘ
- **opravné prostředky proti rozhodnutí**
 - o pouze kasační stížnost podaná k NSS

Další možnosti obrany proti nečinnosti

- **Veřejný ochránce práv**
 - o působí k ochraně osob před jednáním úřadů a dalších institucí, jakož i před jejich nečinností
- **Stížnost k Ústavnímu soudu**
 - o představuje ultima ratio
 - o stěžovatel musí namítat, že orgánem veřejné moci bylo zasaženo do jeho ústavně zaručených práv a svobod – konkrétně do práva na projednání věci bez zbytečných průtahů (čl. 38/2 Ú)
 - o podmínkou je však vyčerpání všech možných prostředků ochrany – ochrana dle SŘ, žaloba dle SŘS, kasační stížnost dle SŘS

7. Ochrana proti nečinnosti správního orgánu

Právní úprava

- správní řád („SŘ“)
- soudní řád správní („SŘS“)
- jiné právní předpisy upravující obecně činnost správních orgánů – daňový řád, zákon o svobodném přístupu k informacím atd.

Charakteristika

- ochrana před nečinností vychází ze **zásady rychlosti**, dle které správní orgány vyřizují věci bez zbytečných průtahů
 - o tato zásada vychází jednak ze správního řádu, jednak má i ústavní podklad v čl. 38/2 Ú, dle kterého každý má právo, aby jeho věc byla projednána bez zbytečných průtahů
 - o je také součástí práva na spravedlivý proces
- obecně nečinností rozumíme situaci, kdy **správní orgán nečiní úkony v zákonem stanovené lhůtě nebo lhůtě přiměřené**, pokud není zákonná lhůta stanovena
- jinými slovy lze nečinnost definovat jako **nedostatek aktivity v těch případech, kdy správní orgán měl realizovat příslušnou, zákonem předvídanou formu činnosti, resp. uplatnit stanovené postupy**
- nečinnost se projevuje ve dvou rovinách:
 - o **správní orgán nevydává rozhodnutí ve věci (meritorní) v zákonné lhůtě**, popř. nevydává osvědčení
 - rozhodnutí = úkon správního orgánu, jímž se zakládají, mění, ruší nebo závazně určují práva nebo povinnosti
 - X nevztahuje se k procesnímu rozhodnutí
 - osvědčení = jiný úkon správního orgánu odlišný od správního aktu, který úředně potvrzuje skutečnosti v něm uvedené
 - o **správní orgán nezahájil řízení ve lhůtě 30 dnů** ode dne, kdy se dozvěděl o skutečnostech odůvodňujících zahájení řízení z moci úřední
- primárně se poskytuje ochrana před trvající nečinností **dle § 80 správního řádu – aplikace tzv. opatření proti nečinnosti**
 - o dále lze dosáhnout přijetí opatření k odstranění nečinnosti také v rámci **instančního dozoru**, který vykonává nadřízený správní orgán vůči podřízenému
- sekundárně je možné se proti nečinnosti bránit ve správním soudnictví, konkrétně **žalobou proti nečinnosti** správního orgánu podanou **dle § 79 soudního řádu správního**
- nezákonnou nečinnost lze považovat za nesprávný úřední postup ve smyslu zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem a účastník řízení má možnost domáhat se náhrady škody

Ochrana proti nečinnosti dle SŘ

- proti nečinnosti správního orgánu zasahuje nadřízený správní orgán, a to tím, že učiní **opatření proti nečinnosti**
- rozlišujeme případy, kdy tak nadřízený správní orgán musí učinit a situace, kdy tak nadřízený správní orgán učinit může:
 - o **Obligatoční** realizace opatření proti nečinnosti
 - správní orgán nevydává rozhodnutí/opatření v zákonné, popř. přiměřené lhůtě
 - → nadřízený správní orgán učiní opatření proti nečinnosti, jakmile se o tom dozví
 - správní orgán nezahájil řízení ve lhůtě 30 dnů ode dne, kdy se dozvěděl o skutečnostech odůvodňujících zahájení řízení z moci úřední
 - → nadřízený správní orgán rovněž učiní opatření proti nečinnosti
 - o **Fakultativní** realizace opatření proti nečinnosti
 - je z okolností zjevné, že věcně a místně příslušný správní orgán nedodrží lhůtu stanovenou pro vydání rozhodnutí o žádosti nebo nezahájí řízení z moci úřední nebo v řízení nebude řádně pokračovat
 - → nadřízený správní orgán může učinit opatření proti nečinnosti

Opatření proti nečinnosti

- **Příkaz**
 - o nadřízený správní orgán může **přikázat** nečinnému správnímu orgánu, aby ve stanovené lhůtě učinil potřebná opatření ke zjednání nápravy nebo aby vydal rozhodnutí
 - o příkaz k nápravě nemá formu rozhodnutí, spíše jen písemné urgence, ve které mu stanoví lhůtu k nápravě/vydání rozhodnutí
 - o **POZN.:** nadřízený SO může přikázat, aby správní orgán vydal mezitímní rozhodnutí nebo rozhodnutí v části věci, popřípadě je sám vydat, a to i současně s jiným opatřením proti nečinnosti - § 148 odst. 3 SŘ
- **Atrakce**
 - o nadřízený správní orgán může **usnesením převzít věc** a rozhodnout namísto nečinného správního orgánu
 - o dochází k přenosu věcné působnosti na orgán II. stupně, kdy ale rozhoduje jako orgán I. stupně – ve II. stupni je pak příslušný ústřední správní orgán

- **Delegace**
 - o nadřízený správní orgán může **usnesením pověřit** jiný správní orgán ve svém správním obvodu vedením řízení
 - delegace vhodná
 - o dochází ke změně místní příslušnosti
- **Prolongace**
 - o nadřízený správní orgán může **usnesením** přiměřeně **prodloužit** zákonnou lhůtu pro vydání rozhodnutí za podmíněk, že:
 - lze důvodně předpokládat, že správní orgán v prodloužené lhůtě rozhodnutí ve věci vydá a
 - je takový postup pro účastníky výhodnější

Ochrana proti nečinnosti dle SŘS

- pokud ochrany nedocílíme skrze opatření proti nečinnosti dle SŘ, přichází na řadu možnost podat **žalobu proti nečinnosti správního orgánu** (§ 79 a násl. SŘS) – subsidiární charakter ve vztahu k ochraně dle SŘ

Příslušnost

- **věcně příslušné** k projednání žaloby jsou krajské soudy (§ 7/1 SŘS)
- **místně příslušný** pak bude soud, v jehož obvodu je sídlo správního orgánu, který měl vydat rozhodnutí ve věci samé nebo osvědčení (§ 7/2 SŘS)

Podmínky, účel žaloby, účastníci

- podmínkou pro podání žaloby je předchozí **bezvýsledné vyčerpání prostředků ochrany proti nečinnosti**
- žalobu **nelze uplatnit**, pokud zvláštní zákon spojuje s nečinností správního orgánu fikci, že bylo vydáno rozhodnutí o určitém obsahu nebo jiný právní důsledek
- **účastníky** řízení jsou:
 - o **žalobce** – ten, kdo bezvýsledně vyčerpal prostředky ochrany proti nečinnosti
 - o **žalovaný** – správní orgán, který podle žalobního tvrzení má povinnost vydat rozhodnutí nebo osvědčení
 - nedostatek pasivní legitimace vede k závěru o nedůvodnosti žaloby a jejímu zamítnutí
 - o možnost účasti osoby zúčastněné na řízení (§ 34 SŘS)

Lhůta pro podání žaloby a její náležitosti

- nejpozději **do 1 roku** ode dne, kdy ve věci marně proběhla lhůta pro vydání rozhodnutí nebo osvědčení
- pokud taková lhůta nebyla stanovena, do 1 roku ode dne, kdy byl žalobcem vůči správnímu orgánu nebo správním orgánem vůči žalobci učiněn poslední úkon (např. návrh na zahájení řízení, předvolání k jednání)
- zmeškání lhůty nelze prominout
- **náležitosti** žaloby:
 - o **obecné** – čeho se týká, kdo jej činí, proti komu směřuje, co navrhuje, podpis a datum
 - o **zvláštní** – označení věci, vylíčení rozhodujících skutečností, označení důkazů, návrh výroku rozsudku

Rozhodnutí

- soud rozhoduje na základě skutkového stavu zjištěného ke dni svého rozhodnutí
- soud:
 - o pokud je žaloba důvodná – **uloží rozsudkem povinnost vydat rozhodnutí nebo osvědčení a stanoví k tomu přiměřenou lhůtu** (ne delší, než kterou určuje zvláštní zákon)
 - soud neurčí obsah toho rozhodnutí, pouze stanoví povinnost rozhodnutí vydat
 - u osvědčení se však soud zabývá i obsahovou stránkou
 - o pokud žaloba není důvodná – **soud rozsudkem žalobu zamítne**
 - špatné označení žalovaného
 - správní orgán není nečinný
 - nečinnost pomine v průběhu soudního řízení
- **výkon rozhodnutí**
 - o pokud není povinnost správním orgánem splněna, může žalobce podat návrh na výkon rozhodnutí dle OSŘ
- **opravné prostředky proti rozhodnutí**
 - o pouze kasační stížnost podaná k NSS

Další možnosti obrany proti nečinnosti

Veřejný ochránce práv

- působí k ochraně osob před jednáním úřadů a dalších institucí, jakož i před jejich nečinností

Stížnost k Ústavnímu soudu

- představuje ultima ratio
- stěžovatel musí namítat, že orgánem veřejné moci bylo zasaženo do jeho ústavně zaručených práv a svobod – konkrétně do práva na projednání věci bez zbytečných průtahů (čl. 38/2 Ú)
- podmínkou je však vyčerpání všech možných prostředků ochrany – ochrana dle SŘ, žaloba dle SŘS, kasační stížnost dle SŘS

8. Zvláštní druhy řízení podle správního řádu

Společné řízení - § 140 SŘ

- možnost spojit různá řízení, k nimž je správní orgán příslušný
- podmínky:
 - o různá řízení se týkají
 - téhož předmětu řízení
 - nebo spolu jinak věcně souvisí
 - nebo se týkají týchž účastníků
 - o nebrání tomu povaha věci, účel řízení nebo ochrana práv nebo oprávněných zájmů účastníků
- cílem je účelnost a hospodárnost projednávání předmětu řízení, a taktéž soulad současně probíhajících postupů správního orgánu, které spolu souvisejí
- řízení lze spojit **na návrh účastníků** nebo **z moci úřední**
- sloučit lze při zahájení řízení, nebo i v průběhu jednotlivých řízení
- o sloučení vydává správní orgán usnesení, které se poznamenává do spisu
- **společné řízení ex lege**
 - o vede se i o společné žádosti více žadatelů nebo společné žádosti týkající se téhož předmětu nebo jiných věcně souvisejících otázek
- možnost vydat podmiňující úkon
- vede se 1 spis
 - o v případě spojení řízení, která již byla zahájena, se jeden ze spisů založí do druhého spisu
- posouzení účastenství
 - o tak, jako by řízení probíhala samostatně
 - → ti účastníci, kteří by byli účastníky, kdyby řízení probíhala samostatně
- **vydání společného rozhodnutí**
 - o musí být splněna podmínka, aby mohlo být vydáno společné rozhodnutí, tak musí být k odvolání příslušný stejný orgán
 - je-li příslušné k přezkoumání výroků v odvolacím řízení vícero odvolacích orgánů, vydává se **více rozhodnutí** (podle jednotlivé příslušnosti těch správních orgánů)
 - o pokud se výroky společných rozhodnutí podmiňují, odvolání proti němu má odkladný účinek i proti rozhodnutí s výrokem navazujícím
 - o výroky se navzájem mohou podmiňovat
- pokud jsou odvoláním napadena obě rozhodnutí a nelze odvolání vyřídit autoremedurou
 - o správní orgán I. stupně řízení o odvolání proti rozhodnutí s navazujícím výrokem přeruší, až do doby skončení řízení o odvolání proti rozhodnutí s podmiňujícím výrokem
 - → tímto výrokem je pak správní orgán vázán
- zrušení nebo změna rozhodnutí s podmiňujícím výrokem je důvodem obnovy řízení
- pokud je to potřeba, je vyloučeno rozhodování o jednotlivých otázkách do samostatného řízení
- SŘ poskytuje základní úpravu, nicméně zvláštní zákony mohou mít další rozšiřující ustanovení tohoto zvláštního typu řízení
 - o *příkladem může být například společné řízení pro územní a stavební řízení dle stavebního zákona (§ 94j an.)*

Sporné řízení - § 141 SŘ

- spory z veřejnoprávních smluv
- ve zvláštních případech se jedná o spory z občanskoprávních, pracovních, rodinných nebo obchodních vztahů, které jsou svěřeny k rozhodování správnímu orgánu
- sporné řízení se **zahajuje na návrh**
 - o návrh podává navrhovatel
 - o návrh nesměřuje na přiznání práva, ale směřuje na vyřešení sporu
- dispoziční zásada
 - o navrhovatel může vzít návrh zpět
 - limitace: zpětvzetí návrhu navrhovatelem je možné jen v případě že s tím odpůrce souhlasí
- přerušení řízení → pokud to shodně navrhnou navrhovatel i odpůrce
- **účastníci:**
 - o **navrhovatel**
 - o **odpůrce**
 - o → mají rovné postavení
 - o vedlejší účastníci
 - osoby, které mají zájem na výsledku řízení
 - tyto osoby mají omezená procesní oprávnění
 - o např. mohou podat odvolání pouze tehdy, pokud je podá hlavní účastník

- cílem je vydání rozhodnutí na základě zjištění stavu věci při uplatnění věci ***zásady projednací***
 - o správní orgán vychází z navržených důkazů, ale může provádět i jiné důkazy
 - převezme shodná tvrzení účastníků
 - může rozhodnout o provedení výsledku účastníka, pokud nelze skutečnost prokázat jinak (např. výsledkem svědka nebo znaleckým posudkem)
- **rozhodnutí**
 - o dle § 141 odst. 7 SŘ
 - rozhodnutím ve sporném řízení správní orgán **zcela**, popřípadě **z části vyhoví**, anebo jej **zamítne**, popřípadě ve zbylé části zamítne
 - o možné uzavření (schválení) smíru
 - ten podléhá schválení správního orgánu
 - odporuje-li to právním předpisům nebo veřejnému zájmu
- **opravné prostředky**
 - o přezkum rozhodnutí ve sporném řízení odvolacím orgánem jen v rozsahu námitek uvedených v odvolání
 - o předběžné opatření bylo zrušeno nebo pozbylo účinnosti či bylo právo účastníka uspokojeno, je žadatel o vydání předběžného opatření povinen nahradit újmy tomu, komu předběžným opatřením vznikly
- **náhrada nákladů řízení - § 141 odst. 11 SŘ**
 - o účastník měl plný úspěch → plná náhrada nákladů vynaložených k účelnému uplatňování nebo bránění svých práv
 - o účastník měl částečný úspěch → správní orgán může náhradu nákladů poměrně rozdělit
 - → může rozhodnout, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů

Řízení o určení právního vztahu - § 142 SŘ

- na žádost
 - o projev zásady dispoziční
- nezbytné pro uplatnění práv účastníka
- správní orgán v mezích své věcné a místní příslušnosti rozhodne, zda právní vztah vznikl, kdy, zda trvá, nebo zanikl
 - o deklarace
- nerozhoduje, pokud může vydat osvědčení
- *příklad: zákon o provozu na pozemních komunikacích → zařazení komunikace do kategorie účelová komunikace*

Řízení na místě - § 143 SŘ

- zkrácené a poměrně neformalizovaný typ řízení, který umožňuje SO pružně reagovat na situaci, kdy vydání rozhodnutí nesnese odkladu
- předmětem je **uložení povinnosti**
- oprávněné úřední osoby mohou rozhodnutím ukládat povinnosti na místě
 - o a) hrozí-li životu nebo zdraví osob bezprostřední nebezpečí, hrozí-li bezprostředně někomu vážná majetková újma anebo dojde k náhlé havárii
 - o b) je-li důvodná obava, že by se osoba, jíž má být uložena povinnost, vyhýbala jejímu splnění
 - o c) jde-li o uložení záruky za splnění povinnosti (§ 147), předběžného opatření (§ 61) nebo pořádkového opatření (§ 62 a § 63), nebo
 - o d) v řízení navazujícím na výkon dozoru
- řízení je zahajováno ze stran SO
 - o ústní vyhlášení začátku i samotného rozhodnutí
 - o rozhodnutí se vyhláší ústně, písemně se doručuje bez zbytečného odkladu dodatečně, vydává se potvrzení
- předpokladem je zjištění stavu věci
 - o nesmí se stát, že nebude naplněna zásada materiální pravdy
 - o povinnost šetřit práva a oprávněné zájmy účastníků
- odvolání nemá odkladný účinek
- nevztahuje se na vydání příkazu na místě
- opatrovník i pro více osob
 - o ne protichůdné zájmy
- o odvolání správní orgán uvědomí účastníky veřejnou vyhláškou, určí lhůtu, ne kratší než 5 dnů

Řízení s velkým počtem účastníků - § 144 SŘ

- více než 30 účastníků
- o zahájení řízení lze uvědomit účastníky veřejnou vyhláškou, je zahájeno dnem uplynutí lhůty ve veřejné vyhlášce
 - o ne méně než 15 dnů od vyvěšení
- výzva může být nahrazena zveřejněním konceptu výrokové části a odůvodnění rozhodnutí s uvedením lhůty pro námítky a návrhy pro doplnění řízení
- písemnosti lze doručovat veřejnou vyhláškou

- známým hlavním účastníkům se doručuje jednotlivě
- *příklad – ve stavebnictví u velkoplošných a infrastrukturních staveb (pozemní komunikace, vodovody a jiné sítě apod.)*

Řízení s předstihem žádosti - § 145 SŘ

- na základě zvláštního zákona
- správní orgán vyznačí časový údaj o jejím doručení (hodina a minuta)
- současné doručení:
 - rozhoduje údaj o podání poštovní zásilky, v pochybnostech stanovena přednost žádostí doručených správnímu orgánu osobně
 - nelze-li určit, rozhoduje se losem (protokol)
- řízení se vede o žádosti nebo žádostech s nejlepším pořadím, o ostatních se řízení přeruší, než rozhodnutí o zmíněných nabude právní moci
- správní orgán žádosti vyhověl, řízení o ostatních žádostech usnesením zastaví
- *příklad: kotlíková dotace*

Řízení o výběru žádosti - § 146 SŘ

- zvláštní zákon
 - např. zákon o geologických pracích, o žádosti o dobývacím prostoru...
- zahajuje se vyhlášením a oznamuje se prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků
- vyhlašuje se lhůta (nesmí být kratší než 30 dnů), kritéria hodnocení, pravidla postupu, pokud výběr probíhá v kolech
- zahájení řízení
 - patnáctým dnem po vyvěšení písemnosti, podmínkou je zveřejnění v alespoň dvou hromadných sdělovacích prostředcích běžně dostupných v ČR
- přerušení řízení
 - v případě, že správní orgán rozhoduje o doručení žádosti formou výběru
- nahlížení do spisu
 - až po uplynutí lhůty pro podání žádostí
- rozhodování v řízení prováděném formou výběru
 - správní orgán rozhodne na základě doporučení nejméně 3členné komise jmenované vedoucím správního orgánu

9. Řízení o přestupcích

Právní základ

- zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

Řízení o přestupcích

- **věcná příslušnost** – obecní úřad obce s rozšířenou působností
- **rozhoduje obecní úřad v přenesené působnosti**
- obecní úřad je příslušný k řízení o přestupcích proti pořádku v územní samosprávě, proti veřejnému pořádku, proti občanskému soužití a proti majetku
- zvláštní orgán obce = přestupková komise
 - o komisi může zřídit starosta, který také jmenuje a odvolává její členy, má lichý počet členů
 - o **řeší určité přestupky, např: přestupky proti pořádku v územní samosprávě** (dále přestupky proti pořádku v územní samosprávě, přestupky proti veřejnému pořádku, přestupky proti občanskému soužití, přestupky proti majetku a přestupky, o kterých to stanoví jiný zákon)
 - o starosta určí, které přestupky komise projednává namísto obecního úřadu
- **v rámci přenesené působnosti**
- **místní příslušnost** – hierarchicky:
 - 1) správní orgán, v jehož správním obvodu **byl přestupek spáchán**
 - 2) správní orgán, v jehož správním obvodu **podezřelý z přestupku má nebo naposledy měl trvalý pobyt** (nelze-li místní příslušnost správního orgánu určit podle předchozího bodu nebo byl-li přestupek spáchán v cizině a podezřelý z přestupku je státním občanem České republiky nebo osobou bez státní příslušnosti, která má na území České republiky povolen trvalý pobyt)
 - 3) **podezřelý z přestupku je právnickou nebo podnikající fyzickou osobou, která má na území České republiky své sídlo, nebo zde vykonává svoji činnost**, nebo zde má svůj nemovitý majetek - k řízení je místně příslušný správní orgán, v jehož správním obvodu podezřelý z přestupku **má nebo naposledy měl sídlo**, vykonává nebo vykonával svoji činnost, nebo má nebo měl svůj nemovitý majetek
 - 4) správní orgán, v jehož správním obvodu **vyšel přestupek nejdříve najevo**
- vyloučení z projednání
 - o pokud je podezřelým ÚSC, jehož orgán je příslušný k řízení, nadřízený SO pověří řízením jiný věcně příslušný SO ve svém správním obvodu – obdobný postup, pokud je podezřelým člen zastupitelstva ÚSC
 - o pokud je podezřelým ÚSC, jehož orgán je odvolacím SO vůči SO příslušnému k řízení, nadřízený SO odvolacího SO pověří řízením jiný věcně příslušný SO ve správním obvodu jiného odvolacího SO – obdobně u člena zastupitelstva
- předání věci – správní orgán věc bezodkladně i v průběhu řízení předá orgánu činnému v trestním řízení, nasvědčují-li zjištěné skutečnosti tomu, že byl spáchán trestný čin, nebo orgánu příslušnému podle jiného zákona k projednání skutku, který má znaky přestupku osoby uvedené v § 4 odst. 4 nebo 5, pokud o skutku nebylo rozhodnuto v prvním stupni
 - o předání také pokud SO není místně příslušný
 - o o předání vydá usnesení
- doručuje-li se veřejnou vyhláškou, postupuje správní orgán tak, že na úřední desku vyvěsí pouze oznámení o možnosti převzít doručovanou písemnost
- jestliže se nedaří doručovat zmocněnci účastníka řízení, doručuje správní orgán pouze účastníkovi řízení (novinka!)
- nově – nerozlišuje se mezi blokovým a příkazním řízením – na dřívější blokové ř. se hledí jako na příkazní, při němž je příkaz vydáván na místě (dle přechodných ustanovení)
- nově požadavky na oprávněnou úřední osobu
 - o musí mít vysokoškolské vzdělání nejméně v magisterském studijním programu v oboru právo na vysoké škole v České republice
 - o nemá-li oprávněná úřední osoba vzdělání, musí mít vysokoškolské vzdělání v bakalářském studijním programu v jiné oblasti a prokázat odbornou způsobilost zkouškou provedenou u Ministerstva vnitra

Účastníci řízení

- účastníkem řízení je
 - o **obviněný**,
 - o **poškozený** v části řízení, která se týká jím uplatněného nároku na náhradu škody nebo nároku na vydání bezdůvodného obohacení, a
 - o **vlastník věci**, která může být nebo byla zabráná, v části řízení, která se týká zabránění věci nebo náhradní hodnoty
- dokud není pravomocným rozhodnutím o přestupku vyslovena vina obviněného, hledí se na něj jako na nevinného = **presumpce nevinny i u přestupků!!!**
- **obviněný** – podezřelý se stává obviněným, jakmile vůči němu správní orgán učiní první úkon v řízení
 - o v pochybnostech správní orgán rozhodne ve prospěch obviněného
- **poškozený** = osoba, které byla spácháním přestupku způsobena škoda nebo na jejíž úkor se obviněný spácháním přestupku obohatil

- správní orgán ji bezodkladně vyrozumí o možnosti uplatnit nárok na náhradu škody nebo uplatnit nárok na vydání bezdůvodného obohacení a o nařízeném ústním jednání
- zároveň tuto osobu poučí, že nárok na náhradu škody nebo na vydání bezdůvodného obohacení může uplatnit nejpozději při prvním ústním jednání nebo v jiné lhůtě, kterou jí určí
- pokud již bylo o nároku rozhodnuto v občanskoprávním nebo jiném řízení nebo pokud takové řízení probíhá, správní orgán ji vyrozumí o nemožnosti rozhodovat o náhradě této škody nebo o vydání takového bezdůvodného obohacení
- **je účastníkem pouze v části řízení, která se týká jím uplatněného nároku na náhradu škody nebo na vydání bezdůvodného obohacení, a může se odvolat pouze proti výrokům o nároku na náhradu škody, aj.**
- další osoby:
 - **osoba přímo postižená spácháním přestupku** má v řízení, k jehož zahájení nebo pokračování dala souhlas, právo na vyrozumění o zahájení řízení, právo navrhopvat důkazy a činit jiné návrhy po celou dobu řízení, právo na poskytnutí informací o řízení potřebných ke zpětvzetí souhlasu, právo vyjádřit v řízení své stanovisko, právo nahližet do spisu, právo účastnit se ústního jednání a být přítomna při všech úkonech v řízení, právo vyjádřit se před vydáním rozhodnutí k jeho podkladům a právo na oznámení rozhodnutí, NEMŮŽE podat odvolání!
 - Nová úprava správního trestání s sebou přinesla nahrazení koncepce tzv. návrhových přestupků **přestupky, o nichž lze řízení zahájit či dále vést jen se souhlasem osoby přímo postižené spácháním přestupku**
 - **Nemá** postavení účastníka řízení, ale pouze osoby na řízení zúčastněné, a s výrazně omezenými procesními právy, která může v tomto řízení realizovat
 - **zákonný zástupce a opatrovník mladistvého a OSPOD** – právo na vyrozumění o zahájení, navrhopvat důkazy, činit jiné návrhy, vyjádřit v řízení své stanovisko, být přítomen, právo podat odvolání ve prospěch mladistvého, apod.
 - pokud za tentýž skutek obviněn i zák.zást./opatrovník, vykonává práva pouze OSPOD (nebo je-li důvodná obava, že nebude řádně hájit zájmy ml.)

Postup před zahájením řízení

- **oznamování přestupku**
 - má-li orgán Policie České republiky nebo Vojenské policie nebo jiný správní orgán důvodné podezření, že byl spáchán přestupek, a není-li sám příslušný k jeho projednání, oznámí tuto skutečnost bez zbytečného odkladu příslušnému správnímu orgánu
 - oznamování orgánem policie ve zvláštních případech
 - učiní nezbytná šetření ke zjištění osoby podezřelého a zajištění důkazních prostředků
 - ve vymezených přestupcích (proti veřejnému pořádku, majetku, ve státní správě, o silničním provozu...)
 - sepiše úřední záznam a oznámí nejméně do 30 dnů od doby, kdy se dozví, SO
 - věc předá – přestupek nebo TČ
 - odloží – není dáno podezření nebo nelze-li přestupek projednat
- **součinnost**
 - orgán policie nebo jiný správní orgán provede úkony potřebné k prověřování oznámení o přestupku, k projednání přestupku a k výkonu rozhodnutí
 - není-li k provedení požadovaných úkonů příslušný, neprovede je a příslušný správní orgán vyrozumí
- **odložení věci (usnesením)**
 - **obligatorně**
 - došlé oznámení neodůvodňuje zahájení řízení o přestupku nebo předání věci,
 - podezřelý z přestupku požívá výsad a imunit podle mezinárodního práva,
 - podezřelý z přestupku v době spáchání skutku nedovršil patnáctý rok svého věku, (nutno pak oznámit OSPOD-u a zák.z./opatrovníkovi)
 - podezřelý z přestupku nebyl v době spáchání skutku pro nepříčetnost za přestupek odpovědný,
 - odpovědnost za přestupek zanikla,
 - jestliže se o totožném skutku vede trestní řízení,
 - osoba přímo postižená spácháním přestupku nedala souhlas k zahájení řízení nebo tento souhlas vzala zpět, nejedná-li se o přestupek, který lze projednat i bez takového souhlasu
 - **fakultativně**
 - podezřelý z přestupku spáchal jedním skutkem více přestupků, které nebyly projednány ve společném řízení, a správní trest uložený za některý z nich lze považovat za postačující, nebo
 - správní trest, který lze za přestupek uložit, je bezvýznamný vedle trestu, který byl podezřelému z přestupku uložen v trestním řízení za jiný skutek

Postup v řízení

- **zahájení řízení**
 - překážky řízení – litispendence (již bylo zahájeno trestní nebo správní řízení), res iudicata (existence pravomocného rozhodnutí, ne bis in idem)
 - zahájení ex offio – správní orgán zahájí řízení o každém přestupku, který zjistí, a postupuje v řízení z moci úřední

- řízení je zahájeno doručením oznámení o zahájení řízení podezřelému nebo ústním vyhlášením takového rozhodnutí
 - oznámení o zahájení řízení obsahuje popis skutku a jeho předběžnou právní kvalifikaci
- zákon neobsahuje zahájení řízení na návrh!
- řízení o přestupku, o němž tak stanoví jiný zákon, lze zahájit a v již zahájeném řízení pokračovat pouze se souhlasem osoby přímo postižené spácháním přestupku
 - pokud je takových osob více – stačí souhlas jedné z nich
 - **zejména přestupky proti majetku**
 - lhůta k souhlasu min. 30 dnů (nutno poučit)
 - souhlas lze vzít kdykoliv zpět (ale když ho nedám ve lhůtě nebo vezmu zpět, tak pak už smůla, dát ho nemůžu)
 - **správní orgán zahájí řízení i bez souhlasu, pokud byla spácháním přestupku postižena osoba mladší 18 let** nebo byl-li přestupek důvodem vykázání ze společného obydlí
- ústní jednání
 - správní orgán **má možnost nařídit** ústní jednání, k němu předvolá účastníky řízení
 - správní orgán **nařídí** ústní jednání, je-li to nezbytné pro zjištění stavu věci a je-li obviněným mladistvý (novinka)
 - obviněný má právo žádat o nařízení ústního jednání – správní orgán vyhoví, je-li to nezbytné k uplatnění jeho práv
 - na požádání poškozeného nařídí správní orgán ústní jednání, je-li to třeba k rozhodnutí o nároku na náhradu škody nebo nároku na vydání bezdůvodného obohacení
 - ústní jednání lze konat bez přítomnosti obviněného jen tehdy, jestliže byl řádně předvolán a souhlasí s konáním ústního jednání bez vlastní přítomnosti nebo pokud se na předvolání nedostaví bez náležité omluvy nebo bez dostatečného důvodu
- dokazování
 - správní orgán může provést výslech obviněného
 - obligatorní výslech obviněného, je-li to nezbytné k uplatnění práv obviněného
 - **obv. má právo nevypovídat, nesmí být nucen k odpovědi či doznání** (nutno poučit)
 - účastníci řízení mají právo klást otázky sobě navzájem, svědkům a znalcům
 - zákonný zástupce a opatrovník mladistvého obviněného, osoba přímo postižená spácháním přestupku, která dala souhlas se zahájením nebo pokračováním řízení, a OSPOD mají právo klást otázky účastníkům řízení, svědkům a znalcům
 - **dotazovaná osoba má právo odmítnout odpovědět** (nutno poučit)
- záruka za splnění povinnosti
 - nový institut, fakultativně k zajištění účelu řízení
 - **záruka za splnění povinnosti, která by mohla být uložena v řízení o přestupku**
 - důvod: podezření, že se obviněný bude vyhýbat potrestání za přestupek nebo výkonu správního trestu nebo bude mařit či ztěžovat řízení o přestupku
 - pokud pominou důvody pro uložení záruky, správní orgán rozhodnutí o uložení záruky zruší a vrátí ji obviněnému
- zrušení, zánik a přeměna právnické osoby
 - správní orgán zakáže zrušení, zánik nebo přeměnu PO
 - pokud má důvodné podezření
 - že by se právnická osoba mohla svým zánikem vyhnout potrestání za přestupek nebo výkonu správního trestu nebo že by mohla zmařit uspokojení nároku na náhradu škody nebo nároku na vydání bezdůvodného obohacení,
 - není-li takový postup zjevně nepřiměřený vzhledem k povaze a závažnosti přestupku, ze kterého je obviněna
- přerušování řízení
 - o přerušování řízení vydává správní orgán usnesení
 - **obligatorně:** byla-li v téže věci podána kasační stížnost podle soudního řádu správního
 - **fakultativně:** obviněný není schopen chápat smysl řízení pro přechodnou duševní poruchu, která nastala až po spáchání skutku, který je předmětem řízení
 - fakultativně: lze očekávat uložení trestu obviněnému za jiný skutek v trestním řízení, přičemž správní trest, který lze uložit v řízení o přestupku, je bezvýznamný vedle trestu, jehož uložení lze očekávat v trestním řízení
- zastavení řízení
 - **obligatorně**
 - skutek, o němž se vede řízení, **se nestal nebo není přestupkem,**
 - **skutek nespáchal obviněný,**
 - spáchání skutku, o němž se vede řízení, **nebylo obviněnému prokázáno,**
 - obviněný požívá výsad a imunit podle mezinárodního práva,
 - **požívá výsad a imunit** podle jiného zákona nebo je senátorem/poslancem/soudcem ÚS (žádost o disciplinární/kárné řízení)
 - obviněný v době spáchání skutku **nedovršil patnáctý rok svého věku, nepřičetnost**
 - litispendence/res iudicata
 - odpovědnost za přestupek zanikla,
 - **obviněný zemřel nebo zanikl,**
 - nebyl dán souhlas osoby přímo postižené,

- jestliže se o totožném skutku vede trestní řízení, atd.
- **fakultativně**
 - správní trest, který lze za přestupek uložit, je bezvýznamný vedle trestu, který byl obviněnému uložen za jiný skutek v trestním řízení
- **narovnání**
 - nový institut
 - správní orgán rozhodnutím schválí dohodu o narovnání, kterou uzavře obviněný a poškozený, jestliže
 - takový způsob vyřízení věci není v rozporu s veřejným zájmem a je dostačující vzhledem k povaze a závažnosti přestupku, k míře, jakou byl přestupkem dotčen veřejný zájem a osobě obviněného a jeho osobním poměrům,
 - obviněný prohlásí, že spáchal skutek, pro který je stíhán, nejsou-li důvodné pochybnosti o tom, že jeho prohlášení bylo učiněno svobodně, vážně a určitě,
 - obviněný uhradil poškozenému škodu nebo mu vydal bezdůvodné obohacení,
 - obviněný složil na účet správního orgánu peněžní částku určenou k veřejně prospěšným účelům
 - před vydáním rozhodnutí SO vyslechne obě strany (okolnosti uzavření, dobrovolnost, ...) + poučí obviněného o důsledcích

Zvláštní druhy řízení

- **společné řízení**
 - podezřelý se **dopustil více přestupků** + stejná oblast VS + k projednání je příslušný tentýž SO
 - **přestupky více podezřelých, jestliže spolu souvisejí** (+ stejná oblast VS + přísl. SO)
 - u mladistvých – pokud je to vhodné z hlediska zjištění stavu věci, hospodárnosti a rychlosti řízení a s přihlédnutím k osobám mladistvých podezřelých
 - u mladistvého a jiného podezřelého – nezbytné z hlediska zjištění stavu věci a není to na újmu mladistvého podezřelého
- **řízení o náhradě škody a vydání bezdůvodného obohacení**
 - adhezní řízení
 - správní orgán působí na obviněného, aby dobrovolně nahradil škodu/vydal bezdůvodné obohacení
 - správní orgán uloží obviněnému povinnost nahradit poškozenému škodu, jestliže byla tato škoda způsobena spácháním přestupku, nebyla obviněným dobrovolně nahrazena a její výše byla spolehlivě zjištěna
 - náhrada škody může být přiznána i zčásti
 - nebyla-li výše škody spolehlivě zjištěna nebo vedlo-li by toto zjišťování ke značným průtahům v řízení, správní orgán náhradu nepřizná a poškozeného odkáže na soud nebo jiný orgán veřejné moci (také pokud uplatněno opožděně)
- **příkaz**
 - **správní orgán může o přestupku rozhodnout příkazem**
 - příkazem nelze rozhodnout:
 - **v řízení zahájeném se souhlasem osoby přímo postižené spácháním přestupku**
 - o nároku na náhradu škody nebo nároku na vydání bezdůvodného obohacení
 - nebo **má-li být uložen správní trest mladistvému**, vyjma správního trestu pokuty ukládaného příkazem na místě
 - **nebo osobě s omezenou svéprávností**
 - příkazem lze uložit správní trest napomenutí, pokuty, zákazu činnosti, nebo propadnutí věci nebo náhradní hodnoty
 - proti nepravomocnému příkazu lze podat odpor, jenž příkaz ruší a pokračuje přestupkové řízení
 - pokud byl proti příkazu podán odpor, nelze obviněnému v řízení uložit jiný druh správního trestu s výjimkou napomenutí nebo vyšší výměry správního trestu, než mu byly uloženy příkazem; to neplatí, pokud správní orgán v řízení změnil právní kvalifikaci skutku
- **ukládání pokuty příkazem na místě**
 - Správní orgán může příkazem na místě uložit pouze pokutu, pokud nestačí domluva a obviněný nebo osoba jednající za obviněného, který je právnickou nebo podnikající fyzickou osobou, **souhlasí se zjištěným stavem, s právní kvalifikací skutku, s uložením pokuty** a její výší a s vydáním příkazového bloku
 - maximální výše pokuty: **10 000 Kč**, u mladistvého: 2 500 Kč (neplatí, byl-li mladistvý podnikající fyzickou osobou)
 - kromě správního orgánu může pokutu příkazem na místě uložit i orgán Policie ČR (za přestupek proti pořádku ve státní správě v působnosti Policie České republiky, za přestupek proti pořádku v územní samosprávě, za přestupek proti veřejnému pořádku, přestupek proti občanskému soužití a přestupek proti majetku), orgán Vojenské policie, orgán státní báňské správy, orgán inspekce práce, strážník městské policie (za přestupek, jehož projednání je v působnosti obce, za přestupek proti občanskému soužití, pokud nebyl spáchán porušením zákona o silničním provozu a za přestupek proti pořádku ve státní správě spáchaný neoprávněným stáním vozidla na místní komunikaci)
- **příkaz na místě a příkazový blok**
 - **je-li příkazem na místě ukládána pokuta nebo peněžitá záruka za splnění povinnosti, obdrží obviněný příkazový blok**
 - příkaz se stává pravomocným a vykonatelným podpisem obviněným (o tomto nutno v příkazovém bloku poučit)

- nemůže-li splnit na místě, vydá se mu blok na peněžitou povinnost na místě nezaplacenou s poučením o způsobu zaplacení, lhůta a následcích nezapl.

Rozhodnutí o přestupku

- výrok: náležitosti – popis skutku, právní kvalifikace, vyslovení viny, forma zavinění u FO, druh a výměra správního trestu atd.
- lhůta – bezodkladně, jinak do 60 dnů od zahájení
- náklady – uznán vinným = paušální částka

Odvolání

- oprávněné osoby
 - **obviněný v plném rozsahu**
 - **poškozený** – proti výroku o nároku na náhradu škody nebo nároku na vydání bezdůvodného obohacení a výroku o nákladech spojených s uplatněním nároku na náhradu škody nebo nároku na vydání bezdůvodného obohacení
 - **zákonný zástupce, opatrovník mladistvého, OSPOD** – výrok o vině, trestu, ochranném opatření a nároku na náhradu škody
 - **(vlastník věci** – proti výroku o zabránění věci nebo náhradní hodnoty)
- v odvolání a v průběhu odv.řízení může obviněný uvádět nové skutečnosti nebo důkazy
 - ostatní účastníci, OSPOD, ZZ/opatrovník atd. mohou uvádět nové S/D ve svých vyjádřeních vztahujících se k novým S/D obviněného
- odkladný účinek (kt. nelze vyloučit)
- odvolací SO přezkoumává rozhodnutí v plném rozsahu, nemůže změnit výrok o trestu/náhradě škody/vydání bezdův.obohacení v neprospěch obviněného
- lhůta? → 15 dní

Zvláštní postupy po právní moci rozhodnutí o přestupku

- nové rozhodnutí
 - správní orgán může novým rozhodnutím rozhodnout o upuštění od výkonu zbytku správního trestu zákazu činnosti na návrh pachatele, jeho zákonného zástupce, opatrovníka nebo orgánu sociálně-právní ochrany dětí
 - správní orgán novým rozhodnutím zruší výrok o podmíněném upuštění od uložení správního trestu a uloží pachateli správní trest, jestliže pachatel ve lhůtě stanovené správním orgánem neuhradí škodu způsobenou přestupkem nebo nevydá bezdůvodné obohacení získané přestupkem
 - správní orgán novým rozhodnutím rozhodne o účasti pachatele na amnestii tak, že zruší uložený správní trest nebo jeho dosud nevykonanou část nebo uloží správní trest v jiné výměře anebo nařídí vyřazení přestupku z evidence přestupků vedené Rejstříkem trestů
- přezkumné řízení
 - rozhodnutí o přestupku správní orgán v přezkumném řízení zruší
 - vyjdou-li najevo skutečnosti, které odůvodňují posouzení skutku, o kterém již bylo pravomocně rozhodnuto jako o přestupku, jako trestného činu,
 - bylo-li vydáno přesto, že o totožném skutku již pravomocně rozhodl orgán činný v trestním řízení tak, že se nestal, nespáchal jej obviněný, spáchání skutku se nepodařilo obviněnému prokázat nebo že skutek je trestným činem, trestní stíhání bylo podmíněně zastaveno, trestní stíhání bylo zastaveno na základě schválení narovnání, bylo podmíněně odloženo podání návrhu na potrestání nebo bylo odstoupeno od trestního stíhání mladistvého
 - objektivní lhůta pro zahájení: 3 roky, subjektivní lhůta: 3 měsíce
 - je projevem zásady subsidiarity přestupků k trestným činům
- přezkum příkazu na místě: lhůta 6 měsíců od právní moci příkazu

10. Kompetenční spory

- kompetenční spory (jakožto spory o příslušnost nebo spory o pravomoc) = **jakékoliv konflikty a kolize státních orgánů (orgánů veřejné moci) při rozhodování v individuálně určené věci, tedy spory o to, který orgán má v určitém jedinečném případě vydat rozhodnutí (nebo učinit jiný úkon)**
- pozitivní kompetenční konflikt – rozhodnutí si nárokují dva nebo více orgánů
- negativní – každý z „oslovených“ orgánů odmítá rozhodnout (popírá svou pravomoc/přísl.)
- pojem kompetence - „kompetence jako vlastnost právních subjektů nebo orgánů spočívající v povinnosti nebo možnosti něco určitou formou konat“
 - o zahrnuje jak „působnost“ (v procesním smyslu „příslušnost“), tak pojem „pravomoci“
- Druhy (dělení):
 - o Pozitivní x negativní – viz výše
 - o Podle toho, mezi kým spor vznikl
 - Státní správa x samospráva
 - Mezi orgány státní správy navzájem
 - Mezi orgány samosprávy navzájem
 - Mezi ústředními správní úřady navzájem

Rozhodování kompetenčních sporů podle správního řádu a soudního řádu správního

Podle SŘ

- Vždycky jde o správní orgány (definovány v § 1 odst. 1 SŘ)
- spory správních orgánů o místní příslušnost
 - o může se jednat jen o regionální SO (příp. orgány obcí a krajů)
 - o důraz na prevenci konfliktu – **je-li místně příslušných více SO, a nedohodnou-li se jinak, provede řízení ten, u něhož byla podána žádost, nebo který z úřední moci učinil úkon jako první**
 - tedy předstih nebo dohoda
 - o v ostatních případech, nebo nelze-li podmínky příslušnosti určit, určí příslušnost usnesením nejbližše společně nadřízený SO (orgán dle § 11 odst. 2 + 178 SŘ)
 - není-li takový orgán, usnesením příslušnost určí ústřední správní úřad, do jehož působnosti rozhodovaná věc náleží (§ 11 odst. 2 SŘ)
- spory SO o věcnou příslušnost
 - o § 133 SŘ
 - o **negativní konflikt** – provede řízení v prvním stupni ÚSÚ, do jehož působnosti rozhodovaná věc náleží
 - když se žádný orgán nepovažuje za příslušný, může ten, kdo by byl účastníkem řízení, nebo správní orgán, podat žalobu k soudu
 - o **kladný** – rozhodne společně nadřízený správní orgán, který jejich spor rozhodne
 - nemají-li společně nadřízený SO, projednají spor o příslušnost ÚSÚ, které jsou nadřízeny těmto SO
 - pokud je spor mezi ÚSÚ - projednají spor v tzv. dohodovacím řízení
 - nedojde-li k dohodě do 15 dnů od zahájení řízení, **vzniká kompetenční spor mezi ÚSÚ – povinnost bezodkladně podat žalobu k NSS**
 - o X tyto postupy se netýkají vzájemných sporů ÚSC při výkonu samostatné působnosti a sporů ÚSC při výkonu samostatné působnosti s jinými SO, kdy je příslušný NSS

Podle SŘS

- **Nejvyšší správní soud**
 - o § 97 SŘS – NSS rozhoduje kladný nebo záporný kompetenční spor, jehož stranami mohou být:
 - Správní úřad (instituce, přímo vykonává státní správu, zřízena zákonem ve formě správního úřadu) a orgán územní, zájmové nebo profesní samosprávy
 - orgány územní, zájmové nebo profesní samosprávy navzájem
 - ÚSÚ navzájem
 - o pojem ÚSÚ – není legálně definován – ministerstva a jiné ÚSÚ vypočtené v komp. zákoně (ve spojení s čl. 79 odst. 1 Ústavy); ÚSÚ je také správní úřad výslovně takto označený jiným zákonem, jsou podřízeny přímo vládě
 - o v případě negativního sporu, je možné paralelně s kompetenční žalobou podat žalobu na nečinnost správních orgánů dle § 79 a násl. SŘS
 - o Rozhodnutí NSS: pokud žaloba není nepřipustná (resp. pokud neodmítne/nezastaví/nepostoupí jinak), rozsudkem určí, který ze správních orgánů má pravomoc vydat rozhodnutí ve věci určené v žalobě a vysloví nicotnost všech rozhodnutí správních orgánů nebo jejich jednotlivých výroků, pokud jsou v rozporu s určením pravomoci soudem

Rozhodování podle zákona o rozhodování některých komp. sporů – zvláštní senát

- dle z. č. 131/2002 (**o rozhodování některých kompetenčních sporů**)
- složen ze tří soudců NS a tří soudců NSS – jmenování (včetně náhradníků) s jejich souhlasem předsedou NS a předsedou NSS, na dobu tří let
 - o senát jedná a rozhoduje v sídle NSS v Brně
- **zvláštní senát nemůže být považován za soud** (bylo by to v rozporu s čl. 81 Ústavy, neboť soudnictví vykonávají pouze nezávislé soudy)
 - o dalo by se říci, že členství v tomto senátu je „výkonem soudnictví“
 - o zákonem označeno za výkon soudnictví, z institucionálního hlediska soudem není!
- řeší spory, které mohou vzniknout mezi:
 - o soudy a orgány moci výkonné, územní, zájmové nebo profesní samosprávy
 - o soudy v občanském řízení a soudy ve správním soudnictví
- **spory mezi soudy a orgány veřejné správy**
 - o soudy = jak civilní, tak správní
 - o nelze uvažovat o konfliktu mezi soudem trestním a orgány moci výkonné a samosprávy
 - o orgány moci výkonné – patří zde i hlava státu, vláda
- **spory mezi soudy**
 - o konflikty při soudním přezkumu rozhodnutí orgánů veřejné správy, tj. především posouzení, zda má napadené rozhodnutí charakter soukromoprávní či veřejnoprávní
- Rozhodnutí zvláštního senátu: rozhodne o tom, kdo je příslušný vydat rozhodnutí ve věci uvedené v návrhu na zahájení řízení (+ vysloví nicotnost případně)
 - o Jedná se o usnesení, ale meritorní!

Ústavní soud

- dvojí role při řešení kompetenčních konfliktů
- není vyloučeno, aby dotčená FO nebo PO (nikoli však orgán státu), pokud není spokojena s rozhodnutím NSS nebo zvláštního senátu, podala ústavní stížnost, ve které by ale musela namítat porušení ústavně zaručených základních práv a svobod (§ 72 zák. o ÚS)
- podle čl. 87 odst. 1 písm. k) Ústavy – rozhoduje tzv. o ostatních komp. sporech
- **účelem řízení** je zjistit, který orgán je příslušný k vydání rozhodnutí nebo provedení opatření nebo jiného zásahu ve věci uvedené v návrhu na zahájení řízení
 - o dotčená ustanovení Ústavy hovoří o kompetenčních sporech státních orgánů, kdežto SŘS stanovil NSS pravomoc rozhodovat „jen“ kompetenční konflikty mezi některými orgány veřejné správy (jakýkoliv správní úřad)
 - o pojem státní orgán je obsahově podstatně obsáhlejší než termín orgán veřejné správy – chápe se jím kterýkoliv orgán moci výkonné (vládu, prezidenta, orgány státního zastupitelství atd.), ale i orgán moci soudní (jednotlivé soudy – teoreticky nelze vyloučit kompetenční konflikt, který by mohl řešit ÚS) nebo orgán moci zákonodárné (jiné státní orgány – především tzv. organizační složky státu – Poslanecká sněmovna, Senát), příp. i státní orgány, které působí relativně nezávisle (Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, Bankovní rada)
- rozhodování sporů o rozsah kompetencí státních orgánů a orgánů územní samosprávy podle čl. 87 odst. 1 písm. k) – tedy všech, které může ÚS projednávat
- př. spory mezi komorami Parlamentu, prezidentem republiky, vládou, NSS, NS
 - o dle rozhodovací praxe – mezi předsedkyní NS a prezidentem republiky o jmenování místopředsedy NS – v obou případech je ale pochybné, zda vůbec jde o kompetenční konflikty
- ÚS řeší spory mezi st. orgány a orgány ÚSC o příslušnost vydat rozhodnutí nebo činit opatření či jiné zásahy

11. Kontrola veřejné správy – pojem, klasifikace

- Kontrola veřejné správy nám představuje širokou řadu **kontrol, dozorů a nejrůznějších dohledů**, které vychází z toho základu, že **nestačí** danou věcnou problematiku **pouze prostě pasivně legislativně regulovat**, nicméně je **třeba i aktivní přístup**, který by na pravidelné bázi dohlížel na to, zda je daná oblast spravována řádně.
- Kontrolu veřejné správy můžeme rozdělit do dvou částí, a to na **kontrolu vykonávanou samotnou veřejnou správu** a kontrolu veřejné správy, které provádí **orgány mimo veřejnou správu**.

První kategorii dále dělíme na:

- **Vnější kontrolu** – správní dozor, finanční kontrola a obdobné kontrolní činnosti;
- **Vnitřní kontrolu** – služební dohled a instanční dozor;

Druhá kategorie představuje zejména:

- **Soudní kontrola** v širším slova smyslu – správní soudy a Ústavní soud;
- **Parlamentní kontrola**;
- **Veřejný ochránce práv**;
- **ČNB a NKÚ**;
- **A další**;
- Samostatnou kategorii je pak **kontrola samosprávy**, která má prvky jak kontroly vnější, tak kontroly vnitřní;

Vnější kontrola – Správní dozor

- Představuje **činnost**, která spočívá v **pozorování a hodnocení adekvátnosti** určitého jednání, případně pak i **aktivit, směřujících k jeho nápravě** – smyslem a účelem kontroly totiž není jen holé pozorování, ale zejména snaha o to, aby se napravily případné nedostatky.
- Více právním dozorem pak chápeme tedy činnost, při které dozorčí orgán sleduje chování nepodřízeného subjektu a ve věcech své působnosti je porovnává s předepsaným žádoucím chováním. A při zjištění nedostatků ukládá opatření k nápravě a případně sankce.
 - o **Dozorčí orgán** je orgán **veřejné správy**;
 - o **Nepodřízené** subjekty jsou pak **adresáty veřejné správy**, zde je třeba si uvědomit, že adresátem nejsou pouze PO a FO, nicméně mohou to být i organizační složky státu nebo veřejnoprávní korporace.
 - o Adekvátní chování je pak takové, které je v souladu s právními předpisy, zejména zákonem, vyhláškami a nařízeními
- Základem správního dozoru je tedy zejména ta skutečnost, že se **vykonává vůči nepodřízeným subjektům – jeden subjekt není vázán pokyny subjektu kontrolujícího**, a kontroluje se **výlučně zákonnost**, tedy soulad s právním řádem – zákonnost v širším slova smyslu, i podzákonné právní předpisy. Předmětem kontroly tedy není efektivita, účelnost nebo hospodárnost – to neplatí, pokud tyto kritéria nejsou stanovena **přímo zákonem**.
- Správní dozor pod sebe zahrnuje velkou řadou pojmů **a terminologie není jednotná**, jedná se například:
 - o Dohled;
 - o Inspekce;
 - o Kontrol;
 - o Kontrolní činnost atd;
- Dozor pak vykonává příslušný správní orgán, může se jednat o **obecní** nebo **finanční úřad**, za které dozor provádí **individuální fyzické osoby – inspektoři**:
 - o Mohou to být i soukromé FO, jako například rybářská nebo lesní stráž;
- **Dozor** je často **specializovaný**, kdy se zaměřuje na konkrétní odborné činnosti – stavební dozor, technický dozor, veterinární dozor atd.
 - o Česká obchodní inspekce;
 - o Zemědělská a potravinářská inspekce;
 - o Památková inspekce;
 - o Inspekce ŽP;
 - o Typicky se jedná **o orgány se celostátní působností**, kdy kontroly činí **dominantní složku jejich činnosti** a jsou **podřízeny ministerstvu nebo jinému ústřednímu orgánu** – školní inspekce nebo inspekce ŽP – Ministerstvo školství a životního prostředí.
- Výkon dozoru pak může být hlavním předmětem činnosti správního orgánu (veterinární nebo pracovní inspekce) nebo jen jednou z mnoha (obecní úřady).

Dělení dozoru

- **Podle frekvence**: soustavný nebo jednorázový;
- **Z časového hlediska**: předběžný, průběžný a následný;

Samotná kontrola

- Základním právním předpisem bude **kontrolní řád**, nicméně jak bylo řečeno, v každém okruhu určitých záležitostí má kontrola svá **specifika podle kontrolované oblasti**, velmi často je potom kontrola předmětné oblasti upravena **speciálně** pro danou oblast:
 - o **Stavební zákon** obsahuje ustanovení o **stavebním dozoru**;
 - o **Vodní zákon** upravuje **vodoprávní dozor**;
 - o Nicméně základním **obecným** předpisem je **kontrolní řád**;
- Kontrolní řád zejména upravuje jednotlivá **oprávnění inspektora**, a naopak **povinnosti kontrolovaného** subjektu:
 - o Právo vstupovat do prostor;
 - o Požadovat prokázání totožnosti;
 - o Provádět kontrolní nákupy a odebírat vzorky;
 - o Požadovat dokumenty a předložení podkladů;
 - o Vyžadovat součinnost;
- Nicméně inspektor má i **povinnosti jako šetřit práva** a provádět kontrolu **pouze v nezbytném rozsahu** – nebude odebírat vzorky ze všeho, ale jen nutně z toho, co je podezřelé.
- Vypracuje se **protokol o kontrole**, proti kterému **lze uplatnit speciální námitky** – **rozhoduje kontrolující osoba** nebo **vedoucí kontrolní skupiny**.
- Kontrola může dopadnout **pozitivně** nebo **negativně**, pokud negativně tak je třeba vadný stav **napravit** a skrze **nápravné** nebo **sankční** prostředky:
 - o Otázka je, zda uložení povinnosti k nápravě je rozhodnutí nebo není – je k tomu rozporná judikatura-sankce jako přestupky typicky budou;
 - o Nicméně ukládání nápravných opatření je více sporné;
 - o Nápravné a sankční prostředky **lze kombinovat**;

Vnitřní kontrola

- Patří sem tedy **služební dohled** a **instanční dozor**.

Služební dohled

- Vnitřní kontrola se povahou podobná kontrole vnější, nicméně zásadní rozdíl je ten- že se vykonává **uvnitř** veřejné správy, veřejná **správa kontroluje sama sebe**, jedná se tedy o kontrolu mezi subjekty, mezi kterými je **vztah nadřízenosti a podřízenosti** z toho důvodu je možné kontrolovat **i jiná kritéria než zákonnost** a to zejména tedy **hospodárnost, účelnost a efektivitu**.
- Služební dohled typicky provádí **vedoucí zaměstnanec** nebo **specializovaní zaměstnanci** – na základě **zákona ostatní službě a kontrolního řádu**, nicméně takto lze kontrolovat pouze **výkon státní správy, samospráva se kontroluje specificky**.
- Jedná se tedy o činnost úředních osob, která směřuje **vůči zaměstnancům** nebo **podřízeným orgánům**, při které se posuzují **povinnosti z pracovněprávních vztahů** nebo jednání podřízeného orgánu a případně se požaduje náprava.

Instanční dozor

- Instanční dozor je pak úzce spojen s **procesním právem**, instanční dozor vykonávají **funkčně vyšší** orgány vůči **orgánům funkčně nižším** – ve smyslu funkční příslušnosti.
- Podstata instančního dozoru je **přezkum téměř jakéhokoliv aktu**, rozlišujeme **dva nástroje**, které instanční dozor má a to
 - o Opravné prostředky;
 - o Dozorčí prostředky ;
- Liší se zejména v tom, zda na ně **je či není nárok** a v tom **jaká oblast pochybení** je přezkoumávána – do jaké oblasti práv bylo zasazeno.

Opravné prostředky

- Na opravný prostředek **je právní nárok**, příslušný orgán se jim **musí** zabývat;
- Pouze na **návrh** oprávněných osob;
- Zkoumá se zásah do veřejných **subjektivních práv**;

Dozorčí prostředky

- **Není na ně právní nárok**, příslušný orgán si sám rozhodne, zda je nutné dozor provést či nikoliv;
- Jak na **neformální návrh** – podnět, tak z vlastní iniciativy;

- Zkoumá se zásah do **objektivních práv**, objektivní porušení zákona – je zde nějaký vyšší záje

12. Parlamentní kontrola veřejné správy

Parlamentní kontrola představuje **jednu z forem kontroly** veřejné správy, jedná se o druh kontroly VS, který je vykonáván **orgány stojící mimo samotnou veřejnou správu**, mezi další orgány vykonávající obdobnou kontrolní činnosti jsou například:

- NKÚ;
- ČNB;
- Nebo i soudní kontrola;

Základ parlamentní kontroly plyne **z rozložení moci ve státě** na moc soudním, výkonnou a zákonodárnou – moci ve státě jsou poměrně striktně rozděleny, nicméně to neznamená, že se **navzájem neovlivňují nebo nepřekrývají**, právě naopak, ústavní systém je postaven na **svstému brzd a protivah**, který přizpůsobuje systém tak, že **všechny moci** ve státě se **určitým způsobem kontrolují** a jsou schopny **reagovat**, když jedna z nich nějak vybočí.

Moc **zákonodárnou** pak reprezentuje **parlament**, který je **oprávněn kontrolovat vládu**, vláda je odpovědná poslanecké sněmovně, skládá mu důvěru, rozpočet a pravidelně ho informuje o své činnosti.

Vláda je ze své povahy **ústavní orgán**, nicméně vláda je složená zejména z jejího **předsedy** a jednotlivých **ministrů**, kteří jsou **v čele ministerstev** jakožto **ústředních správních orgánů** a **politicky** a **fakticky** řídí tedy jejich kroky. **Tím, že tedy parlament kontroluje vládu, tak může hlídat i činnost veřejné správy.**

Jednotlivé způsoby kontroly

- Preventivní a průběžná;
- Projednávání a schvalování zákonů a státního rozpočtu;
- Interpelace vlády;
- Kontrola prováděná orgány zákonodárského sboru;
- Možnost skupina poslanců nebo senátorů podat návrh na zrušení zákona nebo jiného předpisu;
- kontrola skrze veřejného ochránce práv;

1) Projednávání a schvalování zákonů a státního rozpočtu + negativní zákonodárství

Asi nejdůležitější kontrolou je samotné **projednávání zákonů** a už jen z toho důvodu, že **státní moc lze dle ústavy vykonávat pouze v mezích zákona**. Zákonodárský sbor tedy **vytváří právní rámec**, ve kterém následně může **veřejná správa vykonávat svou působnost** a užívat jednotlivé pravomoci.

Legislativní pravomoc náleží parlamentu jako celku, nicméně ke schválení běžného zákona je třeba prostá většina hlasu a vláda má z povahy věci kvalifikovanou většinu 101, a vláda rovněž určuje politické směřování státu a je odpovědná za jeho chod. **Největším předkladatelem zákonů** je sama **vláda** jako vrcholný představitel moci výkonné.

Velká forma kontroly tedy spočívá v **kontrole vládou předkládaných zákonů ve 3. čteních**, **vyjadřování** se k nim, konání **rozpravy** a případně podávat **pozměňovací návrhy**.

Svým způsobem se zdá, že když má vláda 101, tak si může prohlásit co chce a zbytek parlamentu je k ničemu – zde je třeba upozornit na důležitou roli senátu jako ústavní pojistky a zejména je pak třeba upozornit na to, že například pro **ústavní zákony je třeba 3/5 většina** a zde se teda projevuje **skutečná kontrola parlamentu jako celku**.

Nicméně i kdyby všechny pojistky selhaly, tak je zde možnost skupiny poslanců nebo **senátoru podat návrh k ústavnímu soudu na zrušení zákona**, jeho části nebo na zrušení jiného předpisu, kdy k tomuto je třeba pouze 20/10, poslanců/ senátorů

Dále PS schvaluje rozpočet, kde jsou jednotlivé vládní priority, a právě i **financování státního aparátu a veřejné správy**

2) Preventivní a průběžná

Jedná se zejména o **vyslovení důvěry** PS vůči **vládě**, a to **na začátku funkčního období** a zejména pak **kdykoliv v průběhu**, kdy to navrhne skupina poslanců, vláda musí mít 101 hlasů, pokud ne tak padá **a je v piči**.

Mezi průběžnou kontrolu můžeme řadit **i interpelace** – jedná se o informační nástroj, upraven v **jednacím řádu PS** a představuje to **možnost poslance vznést dotaz na člena vlády nebo na vládu jako celek – jedná o oficiální dotaz = Q&A haha**☺

- Mohou být **ústní** nebo **písemné**;
- V praxi to vypadá tak, že se typicky vyhrazuje jeden jednacím den, kde je celá vláda a ta odpovídá na dotazy poslanců a informuje je své činnosti a záměrech;

Interpelace vlády

3) Kontrola prováděná orgány zákonodárného sboru

Dále má parlament k dispozici **stále komise** pro kontrolu zvláště **citlivých předmětů činnosti**, zejména pro bezpečnost:

- Stálá komise pro kontrolu činnosti BIS;
- Stálá komise pro kontrolu činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů;
- Stálá komise pro kontrolu činnosti národního úřadu pro kybernetickou bezpečnost atd.;

Nicméně mimo stále komise mohou být zřízeny i **speciální vyšetřovací komise**, a to vždy **usnesením PS**, zřizuje **minimálně 1/5 poslanců**, musí být **ve veřejném zájmu**, mají určité *vyšetřovací pravomoci*, ale výrazně nižší než orgány činné v trestním řízení, je **zde povinnost spolupráce a vydat spisový materiál**, nicméně nemohou nikoho sledovat.

- Členem nejsou členové vlády, tj. ministři, **vládní poslanci ofc ano**;
- Nakonec **sepišou zprávu a závěr** a vyzvou vládu k politické odpovědnost;
- Vyšetřovací komise pro ekologickou havárii na Bečvě – shledala závažná pochybení;

4) Kontrola skrze veřejného ochránce práv

Jedná se o poměrně nepřímou kontrolu, nicméně rozhodně na to PS vliv má, jedná o **volbě vrcholných správních orgánů**, a to například **VOP** nebo **radu pro rozhlasové a televizní vysílání**, kdy navíc VOP je **PS odpovědný** a PS ho může ze zákonných **důvodu odvolat** – neslučitelnost funkcí nebo by měl VOP jinou výdělečnou činnost.

- VOP dále PS pravidelně informuje o své činnosti;

13. Soudní kontrola veřejné správy

- Soudní kontrola nám představuje jeden z **druhu kontroly veřejné správy**, a to konkrétně tu část kontroly veřejné správy, kterou **provádí orgány stojící mimo veřejnou správu**, mimo soudní kontrolu sem řadíme například kontrolu vykonávanou NKÚ nebo parlamentem.
- Soudní kontrola veřejné správy je dále **projevem systému brzd a protivah**, kdy moc ve státě je poměrně jasně rozdělena, nicméně žádnou z mocí nelze vykonávat neomezeně a všechny moci ve státě se navzájem určitým smyslem regulují, aby se žádná z mocí nedostala mimo kontrolu.
- Soudní kontrola veřejné správy je zejména podstatná a dá se říci, že je **jedním z mnoha projevů demokratického právního státu**. Jelikož to, že státní moc dovolí, aby ji někdo kontroloval a případně konstatoval, že dělá chyby představuje určité sebeomezení státu a zejména předpokládá **vázanost státu zákonem**. Tyto podmínky tedy lze efektivně spatřovat pouze v demokratických státech, jelikož v nedemokratickém státě, je kontrola státu z povahy věci vyloučeno.
- Spolu se státním zřízením na českém území se tedy **vyvíjelo, a naopak pomalu zanikalo i správní soudnictví**.
- Soudní kontrolu můžeme rozdělit na trojí a to na
 - Kontrolu ve **správním** soudnictví;
 - Kontrolu v **civilním** soudnictví;
 - Kontrolu v rámci **ústavního soudnictví**;
 - Kontrola v rámci ESLP

Kontrola ve správním soudnictví

- Zejména
 - Vývoj – novela na základě byl přijat SŘS;
 - Subsidiarita;
 - Plná jurisdikce;
 - Kasační princip;
 - Jednotlivé žaloby;

Kontrola v civilním soudnictví

- Kontrolu v civilním soudnictví tedy provádí **civilní soud**, a rozhoduje o rozhodnutích správních orgánů, které mají **soukromoprávní povahu**.
 - Pramenem práva bude **občanský soudní řád**, a to zejména jeho 5. část
- Základ spočívá v tom, že žalobou lze napadnout pravomocné rozhodnutí vydané orgánem **samosprávy**, orgán moci **výkonné, profesní** samosprávy nebo **jiného orgánu veřejné moci**, které vyplývá ze **soukromoprávních vztahu**.
- Zásadní rozdíly jsou zejména v tom, že zde **není kasační princip** a civilní soudy **nahrazují rozhodnutí správních orgánů rozhodnutím vlastním – meritorně rozhodují ve věci samé**.
- **Například rozhodnutí katastru o nepovolení vkladu vlastnického práva nebo stanovení náhrady ve věci vyvlastnění**

Kontrola v rámci ústavního soudnictví

- Kontrola ústavního soudu je specifická, jelikož základem není pouze nezákonnost, nicméně **zásah do ústavně zaručených práv**, jedná se tedy o určitou kvalifikovanou nezákonnost.
- Ve vztahu ke kontrole veřejné správy má soud vliv zejména na přezkum:
 - **Vyhlášek a nařízení – role negativního zákonodárce;**
 - **Rozhodnutí civilních a správních soudu – obecné ústavní stížností;**
 - **Komunálních ústavních stížností ve věcech ochrany samosprávy před nezákonným zásahem do ní;**
 - Dále řeší **kompetenční spory** a posuzuje **zákonnost rozhodnutí ve věcech politických stran**.
 - (více otázka o ÚS)

14. Správní soudnictví v České republice – vývoj, organizace, činnost

Správní soudnictví představuje jednu z možností kontroly veřejné správy, kontrolu veřejné správy můžeme dělit na správní kontrolu či dozor, parlamentní kontrolu a soudní kontrolu.

Soudní kontrola nám představuje jednu z ústavních pojistek a představuje tedy kontrolku veřejné správy ze strany nezávislých soudů a představuje určité sebeomezení státu, kdy stát si uvědomuje, že dělá chyby a připouští, aby tyto chyby někdo kontroloval a měl možnost efektivně zasáhnout.

Jak bylo řečeno, správní soudnictví představuje kontrolu státu, aby vůbec taková kontrola byla možná, je třeba, aby v daném státě existovaly určité systematické státo-strukturní podmínky, mezi tyto podmínky pak řadíme:

- **Dělbou moci:** výkonnou, legislativní a soudní;
- **Horizontální (právní, vztahy občan a občan) a vertikální (mocenské, vztahy občan a stát) vztahy;**
- **Právní dualismus,** tedy dělba práva na veřejné a soukromé;

Nad tyto podmínky je pak třeba, aby v daném státě existovalo **určité demokratické podhoubí**, aby stát vůbec připustil, že ho někdo může kontrolovat. V nedemokratickém státě, je kontrola státu z povahy věci vyloučeno

Spolu se státním zřízením na českém území se tedy **vyvíjelo, a naopak pomalu zanikalo i správní soudnictví.**

Vývoj správního soudnictví

Podstatná Historická období

- **Rakousko-Uhersko**
- **První republika**
- **Poválečné období**
- **Samostatná česká republika**

Rakousko-Uhersko

- Z dnešního pohledu se nejedná o nikterak revoluční období, nicméně zmiňuje pouze z důvodu, že Prvorepublikové základy správního soudnictví vychází právě z Rakouska

První republika

Základ byl v roce 1918 a to v zákoně o nejvyšším správním soudě, kterým byl tedy zřízen NSS

- Jeden jediný centralizovaný orgán pro celý stát, který vykonával kontrolu nad veřejnou správou
- Inspirace rakouským vzorem, nicméně sporů bylo hodně a bylo málo soudců, bylo proto nutné počet soudců navýšit, i tak to ovšem nestačilo
- Významné osobnosti pak byly Ferdinand Pantůček – první předseda NSS a autor tzv. Pantůčkových škrtů, které vedly k racionalizaci a zjednodušení řízení, Emil Hácha, místopředseda NSS. Bohuslavova sbírka rozhodnutí NSS.

Poválečné období

- Federalizace republiky, vznikl další NSS v Bratislavě
- Ústava z roku 1948 s nejvyšším soudem počítala, nicméně nastal postupný útlum činnosti a nebyly dále jmenování noví soudci
- V roce 1952 byla činnost NSS ukončena a kontrolu nad veřejnou správou vykonávala prokuratura, zůstalo jen specializované soudnictví ve věcech sociálního pojištění
- **Komunismus nedovolil, aby ho někdo kontroloval,** a proto nebyla soudní kontrola žádoucí prvek v komunistickém státě

Samostatná Česká republika

Základním stavebním kamenem správního soudnictví v ČR je **čl. 36 odst.2 Listiny** základních práv a svobod

- *Kdo tvrdí, že byl na svých právech **zkrácen rozhodnutím orgánu veřejné správy**, může se obrátit na soud, aby **přezkoumal zákonnost** takového rozhodnutí, **nestanoví-li zákon jinak**. Z pravomoci soudu však nesmí být vyloučeno přezkouvání rozhodnutí týkajících se základních práv a svobod podle Listiny*

Dále pak čl. 91 Ústavy jako základ pro zřízení Nejvyššího správního soudu

Správní soudnictví bylo zakotveno v rámci části 5 OSŘ, kde fungovalo 10 let v rámci civilního soudnictví, nicméně forma správního soudnictví byla v rozporu s čl. 6 a 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod. Správní soudnictví bylo zakotveno na principu neúplné jurisdikce, správní soudy tedy mohli přezkoumávat pouze právní a procesní pochybení, nicméně nemohly přezkoumávat skutkový stav.

Část 5. OSŘ byla tedy zrušena nálezem ÚS a bylo nutné přijmout novou právní úpravu a to Soudní řád správní, který tvoří procesní i organizační předpis založený na principu plné jurisdikce, soudy tedy mohou přezkoumávat mimo právní hodnocení správního orgánu i skutková zjištění.

Organizace správního soudnictví

Správní soudnictví nám tedy představuje institucionalizovaný systém kontroly veřejné správy – jedná se o specializovaný model, který je **jednoinstanční – neexistuje řádný opravný prostředek**

- Existuje pouze mimořádný opravný prostředek k NSS a tím je kasační stížnost
- Správní soudnictví je tedy **založeno na kasačním principu**, a to z důvodu respektování dělby moci, kdy soudy pouze upozornění na nedostatky v jednání veřejné správy, nicméně samotnou nápravu nedostatků nechávají na samotné veřejné správě
- X Až na výjimky, které reprezentuje například, moderační správního trestu, dle zákona o informacích uložit správnímu orgánu povinnost informaci poskytnout nebo volební věci, kdy soud rozhodne, jestli se někdo zaregistroval nebo nezaregistroval úspěšně, dále pak věci místního referenda, kdy soud může referendum vyhlásit sám.
- Správní soudnictví je dále subsidiarita – **PRINCIP SUBSIDIARITY** = prostředků ochrany správního soudnictví je možné využít až tehdy, pokud využijeme všechny prostředky, které nám dává samotná veřejná správa, až na návrh na přezkum či návrh na obnovu řízení

Rozhodování

- **KRAJSKÉ SOUDY**
 - **8 krajských soudů**, kdy rozhodují **3. členné senáty** a specializovaní samosoudci v případech pokut s hranicí do 100.000 Kč a ve věcech sociálního a důchodového pojištění
 - **Typický věcně příslušný v prvním stupni**
 - **Místně příslušný je pak typicky podle sídla orgánu prvního stupně**
 - X Výjimky jsou pak liniové věci, ty jsou u KS v Ostravě nebo u věcech sociálního pojištění – bydliště navrhovatele
- **Nejvyšší správní soud se sídlem v Brně**
 - Funguje jako klasický nejvyšší soud – sjednocuje judikaturu a rozhoduje až na výjimky o právních otázkách
 - Rozhoduje o kasačních stížnostech
 - **Výjimečně rozhoduje již v prvním stupni**, a to v případech:
 - volebních věcí (pouze celostátní volby – PS a prezidentské
 - rozpuštění politických stran a hnutí
 - přezkum celostátního referenda
 - Skládá se ze senátu a rozšířených senátu 3/7/9 členů

Činnost správních soudů – o čem soudy vlastně rozhodují

Působnost správních soudů je uvedena v §2 SŘS

§2 SŘS: *Ve správním soudnictví poskytují soudy ochranu veřejným subjektivním právům fyzických i právnických osob způsobem stanoveným tímto zákonem a za podmínek stanovených tímto nebo zvláštním zákonem a rozhodují v dalších věcech, v nichž tak stanoví tento zákon*

Správní soudnictví tedy chrání veřejná subjektivní práva, což jsou veřejnoprávní práva, povinnosti a nároky, které stát garantuje svým občanům- máme právní nárok na poskytnutí informací například.

- Soukromoprávní věci jsou z přezkumu vyloučeny, někdy může nastat tzv. Kompetenční spor, jestliže takový spor nastane tak pak rozhoduje specializovaný kompetenční senát složený ze soudů NS a NSS- v Brně, celkem 6 soudců, vždy je nutné dosáhnout kompromisu

O čem soudy rozhodují je pak následně vymezeno v §4 SŘS, kde existuje výčet, který je následně doplněn o žaloby ve věcech služebních předpisu

- Žaloba proti rozhodnutí správního orgánu
- Ochrana proti nečinnosti
- Ochrana před nezákonným zásahem správního orgánu: vytlačování koněm, vyražení dveří hasiči, postříkání vodním dělem
- Kompetenční žaloby

Dále pak:

- Žaloba ve věcech volebních a ve věcech místního referenda
- Žaloba ve věcech politických stran a hnutí
- O zrušení OPP nebo jeho části pro rozpor se zákonem

Jedná se výčet jednotlivých žalobních typů, které je třeba naplnit a řádně definovat, a to zejména v petitu žaloby, nicméně **netrefení správného typu ještě není katastrofa, jelikož před odmítnutí žaloby má soud povinnost o této skutečnosti žalobce poučit a dát mu možnost nápravy.**

15. Přezkoumávání správních rozhodnutí ve správním soudnictví

Ústavněprávní východiska soudního přezkumu správních rozhodnutí

- vyplývají z práva na spravedlivý proces
 - o zákaz *denegatio iustitiae*
 - o nezávislost a nestrannost soudů a soudců
 - o právo na zákonného soudce
 - o vázanost soudce toliko zákonem a prezidentskou mezinárodní smlouvou
 - o veřejnost a ústnost jednání
 - o procesní rovnost účastníků řízení
 - o požadavek rychlosti řízení
 - o právo na náležité odůvodnění a zákaz vydávání překvapivých rozhodnutí
 - o požadavek **plné jurisdikce** (viz vysvětlení předešlá přednáška) – nález Pl. ÚS 16/99
- **generální klauzule v čl. 36 odst. 2 LZPS:**
 - o garance soudního přezkumu rozhodnutí orgánu veřejné správy, není-li přezkum zákonem vyloučen (např. kompetenční výluky, § 26 StObčZ, § 171 zákona o pobytu cizinců)
 - → neexistuje žádné ústavně zaručené právo na to dostat české občanství
 - o vyloučit nelze přezkum rozhodnutí dotýkajících se základních práv a svobod dle Listiny
 - o ústavně nerozhodné, zda přezkum v soudnictví správním nebo civilním, neboť
 - o „Rozhraničení veřejného a soukromého práva je záležitostí práva jednoduchého, nikoliv základních lidských práv a svobod (III ÚS 4012/19)“

Soudní přezkum správních rozhodnutí v kontextu čl. 6 Úmluvy

- čl. 6 odst. 1 věta první - „Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích* nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění** proti němu. ...“
 - o ne každé správní řízení nebo civilní řízení je kryto čl. 6 Úmluvy → nesmíme nahlížet na občanská práva a závazcích a trestní obvinění pouze z pohledu českého práva → v evropská problematika zahrnuje širší vymezení těchto pojmů
 - * spadají sem i licence, stavební věci, sociální zabezpečení
 - nespádají tam daňové věci a ani cizinecká či azylová agenda → jedná se o oblast jádra veřejné moci (výjimky – trestní obvinění)
 - ** Engelova pravidla, lze si představit jakékoliv rozhodnutí o přestupku (nezáleží na tom, jestli je to FO, PO apod.)
 - spadají sem i platební delikty – správním rozhodnutím uloženo doplatit daňové penále

Obecná východiska o žalobě proti správnímu rozhodnutí

- historicky nejstarší, primární žalobní typ (RS NSS 6 Afs 270/2015-48)
 - o vždy nejdříve musíme vyloučit to, aby nešel aplikovat tento typ žaloby
- správní soudy v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu přezkoumávají každý úkon správního orgánu, pokud:
 - o 1) **naplňuje pojmové znaky správního rozhodnutí** podle § 65 odst. 1 SŘS
 - není tedy rozhodující, zda naplňuje znaky správního rozhodnutí dle SŘ, ale musí naplňovat znaky dle SŘS
 - o 2) **na něj nedopadá některá z kompetenčních výluk** (§ 70 SŘS) nebo přezkum není vyloučen zvláštním zákonem
 - o 3) **žaloba není z jiného důvodu nepřijatelná** (§ 68 SŘS) nebo nemusí být z jiného důvodu odmítnuta (§ 46 SŘS)
 - např. typicky agenda spadající do soukromoprávní oblasti (řízení dle části V. OSŘ)
 - § 46 SŘS – např. překážka litispendence, res iudicata, nezaplacení soudního poplatku apod.

Pojem rozhodnutí podle § 65 odst. 1 SŘS

- pozitivní legální definice správního rozhodnutí dle SŘS
- úkon správního orgánu, kterým se zakládají, mění, ruší nebo závazně určují práva nebo povinnosti (§ 65 odst. 1 SŘS), resp. **rozhodnutí jímž bylo zasaženo do práva sféry žalobce** (RS NSS 6 A 25/2002-42)
 - o tzv. negativní rozhodnutí – např. nepřijetí na vysokou školu apod.
 - zásah do právní sféry žalobce
- dále nutno, aby:
 - o 1) původce úkonu byl správní orgán dle § 4 odst. 1 písm. a) SŘS

- orgán moci výkonné, orgán ÚSC, FO nebo PO jímž byl udělen výkon veřejné správy (např. stráž přírody apod.)
- vláda nebo prezident?
 - pouze tehdy, kdy vykonává moc výkonnou a ne státní
 - → vláda je spíše orgán ústavní, výjimka dle zákona o ochraně státních hranic → tam vydává OOP (jedná se ale o nesystematičnost, že v tu chvíli se jedná o správní orgán
 - prezident → 3 pojetí
 - není vůbec správním orgánem
 - pokud prezident republiky rozhoduje o právech a povinnostech konkrétní osobních právech → je správním orgánem
 - pokud jedná na základě zmocnění zákonem → je správním orgánem
- **2) správní orgán rozhodoval o právech a povinnostech (§ 2 SŘS)**
 - § 2 SŘS – „Ve správním soudnictví poskytují soudy ochranu veřejným subjektivním právům fyzických i právnických osob způsobem stanoveným tímto zákonem a za podmínek stanovených tímto nebo zvláštním zákonem a rozhodují v dalších věcech, v nichž tak stanoví tento zákon.“
- **3) rozhodování bylo činěno v oblasti veřejné správy**
 - rozhodnutí státního zástupce není správním rozhodnutím dle § 65 odst. 1 SŘS
- **4) musí být dotčena VEŘEJNÁ subjektivní práva (či právní sféry) adresáta (§ 2 SŘS)**
 - výjimky zejména:
 - a) rozhodnutí procesní povahy v řízení soukromoprávní věci (Konf 65/2010-21)
 - b) vyslovení nicotnosti rozhodnutí v soukromoprávní věci (Konf 53/2011-25; NSS 2 As 82/2008-145)
 - dle části V. OSŘ může ten spor znovu projednat, ale nemůže vyslovit nicotnost
 - → správní rozhodnutí v soukromoprávních věcech přísluší soudům správním (OSŘ totiž na to nemá nástroje) → v jejich případě by se jednalo o neodstranitelnou vadu řízení, a nové rozhodnutí na místo nicotného správního rozhodnutí by se jednalo taktéž o nicotné rozhodnutí (řetězení nicotnosti)

Rozhodnutí podle § 65 odst. 1 SŘS – pojetí materiální, nebo formální?

- dlouhou dobu převažující **materiální pojetí**:
 - rozsudek NSS ze dne 24. 5. 2006, č. j. 1 Afs 147/2005-107
 - „Rozhodnutím podle § 65 odst. 1 SŘS je nutno chápat jakýkoliv individuální právní akt vydaný orgánem veřejné moci z pozice jeho vrchnostenského postavení. Námitky, že rozhodnutí nemělo příslušnou formu a nebylo vydáno v žádném řízení, je nutno odmítnout již proto, že potřeba soudního přezkumu faktických správních rozhodnutí je ještě intenzivnější právě tam, kde správní orgán nepostupuje předem stanoveným a předvídatelným způsobem podle příslušného procesního předpisu.“
 - i akty správního orgánu, které nebyly vydány ve správním řízení → např. písemnost označena jako sdělení (když zasahovala do právní sféry žalobce)
- rozhodnutí ve smyslu SŘS nemusí být rozhodnutí podle SpŘ a *vice versa*
- čistě materiální pojetí modifikováno ve prospěch **pojetí materiálně-formálního** (např. RS NSS 9 As 79/2016-41)
 - primární je to materiální pojetí, není nutně vyžadováno, aby zákonem nebo správním orgánem označeno jako správní rozhodnutí
 - 1) formalizovaný postup směřující k vydání rozhodnutí?
 - např. je tu nějaké správní řízení nebo „formulář“
 - 2) oznámení účastníkům?
 - 3) existence spisu nebo dokumentace?
 - → pokud na předešlé otázky odpovíme NE, tak se nejedná o správní rozhodnutí dle SŘS, ale bude se jednat o zásah
- judikatura se stále vyvíjí, hranice není ostrá
 - v poslední době opět spíše tendence k materiálnímu pojetí (RS NSS 1 As 436/2017- 43: souhlasy podle stavebního zákona)
- v praxi nemusí být zcela ostrá ani hranice mezi žalobou proti rozhodnutí a jinými žalobními typy:
 - náleží ÚS ze dne 14. 8. 2019, sp. zn. II ÚS 2398/18
 - „Před odmítnutím správní žaloby pro špatnou volbu žalobního typu je povinností soudu poučít stěžovatele, že hodlá vycházet z jiného právního posouzení věci, a nabídnout mu příležitost účinně argumentovat ve vztahu k otázkám, na jejichž řešení bude případně rozhodnutí soudu o odmítnutí žaloby spočívat. Opačný postup je porušením práva žalobce na přístup k soudu garantovaného v čl. 36 odst. 1 LPS.“

Rozhodnutí podle § 65 odst. 1 SŘS

- Není jim například:
 - o rozhodnutí, kterým odvolací správní orgán zruší rozhodnutí správního orgánu I. Stupně a věc mu vrátí k novému projednání a rozhodnutí
 - → dle NSS není zde totiž zásah do právní sféry adresáta
 - → není zde spíš naplněna podmínka subsidiarity správního soudnictví → bude totiž znovu rozhodováno
 - o závazné stanovisko podle § 149 SŘ
 - můžeme žalovat až výsledné správní rozhodnutí, které bude obsahovat dané závazné stanovisko
 - avšak závazné stanovisko podle § 44a odst. 3 zákona o státní památkové péči je správní rozhodnutí podle § 65 odst. 1 SŘS
 - o sdělení požadavku na úhradu za poskytnutí informace podle zákona o svobodném přístupu k informacím
 - až rozhodnutí o neposkytnutí informace
 - samotné sdělení ale nelze žalovat
 - o sdělení o nezahájení přezkumného řízení podle § 94 odst. 1 SŘ
 - o rozhodnutí o služebním hodnocení podle služebního zákona
 - o rozhodnutí o změně v systematice služebních míst podle služebního zákona
 - o rozhodnutí o neudělení výjimky ze studijního a zkušebního řádu VŠ
 - přezkoumatelné až rozhodnutí o ukončení studia
- nařízení izolace a karanténních opatření dle pandemického zákona?
 - o → vyloučení i určitých částí SŘ

Obecná aktivní žalobní legitimace (§ 65 odst. 1 SŘS)

- **aktivní žalobní (procesní) legitimace x legitimace věcná**
 - o aktivní žalobní legitimace = kdo může podat žalobu
 - o legitimace věcná = důvodnost žaloby
- ve správním soudnictví neexistuje *actio popularis* (= žaloby na ochranu třetích osob)
- žalobcem může být ten, kdo (myslitelně) **tvrdí**, že byl na svých právech zkrácen přímo nebo v důsledku porušení svých práv v předcházejícím řízení
 - o stačí pouze tvrdit, nemusíme prokazovat
- rozhodující je však dotčení **právní sféry**
 - o ne vždy může žalobce tvrdit porušení veřejných subjektivních práv (správní uvážení...)
- žalobce nemusel být nutně ani účastníkem předcházejícího správního řízení
 - o dříve mohl podat pouze účastník předcházejícího správního řízení
- aktivní procesní legitimace je dána vždy, pokud s ohledem na tvrzení žalobce není možné zjevně a jednoznačně konstatovat, že k zásahu do jeho právní sféry v žádném případě dojít nemohlo
 - o pokud je pochybnost o tom, zda bylo či nebylo či jak moc bylo zasaženo → otázka legitimace věcné

Aktivní žalobní legitimace „zájemníků“ - § 65 odst. 2 SŘS

- § 65 odst. 2 SŘS
 - o „Žalobu proti rozhodnutí správního orgánu může podat i účastník řízení před správním orgánem, který není k žalobě oprávněn podle odst. 1, tvrdí-li, že postupem správního orgánu byl zkrácen na právech, která jemu přísluší, takovým způsobem, že to mohlo mít za následek nezákonné rozhodnutí.“
- osoby odlišné od žalobců dle § 65 odst. 1 SŘS
- **nutnost být účastníkem (byť opomenutým) předcházejícího správního řízení**
- obsahem žaloby je tvrzený zásah do procesních práv
- žalobci jsou tzv. zájemníky – nemohou být dotčeni ve sféře svého hmotného postavení, mají však na výsledku řízení
- např. ekologické spolky (dle ZOPK, vodní zákon apod.), navrhovatel zrušení ochranné známky nebo patentu (NSS 3 As 56/2007)

Zvláštní žalobní legitimace k ochraně veřejného zájmu - § 66 SŘS

- slouží k ochraně (závažného) veřejného zájmu
- není nutné splnit podmínku předchozího vyčerpání řádných opravných prostředků
- **správní orgán**
 - o pouze za podmínek určených zákonem upravující správní řízení
 - nutné zmocnění zvláštním zákonem
 - o do roku 2017 obsoletní (mrtvé ustanovení)
 - dnes Ministerstvo pro místní rozvoj (novely § 94p odst. 6 a § 94y odst. 7 StZ) → lhůta 6 měsíců od právní moci společného povolení (obecná lhůta je ve správním soudnictví 2 měsíce)
- **nejvyšší státního zástupce**

- shledává-li závažný veřejný zájem
 - nemusí ho nutně v řízení prokázat, stačí shledat
- jen nejvyšší státní zástupce, nemá ho Nejvyšší státní zastupitelství
- nepřezkoumává
- lhůta – 3 roky od právní moci rozhodnutí
- **veřejný ochránce práv**
 - prokáže-li závažný veřejný zájem na podání správní žaloby
 - lhůta: 3 roky od právní moci rozhodnutí
 - tuto pravomoc dostal VOP až novelou
- **zvláštní zmocnění**
 - zákon o posuzování vlivů na životní prostředí
 - dotčená veřejnost – založení žalobní legitimace dle § 7 odst. 9 a § 9d zákona o posuzování vlivů na životní prostředí (ZEIA)
 - § 7 odst. 9
 - „Dotčená veřejnost uvedená v § 3 písm. i) bodě 2 se může žalobou domáhat zrušení rozhodnutí vydaného ve zjišťovacím řízení, že záměr nebo jeho změna nebudou posuzovány podle tohoto zákona, a napadat hmotnou nebo procesní zákonnost tohoto rozhodnutí. Pro účely postupu dle věty první se má za to, že dotčená veřejnost uvedená v § 3 písm. i) bodě 2 má práva, na kterých může být rozhodnutím vydaným ve zjišťovacím řízení, že záměr nebo jeho změna nebudou posuzovány podle tohoto zákona, zkrácena.“
 - § 9d
 - odst. 1 – „Dotčená veřejnost uvedená v § 3 písm. i) bodě 2 se může žalobou domáhat zrušení rozhodnutí vydaného v navazujícím řízení a napadat hmotnou nebo procesní zákonnost tohoto rozhodnutí. Pro účely postupu dle věty první se má za to, že dotčená veřejnost uvedená v § 3 písm. i) bodě 2 má práva, na kterých může být rozhodnutím vydaným v navazujícím řízení zkrácena.“
 - odst. 2 – „O žalobách proti rozhodnutím vydaným v navazujících řízeních rozhodne soud do 90 dnů poté, kdy žaloba došla soudu. Soud i bez návrhu rozhodne o přiznání odkladného účinku žalobě nebo o předběžném opatření podle soudního řádu správního. Soud přizná žalobě odkladný účinek nebo nařídí předběžné opatření, hrozí-li nebezpečí, že realizaci záměru může dojít k závažným škodám na životním prostředí.“

Žaloby ve věcech samosprávy - § 67 SŘS

- ustanovení SŘS o řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu se přiměřeně (* směřuje na smysl a účel ustanovení) použijí v případech, kdy zvláštní zákon svěřuje
 - a) správnímu úřadu pravomoc podat žalobu proti usnesení nebo opatření ÚSC v samostatné působnosti
 - **tzv. dozorčí žaloba**
 - pouze Ministerstvo vnitra
 - ochrana objektivního veřejného práva (NE subjektivní práva)
 - lhůta 30 dnů ode dne právní moci rozhodnutí o pozastavení účinnosti
 - b) orgánu ÚSC oprávnění podat žalobu proti rozhodnutí o rozpuštění zastupitelstva

Pasivní legitimace - § 69 SŘS

- správní orgán, který rozhodl v posledním stupni, nebo správní orgán, na něhož jeho působnost přešla
 - místní příslušnost je naopak pak dle I. stupňového správního orgánu
- žalovaný určen přímo zákonem, nikoliv tvrzením žalobce
- postavení žalovaného náleží vždy správnímu orgánu, nikoli jeho funkcionáři
- zanikne-li správní orgán bez přechodu působnosti na nový orgán, soud jedná pouze s žalobcem
 - → nejedná se o důvod k zamítnutí žaloby (NSS 2 As 82/2006-82)

Nepřípustnosti žaloby - § 68 SŘS

- **subsidiarita správního soudnictví**
 - nutnost vyčerpat řádné opravné prostředky (§ 5 SŘS) v řízení před správním orgánem
 - neplatí, pokud bylo správní rozhodnutí změněno na újmu žalobce k opravnému prostředku jiného
 - neplatí ani při podání VOP nebo nejvyšším státním zástupcem
- **rozhodnutí v soukromoprávní věci**
 - rozhodnutí o náhradě za vyvlastnění → projednává civil (x výrok o odnětí vlastnického práva – správní soudnictví) - § 28 vyvlastňovacího zákona

- rozhodnutí ve věcech vkladu práva k nemovitostem (§ 249 odst. 2 OSŘ)
- rozhodnutí ČTÚ v věci vyúčtování ceny za služby elektronických komunikací nebo o námitce proti vyřízení reklamace vadného poskytnutí poštovní služby
- výjimky z nepřipustnosti (viz výše)
- **jen proti důvodům rozhodnutí**
 - práva a povinnosti adresátů správního rozhodnutí mohou být dotčena jen výrokem, odůvodnění není vykonatelné
 - argumentačně zpochybnit odůvodnění lze jen tehdy, je-li napaden alespoň jeden výrok
- **kompetenční vyluky dle § 70 SŘS**
 - Ze soudního přezkoumání jsou vyloučeny úkony správního orgánu
 - a) **které nejsou rozhodnutími,**
 - b) **předběžné povahy,**
 - předběžné opatření, zajištění zbrojního průkazu, zastavení stavebních prací na „černé“ stavbě
 - c) **jimiž se upravuje vedení řízení před správním orgánem,**
 - např. správní poplatek, vyloučení pro podjatost, ustanovení zástupce, přerušení řízení apod.
 - d) **jejichž vydání závisí výlučně na posouzení zdravotního stavu osob nebo technického stavu věci, pokud sama o sobě neznamenají právní překážku výkonu povolání, zaměstnání nebo podnikatelské, popřípadě jiné hospodářské činnosti, nestanoví-li zvláštní zákon jinak,**
 - výjimka – ukončení pracovní neschopnosti apod.
 - rozhodnutí lékaře o ukončení dočasné pracovní neschopnosti, provedení opravy v technickém průkazu osobního motorového vozidla apod.
 - e) **o nepřiznání nebo odnětí odborné způsobilosti fyzickým osobám, pokud sama o sobě neznamenají právní překážku výkonu povolání nebo zaměstnání nebo jiné činnosti,**
 - asi už mrtvé – Grygar tam něco řadí ohledně znalců (ale není na tom shoda)
 - odebrání znaleckého osvědčení policistovi
 - f) **jejichž přezkoumání vylučuje zvláštní zákon**
 - asi taky zbytečné ustanovení
 - § 26 StObčZ, § 171 zákona o pobytu cizinců

Náležitosti žaloby - § 71 SŘS

- **obecně dle § 37 odst. 2 a odst. 3 SŘS**
 - odst. 2
 - „Podání obsahující úkon, jímž se disponuje řízením nebo jeho předmětem, lze provést písemně, ústně do protokolu, popřípadě v elektronické formě. Bylo-li takové podání učiněno v jiné formě, musí být do tří dnů potvrzeno písemným podáním shodného obsahu nebo musí být předložen jeho originál, jinak se k němu nepřihlíží. Činí-li takový úkon kolektivní orgán nebo osoba, za niž podle zvláštního zákona nebo na jeho základě jedná kolektivní orgán, musí k němu být připojen opis usnesení takového orgánu, jímž byl s obsahem podání vysloven souhlas.“
 - odst. 3
 - „Z každého podání musí být zřejmé, **čeho se týká, kdo jej činí, proti komu směřuje, co navrhuje, a musí být podepsáno a datováno.** Ten, kdo činí podání, (dále jen "podatel") v podání uvede o své osobě osobní údaje jen v nezbytném rozsahu; vždy uvede jméno, příjmení a adresu, na kterou mu lze doručovat. Jiné osobní údaje uvede jen tehdy, je-li toho třeba s ohledem na povahu věci, která má být soudem projednána. K podání musí být připojeny listiny, kterých se podatel dovolává. Podání, které je třeba doručit ostatním účastníkům a osobám na řízení zúčastněným, musí být předloženo v potřebném počtu stejnopisů.“
- **zvláštní dle § 71 SŘS**
 - označení soudu, účastníků a jejich zástupců, osob zúčastněných na řízení (jsou-li žalobci známy)
 - osoby zúčastněné – soud si to pak stejně zkoumá sám a jedná s tím, koho on považuje za osobu zúčastněnou
 - označení napadeného rozhodnutí a uvedení dne jeho doručení žalobci
 - žalobní doby (viz níže)
 - navržení důkazů k prokázání tvrzení
 - petit:
 - zrušení rozhodnutí správního orgánu nebo vyslovení nicotnosti rozhodnutí
 - moderační správního trestu (§ 65 odst. 3 SŘS, § 78 odst. 2 *in fine* SŘS)
 - nařízení povinnému subjektu poskytnout požadované informace - § 16 odst. 5 informačního zákona

- podpis, datum
- připojení listin, jichž se žalobce dovolává

Žalobní body

- = vymezení toho, v čem spatřujeme nezákonnost nebo nicotnost daného rozhodnutí
- rozšíření žaloby o další žalobní doby jen ve lhůta pro podání žaloby
- musí to být srozumitelné a jasně + co nejkonkrétněji
- správní soud (až na výjimky) provádí přezkum rozhodnutí pouze v rámci žalobních bodů
 - rozsudek NSS ze dne 24. 8. 2010, č. j. 4 As 3/2008-78
 - „*Smyslem uvedení žalobních bodů je jednoznačné ustanovení rámce požadovaného soudního přezkumu ve lhůtě zákonem stanovené k podání žaloby. Zákonný požadavek je proto naplněn i jen zcela obecným a stručným – nicméně srozumitelným a jednoznačným – vymezením skutkových i právních důvodů tvrzené nezákonnosti nebo procesních vad správního aktu tak, aby bylo zřejmé, v jaké části a z jakých hledisek se má soud věci zabývat.*“

Lhůta k podání žaloby

- lhůta zákonná, procesní, zmeškání nelze prominout
- obecná lhůta: **2 měsíce od doručení** písemného vyhotovení napadeného rozhodnutí - § 72 odst. 1 SŘS
 - § 72 odst. 1 - „*Žalobu lze podat do dvou měsíců poté, kdy rozhodnutí bylo žalobci oznámeno doručením písemného vyhotovení nebo jiným zákonem stanoveným způsobem, nestanoví-li zvláštní zákon lhůtu jinou.*“
- možnost modifikace zvláštními zákony
- žaloba nejvyššího státního zástupce nebo Veřejného ochránce práv ve veřejném zájmu – **3 roky od právní moci rozhodnutí**
 - § 72 odst. 3 SŘS
 - „*Jestliže soud rozhodující v občanském soudním řízení zastavil řízení proto, že šlo o věc, v níž měla být podána žaloba proti rozhodnutí správního orgánu, může ten, kdo takovou žalobu v občanském soudním řízení podal, podat u věcně a místně příslušného soudu žalobu ve správním soudnictví do jednoho měsíce od právní moci rozhodnutí o zastavení řízení. V takovém případě platí, že žaloba byla podána dnem, kdy došla soudu rozhodujícímu v občanském soudním řízení.*“

Odkladný účinek žaloby

- § 73 SŘS
- správní žaloba **NEMÁ** ex lege (automaticky) odkladný účinek, nestanoví-li zvláštní zákon jinak
 - např. § 28 odst. 4 vyvlastňovacího zákona, § 32 odst. 2 azylového zákona, § 172 odst. 3 zákona o pobytu cizinců
 - rozhodnutí je v právní moci, práva lze vykonávat, povinnosti je nutné splnit
- přiznáním odkladného účinku se **pozastavují účinky napadeného rozhodnutí** do skončení řízení před soudem (právní moc rozhodnutí soudu)
- **soud může odkladný účinek usnesením přiznat**
 - **5 podmínek:**
 - 1) na návrh žalobce po vyjádření žalovaného, nutno zaslat i osobám zúčastněným na řízení (III. ÚS 871/21)
 - 2) probíhající řízení o žalobě
 - x pouze s žalobou - § 4a odst. 4 liniového zákona
 - 3) hrozba vzniku újmy žalobci → musíme tvrdit
 - pokud by výkon nebo jiné právní následky rozhodnutí znamenaly pro žalobce **nepoměrně větší újmu**, než jaká přiznáním odkladného účinku může vzniknout jiným osobám
 - 4) újma hrozící třetím osobám je nepoměrně menší než újma hrozící žalobci
 - 5) jestliže to nebude v rozporu s **důležitým veřejným zájmem**
 - posuzuje v rámci konkrétního případu
- zvláštní podmínky proti přiznání odkladného účinku
 - § 4 liniového zákona (zákon č. 416/2009 Sb.)
 - zas tak jiné podmínky to nejsou oproti obecného přiznání odkladného účinku
 - § 9d zákona o posuzování vlivů (zákon č. 100/2001 Sb.)
 - obecně – pouze na návrh x zde je výjimka → soud v případě žalob proti rozhodnutí o posouzení vlivu na životní prostředí, tak ho může soud sám přiznat bez návrhu
- povinnost tvrdit **a osvědčit** rozhodné skutečnosti tíží žalobce
 - musíme doložit pomocí listin a pomocí vyjádření
- lze přiznat pouze po předchozím **vyjádření žalobce**
 - není-li zjevné, že návrhu nelze vyhovět

- vyjádření osob zúčastněných na řízení (II ÚS 184/16), pokud by se přiznání odkladného účinku mohlo dotknout jejich práv
- o přiznání odkladného účinku rozhodne **bezodkladně**
 - o musí být rozhodnuto bez zbytečného odkladu, max **do 30 dnů**
 - o pouze pořádková lhůta
- **soud přizná odkladný účinek nebo návrh zamítne**
 - o usnesení o přiznání odkladného účinku musí být **odůvodněno**
- **není** přípustná **kasační stížnost** v případě rozporování přiznání / nepřiznání odkladného účinku
 - o rozhodnutí musí být odůvodněno
 - o ALE! - možnost zrušení přiznaného odkladného účinku i bez návrhu - § 73 odst. 5 SŘS
 - § 73 odst. 5 - „*Usnesení o přiznání odkladného účinku může soud i bez návrhu usnesením zrušit, ukáže-li se v průběhu řízení, že pro přiznání odkladného účinku nebyly důvody, nebo že tyto důvody v mezidobí odpadly.*“
 - lze i na návrh

Projednání žaloby

- doručení žaloby žalovanému + výzva k vyjádření k žalobě + **předložení správního spisu**
 - o předložení spisu slouží k přezkoumání a asi i k tomu, aby se něco ve spisu pozměňovalo
- doručení žaloby osobě zúčastněné na řízení (OZNŘ)
 - o § 34 SŘS
- vyjádření žalovaného je právo, neslouží k „vylepšení“ odůvodnění napadeného rozhodnutí
- vyjádření žalovaného doručí soud žalobci a OZNŘ
 - o → právo podat repliku (srov. text § 74 odst. 1 SŘS)
- povinnost zachovat rovnost zbraní
- pokud soud zjistí v průběhu řízení další OZNŘ je povinen je vyrozumět o probíhající řízení
 - o často osoby, které byly účastny řízení před správním orgánem, nebo se jich řízení může nějak dotknout
 - o § 34 – OZNŘ
 - osoby, které de facto stojí na straně žalovaného nebo ve stavebních věcech na straně správního orgánu
 - tyto osoby s tímto svým postavením musí souhlasit

Přezkum rozhodnutí – fixace stavu

- soud vychází ze **skutkového a právního stavu k době rozhodnutí správního orgánu** (v posledním stupni!!!)
- **výjimky** z pravidla § 75 odst. 1 SŘS
 - o § 52 odst. 2 SŘS
 - „*Soud je vázán rozhodnutím soudům o tom, že byl spáchán trestný čin a kdo jej spáchal, jakož i rozhodnutí soudu o osobním stavu. O jiných otázkách si soud učiní úsudek sám; je-li tu však rozhodnutí o nich, soud z něj vychází, popřípadě tam, kde o nich záleží rozhodnout soudu, může uložit účastníku řízení, aby takové rozhodnutí vlastním návrhem vyvolal.*“
 - rozhodnutí soudu o tom, že byl spáchán trestný čin nebo rozhodnutí o osobním stavu
 - není v praxi až tak časté
 - o moderační trestu podle § 78 odst. 2 SŘS
 - jedná se o výjimku z kasace
 - o pravá retroaktivita ve prospěch pachatele (do rozhodnutí kasační stížnosti)
 - o zrušení protiústavního zákona
 - o azylové řízení – čl. 46 odst. 3 směrnice č. 2013/32/EU
 - přímý účinek směrnice → mělo to být v SŘS → ale není to tam prozatím vymezeno

Rozsah přezkumu - § 75 SŘS

- soud přezkoumává rozhodnutí **v mezích žalobních bodů**
 - o jedná se o řízení návrhové
 - o pokud soud zjistí jiný problém, který není v žalobních bodech, tak z toho důvodu nemohu dané rozhodnutí zrušit
 - x rakouský model – soud může zrušit rozhodnutí z jakéhokoliv důvodu, pokud zjistí i jinou vadu, než která byla vymezena v žalobních bodech
- **výjimky:**
 - o 1) **nicotnost rozhodnutí** - § 76 odst. 2 SŘS
 - „*Zjistí-li soud, že rozhodnutí trpí takovými vadami, které vyvolávají jeho nicotnost, vysloví rozsudkem tuto nicotnost i bez návrhu. Pokud se důvody nicotnosti týkají jen části rozhodnutí, soud vysloví nicotnost jen pro tuto část rozhodnutí, jestliže z povahy věci nevyplývá, že ji lze oddělit od ostatních částí rozhodnutí.*“

- lze nicotnost prohlásit i bez návrhu
- z důvodu se rozhodnutí neruší → pouze se prohlašuje
 - pokud je rozhodnutí nicotné, tak na něj nahlížím, jako by nikdy neexistovalo
- 2) **nesrozumitelnost nebo vnitřní rozpornost rozhodnutí bránící soudní přezkum** - § 76 odst. 1 písm. a) SŘS
 - jeden z důvodů, kdy rozhodnutí mohou zrušit i bez jednání
- 3) **porušení lidských práv a přímá aplikace Ústavy**
 - např. čl. 40 odst. 5 a odst. 6 LZPS
- 4) **prekluze práva**
 - daňové právo
- 5) **absolutní neplatnost smlouvy**
 - ve veřejné správě tak často nespádá, že by soukromoprávní smlouva způsobila takový účinek
 - veřejnoprávní smlouvu lze pouze zrušit, nelze ji prohlásit za neplatnou
- soud **přezkoumá jen ty výroky rozhodnutí, které žalobce napadá, pokud výslovně neoznačí, má se za to, že napadá v celém rozsahu**

Přezkum podkladových aktů

- přezkum závazných podkladů rozhodnutí
- **řetězení x subsumpce správních aktů**
 - **řetězení**
 - např. územní rozhodnutí a stavební povolení
 - každé jednotlivé rozhodnutí mohou soudně napadnout
 - **subsumpce**
 - např. závazná stanoviska - § 149 SŘ
 - odůvodnění závazného stanoviska dle § 149 odst. 2 SŘ
 - v rámci argumentace se dostanu až k tomu závaznému stanovisku (v rámci celistvé linie, jehož součástí bylo i toto závazné stanovisko)
 - vydá se pak nové závazné stanovisko
 - musí se předtím zrušit – buď skrze žalobu nebo v rámci přezkumného řízení
 - subsumovaný akt lze přezkoumat, ale **nelze jej zrušit** → je-li akt nezákonný, je to **důvod pro zrušení finálního rozhodnutí**
- **samostatně lze přezkoumat takový akt, který je způsobilý zasáhnout do práv jednotlivce**
 - např. pokud realizuji stavbu, musím dodržet všechny zákony a podzákoné předpisy → mohu požádat o výjimku, abych nedostála všem předpokladům → toto rozhodnutí nemůže vyvolat žádné právní účinky vůči ostatním → nelze samostatně napadnout (judikatorně dovozeno)

Změny od 1. 7. 2023

- nový § 75 odst. 3 SŘS
 - „K vadám řízení, o nichž nelze mít důvodně za to, že mohly mít vliv na zákonnost, popřípadě správnost napadeného rozhodnutí, se nepřihlíží.“
 - marginální procesní vady nejsou důvodem pro zrušení rozhodnutí
 - nově v zákoně, ale judikatorně to funguje už asi 10 let
 - obdoba § 89 odst. 2 SŘ
 - racionalizace soudního přezkumu
 - ochrana práv nabytých v dobré víře

Rozhodování bez nařízení jednání - § 76 SŘS

- vazba na § 51 SŘS
 - rozšíření případů podle § 51 odst. 2 SŘS, kdy lze rozhodnout bez nařízení jednání
 - odst. 2 – bez jednání může soud rozhodnout, pokud s tím strany vyjádří souhlas
- částečná výjimka z přezkoumání v mezích žalobních důvodů
 - → těžké vady rozhodnutí, které brání projednání žalobních bodů / přezkumu rozhodnutí
- **důvody**
 - **1. nepřezkoumatelnost**
 - → taková vada rozhodnutí, že nelze říci, co to vlastně před námi leží, a jak ten správní orgán rozhodl)
 - pro nesrozumitelnost výroku
 - z rozhodnutí nelze seznat, jak správní orgán rozhodl
 - pro nesrozumitelnost odůvodnění
 - odůvodnění nepasuje s výroky
 - pro nedostatek skutkových důvodů

- správní orgán vůbec nevzal v potaz relevantní skutečnosti, ani neprovedl dokazování
 - pro nedodržení náležitosti rozhodnutí
 - § 68 SŘ
 - není zřejmé jaké právo správní orgán aplikoval, jak jej vyložil
 - subsumpce skutkového stavu pod neurčitý právní pojem
 - správní orgán nevyložil, jak neurčitý právní pojem aplikoval
 - správní uvážení
 - správní orgán musí uvést, jaké skutečnosti vzal při aplikaci správního uvážení v potaz
 - např. proč byla uložena taková pokuta
 - **2. vady skutkových zjištění**
 - správní orgán má zjistit skutkový stav tak, aby o něm nebyly důvodné pochybnosti
 - nedostatek opory skutkové podstaty ve spisu
 - ve spisu chybí podklady, na kterých správní orgán své skutková zjištění založil
 - rozhoduje se tehdy, pokud je spis úplný → správní orgán se zavazuje, že je spis úplný
 - rozpor skutkové podstaty s obsahem spisu
 - zjištění je v rozporu s obsahem spisu
 - neúplné zjištění skutkové podstaty
 - viz § 3 SŘ (*zásada materiální pravdy*)s
 - pouze tehdy pokud je vyžadováno rozsáhlé dokazování
 - x § 77 odst. 2 SŘS
 - **3. podstatné porušení procesních předpisů**
 - např. před vydáním rozhodnutí musí být dáno právo vyjádřit se k daným spisům apod.
 - vady výroku
 - absence podstatných náležitostí
 - vady procesního postupu
 - typicky porušení § 36 odst. 3 SŘ
 - poskytnutí možnosti vyjádřit se k podkladům rozhodnutí před vydáním takového rozhodnutí
 - provedení nepřipustného důkazu
 - vada musí mít vliv na zákonnost rozhodnutí
 - kritériem je způsobilost zkrácení práv účastníků řízení
 - **4. nicotnost**
 - vyslovení nicotnosti
 - může soud vyslovit tehdy, pokud je žaloba projednatelná
 - nelze, aby soud žalobu odmítl, a zároveň vyslovil nicotnost
 - § 77 odst. 1 SŘ nebo § 105 odst. 2 daňového řádu
 - nicotnost vyslovuje soud jsou-li splněny podmínky řízení
 - není důvod pro odmítnutí žaloby nebo zastavení řízení
 - i bez návrhu x návrh na vyslovení nicotnosti
- **nepostupuje-li soud podle § 76 odst. 1 nebo odst. 2, a nejsou-li dány podmínky dle § 51 odst. 1 SŘS, nařídí jednání**

Dokazování - § 77 SŘS

- speciální ustanovení pro účely **přezkumu rozhodnutí**
- obecná norma § 52 SŘS + § 120 an. OSŘ ve spojení s § 64 SŘS
 - § 64 SŘS – pokud se nepoužije SŘS, tak se použije OSŘ
- **dokazování se provádí při jednání**
 - chce-li soud důkaz provést, musí nařídít jednání
 - projev zásady kontradiktornosti
 - lze podávat důkazy pouze k tomu, co se dělo v době podání žaloby → nelze podávat důkazy, které by vznikly až po vydání rozhodnutí a co je vymezeno v žalobních bodech
- navrhopat lze kdykoliv
 - do skončení řízení
- navrhopat může žalobce, OZNŘ (§ 34 SŘS) i žalovaný
 - žalovaný ale tímto způsobem nemůže dohnat, co neudělal do vydání rozhodnutí správního orgánu (on už totiž příležitost zákonné rozhodnutí měl!)
- **subsidiární** role dokazování v řízení o žalobě proti rozhodnutí (srov. § 76 odst. 1 písm. b) → soud je v tomto typu řízení primárně **přezkumným orgánem** (§ 75 odst. 1)
 - primárně zkoumá, co je ve spise
- **nedokazuje se obsahem spisu!**

- je to podklad pro rozhodnutí soudu
- neprovádí se dokazováním
- **plná jurisdikce** = soud přezkoumává i správnost skutkových zjištění
 - nejen aplikace práva, ale i zjištění skutkového stavu
- soud může dokazování správního orgánu
 - **a) doplnit**
 - provede nový důkaz
 - **b) zopakovat**
 - z provedeného důkazu může být zjištěn nový závěr
 - **x zrušení rozhodnutí – tehdy, pokud by bylo nutné rozsáhlé dokazování**
- vazba na § 78 odst. 6 SŘS
 - → důkazy provedené soudem zahrne správní orgán v dalším řízení mezi podklady pro nové rozhodnutí
- důkazy hodnotí jednotlivě i v jejich souhrnu s důkazy provedenými v řízení správního orgánu

Rozsudek - § 78 SŘS

- **kasací princip** = soud primárně ruší rozhodnutí vydané v posledním stupni
- soud:
 - **1. zruší rozhodnutí pro nezákonnost - § 78 odst. 1 SŘS**
 - **nezákonnost** = rozpor s hmotným nebo procesním právem
 - srov. § 75 odst. 3 SŘS
 - nezákonnost se rozumí i nesprávné zjištění skutkového stavu (§ 3 SŘ)
 - nezákonnost je i **vybočení z mezí správního uvážení**
 - **2. provede moderaci správního trestu - § 78 odst. 2 SŘS**
 - jen **navrhne-li** to žalobce v žalobě
 - musí být nějak odargumentováno
 - nejsou důvody pro zrušení rozhodnutí
 - nezákonnost / překročení mezí správního uvážení → **rozhodnutí je jinak zákonné**
 - trest je uložen ve **zjevně nepřiměřené výši**
 - např. vyhodnocení majetkových poměrů žalobce apod.
 - pokud soud nahrazuje činnost správního orgánu, tak se soud musí pohybovat v zákonných mezích, kterými se měl řídit správní orgán
 - **soud je vázán zákonnými mezemi při snížení trestu**
 - lze vyjít ze skutkového stavu zjištěno v řízení před správním orgánem
 - **3. vysloví nicotnost rozhodnutí - § 76 odst. 2 SŘS**
 - „Zjistí-li soud, že rozhodnutí trpí takovými vadami, které vyvolávají jeho nicotnost, vysloví rozsudkem tuto nicotnost **i bez návrhu**. Pokud se důvody nicotnosti týkají jen části rozhodnutí, soud vysloví nicotnost jen pro tuto část rozhodnutí, jestliže z povahy věci nevyplývá, že ji lze oddělit od ostatních částí rozhodnutí.“
 - **4. zamítne žalobu - § 78 odst. 7 SŘS**
 - „Soud zamítne žalobu, není-li důvodná.“
- **výjimky z kasace**
 - **moderace správního trestu - § 78 odst. 2 SŘS**
 - pokud se soudu zdá výrok o trestu nepřiměřený → tak vydá vlastní výrok o trestu
 - rozhodnutí o vině zůstane od správního orgánu
 - **nařízení povinnosti poskytnout informace - § 16 odst. 4 InfZ**
 - **rozhodnutí namísto stavebního úřadu podle § 309 odst. 2 nového stavebního zákona** (od 1. 7. 2023)
 - správní soud sám vyhlašuje místní referendum namísto správního orgánu, který jej odmítl vyhlásit
- **zásadně se zrušuje napadené rozhodnutí** = rozhodnutí správního orgánu v posledním stupni
- podle okolností **může soud zrušit i prvostupňové rozhodnutí**
 - zrušení prvostupňového rozhodnutí je na úvaze soudu → neexistuje na něj právní nárok žalobce
 - v případě, že by soud věděl, že odvolací správní orgán nemůže nic udělat, a stejně by to šlo až na první stupeň
 - vrací se to stejně žalovanému → protože ten byl účastníkem soudního řízení → posílá se to tedy poslední instanci správního orgánu
 - výrok o vrácení věci žalovanému (§ 78 odst. 4 SŘS)
- **vázanost správního orgánu právním názorem soudu - § 78 odst. 5 SŘS**
 - X pokud by došlo k novele právní úpravy – tak pak novým právem

16. Nejvyšší správní soud, kasační stížnost

Nejvyšší správní soud

- Nejvyšší správní soud

- zřízen až soudním řádem správním, srov. i čl. 91 Ústavy
 - „(1) Soustavu soudů tvoří Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud, vrchní, krajské a okresní soudy. Zákon může stanovit jejich jiné označení.
 - (2) Působnost a organizaci soudů stanoví zákon.“
- sídlem Brno (§ 11 odst. 2 SŘS)
- jako vrcholný soudní orgán ve věcech patřících do pravomoci soudů ve správním soudnictví zajišťuje jednotu a zákonnost rozhodování tím, že rozhoduje o kasačních stížnostech (§12 odst. 1 SŘS)
 - kasační stížnost jako mimořádný opravný prostředek proti pravomocným rozhodnutím krajských soudů
 - stěžejní rozhodnutí vycházejí ve Sbírce rozhodnutí NSS
- dále rozhoduje v dalších případech stanovených tímto nebo zvláštním zákonem:
 - vždy kompetenční žaloby
 - některé věci politických stran – rozpuštění, pozastavení a znovuoobnovení činnosti
 - některé volební věci (ty s celorepublikovým dosahem) – volby do obou komor Parlamentu ČR, do Evropského parlamentu, volby prezidenta
 - do 1. 1. 2012 i OOP – dnes již o tom rozhodují krajské soudy
- dále sleduje a vyhodnocuje pravomocná rozhodnutí soudů ve správním soudnictví a na jejich základě v zájmu jednotného rozhodování soudů přijímá stanoviska k rozhodovací činnosti soudů ve věcech určitého druhu – není příliš využíváno, **sjednocování činnosti správních soudů** (§12 odst. 2 SŘS)
- v zájmu zákonného a jednotného rozhodování správních orgánů se může při své rozhodovací činnosti usnést na zásadním usnesení – není příliš využíváno, **sjednocování činnosti správních orgánů** (§ 12 odst. 3 SŘS)
- působí jako **kárný soud** ve věcech **kárných provinění soudců, státních zástupců a soudních exekutorů** (zákon č. 7/2002 Sb.)
- **rozhoduje v senátech** (obecně 3, nebo 7 členů – volební věci, místní a krajská referenda, politické strany, kompetenční žaloby) nebo v rozšířených senátech (§ 16 SŘS)
- fungovala také 2 kolegia (finančně-správní a sociálně-správní), ale k 1. 1. 2014 byla zrušena – zrušení specializace vnímáno kriticky
- plénium – tvoří všichni soudci NSS (§ 20 SŘS)

- struktura NSS:

○ **funkcionáři NSS**

▪ **předseda NSS**

- jmenován prezidentem na funkční období 10 let
- vykonává také státní správu soudu (resp. ji vykonává MS ČR jeho prostřednictvím)
- stávajícím je JUDr. Karel Šimka (*má bambilion titulů*)

▪ **místopředseda NSS**

- jmenován prezidentem na funkční období 10 let
- vykonává také státní správu soudu (resp. ji vykonává MS ČR jeho prostřednictvím)
- JUDr. Barbora Pořízková

○ **soudní oddělení**

- 3 soudci (z toho jeden jako předseda), 2 asistenti pro každého soudce, soudní kancelář
- je to organizačně náročné – předseda senátu musí svůj tým zorganizovat
- práce asistenta soudce – velmi perspektivní, berou právníky na startu, náročné, dlouhodobě výhodná položka v životopisu, špičky v oboru – základní odborná podpora

○ **oddělení dokumentace a analytiky**

- zabývá se úpravami databáze judikatury
- monitoruje judikaturu jiných soudů, přijatou a připravovanou legislativu
- analyzuje pro rozhodování konkrétních případů judikaturu, rozhodovací praxi (řešerše)

- **NSS jako kárný soud**

- řeší kárná provinění soudců, státních zástupců a soudních exekutorů podle zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů
- kromě předsedy kárného senátu jsou ostatní jeho členové extraneové
- řízení ve věcech soudců (§ 4) – předsedou kárného senátu je soudce NSS, jeho zástupcem je soudce NS, dalším členem je soudce některého obecného soudu a potom ještě 3 přísedící (mezi přísedícími musí být vždy nejméně 1 státní zástupce, 1 advokát a 1 osoba vykonávající jiné právnické povolání – př. akademický pracovník)

- NSS to dělá od 1. 10. 2008
- řízení ve věcech státních zástupců (§ 4a) – předsedou kárného senátu je soudce NSS, jeho zástupcem je soudce NS, dalšími členy jsou 4 přísedící (mezi přísedícími musí být 2 státní zástupci, vždy nejméně 1 advokát a 1 osoba vykonávající jiné právnické povolání – př. akademický pracovník)
 - NSS to dělá od 1. 10. 2008
- řízení ve věcech soudních exekutorů (§ 4b) – předsedou kárného senátu je soudce NSS, jeho zástupcem je soudce NS, dalšími členy jsou 4 přísedící (mezi přísedícími musí být 2 soudní exekutoři, vždy nejméně 1 advokát a 1 osoba navržená VOP)
 - NSS to dělá od 1. 11. 2009
- funkční období kárných senátů je vždy 5 let
- jde o návrhové řízení (§ 8 odst. 1) a řízení před kárnými senáty je jednoinstanční (§ 21)
- jedině možnost ve lhůtě 3 let od právní moci rozhodnutí podat návrh na obnovu kárného řízení (§ 22)
- je možné podat ústavní stížnost
- **Sbírka rozhodnutí NSS a databáze judikatury**
 - která rozhodnutí budou uveřejněna ve Sbírce rozhodnutí NSS, o tom rozhoduje plénum NSS (§ 20 SŘS)
 - databáze judikatury
 - rozhodnutí NSS, od roku 2011 i rozhodnutí správních úseků krajských soudů

Kasační stížnost

- § 102 an. SŘS
- rozhoduje pouze NSS
- jedná se o jediný opravný prostředek (x obnova řízení je hodně výjimečná) → jedná se o mimořádný opravný prostředek
- **taxativně vymezené důvody kasační stížnosti - § 103 SŘS**
 - a) nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky v předcházejícím řízení
 - skutečný přezkum, kdy jde o výklad práva
 - použití špatného zákona nebo jeho špatná interpretace
 - b) procesní vady – vady řízení před správním orgánem
 - řízení před správním orgánem bylo stíženo procesní vadou
 - + stěžovatel musí vytýkat to, že u krajského soudu došlo k nesprávnému posouzení skutkového stavu, měl rozhodnutí zrušit, ale neučinil tak
 - zásada materiální pravdy - § 3 SŘ + vada dokazování (§ 50 an. SŘ)
 - c) zmatečnost řízení
 - nesprávné obsazení soudu apod. → nejhrubší procesní vady
 - d) běžné procesní vady + nepřezkoumatelnost rozhodnutí soudu
 - není to formální podmínka → ale jestli procesní vada byla takové povahy, aby měla vliv na rozhodnutí ve věci samé
 - e) nezákonnost rozhodnutí o odmítnutí návrhu nebo o zastavení řízení
 - speciální kategorie rozhodnutí krajského soudu
- **nepřípustnost - § 104 SŘS**
 - ve volebních věcech
 - pokud by směřovala jen proti výroku o nákladech řízení nebo proti důvodům rozhodnutí soudu
 - jen z tohoto důvodu
 - jímž soud rozhodl znovu poté, kdy jeho původní rozhodnutí bylo zrušeno Nejvyšším správním soudem
 - to neplatí, je-li jako důvod kasační stížností namítáno, že se soud neřídil ***závazným právním názorem Nejvyššího správního soudu***,
 - = opakované kasační stížnosti
 - může se stát, že v jedné věci bude podána kasační stížnost v té samé věci → např. pokud se NSS nevyjádří k meritu věci → vrátí kraji → ten vydá meritorní rozhodnutí → a pak to NSS může přezkoumat kasační stížností znovu
 - jímž se pouze upravuje vedení řízení, nebo
 - taková rozhodnutí takové povahy, že nemohou ovlivnit rozhodnutí ve věci samé
 - které je podle své povahy dočasné
 - rozhodnutí o odkladném účinku nebo rozhodnutí o předběžném opatření
 - → jsou nepřijatelné i takové důvody, které nejsou obsaženy v § 103 odst. 1 SŘS + NSS nebere novoty (není možné uplatnit námitku, kterou jsme doposud neučinili)
- **nepříjatelnost - § 104a SŘS**
 - nepatří sem věci daňové a věci stavebního práva
 - NSS by neměl odmítnout pro nepřijatelnost:
 - 1) pokud věc nebyla ještě nikdy judikována
 - 2) právní otázka již sice byla rozhodována NSS, ale podle názoru stěžovatele byla souzena jinak (zda bude obrat v rozhodování NSS)

- 3) existuje rozhodovací praxe NSS, ale není jednotná a stěžovatel žádá sjednocení
 - 4) hrubá vada krajského soudu (v hmotě nebo procesu)
 - 5) dodržení mezinárodního závazku – non refoulement
 - např. u azylových věcí
 - možnost přezkumu i z pohledu aktuální situace
 - je potřeba, aby pro nepřijatelnost hlasovali všichni 3 soudci tvořící senát
 - musí být odůvodněno nepřijetí nepřijatelnosti → nakonec vyškrtáno ze zákona
- **účastníci řízení o kasační stížnost a jejich zastoupení – § 105 SŘS**
 - stěžovatel a všichni, kdo byli účastníky původního řízení
 - kasační stížnost může podat i osoba zúčastněná na předešlém řízení
 - stěžovatel musí být zastoupen advokátem
 - advokát se nemusí nechávat zastupovat jiným advokátem
- **náležitosti kasační stížnosti**
 - obecné náležitosti
 - označení krajského soudu, který rozhodl a identifikace rozhodnutí
 - rozsah
 - z jakých důvodů → (ne § 103 odst. 1 písm. a) až d)) → normálně vyargumentovat (co nám vadí na rozhodnutí kraje nebo správního orgánu) → skutková i právní argumentace
 - kdy bylo rozhodnutí krajského soudu bylo stěžovateli oznámeno
 - stejně si to musí hledat sám soud, protože se potřebuje ujistit, že stížnost není podána opožděně
 - nelze prominout zmeškání lhůty
 - → opravy do 1 měsíce od doručení usnesení
 - kasační stížnost se podává u NSS
- **odkladný účinek - § 107 SŘS**
 - nemá odkladný účinek
 - NSS jej však může na návrh stěžovatele přiznat
 - § 73 odst. 2 až odst. 5 SŘS → jen v případě, že újma, která hrozí je výrazně vyšší než by měla
 - Někdy zásada zdrženlivosti → pokud správní orgán vylicí, jaké by to mohlo být faktické následky
- zpravidla NSS rozhoduje bez jednání
 - není to totiž nalézací řízení
- NSS je vázán rozsahem kasační stížnosti

17. Ústavní soud a kontrola veřejné správy

- Ústavní soud představuje určitou **mimořádnou kontrolu veřejné správy** v těch případech, kdy jiná forma ochrany už není možná
- Ústavní soud stojí mimo soustavu obecných soudů a představuje **specializovaný orgán ochrany ústavnosti**, kdy mimo jiné
- jeho hlavní funkcí je **rozhodování o ústavních stížnostech** – musí mít **ústavní rozměr** = vada se musí odrazit v ústavních právech
 - o jedná se o případy **kvalifikované nezákonnosti** – **nezákonnost** je tak hrubá, že porušuje ústavní práva stěžovatele
- Vztah ústavního soudu a veřejné správy se pak projevuje zejména v:
 - **Kontrola ústavnosti** a zákonnosti právních předpisů, tedy zákonů, nicméně zejména vyhlášek a nařízení;
 - rozhodování o konkrétních ústavních stížnostech;
 - **Rozhodování o komunálních ústavních stížnostech**;
 - Posuzování **zákonnosti rozhodnutí** o rozpuštění politické strany nebo jiná rozhodnutí týkající se politických stran;
 - Zbytková kompetence ústavního soudu v oblasti **kompetenčních sporů**;
- Právní úprava bude zejména **ústava a zákon o ústavním soudu**.

Obecná ústavní stížnost

- Obecná možnost, podat ústavní stížnost proti **pravomocnému rozhodnutí** orgánu veřejné moci – **musí být zásah do ústavně stanovených práv**.
- Platí určitá **zásada subsidiarity**, kdy je nutné využít všechny ostatní dostupné prostředky ochrany, a to včetně těch mimořádných – kasační **stížnosti**, **nikoliv** obnovy řízení – ústavní stížnost míří spíše na právní otázky.
- K podání **musí** být **zastoupení advokátem**, je třeba speciální plná moc – explicitně řečeno, že je pro jednání před ÚS a k podání ÚS;
- V případech veřejné správy budeme typicky **napadat rozhodnutí** nebo **jiný zásah** veřejné správy, který tedy není rozhodnutím:
 - Fyzické úkony policisty;
 - Nečinnost;
 - Vyžádání podkladů, které nejsou zákonem předepsány;
 - Jedná se o úkony, které jsou typicky jednorázové a nejsou spojeny s vydáním žádného formálního aktu;
- Dalším případem je rozhodnutí, kdy se bude jednat typicky o rozhodnutí NSS, kterým nebylo vyhověno kasační stížnosti, v jiných případech to budou rozhodnutí krajských soudů, proti kterým **není kasační stížnost přípustná**.
- **Lhůta** je 2. měsíce od doručení rozhodnutí prostředku k uplatnění ochrany práv stěžovatele, pokud takový prostředek není, tak 2. měsíce od faktického zásahu – od doby, kdy se o něm dozvěděl, ale max **1. rok**. (Subjektivní a objektivní lhůta)
- Rozhodnutí ÚS
 - **Odmítnout** což je většina;
 - **Vydat nález** a to **zamítavý** nebo **vyhovující**;
- V případě **rozhodnutí** postupuje **kasačně** a v případě **jiného zásahu** **negatorně**.

Komunální ústavní stížnosti

- Speciální ústavní stížnost je pak stížnost komunální, kterou se **chrání právo na územní samosprávu**.
- Územní samospráva je ústavou garantována a jedná se o velmi silné ústavní právo, do kterého lze zasahovat jen v omezených případech – jen pokud to vyžaduje ochrana zákonnosti a pouze na základě zákonných prostředků.
- Jedná se o případy, kdy **stát** zasáhl do **práva na územní samosprávu** v rozporu se zákonem a ÚSC (v samostatné působnosti!) se tak brání
- podstatné je, že komunální ústavní stížností lze napadat již holou nezákonnost a není potřeba ústavní přesah.
- Stížnost **podává zastupitelstvo** obce nebo kraje a to do **2. měsíců**, od doručení rozhodnutí o posledním prostředku ochrany, pokud takový není tak 2 měsíce od zásahu – subjektivní lhůta nebo do **1. roku** ve lhůtě objektivní.
- Rozhodnutí:
 - Vyhoví a rozhodnutí **zruší** – případně rozhodne **negatorně** – zakáže jednání a nařídí obnovu v přešlém stav;
 - Nebo ÚS zamítne;

Kompetenční spory

Kompetenční spory obecně rozhodují 3 subjekty

- NSS;
- Zvláštní kompetenční senát;
- Ústavní soud;

Činnost ústavního soudu je pak poměrně zbytková, kdy velká část jeho působnosti v oblasti kompetenčních sporů se přesunula právě na NSS. Rozhoduje kompetenční spory mezi

- Státními orgány navzájem;
- Státními orgány a orgány ÚSC
- Orgány ÚSC navzájem

Mělo by se jednat o **spory** mezi vrcholnými orgány – komory parlamentu, prezident a vláda

- Nutná kontrasignace premiéra při odvolání guvernéra ČNB;
- Nebo potencionálně povinnost prezidenta jmenovat či odvolat ministra;

18. Kontrola ústavnosti a zákonnosti právních předpisů

- podle čl. 87 odst. 1 písm. a) a b) Ústavy Ústavní soud rozhoduje o **zrušení zákonů** nebo jejich jednotlivých ustanovení, pokud **jsou v rozporu s ústavním pořádkem ČR nebo zákonem**
- může rušit i **jiné právní předpisy** (než zákony)
 - o nařízení, statutární předpisy → moc výkonná je tvůrcem těchto předpisů
 - o řízení jiných právních předpisů se moc neliší od řízení zrušení zákona či jeho části
 - např. pouze vymezením účastníků, kteří mají aktivní legitimaci k podání návrhu
 - rušení podzákoných právních předpisů jiným orgánem, nežli Ústavním soudem je v dnešní době nepřipustné!

K podání návrhu na zrušení jiných právních předpisů jsou oprávněni

- **a) vláda**
 - o může se týkat kteréhokoliv podzákoného předpisu
 - o zatím se nikdy nestalo, aby vláda dávala návrh na zrušení nařízení vlády (*které má sama pravomoc zrušit*) či vyhlášky ministerstva
- **b) skupina 25 poslanců nebo skupina 10 senátorů**
 - o může se týkat kteréhokoliv podzákoného předpisu
- **c) senát ÚS v souvislosti s rozhodováním o ústavní stížnosti**
 - o může se týkat kteréhokoliv podzákoného předpisu
- **d) ten, kdo podal ústavní stížnost za podmínek uvedených dle § 74 ZÚS**
 - o může se týkat kteréhokoliv podzákoného předpisu
- **e) zastupitelstvo kraje**
 - o může se týkat kteréhokoliv podzákoného předpisu
 - o myšleno i zastupitelstvo hl. města Prahy
- **f) Veřejný ochránce práv**
 - o může se týkat kteréhokoliv podzákoného předpisu
 - o dokonce i každý návrh na zahájení řízení o zrušení jiného právního předpisu (pokud nejde o návrh samotného VOP), pokud se neodmítá, tak se obligatorně zasílá Veřejnému ochránci práv
 - ten pak do 10 dnů od doručení musí ÚS sdělit, zda vstupuje do řízení
 - o samotná iniciace zrušení podzákoného právního předpisu je výjimečná
 - o může se účastnit i řízení na zrušení zákona (nemůže jej ale iniciovat)
- **g) Ministerstvo vnitra, pokud jde o návrh na zrušení obecně závazné vyhlášky obce, kraje nebo hlavního města Prahy za podmínek v zákonech upravující územní samosprávu**
 - o pokud Ministerstvo vnitra zjistí u obce, kraje či hl. m. Prahy, že obecně závazná vyhláška je v rozporu se zákonem → vyzve obec k nápravě
 - stanoví na to lhůtu 60 dnů od doručení výzvy
 - rozhodne o pozastavení účinnosti „problematické“ obecně závazné vyhlášky a stanoví opět přiměřenou lhůtu k nápravě
 - o pokud shledá Ministerstvo vnitra zřejmý rozpor s lidskými právy a svobodami
 - může bez předchozí výzvy požadovat nápravu
 - pokud nesjedná zastupitelstvo nápravu Ministerstvo podá návrh na zrušení obecně závazné vyhlášky k ÚS
 - o → nejčastěji napadené jsou právě obecně závazné vyhlášky obcí
 - ÚS dříve ve velkém rušil dané obecně závazné vyhlášky obce, po zamítnutí návrhu zrušení obecně závazné vyhlášky obce Jirkov (*stanovíci povinnost pravidelně sekat veřejnou zeleň*)
 - → *odůvodnění je takové, že pro vydání obecně závazné vyhlášky má obec zmocnění již z Ústavy (čl. 104 odst. 3) a proto nepotřebuje pro zmocnění a určení práv a povinností v rámci samosprávy ve formě OZV (např. sečení veřejné zeleně) zákonného zmocnění*
- **h) věcně příslušné ministerstvo nebo jiný ústřední správní úřad, jde-li o návrh zrušení nařízení kraje nebo hl. města Prahy**
 - o pokud ministerstvo nebo jiný ústřední správní úřad zjistí u kraje či hl. m. Prahy, že nařízení je v rozporu se zákonem → vyzve obec k nápravě
 - stanoví na to lhůtu 60 dnů od doručení výzvy
 - rozhodne o pozastavení účinnosti „problematické“ obecně závazné vyhlášky a stanoví opět přiměřenou lhůtu k nápravě
 - o pokud shledá ministerstvo nebo jiný ústřední správní orgán zřejmý rozpor s lidskými právy a svobodami
 - může bez předchozí výzvy požadovat nápravu
 - pokud nesjedná zastupitelstvo nápravu podá ministerstvo nebo jiný ústřední správní úřad návrh na zrušení obecně závazné vyhlášky k ÚS
- **i) ředitel krajského úřadu, pokud jde o návrh zrušení nařízení obce za podmínek zákona o obcích**

- pokud to zjistí u nařízení obce, tak výzvy k nápravě a sistaci provádí krajský úřad, ale návrh na zrušení k ÚS podává ředitel krajského úřadu
- **j) zastupitelstvo obce, pokud se jedná o návrh na zrušení právního předpisu kraje, do jehož územního obvodu náleží**
 - není podmíněno nějakým předchozím postupem
 - nejde totiž o prostředek dozoru státní správy nad výkonem samostatné a přenesené působnosti územních samosprávných celků, ale o opatření, které má sloužit jako hraničního obranného prostředku místních samospráv vůči vzniklým vyšším územním samosprávným celkům
- **k) plénum ÚS v souvislosti s rozhodováním o ústavní stížnosti**
 - může se týkat kteréhokoliv podzákonného předpisu

Rozhodování o návrhu na zrušení jiného právního předpisu

- rozhoduje plénum ÚS
 - všichni soudci ÚS
 - usnášení schopni jsou když se jich sejde aspoň 10
 - pokud se rozhoduje o zrušení zákona → musí se pro to vyslovit minimálně 9 soudců (ZÚS)
 - pokud se rozhoduje o zrušení jiného právního předpisu → stačí většina přítomných (ZÚS)
- zpravidla řízení končí meritorním rozhodnutím
- nálezem stanoví, že se podzákonný právní předpis zrušuje dnem, který v nálezů určí
 - v opačném případě, pokud neshledá rozpor, návrh zamítne
- pro oblast veřejné správy nálezem, ve kterém se konstatuje rozpor s ústavním zákonem nebo zákonem, to má takové účinky, že rozhodnutí vydaná podle zrušeného podzákonného předpisu či jeho zrušené části zůstávají nedotčena
 - → práva a povinnosti podle takových rozhodnutí však nelze vykonat (ZÚS)
- → byla zde vládní snaha, aby o zrušení jiného právního předpisu rozhodoval NSS

19. Veřejný ochránce práv

Veřejný ochránce práv nám představuje mimo například parlament nebo NKÚ instituci, která je **oprávněna zvenčí kontrolovat veřejnou správu**.

Jedná se o subjekt, který **stoí mimo veřejnou správu** a je oprávněn na ni dohlížet a kontrolovat výkon její činnosti.

Jedná se o poměrně zajímavou instituci, jelikož **VOS stoí mimo** veřejnou správu, **není správním orgánem**, ale naopak správní orgány podléhají jeho kontrole.

Jedná se o **nezávislou instituci**, která je **volena poslaneckou sněmovnou na 6 let**, kdy může být zvolen **maximálně 2x** po sobě.

- Podmínka je **volitelnost do senátu** -40/bezúhonnost/občan ČR;
- **Dva kandidáty** navrhuje **prezident** a dva **senát**;
- **Zákon o VOS** a **zákon o ÚS**- dává mu pravomoc podat návrh na zrušení jiného právního předpisu a účastnit se jakéhokoli řízení o zrušení jiného právního předpisu;
- Neslučitelnost funkcí, vyloučena vedlejší výdělečná činnost, sídlo v Brně;

Smysl a účel

- Hlavním výkonem činnosti je **kontrola a dohlížení na výkon veřejné správy**
- na základě **podnětu** nebo z **vlastní iniciativy**
- Smyslem a účelem činnosti je zejména dohlížet a **zlepšovat komunikaci mezi občany a státem**, **napravit** určitou **špatnou správu** a naopak dbát a pečovat o to, aby se vykonávala **dobrá správa**- což je pojem, který znají evropské předpisy a poprvé je pojmenoval Otakar Motejl.

Funkce ombudsmana zejména pak představuje

- **Rychlý a neformální přístup k právní pomoci** ve vztahu k laické veřejnosti, která by si sama nepomohla nebo nemá možnosti na kvalifikovanou právní pomoc;
- **Bezplatný přístup**;
- Zaměřuje se i na problémy, které **nemusí být přezkoumatelné soudem**, protože nevykazují prvky nezákonnosti, nicméně **nejsou** v žádném případě **dobrou správou** – **liknavost, nepředvídatelnost, překvapivost nebo určitá vysoká neprofesionalita či neodbornost – prostě na to serou**.
- Jedná se o **kvalifikovanou a specializovanou instituci** (Právníci a odborníci na správní, pracovní a ústavní právo

Nenahrazuje činnost soudů, ale doplňuje je – **nezávislý monokratický orgán**

Působnost činnosti

Působnost je vymezena negativně a pozitivně

Pozitivní vymezení působnost VOS, působnost VOS se vztahuje zejména na:

- **Ministerstva a ústřední správní orgány**;
- **Správní úřady s celostátní působností**;
- **Radu pro rozhlasové a televizní vysílání**;
- **Orgány státní správy a orgány ÚSC- při výkonu státní správy**;
- **Věznice, sociální zařízení, dětské domovy a další**;

Negativní vymezení působnost VOS, působnost VOS se nevztahuje na

- Parlament;
- Vládu;
- Prezidenta;
- NKÚ;
- BIS;
- Státní zastupitelství ;
- Soudy;
- **A orgány ÚSC v jejich jednání v samostatné působnosti**;

Pravomoc VOP k ochraně práv

Pravomoc nám vymezuje **konkrétní nástroje**, který daný orgán má k regulování práv a povinností v oblasti své působnosti. Základní pravomoci VOP máme zakotveny **v zákoně o VOP**, nicméně máme i další pravomoci VOP dle **zvláštních právních předpisů**. Konkrétně se jedná o:

- **Možnost podání návrhu na zrušení jiného předpisu**, dle **zákona o ústavním soudu**, jedná se zejména o případy nezákonnosti nebo protiústavnosti nařízení a vyhlášek;
- **Možnost podat žalobu k ochraně veřejného zájmu dle SŘS**, nicméně již při podání žaloby musí VOP prokázat veřejný zájem, aby byla žaloba vůbec přípustná, nicméně výhodou je, že nemusí být naplněna subsidiarita správního soudnictví, lze podat ještě před vyčerpáním ostatních právních nástrojů.

Pravomoc dle zákona o VOP

Základní pravomocí VOP je **provádět šetření**, šetření může provádět **z vlastní iniciativy nebo na základně podnětu z veřejnosti**:

- Podnět ze strany veřejnosti **nemá předepsanou formu**- může být i **ústně** do protokolu a není zpoplatněn;
- Nicméně musí označovat: **vyličení rozhodujících skutečností, označení orgánu nebo osoby, které se podnět týká a označení podatele podnětu**;

Za zákonem stanovených podmínek může VOP podnět **odložit** nebo může **zahájit šetření**

VOP má pak pravomoc zejména, s **vědomím vedoucích pracovníků** úřadu – nicméně bez předchozího upozornění:

- Nahlížet do spisu;
- Klást otázky zaměstnancům;
- Požadovat provedení dozoru;
- Vstupovat do prostor;
- Požadovat součinnost;

Pokud je vše ok a VOP **ne našel** pochybnosti, tak o tom **vyrozumí úřad i podatele podnětu**.

Pokud pochybení našel, tak **vyzve úřad**, aby se k jeho zjištění **vyjádřil**

- Pokud úřad **sjedná nápravu**, a VOP to uzná za dostatečné, tak o tom **vyrozumí úřad i žadatele**;
- Pokud **nikoliv**, **tak to písemně sdělí své závěry jak úřadu, tak žadateli** – podateli podnětu, **součástí** podnětu jsou o **návrhy k opatření k nápravě** a to zejména: provést úkony k odstranění nečinnosti, zahájení přezkumného řízení, zahájení disciplinárního řízení, zahájit stíhání pro přestupek nebo nahradit škodu;

Pokud úřad opatření neprovede nebo nereaguje, tak VOP může:

1. **Sdělit zjištění nadřízenému orgánu**
2. **Věc zveřejnit**
3. **Nemá tedy možnost autoritativně rozhodovat**

Nicméně VOP by měl být mezi orgány VS respektovaná osoba a měli by s ním kooperovat, **VOP by měl být něco jako mediátor**. Měl by vykonávat i **vlastní poradní činnost a vydávat stanoviska ke stavu VOP**, upozorňovat na nedostatky a případně **lobovat za legislativní změny**.

20. Dozor nad výkonem samostatné a přenesené působnosti obcí a krajů

Dozor na výkonem **samostatné a přenesené působnosti** územních samosprávných celků představuje zvláštní formu kontroly veřejné správy, kdy kontrola veřejné správy představuje širokou řadu kontrol, dozorů a nejrůznějších dohledů, které vychází z toho základu, že nestačí danou věcnou problematiku pouze legislativně regulovat, nicméně je třeba i **aktivní přístup**, který by na pravidelné bázi dohlížel na to, zda je daná oblast spravována řádně.

Kontrolu veřejné správy můžeme rozdělit do **dvou částí**, a to na kontrolu vykonávanou samotnou veřejnou správou a kontrolu veřejné správy, které provádí orgány mimo veřejnou správu

4. První kategorii dále dělíme na:

- **Vnější kontrolu** – správní dozor, finanční kontrola a obdobné kontrolní činnosti
- **Vnitřní kontrolu** – služební dohled a instanční dozor

5. Druhá kategorie představuje zejména:

- Soudní kontrola v širším slova smyslu – správní soudy a Ústavní soud;
- Parlamentní kontrola;
- Veřejný ochránce práv;
- ČNB a NKÚ;
- A další

6. Samostatnou kategorií je pak kontrola samosprávy, která má prvky jak kontroly vnější, tak kontroly vnitřní

Jedná se tedy o specifickou oblast kontroly, a to zejména z toho důvodu, že právo na samosprávu je ústavou velmi silně chráněno a jakékoliv zásahy je třeba provádět velmi citlivě.

- Sama ústava říká, že do samostatné působnosti ÚSC lze zasahovat pouze pokud to vyžaduje ochrana zákona a jen zákonem stanoveným způsobem, který ovšem nesmí popírat podstatu samosprávy;

Proto je nutné rozeznávat, zda se provádí **kontrola samosprávy** nebo **nepřímé státní správy**.

Zákonná úprava bude zejména:

- Ústava;
- Zákon o obcích;
- Zákon o krajích;
- Zákon o hlavním městě Praze;
- Kontrolní řád a správní řád;

Kontrola samostatné působnosti

V oblasti samostatné působnosti se kontroly soustředí zejména na právní předpisy krajů a obcí a to z toho důvodu, že se jedná o prameny práva, jsou tedy obecně závazné a z povahy takových předpisů je tedy více než žádoucí, aby byly v souladu se zákonem.

Kontrolu vykonává **ministerstvo vnitra**:

- Každá vyhláška se musí poslat ministerstvu, které se k ní vyjádří;
- Pokud shledá rozpor se zákonem, tak **vyzve k nápravě**;
- Pokud do 60. dnů není náprava, ministerstvo může rozhodnout o **pozastavení účinnosti** – pokud ministerstvo nalezne **rozpor s lidskými právy**, může účinnost pozastavit i bez předchozí výzvy;
- Pokud ani zde není náprava, tak ministerstvo podává **návrh na zrušení k ústavnímu soudu** – extrémně silná ochrana **samosprávy** – až ústavní soud může rušit vyhlášku, která je evidentně v rozporu s lidskými právy;

Existuje kontrola jiných opatření obcí a krajů – u těch je postup podobný, nicméně návrh se podává příslušnému správnímu soudu, a nikoliv soudu ústavnímu. Nikdo, ale neví co tyto opatření soud a pro státnice to není relevantní!

Kontrola přenesené působnosti

Přenesená působnost nám představuje **nepřímou státní správu**, nejedná se tedy o výkon samosprávy, nicméně jedná se o působení **jménem státu a na jeho odpovědnost**, obce a kraje jsou v tomto případě v **podřízeném postavení** a jsou vázány pokyny státních orgánů – v tomto případě není ani s kontrolou takový problém

Jedná se o typické případy **služebního dohledu a instančního dozoru**

U **obcí** budou kontrolu provádět **kraje** a u **krajů** **příslušná ministerstva** nebo **ústřední správní orgány** – věcné zařazení ústředního orgánu zjistíme z **kompetenčního zákona**.

Pokud se jedná o **kontrolu nařízení** kraje nebo obce, tak je **postup totožný s postupem rušení vyhlášky**. **Pokud se jedná o jiné opatření**, tak mimo klasický postup, může **ústřední správní orgán opatření zrušit** sám.

Služební dohled

Představuje klasickou vnitřní kontrolu

- Je konávána **uvnitř** veřejné správy, veřejná **správa kontroluje sama sebe**, jedná se tedy o kontrolu mezi subjekty, mezi kterými je **vztah nadřízenosti a podřízenosti**.
- Je možné kontrolovat **i jiná kritéria než zákonnost**, a to zejména tedy **hospodárnost, účelnost a efektivitu**.

U obcí budou kontrolu provádět kraje a u krajů příslušná ministerstva nebo ústřední správní orgány – věcné zařazení ústředního orgánu zjistíme z kompetenčního zákona.

Služební dohled typicky provádí vedoucí zaměstnanec nebo specializovaní zaměstnanci – na základě zákona ostatní službě a kontrolního řádu, nicméně takto lze kontrolovat pouze výkon státní správy, samospráva se kontroluje specificky.

Jedná se tedy o činnost úředních osob, která směřuje vůči zaměstnancům nebo podřízeným orgánům, při které se posuzují povinnosti z pracovněprávních vztahů nebo jednání podřízeného orgánu a případně se požaduje náprava

Instanční dozor

Instanční dozor je pak úzce spojen s procesním právem, instanční dozor vykonávají funkčně vyšší orgány vůči orgánům funkčně nižším – ve smyslu funkční příslušnosti.

Podstata instančního dozoru je přezkum téměř jakéhokoliv aktu

rozlišujeme dva nástroje, které instanční dozor má a to

- Opravné prostředky;
- Dozorčí prostředky;

Liší se zejména v tom, zda na ně je či není nárok a v tom jaká oblast pochybení je přezkoumávána – do jaké oblasti práv bylo zasaženo.

Opravné prostředky

- Na opravný prostředek je právní nárok, příslušný orgán se jim musí zabývat
- Pouze na návrh oprávněných osob
- Zkoumá se zásah do veřejných subjektivních práv

Dozorčí prostředky

- Není na ně právní nárok, **příslušný orgán si sám rozhodne, zda je nutné dozor provést či nikoliv**
- Jak na neformální návrh – podnět, tak z vlastní iniciativy
- Zkoumá se zásah do objektivních práv, objektivní porušení zákona – je zde nějaký vyšší zájem

21. Ochrana práv ve veřejné správě

Ochrana před nezákonnými správními akty

- **A) ochrana v rámci VS – opravné prostředky, dozorčí prostředky**
- **b) ochrana soudní – správní soudnictví, civilní soudnictví (část pátá OSŘ), ústavní soudnictví, příp. řízení před ESLP**
- **c) náhrada škody**

Opravné prostředky – opravné prostředky X dozorčí prostředky

- primárním účelem je vždy ochrana subjektivních práv účastníků x dozorčí prostředky → ochrana zákonnosti (nějakého objektivního práva)
- jsou v dispozici adresáta → je tam právní nárok na projednání prostředku (protože již jeho podáním je řízení zahájeno)
- **X dozorčí prostředky** → řízení se zahájí vždy ex offa (adresát může podat jen podnět, tím se však řízení nezahajuje → zahájení řízení je na uvážení správního orgánu)
 - jsou klíčovým prostředkem ochrany
- **opravné:**
 - **a) řádné opravné prostředky: a) odvolání; b) rozklad; c) námitky** → v exekutivním řízení; d) **odpor** → proti příkazu
 - **b) mimořádný opravný prostředek → obnova řízení na žádost**
- **dozorčí** prostředky: (doplňk k opravným prostředkům), **obnova řízení ex offa, přezkumné řízení**

1) Žaloba proti rozhodnutí správního orgánu

- přezkum zákonnosti správních aktů spadá tradičně do působnosti a pravomoci správních soudů
- úprava v § 65 a násl. soudního řádu správního
- **prostředek obrany proti rozsudku krajského soudu – mimořádný opravný prostředek** → kasační stížnost k NSS → poté možnost podání ústavní stížnosti → příp. stížnost k ESLP

2) Opatření proti nečinnosti dle § 80 SŘ

- ochrana v rámci samotné veřejné správy
- nejobecnější možnost ochrany
- 4 možnosti jak správní orgán nápravu zjedná → správní orgán může:
 - 1) přikázat nečinnému SO, aby ve stanovené lhůtě učinil potřebná opatření ke zjednání nápravy nebo vydal rozhodnutí (příkaz);
 - 2) usnesením převzít věc a rozhodnout místo nečinného správního orgánu = **atrakce**;
 - 3) Usnesením pověřit jiný správní orgán ve svém správním obvodu vedením řízení = **delegace**;
 - 4) Usnesením přiměřeně prodloužit zákonnou lhůtu pro vydání rozhodnutí, lze-li důvodně předpokládat že správní orgán v prodloužené lhůtě vydá rozhodnutí ve věci, a je-li takový postup pro účastníky výhodnější = **prolongace**
- některé zákony dále stanoví ještě zvláštní speciální nástroje → např. InfZ → stížnost

3) správní soudnictví → žaloba na ochranu proti nečinnosti, kasační stížnost

4) ústavní stížnost

5) stížnost k ESLP

6) náhrada škody – v případě, že je nečinný orgán, je to považováno za tzv. nesprávný úřední postup → dána odpovědnost státu či ÚSC

Ochrana proti nezákonnému zásahu veřejné správy

- **a) faktické pokyny** → např. policista, který řídí provoz na křižovatce, oprávnění inspektora ČOI, který na místě uloží povinnost znehodnotit závadné zboží
- **b) donucovací úkony – bezprostřední zásahy; exekutivní úkony; zajišťovací úkony** → úkony sloužící k tomu, aby byl zajištěn hladký průběh nějakého postupu, řízení, výkonu dozoru, kontroly atd. (např. předvedení)
- **vždy musí být splněny podmínky legality těchto úkonů: prokázání pravomoci k danému zásahu**

- zásah je svou povahou, obsahem, rozsahem, účelem a způsobem provedení v souladu se zákonem a s pravomocí úřední osoby, tj. musí být aplikována zásada subsidiarity a proporcionality, příp. splněny i další zákonné podmínky

Stížnosti

- zákonná definice není
- obecně ji řadíme mezi prostředky vnější kontroly → kontrola realizována občany (adresáty)
- obecně ji lze vymezit jako podání FO či PO v určité konkrétní věci, které směřují proti určité činnosti či nečinnosti orgánu veřejné moci, v níž spatřuje tato osoba porušení či ohrožení svých práv
- podávány zpravidla v určitém individuálním zájmu stěžovatele a vztahuje se ke konkrétnímu případu či situaci

X oznámení → neprofiluje se zde tolik individuální zájem stěžovatele (může se týkat i jiné osoby)

X podnět

- výslovnou ústavní (obecnou) oporu stížnostního oprávnění lze nalézt jen obtížně, což ovšem nelze považovat za negaci jeho existence – dovozuje se z podstaty veřejné správy jako služby veřejnosti
- komplexní právní úprava v ČR chybí
- podle § 175 odst. 1 SR se dotčené osoby mají právo obracet na správní orgány se stížnostmi proti nevhodnému chování úředních osob nebo proti postupu správního orgánu, neposkytuje-li správní řád jiný prostředek ochrany
- stížnost lze podat písemně či ústně → je-li podána ústně stížnost, kterou nelze ihned vyřídit, sepíše o ní správní orgán písemný záznam

Petice

- výkon práva petičního je v ČR zaručen přímo Listinou → čl. 18 odst. 1
- petici lze chápat jako zvláštní, kvalifikovaný případ svobody projevu
- výkon petičního práva podrobněji upraven na úrovni zákonné → **zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním**
- **pojem petice** → zákonem není výslovně definován – z § 1 odst. 1 petičního zákona lze dovodit, že peticí se rozumí žádosti, návrhy a stížnosti podávané ve věcech veřejného nebo jiného společného zájmu
 - petice se podává v písemné formě

DAL BYCH SEM I VOLBY – AKTIVNÍ/PASIVNÍ PRÁVO, OMBUDSMANA, PŘEZKUM ATD. VIZ EIA

22. Vyvlastnění a nucené omezení majetkových práv

Vyvlastnění představuje ten nejintenzivnější zásah do vlastnického práva

Vlastnické právo je **právem relativním** = zásahy do něj mohou být za určitých situací legitimní

Vyvlastnění nám obecně představuje omezení až odejmutí vlastnického práva

- například **omezení užívání**
- odejmutí znamená **nucený přechod vlastnického práva** na toho, kdo vyvlastňuje.
- lze vyvlastnit majetek jak soukromým osobám, tak osobám veřejného práva;

Právní prameny vztahující se k vyvlastnění jsou zejména:

- Ústava a listina základních práv a svobod;
- Zákon o vyvlastnění
- Liniový zákon;
- Zákon o oceňování majetku;
- A další speciální zákony, které mohou stanovit vyvlastňovací tituly;

Podmínky vyvlastnění

Základní podmínky jsou vymezeny v listině a dále je konkretizuje zákon o vyvlastnění.

- 1) Ústavní podmínky jsou ty, že vyvlastnit lze pouze:
 - **Na základě zákona**;
 - **Za náhradu**;
 - **A ve veřejném zájmu**;
- 2) Zákon o vyvlastnění pak podmínky doplňuje:
 - **Vyvlastnění by mělo být v souladu s územním plánem**;
 - **Musí existovat vyvlastňovací titul**;
 - **Subsidiární povaha vyvlastnění**;
 - **Princip proporcionality**;

Podmínky detailně

1) Veřejný zájem

- Veřejný zájem představuje **neurčitý právní pojem**. Je vždy na posuzujícím orgánu, aby pečlivě a s přihlédnutím ke všem okolnostem případu zhodnotil, jestli veřejný zájem v daném případě existuje či nikoliv. Obecně můžeme veřejný zájem definovat jako **zájem, na kterém má zájem širší skupina obyvatel, nehledě na jejich zájem soukromí**, nicméně v případě vyvlastnění tato definice nestačí, aby bylo vyvlastnění povoleno, tak **veřejný zájem** v tomto případě **musí významným způsobem převažovat** zájem na ochraně **individuálního soukromého vlastnického práva**.
- Veřejný zájem nelze definovat legislativně, ani stanovit, že daná věc je či není ve veřejném zájmu;
- **Posuzování** veřejného zájmu je v rukou **veřejné správy** případně **soudu**;

Dříve se snažil zákonodárce stanovit, že daná věc je ve veřejném zájmu, a proto je možné ji vyvlastnit – to je nepřipustná ingerence a zásah moci legislativní do moci soudní, soud je vázán zákonem a nemohl by tak veřejný zájem přezkoumat, vedlo by to k omezení soudní ochrany pro stěžovatele.

2) Soulad s územním plánem

- Obecně fakultativní podmínka, která se netýká všech vyvlastnění, nicméně u vyvlastnění pro potřeby dálnice je obligatorní, jedná se o to, že když už omezují něčí vlastnické právo nebo ho dokonce odebírá, tak bych měl mít zajištěné všechny podmínky pro přípravu projektu, pro který vyvlastňují – jinak bych někomu sebral barák a pak bych nemusel ani dostat stavební povolení nebo by nebyla změna územního plánu.
- Není potřeba pokud se do územního plánu nezasahuje;

3) Existence vyvlastňovacího titulu

- **Vyvlastňovací titul** nám upravuje řada speciálních zákonů jako stavební zákon, vodní zákon, energetický zákon a další – vyvlastňovací tituly nám vymezují **charakter věcného práva**, která má **zaniknout**, vzniknout nebo přejít v důsledku vyvlastnění a zejména **vyvlastňovací tituly**, **představují taxativní důvody**, pro které je **možné vyvlastnit**. Například:

- Za účelem veřejně prospěšné stavby;
- Za účelem stavby dálnice;
- Za účelem ochrany přírodní památky;
- Za účelem ochrany přírody atd;

4) Subsidiární povaha

- Vyvlastnění je ultima ratio, vždy se musíme **snažit nejdříve o dohodu** nebo **jiný způsob** jakým dosáhnout převodu vlastnického práva, až tehdy, pokud dohoda není možná, tak až pak lze vyvlastnit.
- Nicméně i **dohody má zákonem předepsané náležitosti**, zejména musí být **písemná**, musí k ní být **znalecký posudek oceňující pozemek**, vymezit **záměr** a **upozornit** a to, že jinak **může dojít k vyvlastnění**.

5) Princip proporcionality

- Má **kvalitativní a kvantitativní stránku**, plyne z povahy omezení práva, kdy bychom měli omezovat **co nejméně a co nejšetrněji**.

- Pokud stačí **omezení práva**, **tak ho omezíme**, a **nikoliv převádíme** jako celek;
- Pokud **stačí vyvlastnit pouze část** pozemku, tak **nevyvlastňujeme** pozemek jako **celek** – nicméně pozor, vyvlastňovaný má právo navrhnout, **aby bylo vyvlastnění rozšířeno**, a to zejména z toho důvodu, že takto omezený pozemek nechce, že mu k ničemu není, nemůže na něm efektivně hospodařit – jinými **slovy**, **pozemek je mu v tomto stavu již k hovnu a ať si ho stát sežere celej**.

6) Náhrada

- **Ústavní podmínky – náhrada**, stanovuje se **vylučně znaleckým posudkem** – zásada **formální pravdy** a legální teorie důkazní – obsahuje dvě částky, **úředně zjištěnou a obvyklou** – vyšší cena se pak finálně nabízí
 - **Hradí se náklady na stěhování** nebo změnu sídla;
 - **Primárně se má nabídnout výměna** pozemku za jiný – stanovuje judikatura, pokud není učiněna nabídka výměny a je o ni zájem, může to být důvod pro zrušení vyvlastnění, jelikož není naplněna podmínka subsidiarity;
 - **Jednorázově v penězích** do lhůty ve výroku;
 - Rozhoduje se **samostatným výrokem**, který lze **samostatně napadnout** – v civilním soudnictví, nikoliv ve správním;
 - Pokud není náhrada vyplacena, je to důvod pro zrušení vyvlastnění;

Vyvlastňovací řízení

- Zvláštní druh správního řízení, jedeme podle **zvláštního zákona a SŘ je subsidiární**.
- **Věcně příslušné** jsou **specializované vyvlastňovací úřady**, které představuje **obecní úřad s rozšířenou působností**, jedná se tedy o **přenesenou působnost** vykonávanou jménem státu a na jeho náklady a odpovědnost.
- **Místní příslušnost** je dle **polohy nemovitosti**.
- **Účastníci** jsou: **vyvlastnitel a vyvlastňovaný** a případně **zástavní věřitel**.
 - **Speciální systémová podjatost** stanovena tak, aby **navrhovatel nerozhodoval ve vlastní věci**, když chce vyvlastnit Olomouc tak nebude rozhodovat magistrát v Olomouci, ale jiný věcně příslušný orgán
- **Platí zásada ústnosti**, což je pro správní řízení netypické
- Rozhoduje se ve formě **rozhodnutí**, které má výroky o:
 - 1) **Samotném vyvlastnění** – zda se vlastnické právo odnímá, omezuje nebo ruší;
 - 2) **Výrok o právech 3 osob – zda** jsou zachovány služebnosti, nájmy nebo jiný věcná práva;
 - 3) **Výrok o výše náhrady a lhůtě** pro její vyplacení – max 60 dnů;
 - 4) **Výrok o lhůtě**, ve které je **nutno realizovat účel vyvlastnění** – max 2 roky, 4 u liniového zákona
 - 5) **Výrok o náhradě znaleckého posudku**

Zrušení vyvlastnění

Lze se **odvolat** nebo **žalovat** – pokud jde jen o výši **náhrady**, tak **není odkladný účinek**, jinak ano

- Výrok o vyvlastnění – žalujeme u správních soudů dle SŘS;
- Výrok o náhradě – žalujeme u soudů civilních podle části 5.OSŘ;
- Pokud se odvoláváme tak rozhoduje krajský úřad;

Zvláštní druhy vyvlastnění

- Podle liniového zákona a o zákonu o zajištění obrany státu;

Jiná omezení majetkových práv

- 1) Pozemkové úpravy – sloučení, rozdělení nebo zlepšení hospodárnosti pozemků – nuceně se upravuje **funkčnost pozemků** – veřejný zájem, **musí souhlasit alespoň 60 % vlastníků pozemku**;
- 2) Územní omezení – ochranná a bezpečnostní pásma, chráněná území, asanace území nebo stanovení záplavového území;
 - **Omezuje se možnost nakládat s pozemkem a zhoršuje se kvalita vlastnického práva** – například nelze stavět nebo vám nikdo nepojistí barák v záplavové oblasti;

23. Veřejné užívání

Veřejné užívání představuje institut veřejného práva, který reaguje na skutečnost, že existují určité **materiální statky**, které jsou svou povahou určené k veřejnému užívání a jsou **volně přístupné** v **takové míře**, aby je mohl využívat co **nejširší okruh osob**.

Základ veřejného užívání má **ústavní základ** a to v tom, že každý může činit co není zákonem zakázáno, naopak veřejná moc je striktně omezena právním řádem, a navíc žijeme v demokratickém státě, kdy ukládat povinnosti a zákazy je možné pouze za nějakým účelem- stát nemůže ukládat povinnost svévolně a bezúčelně.

Předmětem veřejného užívání jsou pak zejména statky:

1. **Přírodního charakteru;**
2. **Statky vytvořené lidskou činností;**
3. Statky, které mohou být v **soukromém** nebo **veřejném vlastnictví**, nebo dokonce statky, které **nepatří nikomu**, či vůbec nemohou být předmětem vlastnického práva;
4. Dále pak statky, které nejsou ani věci v právním slova smyslu, jako je **kmítočtové spektrum** – jinak řečeno rádiové spektrum, frekvence atd.

Základem tedy je, aby byl statek dle své povahy veřejně přístupný a svým způsobem ne úplně snadno vyčerpatelný – dále pak musí být obecně přístupný širší skupině lidí.

Statek tedy užívá předem neurčený okruh osob a **vlastník** je **povinen** toto **užívání strpět**, což je tedy základem veřejného užívání, když vlastním nějaký statek, který je předmětem veřejného užívání, tak se musí zkrátka smířit s tím, že mi tam například budou chodit lidi.

Například se může jednat o:

- **Pozemní komunikace**, kdy silnice 1. třídy vlastní stát, ovšem účelové komunikace mohou patřit soukromým osobám;
- **Veřejná prostranství** ve vlastnictví obcí;
- **Vzduch** nebo **sluneční záření**;

Nicméně nejlepšími příklady veřejného užívání jsou příklady dle předpisů o ochraně životního prostředí, zejména **lesní zákon** nebo **zákon o vodách**

- Každý může i bez souhlasu na vlastní nebezpečí vstupovat do lesa a brát z něj křestí – klacky;
- Každý může brát vodu z povrchových vod;

Veřejné užívání můžeme obecně dělit a **obecné** a **zvláštní**

Obecné užívání

Základem je, že předměty ve veřejném užívání může užívat každý nebo každý kdo splní obecné právem požadované předpoklady – například získá řidičské oprávnění, aby mohl jezdit po silnici motorovými vozidly:

- Základ je ten, že zde **není** třeba žádný **individuální povolovací akt**, který by konkrétně stanovil, že osoba A může užívat statek B;
- Není třeba ani žádný jiný povolovací projev vůle, *výjimkou je věnovací akt u veřejně přístupných komunikací* – pokud má být účelová komunikace veřejně užívána, tak ji **musí vlastník věnovat** k veřejnému užívání- akt nemusí být v katastru, ale **stačí konkludentně- veřejně zpřístupnit** a nechat lidi přes silnici jezdit- zavazuje to i další právní nástupce- výjimka vzniklá z faktických potřeb a nevyplyvá přímo ze zákona;

Může tedy užívat obecně kdokoliv, nicméně ještě je **podstatné** to, **jakým způsobem bude věc užívat**.

Základ je opět ten, že věc by měla být užívána způsobem, který vyplývá z její povahy – po silnici budu jezdit a vzduch budu dýchat. Zásadní je opět povaha veřejného užívání, které je **primárně určeno pro všechny**, z toho vyplývá to, že věc je třeba užívat takovým způsobem, abych **1)** věc nadměrně **nevyčerpával** nebo tak **2)** abych z jejího užívání **nevyloučil ostatní** osoby.

Zároveň by se typicky mělo **užívat pro vlastní potřebu**, a nikoliv za účelem zisku

- *Například můžu bezplatně sbírat plody lesa pro vlastní potřebu:*

Obecné užívání obecně **není zpoplatněno**, výjimkou je například dálniční známka:

Zvláštní užívání

Jedná se o situace, kdy u užívání **je třeba individuální povolením**, že osoba A může užívat statek B, a to na základě povolovacího správního aktu jako je **licence, povolení** nebo **koncese** – povolovací správní akt.

Nicméně základ je ovšem ten, že se stále jedná o veřejné užívání, nikdo z toho užívání **není předem vyloučen**, nicméně k užívání se může přejít až poté, co je udělena licence, o kterou může obecně zažádat každý:

- Oprávnění **lze odejmout**, statek se opět užívá k účelovému určení:

Jedná se třeba o:

- **Užívání kmitočtového spektra**;

Zvláštní užívání dále představuje situace, kdy se jedná o **obecné užívání**, jedná o takový způsob užívání, který **je nadměrný** nebo není běžný:

- Stavební práce na silnici, dále inženýrské sítě;
- Převoz nadměrného nákladu;
- Pro reklamu – dálnice a silnice;
- Zřízení vyhrazených parkovacích míst atd.;

Ochrana před účinky veřejného užívání

Způsoby, kterým mohou být statky chráněny, aby nedošlo k jejich poškození nebo vyčerpání nepřiměřeným užíváním:

- **Povolovací režim** u zvláštního užívání;
- **Dočasné omezení a nápravná opatření** – omezení vstupu do lesa z důvodu jeho ochrany;
- **Speciální orgány na ochranu** – lesní a vodní stráž;
- **Odejmutí licence** nebo **povolení** ke zvláštnímu užívání;
- **Správní trestání** v podobě přestupků;
- **Správní dozor a kontrola**;

24. Právo na informace ve veřejné správě

- Právo na informace představuje **ústavní právo**, které je zakotveno v LZPS, kdy dle **čl. 17 odst. 1 jsou svoboda projevu a právo na informace zaručeny**.
- **Právo na informace** představuje jednu z dalších mnoha **způsobů kontroly veřejné správy**, kdy kontrolu skrze právo na informace provádí sami adresáti veřejné správy, a nikoliv specializované instituce jako například parlament, NKÚ nebo soudy.
 - To, že právo na informace představuje kontrolu veřejné správy potvrzuje i judikatura NSS, například ve vztahu ke zneužití práva na poskytnutí informace, kdy říká, že *smyslem a účelem práva na informace je kontrola veřejné správy ze strany veřejnosti, a nikoliv zahltit veřejnou správu a sabotovat její činnost*.

Prameny právní úpravy

- LZPS
- Zákon o svobodném přístupu k informacím
- Zákon o právu na informace o ŽP
- Zvláštní zákony, které mohou stanovit výjimky nebo omezení práva na informace

Novela od 1. 1. 2023

- Zakotvuje nový povinnosti subjekt
- Přináší nové výjimky pro neposkytnutí informace
- Zakotvuje povinnost informačního příkazu v rámci veřejné správy
- Zakotvení činnosti úřadu pro ochranu osobních údajů do úseku poskytování informací

Povinné subjekty

Jedná se o ty subjekty, které mají **povinnost poskytovat a zveřejňovat** informace o své činnosti

- **Státní orgány**: ministerstva, NKÚ, ČNB, soudy, bezpečnostní sbory, státní zastupitelství atd.
- **Orgány územní samosprávy a jejich orgány**: zastupitelstvo, rada, příspěvkové organizace, obecní úřady, obecní policie atd.
- **Veřejné instituce**

Typicky ty instituce, ve kterých mají **100% podíl veřejné orgány, stát nebo ÚSC a jsou financovány z veřejných zdrojů**. Původně tím zákonodárce myslel pouze Český rozhlas a Česká televize, nicméně je to **neurčitý právní pojem** a judikatura soudu začala tento pojem rozšiřovat – obecné znaky takové instituce jsou **zřízení zákonem, podrobení státnímu doзору nebo jiná státní kontrola, veřejně prospěšný účel** – příspěvkové organizace, nemocnice, veřejné školy, České dráhy a Dopravní podnik města Prahy

- **PO a FO, kterým byla svěřena pravomoc rozhodovat o právech a povinnostech adresátů veřejné správy** – rybná a lesní stráž, notáři – nicméně zde máme první omezení, kdy tyto subjekty mají povinnost poskytovat informace pouze v rámci jejich veřejnoprávní činnosti, jsou to stále FO a PO a mají veřejné subjektivní právo na ochranu soukromí
- **Profesní a samosprávné komory**
- **Veřejné podniky**

Jedná se o novinku z poslední novely, kdy je jako povinný subjekt zaveden veřejný podnik jedná se o **právníckou osobu, která není veřejnou institucí**, nicméně má jiné zvláštní definiční prvky a dvě základní podmínky:

- 1) **Stát** nebo **ÚSC** v nich má **dominantní majetkový vliv**, zejména pokud drží **většinový podíl** nebo **disponuje s většinou hlasovacích práv**, kdy vliv může být jak přímo, tak nepřímo – lze vycházet ze správy o vztazích – **51 % a výše**
- 2) A dále **vykonává taxativně jmenované činnosti**
 - Letecký dopravce nebo majitel lidí, které poskytuje veřejné služby;
 - Zejména ovšem jsou to činnosti uvedené v zákoně o zadávání veřejných zakázek, kdy jsou taxativně vyjmenováni speciální strategické činnosti – například energetika nebo plynárenství;

Krásný příklad je **ČEZ**. Jedná se tedy o nové orgány, na které se nyní hledí jako na správní orgány, které **vedou správní řízení**, na soukromé orgány byl delegován výkon veřejné správy.

Proces poskytování informací

- **1. Žádost** – nejčastěji se informace poskytují na žádost:
 - **pisemná forma**, nicméně **lze ji učinit i ústně** – pokud nám ale nestačí ústní odpověď, musíme ji podat písemně

- **komu je adresována, jaká informace je požadována, kdo ji činí** (identifikace žadatele a podpis), **jak a na jakou adresu** má být informace poskytnuta (listinou, elektronicky, kopií dokumentu apod.)
- 2. Pokud má žádost **nedostatků**, tak povinný subjekt **vyzve žadatele k opravě**
 ⇓
- 3. Dále existuje několik možností:
 - a) **Vyhoví**
 - Nejedná se o správní rozhodnutí – poskytne informaci nebo odkáže na místo, kde je informace zveřejněna pro všechny
 - b) **Je nečinný** – užije se ochrana proti nečinnosti dle správního řádu
 - c) **Informaci neposkytne** – **jedná se o správní rozhodnutí**, které musí mít všechny náležitosti včetně odůvodnění
- 4. **Odvolání**
 - Rozhoduje **nadřízený správní orgán** – musí rozhodnout **do 15 dnů**
 - 1. **Vyhoví námitkám** odvolatele → rozhodnutí orgánu prvního stupně **zruší a přikáže poskytnout informaci**
 - 2. **Je nečinný** – opatření proti nečinnosti – **rozhoduje Úřad pro ochranu osobních údajů**
 - 3. **Odvolání zamítne**
- 5. **Přezkumné řízení** – není právní nárok, rozhoduje Úřad pro ochranu osobních údajů
- 6. **Žaloba na nečinnost**, žaloba proti rozhodnutí nadřízeného správního orgánu
 - Soudy **vyhoví** – mohou rušit nebo nařídít poskytnout informaci (výjimky z principu kasace)
 - Soudy **NEvyhoví** → kasační stížnost
- 7. **Ústavní stížnost**
- 8. **ESLP**

Zpoplatnění žádosti

- Je možné žádosti zpoplatnit, a to tehdy, pokud je poskytnutí informací nadměrně zatěžující nebo jde o proplacení nákladů na kopie
 - Žadatel musí být poučen, **co všechno bude zpoplatněno** a že proti postupu **může podat stížnost**

Omezení povinnosti poskytovat informace

- Omezení informací v **rámcí hospodářské soutěže u veřejných podniků a institucí** – reaguje na situaci, že tyto podniky jsou pořád PO veřejného nebo soukromého práva a aktivně soutěží na trhu, změkčuje to tedy dopady uložení informační povinnosti, aby je to extrémně neznevýhodňovalo na soutěžním trhu.
- Nemusí poskytovat informace, které:
 - Jsou **běžného obchodního styku**;
 - Mají **obchodní** nebo **průmyslovou povahu** a poskytují informace by znevýhodnilo jejich postavení na trhu = **obchodní tajemství**
- Další důvody:
 - 1) **Omezení u profesních komor** – mají povinnost poskytovat informace **pouze v rámci výkonu veřejné správy**, a nikoliv absolutně o všem. To platí i **u veřejně činných osob** – neposkytují se informace o manželství, dětech a jiných věcech, které mají ryze soukromý charakter.
 - 2) **Neposkytují se informace z důvodu ochrany kritické infrastruktury a bezpečnostní výjimky** – výjimky dle atomového, krizového zákona nebo zákona o kybernetické bezpečnosti – nejedná se o obecný zákaz, nicméně lze odmítnout, pokud by konkrétní žádost mohla infrastrukturu nebo bezpečnost ohrozit
 - 3) **Ochrana rovnosti stran** – pokud informace byla vytvořena nebo získána v přímé souvislosti se soudním, rozhodčím, správním nebo obdobným řízením, a to **i před jeho zahájením**, a poskytnutí může **ohrozit rovnost účastníků tohoto řízení** – například se soudím se správním orgánem a chci, aby mi sdělili, jaké má proti mně důkazy
 - 4) **Zneužití práva** – zejména se jedná o dva případy užití práva v rozporu s jeho účelem:
 - **Šikana** – vytvoření nátlaku na instituci nebo osobu, která má informaci poskytnout
 - **Zahlcení a omezení činnosti SO** – opakované, bezúčelné informace, SO by nedělal nic jiného
 - Pokud má SO podezření na zneužití práva **může doptat na motiv žádosti** – dovozeno judikaturou, nevyplývá ze zákona, nicméně je to **ku prospěchu věci a reflektuje to určitou proporcionalitu**, kdy se raději zeptám a ověřím si motiv, než abych to rovnou odmítl
 - 5) **Informace neexistuje**
 - + řada dalších důvodů

Právo na informace o životním prostředí

- **Plyne z Ústavy** – Každý má právo na včasné a úplné informace o stavu ŽP a přírodních zdrojů. – jedná se o speciální článek k obecnému článku zakotvujícího právo na informace
- Dále je právo na informace spojeno s **účastí veřejnosti** při kontrole ochrany ŽP – **zakotveno v Aahurské úmluvě**
- **Speciální právní úprava** – hlavní rozdíly:
 - **Užijí se primárně** ve vztahu **k informacím o ŽP** – je nutné zkoumat **povahu požadované informace** (vyhodnocuje správní orgán dle obsahu žádosti a informace – nikoliv dle označení žadatele) zákon **demonstrativně upravuje** jaké **informace se vztahují k ŽP** – stav a vývoj ŽP, stav jednotlivých složek, dopad realizovaných nebo plánovaných záměrů na ŽP atd.
 - **Postavení žadatele je výhodnější** – **při nečinnosti platí negativní fikce**, rozhodnutí, že žádost nebyla poskytnuta a lze se rovnou odvolat – nemusí se tedy užít opatření proti nečinnosti
 - Nelze požadovat náklady předem, ale až zpětně

25. Právo na spravedlivý proces, evropské aspekty správního práva

Pojem

- = zajištění práva na spravedlivé právní řízení, ve kterém se uplatňují všechny zásady správného rozhodování podle zákona a v souladu s ústavními principy
- právo na spravedlivý proces není právem na spravedlivý výsledek
- spíše jako **řádný proces**
 - → **řádný průběh právního procesu, garantována práva, aby výsledek odpovídal prokázaným zjištěním**
 - podle ÚS jako – jednotlivci je zajišťováno právo na spravedlivé soudní řízení, v němž se rozhoduje podle zákona a v souladu s ústavními principy
- myšlenka ochrany práv je u nás prosazována ÚS a na mezinárodní úrovni Evropským soudem pro lidská práva
 - v právních předpisech pak nalezneme úpravu v
 - **čl. 36 an. LZPS**
 - **čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod**
 - dikce zákona přímo nehovoří o rozhodování ve veřejné správě, ale je dovozeno, že tento článek se vztahuje i na případy rozhodování ve veřejné správě
 - z judikatury taktéž dovozujeme, že v **oblasti veřejné správy nejde** o to, aby v **každém stupni** rozhodoval **nezávislý a nestranný soud**, ale aby byla **možnost přezkoumání jiným orgánem, který je nezávislý a má plnou jurisdikci!**
 - → v dikci článku v českém překladu je „soud“ – musíme ale chápat v širším slova smyslu jako orgán nebo tribunál

V kontextu čl. 6 Úmluvy

- z **čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod** → každý má právo na to, aby jeho záležitost byla **spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem** zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu
 - garance i v Listině
 - poprvé pojem použit Evropským soudem pro lidská práva
 - v ustanovení jsou **skryta práva**:
 - **na přístup k soudu (spravedlnosti)**
 - **právo na osobní účast v řízení**
 - **právo na rovnost zbraní**
 - **právo na řádné provádění důkazů**
 - **právo na odůvodnění rozhodnutí**
 - **právo na skutečný výkon pravomocného rozhodnutí**

Rozbor článku 6

- **a) trestní obvinění**
 - vykládáno **extenzivně**, může zahrnovat i **obvinění ze správních deliktů**
 - má se uplatňovat zásada presumpce neviny a osobě obviněné ze spáchání správního deliktu přísluší minimální procesní práva (např. projednání v mateřském jazyce, seznámení s obviněním, zastoupení apod.)
 - **zařazení skutku ve vnitrostátní právo** (vždy když je označen jako trestný čin)
 - pokud jde o **přestupek** – spadá vždy pod čl. 6
 - **povaha deliktu** – odstrašující, sankční
 - **neuplatní se disciplinární delikty** (omezený okruh subjektů, kteří mohou být pachatelem, sankce jen uvnitř organizace, neuvádí se do rejstříku)
 - **jaká sankce hrozí** → sankce by měla mít **charakter trestu** (tj. odstrašující)
 - pokuty se posuzují podle výše
- **b) občanská práva a závazky**
 - musí jít o **právní spor** – skutečný, nesmí jít o bagatelní věc
 - **extenzivní výklad** – ve vztahu k národnímu právu
 - tj. ne jen NOZ, může jít i o jiné závazky
 - i věc spadající do **působnosti veřejné správy** – spory mezi osobami
 - např. spor mezi poskytovatelem telekomunikačních služeb a zákazníkem
 - pomocné kritérium – „**jde o peníze?**“ (neplatí vždy)
 - tzn. **majetková sféra**
 - např. vlastnické právo (typicky vyvlastnění, nebo jiné omezení vlastnického práva – např. ochranná opatření v rámci územního plánování)
 - dále např. rozhodování o udělení povolení k živnosti, vyloučení z profesní komory
 - dle ESLP by měl být **vztah orgánu a účastníka přímý a úzký**

- → spadají sem nejen občanskoprávní věci, ale i pracovní a řada otázek správního práva (např. vyvlastnění, poškozování hlukem nebo znečištění, některá opatření stavebního práva, výkon tzv. svobodných povolání atd.)
 - **c) rozhodování nezávislým a nestranným soudem zřízeným zákonem**
- text Úmluvy hovoří o „soudu“, ale přesnějším je „orgán“
- **správní orgány** – orgány moci výkonné; orgány ÚSC a jiné orgány; PO a FO, pokud vykonávají působnost v oblasti veřejné správy
- **zřízení zákonem** – veřejnou moc lze vykonávat jen pokud tak stanoví zákon a způsoby, které zákon stanoví
 - zásada legality
- **nestranný** – absence vztahu k předmětu věci nebo osobám, o kterých se rozhoduje
 - institut vyloučení
 - z povahy věci má SO vždy hájit veřejný zájem → tj. bude vždy podjatý
- **nezávislý** – SO není nezávislý (vztah subordonace – nadřízenost a podřízenost)
 - SO je vždy vázán pokyny nadřízeného → nezávislost není splněna
- **d) veřejně**
- **vedení správního řízení** je většinou **písemné**
- **ústní jednání** se nařizuje jen v případech kdy to stanoví zákon + pokud je to nezbytné ke splnění účelu a většinou je **neveřejné**
- SR tento požadavek tedy nesplňuje, zvláštní zákony mohou ale stanovit výjimky
 - Správní soudnictví – rozhodování veřejně
- **e) v přiměřené lhůtě**
- SR upravuje **zásadu rychlosti řízení, lhůty pro vydání a opatření proti nečinnosti**
- → splňuje požadavky dané Evropskou úmluvou

Závěr a řešení!

- **čl. 6 Evropské úmluvy se na správní řízení/rozhodování veřejné správy vztahuje (přiměřeně)**
- požadavky čl. 6 Úmluvy **musí splnit úprava správního řízení**
 - pokud ne → musí existovat **možnost přezkumu správního rozhodnutí v řízení, které požadavky čl. 6 splní**
 - správní soudnictví dle SRS – plná jurisdikce
- na projednávání správních deliktů se přiměřeně pak použijí i pravidla obsažená v čl. 6 odst. 2 a odst. 3c Úmluvy
 - uplatní se zásada presumpce nevinny, osobě, která spáchala přestupek náleží minimální práva (právo na jednání v mateřském jazyce, musí být seznámen s povahou a důvodem obvinění, mít možnost na přípravu obhajoby, obhajoba (materiální i formální), bezplatná obhajoba atd.)

Další dokumenty upravující právo na spravedlivý proces

- čl. 36 odst. 1 – čl. 38 odst. 2 LZPS (hlava V. právo na soudní a jinou ochranu)
- Listina základních práv EU (hlava VI. soudnictví, zejména právo na řádnou správu)
- doporučení Výboru ministrů Rady Evropy – nejsou právně závazné, státy podávají zprávy
 - např. doporučení o správním uvážení, o správních sankcích, o správních řízeních s velkým počtem dotčených osob, o ochraně jednotlivce ve vztahu k právním aktům
- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech
- Všeobecná deklarace lidských práv

Evropské aspekty správního práva

- **3 různá pojetí a významy evropského správního práva:**
 - a) jako **správní právo EU neboli komunitární, resp. unijní správní právo**
 - b) jako **právo společného správního prostoru**, vytvářené a užívané na různých úrovních mezivládní spolupráce, sloužící nejen pro účely administrativní kooperace a integrace členských států EU, ale i jiných nositelů a vykonavatelů VS, aniž by tomu bránily překážky vnitrostátní povahy
 - **tzv. administrativní spolupráce EU**
 - zejména mezivládní spolupráce
 - c) jako právo, které je společné pro veřejnou správu evropských demokratických států, a to jak v rovině obecných pojmů, tak společných právních principů a základních institutů – **tzv. ius commune**
 - soubor určitých standardů, které jsou podstatné/základní pro státy a výkon veřejné správy ve státech

Rada Evropy a správní právo

- zasloužila se o přijetí mnoha mezinárodních mnohostranných smluv a to i na poli správního práva
 - **Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod**
 - má právně univerzální hodnotu, a to především v zakotvení práva na spravedlivý (řádný) proces

- *Evropská sociální charta*
- *Evropský zákoník sociálního zabezpečení*
- *Evropská charta místní samosprávy*
- akty vydávané orgány Rady Evropy týkající se veřejné správy mají povahu převážně **rezoluce, doporučení a deklarace**
 - nejsou právně závazné
 - ALE! – např. doporučení Výboru ministrů vládám členských států může žádat příslušnou vládu, aby ho informoval o tom, jak na doporučení reagovala
 - příklady doporučení Výboru ministrů
 - **týkající se správního uvážení**
 - apelace na ochranu před zneužitím správního uvážení
 - musí se vycházet ze skutečností relevantní pro daný případ
 - zachování objektivnosti a nestrannosti
 - vyvažování jednotlivých proti sobě stojících zájmů
 - **upravující přístup k informacím, jež mají k dispozici veřejné orgány**
 - garance – přístupu pro každého, rovnost při žádání, nelze odmítnout žádost jen kvůli tomu, že osoba neprokázala svůj zvláštní zájem na získání informace, vyřízení v přiměřené rychlosti, odmítnutí musí být náležitě odůvodněno
 - **týkající se veřejné odpovědnosti**
 - **kodeks chování veřejných činitelů**
 - myšleno úředních osob
 - jednání osoby musí být nestranné, loajální, čestnost a mít na zřeteli veřejný zájem
 - očekává se od nich zdvořilost a to nejenom k adresátům, ale i nadřízeným apod.
 - nesmí dovolit, aby její soukromý zájem dostal do střetu s veřejným zájmem
 - **o účinných právních prostředcích nápravy nepřiměřených průtahů v řízení**
 - apelace na vlády členských států, aby zavedly opatření a mechanismy, které by ve všech řízeních mohlo být dosaženo projednání v přiměřeném čase → mechanismy – k zabránění průtahů
 - požadavek na žádosti o řízení o náhradu probíhala rychle!
 - **o dobré veřejné správě**
 - = *good governance*
 - požadavek na:
 - 1. rozvíjení dobré správy v rámci zásad zákonnosti a demokracie
 - 2. rozvíjet organizaci a fungování, tak aby bylo účinné, výkonné a náležitě využívala poskytnutých prostředků
 - 3. podporovat právo na dobrou veřejnou správu, tam kde je to možné dle modelu → **Kodex dobré veřejné správy**

Evropská unie a správní právo

- EU si vytvořila celý právní řád, který je odlišný od práva vnitrostátního i mezinárodního
 - jedná se o soubor různorodých norem, členěných podle dle předmětu → toto dělení v ledasčem připomíná členění zvláštního práva správního
 - bavíme se totiž o oblastech jako je zemědělství, dopravní politika, věda, informace vzdělání apod.
 - → díky tomu, EU vytvořila právní úpravu, kterou následně převzaly členské státy – když jim v této oblasti daly výlučnou pravomoc
 - X sdílené pravomoci, popř. podpůrné či koordinační pravomoci
- za **prameny práva EU** se především považují
 - **zřizovací smlouvy** → *primární unijní právo*
 - např. zakotvení spolupráce v oblasti justice a vnitřní správy, azylová a migrační politika, hraniční režim, celnictví
 - **Listina základních práva EU**
 - čl. 41 – úprava práva na řádnou správu
 - mezinárodní smlouvy
 - závazné akty unijních institucí, nezávazné akty unijních institucí
 - **judikatura Evropského soudního dvora**
 - především vliv na judikaturu správních soudů, ale i na ÚS
 - **obecné právní zásady**
 - vyvozují se z rozhodovací činnosti Evropského soudního dvora
 - a) *princip rovnosti*
 - b) *princip vázanosti správy zákony, resp. právem*
 - c) *princip omezené volnosti správního rozhodnutí*

- především otázka použití správního uvážení
 - **d) princip odpovědnosti správy**
 - **e) princip proporcionality**
 - **f) princip legitimního očekávání**
- sekundární právo – **nařízení, směrnice, rozhodnutí, doporučení a stanoviska**
- pro úpravu správního práva jsou důležité především **sekundární právo a obecné právní zásady**
 - **nařízení** = normativní rozhodnutí s obecným významem a závazností
 - zavazuje ve všech svých částech
 - je bezprostředně použitelné v každém členském státě
 - přímo závazné nejenom pro členský stát, ale i pro jednotlivé FO a PO, a i správní úřady
 - u nařízení není potřeba přenosu či transformace do vnitrostátního právního řádu, ale někdy vyžaduje po jeho začlenění nějaká vnitrostátní konkretizace
 - **směrnice**
 - je závazná pro každý členský stát, kterému je určena a to co do dosažení výsledku
 - formu, jak výsledku daný stát dosáhne, si každý stát může zvolit sám
 - dochází k transpozici a implementaci směrnice
 - **rozhodnutí**
 - zavazuje v celém rozsahu ty, jimiž je adresováno
 - adresátem může být členský stát, tak i konkrétně určité FO nebo PO
 - pokud nemá adresáty, je obecně závazné
 - **doporučení a stanoviska**
 - jsou konzultativními, pomocnými akty **bez přímé právní závaznosti**
- předpisy vydávané EU mají jak **harmonizační, tak i procesní charakter**
- jsou zde snahy o vytvoření uceleného správního řádu EU
- EU vydává různé kodexy – např. Celní kodex apod.
- **platí princip přednosti unijního práva před právem členských států, jde o přednost aplikační**

ad a) komunitární/unijní právo

- **relativně samostatný právní systém** odlišný od právních řádů jednotlivých evropských států
- ES, resp. dnes EU, procházela a stále **prochází dlouhodobým konstitucionalizačním procesem** – odraz i v povaze správního práva EU
- institucionální struktura EU se odlišuje od běžného ústavního prototypu mezivládní spolupráce, neboť:
 - členské státy udělily část své kompetence integračnímu seskupení
 - normotvorba a rozhodování se závazností pro členské státy
 - nastolena dělba moci mezi orgány EU
 - svébytné právní společenství s významnou úlohou ESD
- komunitární právo – smlouva o založení ES, unijní právo – smlouva o fungování EU, EU nahrazuje ES (komunitární právo – historický význam)
- **princip aplikační přednosti (primátu) komunitárního práva před právem členských států**
- judikatorně byly vymezeny i podmínky bezprostředního účinku, použitelnosti legislativních a administrativních aktů, a to:
 - zřetelnost a dostatečná přesnost, a to zejména při stanovení povinnosti (clear and precise act),
 - bezpodmínečnost a nevázanost na jinou právní úpravu či na zvláštní postup nebo zásah dalších orgánů a osob (unconditional and unqualified act),
 - nezávislost na správním uvážení či na jiné podstatné volnosti aplikace (absence of discretion)

ad b) administrativní spolupráce

- **právo administrativní spolupráce států, veřejnoprávních korporací, i nevládních organizací**
- **řešení problémů spojených s:**
 - **užitím principů a pravidel**
 - zejména dobrá správa, zákonnost
 - **řešením kolizních situací (různé právní řády)**
 - např. oblast uprchlictví
 - **rozvojem zahraniční spolupráce vládních i nevládních subjektů při výkonu VS**
- řada mnohostranných evropských úmluv, např. Evropská rámcová úmluva o příhraniční spolupráci obcí a úřadů (tzv. **Madridská úmluva**)
 - nastiňuje možný katalog forem spolupráce obcí a úřadů
 - obecná rovina
- **správní spolupráce v rámci EU** – oblasti svobody, vnitřní bezpečnosti a výkonu spravedlnosti → Schengenský prostor

ad c) ius communae

- prosazení standardů silou neformálního vlivu
- je postaveno na:
 - o uznání obecných principů správního práva ve veřejné správě většinou států
 - o respektu základních práv jedinců a skupin osob při výkonu VS
 - o významu nepsaného práva
- nejčastěji interpretovanými a aplikovanými právními zásadami jsou:
 - o princip formální a materiální rovnosti
 - o princip vázanosti správy zákonem, resp. právem
 - o princip omezené volnosti správního rozhodování
 - o princip ochrany nabytých práv a legitimního očekávání
 - o princip proporcionality
 - o princip odpovědnosti správy
 - všechny tyto zásady jsou promítnuty v SR (§ 2 - §8), dále i v daňových předpisech + ústavní předpisy (např. zásada zákonnosti, proporcionality, ochrana práv)
- podoba soft law
- rozvoj zejména na půdě Rady Evropy → příklady:
 - o doporučení o správním uvážení, o správním trestání, o otevřené správě
 - o doporučení o postavení veřejných úředníků, modelový kodex chování úředníků
 - o doporučení o alternativním způsobu řešení sporů ve VS, o výkonu správních rozhodnutí
 - o doporučení o dobré veřejné správě
 - rekapitulační charakter
 - obecné, proklamační
 - shrnutí principů a zásad, které se na půdě rady Evropy vytvořily

Evropská unie

- historie:
 - o tzv. Pařížská smlouva, na jejímž základě vzniklo ESUO (podklad tzv. Schumanův plán) – rok 1951
 - o Římské smlouvy – vznik EHS a EURATOM
 - o rok 1967 sloučení tří společenství do ES; Jednotný evropský akt
 - o Maastrichtská smlouva – zavedení pojmu EU pro zastřešení tří společenství, vznik 3 pilířů; Amsterdamská smlouva – posílení role EP, princip flexibility, přesun justiční spolupráce z třetího do prvního pilíře; smlouva z Nice – reakce na přijetí nového počtu členů
 - o Lisabonská smlouva – smlouva o ústavě pro EU, zánik pilířů, EU = právní subjektivita
- orgány EU:
 - o Evropský parlament,
 - o Evropskou radu,
 - o Radu Evropské unie,
 - o Evropskou komisi,
 - o Soudní dvůr Evropské unie.
 - dbá nad jednotným výkladem evropského práva
 - vedle dvora funguje tribunál a soud pro veřejnou službu
 - k soudnímu dvoru lze podat následující žaloby:
 - Žaloba na porušení povinnosti
 - Žaloba na neplatnost aktu Společenství
 - Žaloba na nečinnost
 - Žaloba na náhradu škody
 - Kromě toho lze k soudnímu dvoru podat dvě žaloby nepřímo: 1. Žaloba na neaplikovatelnost aktu a 2. Prejudiciální řízení (řízení o předběžné otázce)
 - o Evropskou centrální banku a o
 - o Účetní dvůr.
 - o kromě toho existují poradní a další instituce
 - hospodářský a sociální výbor, výbor regionů (poradní a konzultativní orgány EU)
- prameny práva EU
 - o jsou hierarchizovány
 - na vrcholu: zakládací smlouvy, smlouvy o přistoupení nových členů, obecné právní zásady společenství

- základní smlouvy: smlouva o EU, smlouva o fungování EU (složitá struktura, řada protokolů a doplňujících aktů)
- obecné právní zásady: stejná právní síla jako zřizovací smlouvy, dovozují se rozhodovací činnost SDEU (např. rovnost, vázanost zákony, odpovědnost správy, proporcionalita) 3 skupiny:
 - zásady, o nichž SDEU prohlásil, že jsou společné právním řádům členských států anebo – vzniknou-li pochybnosti o jejich společném původu – že jde o univerzální právní principy
 - principy, jimiž v minulosti rozvinula soudní praxe komunitární, resp. unijní právo a které lze odvodit z povahy práva EU jako svébytného právního řádu
 - některé zásady mezinárodního práva
- vnější smlouvy a komplementární dohody
- nejčastějším pramenem právního práva jsou sekundární předpisy EU a opatření obecné povahy
 - **nařízení** – normativní akt s obecným významem a závazností, zavazuje ve všech svých částech, je bezprostředně použitelné v členských státech; jako bezprostředně aplikovatelný akt je přímo závazné nejen pro členské státy, ale i jednotlivé FO a PO, i správní úřady
 - **směrnice** – závazná pro členský stát, a to co do dosažení určitého výsledku; volba formy a prostředků k jeho dosažení se ponechává státu, musí dojít k transpozici a implementaci směrnice
 - **rozhodnutí** – zavazuje v celém rozsahu ty, jimž je adresováno.
 - **doporučení a stanoviska** – pomocné, konzultativní akty, bez přímé právní závaznosti.
- vztah práva EU a správního práva:
podstatný vliv mají nařízení, směrnice + judikatura SDEU